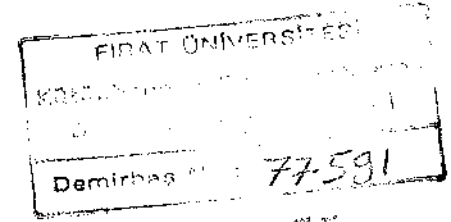

T.C
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTUSU

YILDIZELİLİ ATIFET BİLDİK'ten DERLENEN MASALLAR
(İNCELEME - METİNLER)

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

SUNA PAMİR BİLDİK

85
Y.L.
SOS. BİL.

Firat Üniversitesi
Merkez Kütüphanesi

0068575

255.07.02.03.00.00/08/0058575

TD YL/30

ELAZIĞ - 1995

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	VII-VIII
GİRİŞ.....	IX-XI
YILDIZELİ.....	IX-XI
A- YILDIZELİ'NİN TARİHİ YAPISI.....	IX
B- YILDIZELİ'NİN COĞRAFİ YAPISI.....	X
C- YILDIZELİ'NİN KÜLTÜREL YAPISI.....	XI

I. BÖLÜM

ATIFET BİLDİK HAKKINDA BİLGİLER.....	1-6
A- ATIFET BİLDİK VE ÇEVRESİ.....	1-4
1- DOĞUM YERİ.....	1
2- DOĞUM TARİHİ.....	2
3- ADI.....	2
4- SOYADI.....	2
5- BABA TARAFI.....	2
6- ANNE TARAFI.....	3
7- KARDEŞLERİ.....	3
8- AİLESİ.....	3
a) EŞİ.....	3
b) ÇOCUKLARI.....	4
B- ATIFET BİLDİK'İN ÇEŞİTLİ CEPHELERİ.....	4-5
1- TAHSİLİ.....	4
2- İŞİ.....	5
3- GEZDİĞİ YERLER.....	5
C- ATIFET BİLDİK'İN MASALCILIĞI.....	7-14
NOTLAR.....	14

III

II. BÖLÜM

1-MASALLAR HAKKINDA BİLGİ.....	15-53
2-MASALLARIN ÖZELLİKLERİ.....	16
A- YILDIZELİ MASALLARININ ŞEKİL ÖZELLİKLERİ.....	16
B- YILDIZELİ MASALLARININ MUHTEVA ÖZELLİKLERİ.....	22
NOTLAR.....	54

III. BÖLÜM

YILDIZELİ MASALLARININ TİP YAPISI VE MOTİF SIRASI.....	55-97
A- TİP YAPISI.....	55
B- MOTİF SIRASI.....	59
NOTLAR.....	60

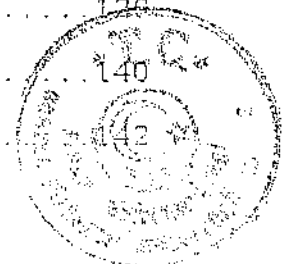
IV. BÖLÜM

1-YILDIZELİ MASALLARININ MOTİF YAPISI.....	98-106
NOTLAR.....	105

2-YILDIZELİ MASALLARINDA TESBİT EDİLEN MOTİFLERİN

MOTİF INDEX OF FOLK-LITERATURE'A GÖRE TASNİFİ.....106-207

A. MITOLOJİK MOTİFLER.....	106
B. HAYVANLAR.....	108
C. YASAK.....	116
D. SİHIR.....	120
E. ÖLÜM.....	127
F. HÂRİKULÂDELİKLER.....	128
G. DEVLER.....	140
H. İMTİHANLAR.....	142

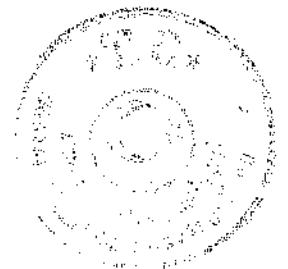

IV

J. AKILLILAR VE APTALLAR.....	150
K. ALDATMA.....	154
L. KADERİN TERS DÖNMESİ.....	161
M. GELECEĞİN TAYİNİ.....	164
N. ŞANS VE TALİH.....	167
P. CEMİYET.....	172
Q. MUKÂFATLAR VE CEZALAR.....	181
R. ESİRLER VE KAÇAKLAR.....	187
S. ANORMAL ZULÜMLER.....	189
T. CİNSİYET.....	190
U. HAYATIN TABİATI.....	196
V. DİN.....	196
W. KARAKTERİN ÖZELLİKLERİ.....	199
X. MİZAH.....	201
Z. ÇEŞİTLİ MOTİF GRUPLARI.....	203

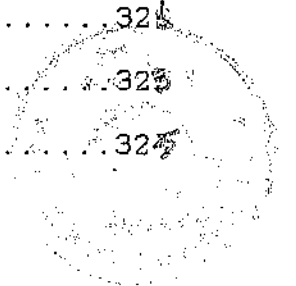
V. BÖLÜM

YILLDİZELİ MASALLARININ FORMEL YAPISI.....	208-227
1- BAŞLANGIÇ FORMELLERİ.....	211
2- BAĞLAYIŞ (GEÇİŞ) FORMELLERİ.....	213
3- BENZER DURUMLARDA KULLANILAN FORMELLER.....	220
4- BİTİŞ FORMELLERİ.....	221
5- ÇEŞİTLİ FORMEL UNSURLARI.....	224
NOTLAR.....	228
SONUÇ.....	229

VI. BÖLÜM

METİNLER.....	230-284
1- KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ.....	230
2- KOSKOS EFENDİ.....	233
3- DONUZLAN BÖCEĞİ.....	238
4- YAŞLI KADINLA TILKI.....	240
5- KONUSAN HOROZ.....	241
6- TEKİR.....	245
7- KEDİLERİN HEDİYESİ.....	247
8- FATMA.....	252
9- KÖSENİN İHANETİ.....	257
10- BALIKÇI.....	265
11- KABAK KIZ.....	266
12- KABAK.....	273
13- HAYDAROVA DEĞİRMEN HİKAYESİ.....	275
14- MAHİNUR.....	278
15- PADİŞAHIN YILAN OĞLU.....	282
16- RUYA.....	285
17- İĞÇİ BABA.....	289
18- YAMYAM.....	297
19- DELİ OSMAN.....	301
20- KELOĞLAN.....	308
21- SABİRTASI.....	312
22- İNCİ MERCAN.....	316
23- BERBER.....	321
24- EMİNE.....	325
25- KAMBURLAR.....	325

VI

26- KARA VEZİRİN KIZI.....	330
27- AKILLI KARDEŞLE DELİ KARDEŞ.....	342
28- HIÇ.....	345
29- CİNGENE.....	348
30- ALIPVERMEZ'LE VERİPVAZGEÇMEZ.....	350
31- KELOĞLAN.....	352
32- TOMSİRİK.....	359
33- SALMAN.....	365
34- KELOĞLAN'LA PADİŞAHIN KIZI.....	367
35- ŞAHMARAN.....	371
36- ZALİM PADİŞAH.....	374
37- KARDAN ÇOCUK.....	376
38- GÖNÜL.....	377
39- TURLUŞAH BEY.....	378
40- ŞAMDAN.....	383
BİBLİYOGRAFYA.....	365

ÖNSÖZ

Halk Edebiyatı mahsulleri milleti millet yapan değerlerin köklerini taşır. Bir toplum bu değerleri ele alıp ortaya çıkardığında geleceğini sağlamlaştırır, dünya kültür tarihi içindeki yerini alır.

Türk Halk Edebiyatı'nın mahsulleri içinde yer alan masal türü, sözlü gelenekte, çok uzun zamandan beri her çevrede önemli bir yer alarak anlatılagelmıştır. Ancak, sosyal hayattaki gelişmeler bu türün artık rağbet görmemesine, saflığını kaybetmesine sebep olmuştur. Bu yüzden vakit kaybedilmeden masalların toplanması, incelenmesi gerekmektedir.

Bu alandaki çalışmaların önemine olan inancımız, bir "masal anası" olan Atıfet Bildik'ten derlediğimiz masalları yüksek lisans tez konusu olarak seçmemize sebep olmuştur.

Yıldızeli Atıfet Bildik'ten Derlenen Masallar (İnceleme-Metinler) adlı lisans tezimiz masalların derlenmesine, yazıya geçirilmesine ve incelenmesine dayanmaktadır.

Çalışmamız Önsöz ve Giriş'in dışında VI bölümden meydana gelmektedir.

Çalışmamızın Giriş Bölümünde kaynak şahsımızın yetiştiği yer olan Yıldızeli'ni tarihi, coğrafi ve kültürel yapısıyla tanıtmaya çalıştık.

I. Bölümde, bir "masal anası" olan Atıfet Bildik'in biyografisini verdik. Ayrıca onun masal birikiminin nasıl oluştuğunu, masallarındaki özellikleri sıralamaya çalıştık.

VIII

II. Bölümde, masal tanımlarından sonra Yıldızeli masallarının şekil ve muhteva özelliklerini çıkardık.

Çalışmamızın III. Bölümünde Yıldızeli masallarının tip ve motif sırası verilmiştir. Masalların Aarne - Thompson ve Eberhard-Berätav kataloglarındaki tip numaraları, motif sıraları tesbit edilmiştir.

IV. Bölümde, çalışmamıza konu olan 40 masalın motifleri çıkarılıp benzerleri Motif Index of Folk Literatür' de araştırılmıştır.

V. Bölümde, masalların formel yapısı, beş ana başlık altında incelenmiştir.

VI. Bölümde, metinler yer almıştır. Çalışmamızda 4 hayvan masalı, 1 zincirlemeli masal, 35 de halk masalı yer almaktadır. Masalların anlatımı sırasında anlaşılmayı zorlaştıran mahalli söyleyişlere ve yabancı kelimelere yer verilmediği için sözlük çıkarılmadı.

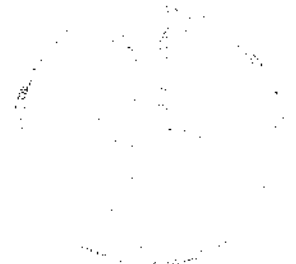
Tezimizin sonunda, çalışmamızdan elde edilen sonuçlar sıralanmıştır. Araştırmamız sırasında yararlandığımız kaynaklar Bibliyografya kısmında verilmiştir.

Bu çalışmamda, kıymetli yardımlarını esirgemeyen hocam Yrd. Doç. Dr. Ali Berat Alptekin ve Yrd. Doç. Dr. Esmâ Şimşek'e teşekkürlerimi sunarım.

Eksiklerimin ve hatalarımın hoşgörüsü ile karşılanacağını, eleştirilerin ise yol gösterici olacağı inancını taşıyorum.

Elazığ, 1995

Suna Pamir BİLDİK

GİRİŞ

YILDIZELİ

Yıldızeli Sivas'ın kuzeybatısında ve ile 72 km. uzaklıkta bir ilçedir. İlçenin yüzölçümü 2856 km² olup denizden yüksekliği 1400 metredir.

A- YILDIZELİ'NİN TARİHİ YAPISI

Yıldızeli bir yerleşim yeri olarak uzun bir geçmişe sahip değildir. Söylentilere göre ilçe kurulmadan önce çevrenin ormanlık, sazlık ve bataklık olduğu burada on- onbeş evlik bir topluluk bulunduğu anlaşılmaktadır. Sonradan buraları temizlenerek yerleşmeye uygun hale getirilmiş ve Yıldızeli bir bucak merkezi olmuştur. 1650-1864 yılları arasında Sivas'a bağlı bir bucak olan ilçenin, bugünkü topraklarından Belcik (Yavu) bucağı köyleri ile, Şarkışla ilçesi sınırına yakın köyleri o zamanki Tonus (Şarkışla) ilçesine bağlı olduğu, bugün, bu köylerin tapu kayıtlarında Tonus kazası kaydı olmasından anlaşılmaktadır.

Yıldızeli'nin kuruluşu ile ilgili olarak vakıflar dergisinde yayınlanan ve aslı Başbakanlık arşivinde bulunan teftümesi il ilköğretim Müfettişlerinden Kemal Önder tarafından yapılmış olan belge bir fikir vermektedir.

Bu belgeye göre Yıldızeli'nin kuruluşu ile ilgili olarak Sadrazam Kemankes Kara Mustafa Paşa 1639 (Hicri 1049) yılında padişaha mektup yazarak mücadele istemiştir.

Bu mektuba göre bu toprakların Kara Mustafa Paşa'ya verildiği ve dilerse satacağı, bağışlayacağı ve vakfedeceği

bildirilmiştir. Yukarıdaki mektubun her ne kadar Sadrazam Kemankes Mustafa Paşa'ya ait olduğu söyleniyor ise de, mektubun anlamından Sadrazamın mektubuna cevap olarak Padişah tarafından veya Padişah adına yazıldığı anlaşılmaktadır.

Bunun sonucu Yıldızeli'nde bulunan han, cami için vakıflar kurulmuş, bazı köyler bu vakfa bağlanmış ve bunların bulunduğu yere gelip yerleşecek olanlara vergi vermeme ve askere alınmama muafiyeti sağlanmıştır. Buraya yerleşenlerin, eski sahipleri, askerler ve beyler tarafından rahatsız edilmemeleri için de tedbirler alınmış, emirler verilmiştir. Zamanla etrafa yeni köyler ve yerleşme toplulukları kurulmuş ve Yıldızeli bu şekilde kuruluşunu tamamlamıştır. (1)

Bu gün merkez ilçeden başka Çırçır, Direkli ve Yavru olmak üzere üç bucağı ve 126 köyü bulunmaktadır.

B- YILDIZELİ'NİN COĞRAFİ YAPISI

İlçe kuzeybatıdan Çamlıbel dağları ile güneybatısında da Akdağlar ile çevrilidir. Çamlıbel dağları Sivas-Tokat arası bir dönüşüm noktası gibidir. Çamlıbel kış aylarında zor geçit verir. Yine Yıldızeli Yozgat sınırı da Karababa dağları ile çizilir. Çırçır bucağı içerisinde bulunan Yıldız dağı ise bölgenin en yüksek dağlarından birisidir. Sivas-Ankara yolunun Yıldızeli ilçesi sınırları içerisinde geçtiği kısım bölgenin düzlük olan kısmıdır.

İlçenin en önemli akarsuyu Yıldız ırmağı ile Kalın ırmağıdır. Yıldız, ilçenin kuzeyindeki Çırçır bucağı içerisinde-

deki Yıldız dağından doğar. Burada Yıldız adını alan ırmağın, Dumanlı dağından doğan Kunduz deresini alır ve Kalın köyü yakınlarında Kızılırmak'a dökülür. Kalın ırmağı ise Kavak köyünden doğan Kavak deresi ile kuzey batıdan Çamlıbel eteklerinden doğan Ilıca deresi ile birleşir. İlçe sınırları içerisinde yay çizen Kalın ırmağı, Kalın köyü yakınlarında Kızılırmak'a dökülür. İlçenin akarsuları üzerinde Kerimmümmün, Aşağıçakmak, Yusufoglan, Ilıca ve Kaman adlı göletler yapılmıştır.

Yıldızeli ilçesi de Sivas'ta hüküm süren kara iklimin tesiri altındadır. Kışlar soğuk ve kar yağışlı, yazlar ise kurak ve sıcak olarak geçer.

C- YILDIZELİ'nin KÜLTÜREL YAPISI

İlçe, il genelinde nüfusu azalmayan yörelerden birisidir. Nüfus artış hızına göre bir artış olmamakla birlikte diğer ilçelere göre göç olayı daha az oranla gerçekleşmektedir.

İlçede okur-yazar oranı % 85 civarındadır. Yıldızeli Lisesi, İmam-Hatip Lisesi, Pamukpınar Öğretmen Lisesi olmak üzere üç ortaöğretim kurumu ve iki ilkokulu vardır. Ayrıca Yavru, Güneykaya, Kavak, Kümbet, Seyhali, Yusufoglan, Yalkaya'da ilköğretim Okulu bulunmaktadır. Diğer bucak ve köylerin tamamında ilkokul vardır. İlçedeki Halk Eğitim Merkezi tarafından halkın pratik bilgilerle eğitilmesi yönünde faaliyetler yürütülmektedir. İlçede bulunan Yıldızeli Halk Kütüphanesi kültürel hizmetlerinin yürütülmesinde önemli rol üstlenmektedir. (2)

XII

Yıldızeli ilçesi halk şairlerinin çokça yetiştirdiği meşhur bir ilçemizdir. Bunlar içerisinde Banazlı Pir Sultan Abdal'ı ise tanıyamayanımız yoktur.

(1) Cumhuriyetin 50.yılında Sivas

1973 il Yıllığı, Ankara 1973, s. 122-123

(2) İbrahim Yasak, Sivas İli, Sivas 1994, s. 170-175

I. BÖLÜM

ATIFET BİLDİK HAKKINDA BİLGİLER

A- ATIFET BİLDİK VE ÇEVRESİ

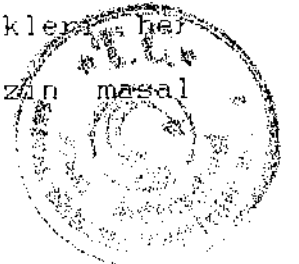
1- DOĞUM YERİ:

Atifet Bildik, Sivas ilinin Yıldızeli ilçesinde dünyaya gelmiştir.

Kaynak şahsımız, Yıldız ırmağının hemen yanında kurulmuş Kümbet çiftliğinde yaşayan kalabalık bir ailenin çocuğudur. Çiftlikte, üç erkek, iki kız olmak üzere beş kardeş eşi ve çocuklarıyla birlikte yaşarlar. Ailenin hali vakti yerinde olduğu için evlerinden misafir eksik olmaz. Her kesimden bir yığın insan... Çiftlikte mutlu bir çocukluk yaşar. (Bugün 69 yaşındaki anlatıcımız yaz aylarının kurumuş ot kokularını hâlâ hissettiğini anlatır.)

Kaynak şahsımızın masal birikimi bu yıllarda başlar. Yaz ayları çiftliğin işleriyle geçer, gider. İnsanların bir araya gelebildikleri mevsim kıstır. Halkın romanı, hikâyesi olan masallar bu mevsimde anlatılıyor. Kadınlar ve erkekler ayrı odalarda toplanıp sırayla masal anlatarak zamanlarını geçiriyorlar. Henüz çocuk olan anlatıcımız, bunları can kulağıyla dinlediğini, hiç birini de unutmadığını bize aktardı.

Araya radyonun, televizyonun girişinden sonra büyükler dinleyici olmaktan yavaş yavaş çıkar. Yine de kadınların bir araya geldiklerinde, birbirlerine anlattıkları masallar, eğlencelerinin başında gelir. Memur ailenin, gittikleri her yerde, eşten dosttan dinledikleriyle anlatıcımızın masal dağarcığı daha da zenginleşir.

2- DOĞUM TARİHİ:

Atıfet Bildik, 13.11.1926'da dünyaya gelmiştir. Baba memur olduğu için doğumlar zamanında bildirilmiştir.

3- ADI:

Baba, çocuklarının her birini eşsiz armağan olarak görmüştür. Anlatıcımıza büyükannesinin adı verilir. Bu isim daha sonra kaynak şahsımızın torunlarından birine verilir. Böylece "Atıfet" 'in silsile halinde yaşatıldığını görmekteyiz.

4- SOYADI:

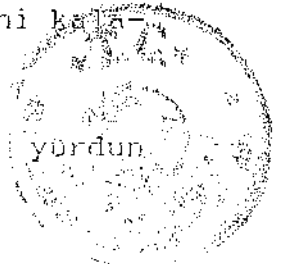
Görgün, soyadı ailenin ilçedeki konumundan dolayı seçilmiştir.

5- BABA TARAFI:

Atıfet Bildik'in babası Mustafa Görgün'dür. Mustafa Görgün, "Hoca Bekir Efendiler" lakabıyla anılan varlıklı, saygın bir aileye mensuptur.

Anlatımızın dedesi Hoca Bekir Efendi, çevresinde iyi tanınan bir insandır. Ercümen üyeliği yapmıştır. Sivas Kongresi dolayısıyla Sivas'a gelen Atatürk'le tanışmış, kongreye katılmıştır. Atatürk'ün onu Ankara'ya davetini kabul etmemiş, balık ailesini öne sürerek reddetmiştir.

Anlatıcımızın babası sağlık memuru olarak yördün.

değişik yerlerinde çalışmış, 1985 yılında vefat etmiştir.

6- ANNE TARAFI:

Atıfet Bildik'in annesi Nafiye Hanım yine Yıldızeli'nin "Muratogulları" adıyla tanınan bir ailesine mensuptur.

Kimseye kötü söz söylemeyen, kızmayan, kendisini çocuklarına, evine adanmış bir anne olan Nafiye Hanım 1977 yılında vefat etmiştir.

7- KARDEŞLERİ:

Atıfet Bildik yedi kardeşin üçüncüsüdür. Aydın bir baba olan Mustafa Görgün, çocuklarının en iyi şekilde yetişmesi için özel bir çaba göstermiştir.

Kardeşlerin hepsi ilkokuldan sonra istedikleri şekilde tahsillerini devam ettirmişlerdir. İki abla orta okulu bitirdikten sonra evlenmiştir. Kendisinden küçük kız kardeşi Kız Teknik mezunudur. İzmir Karşıyaka Kız Meslek Lisesi müdüreliliğinden emekli olmuştur. Erkek kardeşlerinden birisi iktisat diğeri Mimarlık Fakültesi mezunudur. En küçük kardeşleri liseyi bitirmiştir.

8- AİLESİ:

a) Eşi:

Atıfet Bildik 1950 yılında ablasının kayınbaraderi Osman Nuri Bildik'le evlenir. Bu evlilikten beş çocuk dünyaya

gelmiştir.

Osman Nuri Bildik, memuriyet hayatını Sivas'ta geçirmiştir.

b) Çocukları:

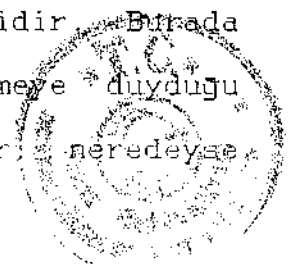
Anlatıcımızın ilk çocuğu Nevin (1950) Sivas Kız Meslek Lisesi'ni bitirmiş bir süre Karayolları 16. Bölge Müdürlüğü'nde memur olarak çalışmıştır. Evlendikten sonra çalışmayı bırakmıştır. İkinci çocuk Necdet (1951), Erzurum Atatürk Ün. Fen.Fak. Matematik bölümü mezunudur. Üçüncü çocuk Serap (1955), Sivas Lisesi mezunudur. Dördüncü çocuk Sevgi (1956), Sivas ilköğretmen Okulu bitirmiştir, halen Sivas'ta öğretmenlik yapmaktadır. En küçük çocuk Sevil (1970), ablaları gibi Kız Meslek Lisesi'ni bitirmiştir. Sevil eşinin görevi dolayısıyla Sinop'ta P.T.T'de çalışmaktadır.

B- ATIFET BILDİK'in ÇEŞİTLİ CEPHELERİ

1- TAHSİLİ:

Kaynak şahsımız, ilkokula Yıldızeli'nde başlar. Üçüncü sınıfa kadar burada okur. Babasının tayini sebebiyle Elazığ'a gelirler. 1938 yılında ilkokulu bitirir. Bu yıllara dair hafızasından silinmeyenler arasında Atatürk'ü yakından görmek vardır. Atatürk'ü dedesi yakından tanımış, onun yanında yer almış, dedesinden dinledikleri onun çocuk zihninde Atatürk'ü iyice yüceleştirmiştir.

Filyos (Zonguldak) üçüncü tayin yerleridir. Burada açılan Köy Gezisi Kursu'na katılır. Dikiş dikmeye duyduğu özel ilgi, onu öğrenciler arasında öne çıkarır; neredeyse

öğretmen durumuna getirir. Öğrenciler sormak istediklerini öğretmene değil de ona sormaya başlarlar. Kursu başarı ile bitirdikten sonra köylülere dikiş dikmeye başlar.

Filyos'ta ortaokul olmadığı için babası Bartın'a tayin ister. Bartın'da Kız Sanat Okulu'nun akşam kısmına devam eder. Dikiş dikme konusunda eksiksiz yetişir, artık birinci sınıf bir terzi dir.

2- İŞİ:

Atıfet Bildik ince ruhl u, yumuşak başlı, herkese karşı nazik, hiç zaman sesini yükseltmeyen, kızmayan, idareli bir ev hanımıdır.

Kaynak şahsımızın terziliği, arka arkaya gelen çocuklar yüzünden aile içine yönelmiştir. Geçen yıl geçirdiği göz rahatsızlığına kadar büyükten küçüğe ailenin terziliğini hep o yapmıştır.

3- GEZDİĞİ YERLER:

Kaynak şahsımız önce babasının memuriyeti dolayısıyla yurdun değişik yerlerinde bulunmuştur. Sonra da evlenip Sivas'tan ayrılan çocuklarını ziyaret amacıyla değişik illeri görme fırsatını bulmuştur.

Memleketleri olan Yıldızeli'nden o,dokuz yaşındayken ayrılırlar. İlk çıkış Elazığ'a dır. Ankara'daki ablasının onu istemesi üzerine bir yıllığına oraya gider.Bu arada babasının tayini Filyos'a çıkmıştır. O günlerde babaları Filyos'un tabii güzelliklerini onlara doyasıya tattırmaya çalışır. Burada ortaokulun olmayışı ailenin Bartın'a taşınmasına sebep olur.

Bartın'da o artık nişanlı bir kızdır. Evlilik Sivas'ta

gerçekleşir.

İlk kızı Nevin evlenir İstanbul'a yerleşir. Kızını ve kardeşlerini İstanbul Üniversitesi'nde okutmak için İstanbul'a yerleşen annesini babasını ziyaret etmek için sık sık buraya gelir. Nevin, eşinin işi dolayısıyla Adana'ya gelir. Bu kez gidişler Adana'ya dır. Tabii olarak Adana'ya giden Mersin'i de gezer. Bu arada eşinin memleketi Elazığ'a tatillerde gelinir. En küçük kızı Sevil, yine eşinin işi dolayısıyla Tokat'ın Niksar ilçesine gelin gider. Bu sayede Niksar'ı da görme fırsatı bulur.

Kırk bir yıl Sivas'ta oturduktan sonra hem iklimin sertliği hem sağlıklarının artık bozulmuş olması hem de kardeşlerinin İzmir'de yerleşmiş olmaları onları da İzmir'e sürükler. Bugün artık İzmir'de oturmaktalar.

Kaynak şahsımızın son gittiği yer Sinop'tur. Küçük kızı işleri dolayısıyla Sinop'tadır. Sinop onun yabancısı olmadığı bir yerdir. Genç kızlığının güzel günleri bu yörede geçmiştir.

C- ATIFET BİLDİK" IN MASALCILIGI

Kaynak şahsımız kendi çevresinde zorlanmadan en güzel biçimiyle "hikâye" dediği masallarını anlatmaktadır. Onun renkli ve hayal gücünü zenginleştirici ortamlarda yaşaması sıradışı bir anlatım sergilemesine yol açmıştır. Çevre, yer zaman kendi isteğinin dışında değişikliğe uğradığında masalına çevrenin daha tabii karşılayacağı öğeleri katmış ya da dinleyicinin ilgisini çekmeyeceğini sandığı kısımları çıkarmıştır. Masalçı dinleyicileri karşısında masal üzerinde istediği gibi tasarrufta bulunmuştur.

Kaynak şahsımız, özellikle gerçekçi masalarda, olayları kendi yakın çevresine yerleştirme eğilimi gösterir. "Hiç" masasında kahramanlar Sivas ve çevresinde şöyle bir dolastırılır. Üç arkadaş kışı daha ılıman olduğu gerekçesiyle Ulaş'ta Tecer Dağı'nın eteklerinde geçirmeyi düşünür. Yolda vurdukları tavşanı pişirdikleri kazan Kızılırmak'a döndüktür. Topal kahramanın tuz almak için şehre geldiği sırada dinlediği köprü Eğriköprü'dür. Kahraman, cenazeye Halfelik'te rastlar. Kurşunlu Hamamı'ndan çıkan kadından dayak yer. (Masal no:28)

Yukarıçukurova Masallarında Tip ve Motif Arastırması adlı doktora tezi hazırlayan Esmâ Şimşek'in derlediği masallardan Jip'te (67) masal ülkesi yerini bölgeye yakın bir köye bırakmıştır: Karatepe. Yine aynı çalışmada yer alan 61. masalda kırk Avşar, çalışmak için Kayseri'den Çukurova'ya gelirler. Ayrıca bu masalda "Keloğlan"ın yerini bölgede yaşayan "Avşar" tipi almıştır. (1)

Saim Sakaoğlu'nun Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve

Tahlil adlı doktora tezinde yer alan masalarda, bölgeye yakın iller karşımıza çıkar, Örneğin, 55 numaralı masalda (Toprakta Saklanan Dost) bir ağa, hasta numarası yapan karısını Erzurum'a tedavi için götürür. 36 numaralı (Kus Bası) masalda Erzincan'a olayların geçtiği yerden hükümet tarafından yük gönderilmektedir. (2)

Masalcı, anlattığı olaylardan bir bölümünü çabamıza getirir. "Balıkçı" adlı masalda balıkçı, yakaladığı balığın hayatı karşılığında isteklerini yerine getireceği sözü üzerine onu denize bırakır. Balıkçının hanımı balıktan apartman ister (Masal no:10). "Tomsirik" adlı masalda kahramanın kız kardeşi beş katlı bir apartmanda oturur (Masal no:32). Köse'nin ihaneti" adlı masalda Zümrüdü Anka Kuşu yavrularını ejderhadan kurtaran padişahın oğluna dar zamanında kullanılmak üzere iki tüy verir. Oğlan bu tüyleri cüzdânının bir köşesine saklar. (Masal no:9)

Masalcı, yeri geldikçe kişiler ya da olaylar, durumlar üzerinde olumlu, olumsuz düşüncelerini belirtir.

Tomsirik, dayısını aldatan yengesıyla dostunu cezalandırmak ister. Yengesinin dostu kendilerini ziyarete geldiği bir gün onun uyuklamasını fırsat bilerek kızgın yağı ağzına döker, onu öldürür (Masal no:32). Bu anlatılırken, "Hoca orada geberip gidiyor." diyerek adeta intikam alır.

"Fatma" adlı masalda kadın kendi kızlarının çirkinliği karşısında üvey kızının güzelliğine katlanamaz. Kızdan olmadık işler ister. En sonunda bu kız, padişahın oğlu ile evlenir. Masalcı geride kalan üvey anne ve kızları için "Bu fesatlar da otururlar evlerinde" diyerek taraf tuttuğunu

açıkca belirtir. (Masal no:8)

"Kabak" adlı masalda hânımının ölümü üzerine yeniden evlenen baba yeni eşinin "Ya ben, ya kızın!" sözüne karşı koyamaz. Masalci adamın zavallılığını "Çaresiz, adam, durmuş, dinlemiş, kızını yanına alıp bir ormana götürmüş " şeklinde anlatır. (Masal no:12)

"Kabak Kız" da bir kabağın nasıl insan gibi davrandığını merak edenleri tatmin edebilmek için "Annesi öyle istedi diye Allah onu öyle sihirli kabak içinde yaratmış. Aslında kabağın içinde güzel mi güzel bir genç kız var" diye arsaya girer. (Masal no:8)

"İğci Baba" adlı masalda üç kızkardeş akşama kadar yün eğirerek vakitlerini geçirirler. Masalci "Kapı dışarı çıkmak yok, gezmek yok, çocuklar neyle vakitlerini geçirsinler." diyerek onların hayatlarını böylece renklendirmeye çalıştıklarını anlatır. (Masal no:15)

"Balıkçı" adlı masalda fakir balıkçının tuttuğu balık dile gelir. Balık hayatı karşılığında balıkçının her dileğini yerine getireceğini söyler. Balıkçı, hânımının isteklerini balığa aktarır. Eve geldiğinde ne istemişse yerine geldiğini görür. Bu, anlatılırken "Adam gelmiş ki âman Allah'ım-elbise-ler, her bir şeyler hazır." diyerek olayın verdiği şaşkınlığı tattırmaya çalışır. (Masal no:10)

Günlük konuşmalarda olduğu gibi, edebe,terbiyeye aykırı bir şey söyleneceği zaman dinleyiciden özür dilenir.

"Keloğlan" adlı masalda Keloğlan'dan kurtulamayacağını anlayan ağası "bir gece yükte hafif pahada ağır ne varsa elege - affedersiniz - yüklüyorlar., (Masal no:31)

"Tomsirik"adlı masalda kadın evin buğday ununu dostuna verir, yerine arpa unu koyar. Durumu kocasına kardeşin yapıyor diye izah eder. Adam kızkardeşini öldürmeye gider. Kadın, ağabeyinin öfkesinin sebebini sorunca "Ordan-ol buyurun-...gelip buğday ununu götürüyor,darı unuyla dolduruyor ambarı" cümlesi bu kurala örnektir. (Masal no:32)

Anlatıcının çocukluk yıllarına dair hatırladıkları arasında büyükannesinin kazadaki yoksullara verdikleri üzerinedir. Bu yüzden masalarda yoksulluk konusu anlayış ve yakınlık duyularak anlatılır. "Kedileri Hediyesi" masalında yoksul kadın,kızına: "Artık canıma tak etti, kızım, hadi git, komşulardan biraz para topla, biraz para iste, o topladığın paralarla ciğer al, gel, pisirelim, karnımızı güzelce doyuralım" Kız gitmiş, komşulardan para istemiş. Onlar da acımışlar, para vermişler. Kız ciğeri almış." Fakirleri böylelikle zor durumdan kurtarır. (Masal no:7)

"Balıkçı" adlı masalda balıkçı, yakaladığı balığın kendisini denize bırakmasını istemesi üzerine, "Ben çok fakirim, kadın bana yiyecek getir, dedi, ben ne yapayım şimdi." diye kıvrılır (Masal no:10).

"İnci Mercan" masalında kahramanın yoksulluğu "Fakir olan kardeş hamileymiş, ama evlerinde ne bir odun, ne çocuğu giydirecek giysi varmış, Evi çok soğuk olduğu için gidip hamamcıya yalvarmış. "Hamam da doğum yapabilir miyim?" Hamamcı bu iyi yürekli kadına acımış." şeklinde içten bir yakınlık duyularak anlatılır (Masal no:22).

"Keloğlan" masalı fakirlik konusuyla başlar. "Wakti zamanında fakir bir aile varmış. Üç tane de çocuğu varmış"

bunların (Masal no:31).

"Keloğlan'la Padışahın Kızı" da Keloğlan'ın yoksulluğu son haddindedir. "Öyle şey olur mu, ben insan değil miyim, zaten yoksulluktan canımız çıkıyor, ölürsem ölürüm, kalırsam da padışahın kızını alır sana getiririm" diyerek annesini ikna etmeye çalışır (Masal no: 34).

Anlatıcının kendi hayatından izler görülür. Anlatımın annelik konusunu özel bir sevgiyle anlattı. Masallarda annelerin şefkati incelikle dile getirildi. Annenin varlığı ailenin dengesidir. Anne evin neşesidir, düzenidir. Ailedeki herşeyin anneye değerli olduğu fikri masallar aracılığıyla verildi.

"Kabak" masalında kadının yıllardan sonra dileği üzerine kabaktan bir kızı olur. Masalda kadının çocuğuna duyduğu sevgi "Kadın bunu seve seve büyötmeye başlamış. Kadın sevincinden uçuyormuş." şeklinde anlatılır. "Ama bu güzel günler uzun sürmemiş. Anne hastalanmış. Birkaç gün sonra da ölmüş. Çok çok üzölmüşler." Artık kabak kız için denge bozulmuştur. Annesinin seve seve büyöttüğü kızı üvey anne dövmeye, tekmelemeye başlar (Masal no: 12).

"Yamyam" masalında ailenin mutluluğu annenin varlığı ile edilir. Bu, şöyle anlatılır: "Bu mutlulukları pek uzun sürmemiş, Anne hastalanmış. Evin bütün neşesi sönmüş. Sonradan anne ölmüş. Bu olay bütün aileyi perişan etmiş." (Masal no:18).

Artık çocukların yüzü gülmez olur. Üstelik gelen üvey anne annelerinin bir tanelerini hiç mi hiç sevmez. Çocuklar ne yapsalar boşunadır. Kadın, eninde sonunda çocukları ayden

uzaklaştırılır.

Esmâ Simsek'in Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması adlı doktora çalışmasında 7. masalı anlatan at yarışlarına meraklı bir anlatıcının masalında at, A,B,C gruplarında yarışa girer. Cumhurbaşkanlık kupasını alır. 8 numaralı masal, hanımından boşanmış bir anlatıcıdan derlenir. Masalın sonunda, kahraman hanımını üçten dokuza boşar. (3)

"Fatma" adlı masalda güzeller güzeli kızı üvey anne nasıl hırpalayacağını bilemez. Evin bütün işlerini yaptırır olmaz, çobanlık yaptırır yetmez. Kızın günden güne güzelleşmesi onu iyice çileden çıkarır. Bu sefer simsiyah yünleri bembeyaz etsin diye eline verir. Kızın yardımcısı artık hayvanlardır. Fatma, insandan göremediğini hayvanlarda bulur. Kızın annesi olsaydı böyle yerden yere vurulmazdı her halde. (Masal no:8)

"Padişahın Yılan Oğlu" adlı masalda ölü anne, kızına destek olur, yapması gerekenleri ona söyler. Yani annenin adı yeter. (Masal no:15)

Masallarda tembel kadın motifi ile de karşılarız.

"Çingene" masalında kadının tembelliği: "Kadın tembel mi tembelmiş. Evinin işini bile yapmaz, sabahtan akşama kadar uyurmuş." şeklinde anlatılır (Masal no:29). Tembelliği hoş karşılamayan düşünce bu kahramanı masalın sonunda cezalandırır.

Aldatan kadın da vardır "Tomsirik" adlı masalda. Bütün masal boyunca aldatan kadına türlü oyunlar oynanır, yalnız bırakılır, sonunda da ölümlerle cezalandırılır. (Masal no:32)

Tasvirler, masalların çoğunda kısa çizgilerle verilmiştir.

"Koskos Efendi" masalında kurt kendisine çok güçlü biriymiş gibi anlatılan kediyi tanımak için davet eder, bakar ki, küçük kedi korkusu geçer. Durum şöyle anlatılır: "Kurt evvelden titreye titreye gidiyordu ya şimdi böyle kuyruğunu çengelledi belinin orta yerine, önünde Koskos Efendi, kurt geride dişlerini bileye bileye..." (Masal no:2).

"Kara Vezir'in Kızı" masalında vezir kızı kaz damında yaşayacağını öğrenince itiraz eder masalının ifadesiyle: "Kendi kendini taştan tase vuruyor, saçını başını yoluyor, ağlıyor, gözleri kıpkırmızı oluyor." (Masal no:26).

"Kabak" masalında kabak kız tehlikelerden korunmak için ağaca saklanır. Padişahın oğlu bunu görür bakar ki; "Sırma saçlı dünya güzeli bir kız..." (Masal no: 12).

NOTLAR

- (1) Esmâ Şimşek, Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması, Elazığ 1990, s. 846, 816 (Yayınlanmamış doktora tezi)
- (2) Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil, Ankara 1973, s. 610, 483
- (3) Esmâ Şimşek, Yukarıçukurova Masallarında
..... 508, 514

II. BÖLÜM

1- MASALLAR HAKKINDA BİLGİ

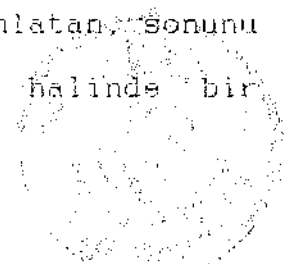
19. yüzyıla kadar kışsa, destan, masal, hikaye adıyla anılan masalların tanımı, bilimsel araştırma yapanlar tarafından değişik şekillerde yapılmıştır.

"Masal demek, hayal gücü demektir. Masal "hayalî hikâyedir. Masalı anlatan kişi, sınır tanımaz hayal gücüne doğüstü kişilerle ve olaylarla doldurur masalını" (1) diyen Pertev Naili Boratav masalı şöyle tanımlar: "Nesirle söylenmiş dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü, gerçeğe ilgisiz ve anlatıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatı." (2)

Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil adlı doktora çalışmasında masal kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsülü olduğu halde, dinleyenleri inandırabilen, bir sözü anlatım türüdür." (3) şeklinde tanımlar.

Ali Berat Alptekin, Taseli Platosu Masallarında Motif ve Tip Arştırması adlı doktora çalışmasının ön sözünde şöyle bir tanım yapar, "Masal nesirle söylenmiş ve dinleyicileri inandırmak gibi bir iddiası olmayan, tamamı ile hayal mahsülü olan mensur bir türdür." (4)

Bu tanımlardan sonra biz de şöyle bir tanım yapmaya çalıştık; zamanı ve mekânı belirsiz, olağanüstü olayları, insanüstü güçleri elinde tutan kahramanlarla anlatılan, sonunu her zaman tatlıya bağlayan, genellikle nesir halinde bir anlatı türüdür.

Yıldızeli masalları hakkında müstakil bir çalışma yapılmamıştır. Bizim kaynak şahsımız masalların daha önce, araştırma amacıyla kimseye vermemiştir.

Sivas masalları hakkında yapılan bir çalışma Burhan Paçacıoğlu'na aittir. Araştırmacı İibeyli Masalları adlı çalışmasını yüksek lisans tezi olarak hazırlamıştır.

Sivas'tan derlenen masallar ise Erciyes, Sivas Folkloru, Türk Folkloru, Türk Folklor Araştırmaları vs. gibi dergilerde yayınlanmıştır.

2- MASALLARIN ÖZELLİKLERİ

Masalların genel özellikleri daha önceki çalışmalarda sıralandığı için biz burada Yıldızeli masallarının özelliklerini vermeye çalıştık.

A- YILDIZELİ MASALLARININ ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

1- Masalları destanlardan, halk hikayelerinden ayıran özelliklerin başında onlara göre kısalıkları gelir. Kısalık, hayvan masallarında, fıkralarda çok belirgindir. Ancak özellikle iç içe girmiş masallarda anlatma oldukça uzundur. Bizim Yıldızelili Atıfet hanımdan derlediğimiz Hayvan Masallarından "Konuşan Horoz" (5)'un tuttuğu yer bir sayfayı bulmazken bir çerçeve masal olan "Kara Vezir'in Kızı" (26)'nda sayfa sayısı on ikiyi bulmuştur.

2- Masallar genel olarak nesirdir. Çok az masalda manzum parçalar yer alır. Bizim metnini verdiğimiz 40 masaldan 9'unda (3,12,19,24,29,34,38,39,40) manzum parçalar

yer almıştır. Bunlar:

"Donuzlan Böceği" adlı masalda donuzlan böceği yiyecek bulmak üzere giden fareyi bekler, gelmeyince düğün evindeki atlılara sorar:

"Tapur tapur atlılar,
Başı siyah börklüler,
Beyevine varasın,
Ballı kaymak yiyasin.
Sıçanoğlu Süleyman,
Durmasın gelsin
Seyroz hatun bekliyor." (Masal no:3)

"Kabak" adlı masalda babası ile ormana giden kabak kız orada uyur, uyandığında babasını göremez:

"Tah tah eden kabacığım,
Beni bırakıp giden babacığım., diye ağlar (Masal no:12).

"Deli Osman" adlı masalda Deli Osman, tesadüfen öldürdüğü sinekleri ve fareyi çok önemli bir isim gibi kılıcına yazdırır:

"Bir tokatta kırk can
Bir yumrukta bir aslan
Bana derler Deli Osman" (Masal no:19)

"Emine" adlı masalda Emine'yi bir ayı kaçarır, onunla evlenir, bir de çocukları olur. Emine hayatından memnundur. Bir gün köylüleri tesadüfen, ayının inindeki Emine'yi görürler, kızını alıp getirirler. Emine bundan hiç memnun

olmadığını:

"Çalıyordu, çırpıyordu,

Evim idi oy!

Ayıyordu, uyuyudu,

Kocamıdı oy!" diye ağlayarak belirtir. (Masal no:24)

"Çingene" adlı masalda çingene, tembel kadından sadaka ister. Tembel ev sahibi, dilenciye mutfaktaki tencerede pişen tavuğu kontrol ettirmek ister. Dilenci tavuğu alır, yerine çarığını koyar, yukarı çıkar, hanım yemeğin pişip pişmediğini sorunca:

"Hanım,hanım senin tavuk benim torbam içinde,

Benim çarık, senin çorban içinde.

Ben tavuk yer gezerim, orman içinde.

Sen dayak yer yatarsın, yorgan içinde."der (Masal no:29).

"Keloğlan'la Padişahın Kızı" adlı masalda padişahın kızı, kendisine talip olanlara sorusunu sorar, kimse bilemez. Keloğlan da fakirlikten kurtulmak için kıza talip olur. Gelir saraya:

"Söyle sultanım bilmeceni." der

"Keloğlan keçeli tas,

Nerden geldin hokkabaz,

Sana bir masalım var,

Bil bakalım bu nedir? "

"Bir dalda kara çalı,

Yanlarında çal çalı.

Arkasında saçağı,

Bil bakalım bu nedir? "

Keloğlan:

"Hanım hanım hancagız!

Onda ne var oncugaz,

Bir dalda karaçalı,

O senin vücudun değil mi ?

Yanlarında çal çalı,

O senin kulağın değil mi?

Arkasında saçağı,

Saçının örgüsü değil mi?" diyerek soruyu cevaplar.

(Masal no:34)

"Gönül" adlı masalda hocanın komsu kadına düşer, ona hediyeler gönderir. Kadına hediyeleri alıp almadığını sorunda kadın bebeğinin başında:

" Almadım kuzum,

Görmedi gözüm.

Ninni de kuzum!

Ninni de kuzum!" diye hocaya cevap verir.

Kadın en sonunda hediyeyi aldığını yine bebeğinin başında:

"Ah kuzum kuzum,

Aldım iki gözüm.

Ninni de kuzum!

Ninni de kuzum!" diyerek belirtir. (Masal no:38)

"Türlüşah Bey" adlı masalda kadın, kırk türlü baharatı karıştırıp elde ettiği hamuru da erkek çocuğu saklı verir.

Duaları neticesinde bu çocuk canlanır. Çocuk on bes yaşına geldiğinde annesinin ısrarıyla dışarı çıkar ve kaybolur. Kadın onu araya araya bezirganların evinde bulur, fakat çocuk baygındır. Onu söyle uyandırmaya çalışır:

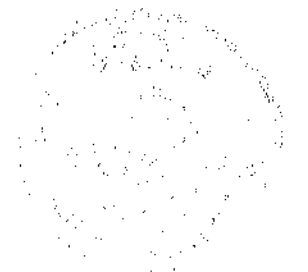
"Kırk havanda dövdiğüm,
Kırk elekte elediğim.
Uyan Türbüsah uyan!
Uyan güzel bey uyan!" (Masal no:39)

"Şamdan" adlı masalda padişahın oğlu, gezisi sırasında gördüğü kıızı sever. Onunla bir kaç güzel gün geçirdikten sonra kıızı uyurken bırakır gider. Kız çoban kılığında padişahın oğlunu arar, bulur. Onun " Kenan ellerinde ne gördün?" sorusuna

"Altın şamdan yanar gördüm,
Gümüş şamdan söner gördüm.
Başında bir gelin,
Çırpına çırpına ağlar gördüm." şeklinde cevap verir.
gelinin ağlarken söylediği:

"Uyudum nettim,
Ben bana ettim.
Gülünen nergis,
Yarimi nettin?" dir. (Masal no:40)

3- Masalın başında, ortasında uygun yerlerde söylenen formeller vardır. Formel örnekleri " Formeller" bölümünde verildiği için burada üzerinde durmuyoruz.

4- Masallarda yalın ve açık bir anlatım vardır.

5- Masalların içinde halk edebiyatı türlerinin diğer örnekleri de görülür. Örneğin "Koskos Efendi" adlı masalda "Başını kurtaran kaptan" atasözü kullanıldı, aynı masalda, dizlerinin bağı kırılmak, yüreği yarılmak, canına tak demek deyimleri kullanıldı. (Masal no:2)

"Kösenin İhaneti" adlı masalda ciğeri yanmak, yollanıp gitmek, elini çabuk tutmak, kanı kaynamak (Masal no:9),

"Kabak" adlı masalda sevinçten uçmak (Masal no:12),

"Padişahın Yılan Oğlu "sevinçten delirmek (Masal no:15),

"Rüya" da yola düşmek, helâllik almak (Masal no:16),

"İğci Baba" da peşine takılmak (Masal no:17),

"Yamyam" da yemeden içmeden kesilmek (Masal no:18),

"Keloğlan"da evin yolunu tutmak (Masal no:20),

"Keloğlan'la Padişahın Kızı" adlı masalda sarayda bitmek büyümek, şanı şöhreti ile ata binmek deyimleri kullanıldı (Masal no:34).

"Emine" ve "Türlüsañ Bey" adlı masallarda yer alan manzum parçalar ağıt niteliği taşımaktadır. (Masal no:24-39)

"Gönül" adlı masalda yer alan manzum parçalar ninni özelliği taşımaktadır. (Masal no:38)

"Koskos Efendi"adlı masalda evin yıkılışın (Masal no:2),

"Yaşlı Kadınla Tilki" de patlayasın (Masal no:4),

"Yamyam" da yerinde yatmayasınca (Masal no:18),

"Akıllı Kardeşle Deli Kardeş" adlı masalda Allah belanı versin şeklinde beddualar kullanıldı. (Masal no:27)

Ayrıca Donuzlan Böceği, Kösenin İhaneti, Kabak Kız ve Kara Vezir'in Kızı adlı masallarda gelenek ve göreneklere yer

verildi.

"Donuzlan Böceği" adlı masalda düğün evine gelen atlılardan, gelincilerden söz edilir. (Masal no:3)

"Kösenin İhaneti" ve "Kara Vezir'in Kızı" adlı masallarda padişahın ve vezirin kızları kırmızı ve yeşil sandalyede oturur. Kırmızı sandalyede oturanı isteyen ölüme gider, yeşil sandalyede oturanı isteyen, yerine getirilmesi zor şartlarla karşılaşır. (Masal no: 9-26)

"Kabak Kız" adlı masalda padişahın hanımı, oğluna kabak kızı istemeye gider. (Masal no:11)

6- Bazı masallar bir kaç tipin birleşmesiyle meydana gelmiştir. Bizim 40 masalımızdan üçü böyle bir özellikte anlatıldı.

B- YILDIZELİ MASALLARININ MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

I- MASAL KAHRAMANLARI

Masal Kahramanları üç grupta incelenir:

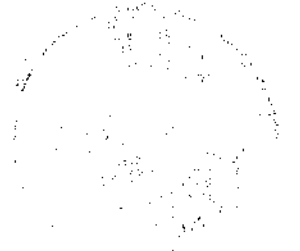
A- İNSANLAR

B- GERÇEKÜSTÜ VARLIKLAR

C- HAYVANLAR

A- İNSANLAR: Masallarda padişah, vezir, tüccar, kadı, hoca, derviş, esnaf, köylü her sınıftan, her meslekten insan karşımıza çıkar. Bu gruba dahil olan kahramanlar şöyle gruplandırılmıştır:

1- Saray ve İdare Adamları :

a) Hükümdarlar:

"Kösenin ihaneti" adlı masalda padişahın tayini başka bir ülkeye çıkar. Yine aynı masalda kral,kızını istemeye gelen gence yerine getirilmesi zor şartlar teklif eder. Delikanlının isteklerini yerine getirmesi üzerine kızını verir (Masal no: 9).

"Balıkçı" adlı masalda fakir balıkçı hayatını bağışladığı balık sayesinde kral olur (Masal no:10).

"Padişahın Yılan Oğlu" adlı masalda padişahın yılan şeklinde bir oğlu vardır (Masal no:15).

"Keloğlan" adlı masalda padişah, Keloğlan'ın elinden altın yumurtlayan tavuğunu ve sihirli sinisini alır. (Masal no: 20).

"Berber" adlı masalda padişahın boynuzları vardır (Masal no:23).

"Kara Vezir'in Kızı"nda padişahın ve vezirinin dervisin verdiği elma sayesinde birer oğulları olur (Masal no:26).

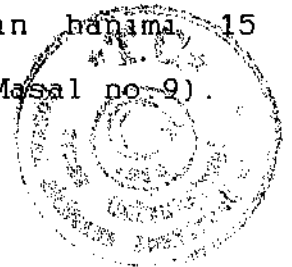
"Keloğlan'la Padişahın Kızı"nda padişah kızını onun sorusunu cevaplayan Keloğlan'la evlendirir (Masal no:34).

"Zalim Padişah" ta padişah, evlenme çağına gelen kızını bir türlü evlendirmek istemez (Masal no:36).

Bunlardan sadece ikisinin memleketi bellidir. 9 ve 26 numaralı masalların padişahları Al-i Osman padişahı olarak geçer.

b) Hükümdar Hanımları

"Kösenin ihaneti" adlı masalda padişahın babasını 15 yaşına gelen oğlunu babasını bulmaya gönderir (Masal no-9).

"Balıkçı" adlı masalda fakir balıkçının, hayatını bağışladığı balık sayesinde balıkçı kral,hanımı kraliçe olur (Masal no:10).

"Kabak Kız" adlı masalda padişahın hanımı,oglu için kabak kızı istemeye gider (Masal no:11).

"Kara Vezirin Kızı" adlı masalda padişahın hanımı oğlunun gömleğini altın dikerek onu Kara Vezirin kızını bulmaya gönderir (Masal no:26).

c) Hükümdar Kızları

"Kösenin ihaneti" adlı masalda kralın kızı, kendisini gelin götüreren gence aşık olur, uzun maceralardan sonra onunla evlenir (Masal no:9).

"Keloğlan'la Padişahın Kızı" adlı masalda padişahın kızı, evlenmek için şart koştuğu sorusunu bilen Keloğlan'la evlenir (Masal no: 34).

"Zalim Padişah" adlı masalda padişahın kızı vezirle kaçar (Masal no:36)

d) Şehzadeler

"Kösenin ihaneti" adlı masalda padişahın oğlu, babasını bulmaya gider (Masal no:9).

"Fatma" adlı masalda padişahın oğlu, düğünde ayakkabısının tekini düşüren kızı bulur, onunla evlenir (Masal no:8).

"Kabak Kız" adlı masalda padişahın oğlu, derede yıkanırken gördüğü kabak kızla evlenir (Masal no:11).

"Kabak" adlı masalda padişahın oğlu, atını sularken gördüğü kabak kızla evlenir (Masal no:12).

"Padişahın Yılan Oğlu" adlı masalda padişahın yılan şeklinde bir oğlu vardır (Masal no:15).

"İnci Mercan " adlı masalda padişahın oğlu,olaganüstü özellikleri olan kızla evlenir (Masal no:22).

"Kara Vezir'in Kızı" adlı masalda padişahın oğlu Kara Vezir'in kızıyla evlenmeye gider (Masal no:26).

"Şamdan" adlı masalda şehzade gezisi sırasında gördüğü kızla evlenir (Masal no:40).

e) Vezir, Hanımı ve Çocukları:

"Kara Vezir'in Kızı" adlı masalda vezir, kendisi gibi çocuğu olmayan padişaha tebdil-i kıyafetle seyahata çıkmayı teklif eder (Masal no:26)

Yine 26 numaralı masalda vezirin hanımı oğlunun gömleğine altın dikerek onu padişahın oğluyla Kara vezirin ülkesine gönderir.

"Zalim Padişah" adlı masalda vezir, padişahın kızını kaçıtır (Masal no:36),

2- Din Adamları:

"Kara Vezir'in Kızı"nda hoca, masalın içinde anlatılan yeni bir masalın kahramanıdır. Marangozun tahtadan yaptığı heykele terzi elbise diker, hoca da buna can vermesi için Allah'a dua eder (Masal no: 26).

"Sahmaran" adlı masalda hoca,avcıya evine gelenleri öğrenmesi için akıl verir (Masal no:35).

"Gönül" adlı masalda hocanın gönlü,komşu kadına düşer (Masal no:38).

"Tomsirik" adlı masalda hoca,bir kadının dostudur. (Masal no:32).

3- Halk Tabakasına Mensup Olanlar:

a) Karakteristik tipler:

Keloğlan ve Köse gibi bilinen vasıfları olan tipler yanında namert, cömert, tamahkar, tembel, korkak gibi tipler, bölüme dahil edilmiştir.

aa)Keloğlan

"Keloğlan" adlı masalda Keloğlan leblebisini yiyen devin kendisine verdiği hediyeleri padişaha kaptırır. Keloğlan yine devin verdiği sihirli tokmak sayesinde kaybettiklerini geri alır (Masal no:20).

"Keloğlan" adlı masalda Keloğlan,ağabeylerini öldüren ağasını kızdırır, onu öldürür (Masal no:31).

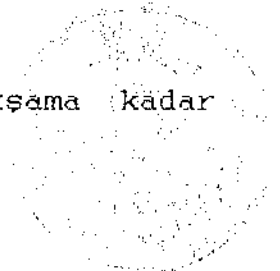
"Keloğlan'la Padişahın Kızı" adlı masalda Keloğlan, padişahın kızının sorusunu bilir, onunla evlenir (Masal no:34).

ab) Köse

"Kösenin İhaneti" adlı masalda padişah, oğlunun kendisini bulmaya gelirken yolda karşılaşılabileceği köseye selam vermemesini ister. Delikanlı yolda köseye konuşmak zorunda kalır ve uzun maceralar başlar (Masal no:9).

ac) Tembel:

"Cingene" adlı masalda kadın sabahtan akşama kadar

yatar. (Masal no:29).

ad) Korkak:

"Deli Osman" adlı masalda Deli Osman kümesteki tavukla-
rını yiyen tilkiyi kovamayacak kadar korkaktır (Masal no:19).

ae) Aptal:

"Akıllı Kardeşle Deli Kardeş" adlı masalda deli kardeş,
koyunları elmaları toplamadılar diye keser, kapıya, bacaya
sahip ol diyen ağabeyini, kapıyı bacayı sırtına alarak takip
eder (Masal no:27),

af) Tamahkâr:

"Balıkçı" adlı masalda balıkçının hanımının, balıktan
istediklerinin ardı arkası gelez. En sonunda kadın, yefin,
göğün hakimi olmak isteyince kazandıklarının hepsini kaybeder
(Masal no:10),

b) Ağalar, beyler:

"Keloğlan" adlı masalda iş aramak üzere evinden
ayrılan Keloğlan'a iş veren ağasının bir şartı vardır. Kim
kime kızarsa kızan öldürülecektir. Keloğlan ağabeylerini
kızdırarak öldüren ağayı türlü oyunlarla malından, mülkünden
eder, en sonunda onun kızdığını itiraf etmesi üzerine ağayı
öldürür (Masal no:31).

c) Zenginler ve Fakirler:

Derlediğimiz 4 masalda sonradan zengin olan kimseler
vardır (Masal no:4).

"Kedilerin Hediyesi" adlı masalda komşulardan topladığı parayla ciğer alan fakir kız ciğeri kediye kaptırır. Kedinin arkasından giden kız, onların mağarasına kadar gelir. Orada hamur yoğuran, temizlik yapan, camaşır yıkayan kedileri görünce onları sever. Kedilerin kralı, kendilerine sevgiyle davranan bu kızı bir torba altınla, mücevherle evine yollar, annesiyle yaşayan kız zengin olur (Masal no:7).

"İğci Baba" adlı masalda İğci Baba'yı aldatarak onun evinden kaçan kız, ceplerine doldurduğu altınlarla ailesini zengin eder (Masal no:17)

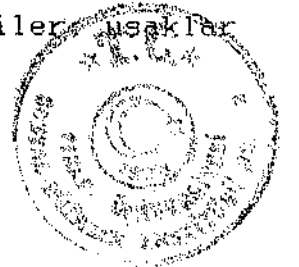
"İnci Mercan" adlı masalda hamamda doğum yapan fakir kadın, yardımına gelen dervişlerin her dediğini yapar. Dervişlerde doğan kıza olağanüstü özellikler verirler. Kız, gözyaşlarının inciye dönüşmeye sayesinde annesini zengin eder (Masal no:22),

"Keloğlan'la Padışahın Kızı"nda fakir Keloğlan, sorusunu bilenle evleneceğini duyuran padışahın kızına talip olur. Kızla evlenen Keloğlan onu evine getirir. Yıllar sonra annesini de yanına alarak saraya yerleşir (Masal no:34).

da) Hizmetçi:

"Sabırtası" adlı masalda bir ölü'nün başında beklediği halde bunu ona açıklayamayan Emine, yanına aldığı çingene kızının hizmetçisi durumuna düşer. Durum anlaşılınca çingene kızı cezalandırılır (Masal no:21).

"Balıkçı" adlı masalda, balıkçının hayatını bağışladığı balıktan, balıkçının hanımı hizmetçiler, usaklar ister. İstediklerine sahip olur (Masal no:10).

db) Hizmetkâr:

"Kösenin İhaneti" adlı masalda kösenin oyununa gelen padişahın oğlu, babasının ülkesine kösenin hizmetkârı olarak gider (Masal no:9).

e) Meslek Sahipleri:

Geçimlerini sağlamak için belirli bir işe sahip olanlar bu bölümde yer alır.

ea) Balıkçı:

"Balıkçı" adlı masalda adam, çok acıkan hanımının yemek istemesi üzerine gidip denizden balık avlamak ister. Yakaladığı balık, kendisini denize bırakması karşılığında her isteğini yerine getireceğini söyler. Balıkçı onu bırakır. Durumu hanımına anlattığında artık kadının isteklerinin ardı arkası kesilmez (Masal no:10).

"Hic" adlı masalda Kızılırmak'tan ağla balık tutmaya çalışan balıkçı, kendilerine bakıp "hic hic" diyen yolcuya çok sinirlenir (Masal no:28).

eb) "Sahmaran" adlı masalda akşam evine dönen avcı evinin silinip süpürüldüğünü, yemeğin yapıldığını görünce çok şaşırır (Masal no:35).

ec) Bezirgan ve Tüccarlar :

"İğci Baba" adlı masalda İğci Baba'nın elinden kaçmayı başaran kız, yoluna çıkan bezirganlardan yardım ister. Bezirganlar, kıza yardım ederler. Kızı soran İğci Baba'yı, boş gönderirler (Masal no:17).

"Mahinur" adlı masalda Mahinur, İstanbul'a mal almaya giden babasından siyah gül ister (Masal no:14).

"Türlüşah Bey" adlı masalda kadının kırk türlü baharattan yaptığı oğlunu kaçırın bezirganlardır (Masal no:39).

ed) Çoban:

"Fatma" adlı masalda kadın, üvey kızına çobanlık yaptırır (Masal no:8).

"Şamdan" adlı masalda sevdiği şehzadeyi arayan kız, bir çobanla elbiselerini değiştirir. Çoban kılığında aramaya devam eder (Masal no:40).

ee) Çiftçi:

"Tomsirik" adlı masalda Tomsirik'in dayısı çiftçidir (Masal no:32).

ef) Doktor:

"Kara Vezir'in Kızı"nda padişah yemeden içmeden kesilen oğlu için doktorlar, cerrahlar getirtir (Masal no:26).

eg) Marangoz:

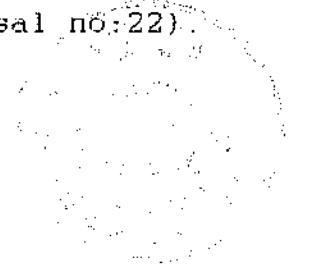
"Kara Vezir'in Kızı" adlı masaldaki iç masalda görülür. Bir gece üç arkadaş marangozun canı sıkılır. Tahtadan bir kız yapar (Masal no:26).

eh) Terzi:

"Kara Vezir'in Kızı"nda, iç masallarda görülür. Marangozun yaptığı kıza terzi, elbise diker (Masal no:26).

ei) Oduncu:

"İnci Mercan" da teyzesinin gözlerini alıp arabadan attığı kıızı yolun kenarından bir oduncu bulur (Masal no:22).

ej) Kalaycı:

"Rüya" adlı masalda fakir delikanlı bir kalaycının yanında iş bulur (Masal no:16).

ek) Demirci:

"Mahinur" adlı masalda Mahinur, karnı anahtarlı adamın karnındaki kilidi açar, önünde bir çarşı belirir. Oradaki demircilere ne yaptıklarını sorar. 16 numaralı masalda fakir delikanlı demircinin yanında iş bulur (Masal no:14).

el) Döven Ustası:

"Rüya" adlı masalda fakir genç, bir döven ustasının yanında iş bulur (Masal no:16).

em) Berber:

"Berber" adlı masalda boynuzlu padişah kendisini tıraş eden berberleri durumu kimseye söylemesinler diye öldürtür. (Masal no:23).

en) Kaptan:

"Mahinur" adlı masalda gemi hareket edemeyince kaptan yolculara "Birinizin unuttuğu bir şey mi var, hareket edemiyoruz" der (Masal no:14).

eo) Tellal:

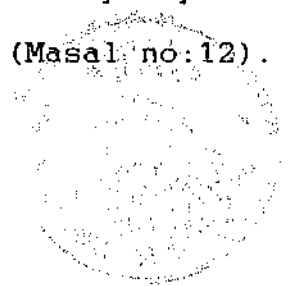
"Padişahın Yılan Oğlu" adlı masalda padişah tellal ile oğluna öğretmen arar. (Masal no:15).

f) Aileler:

Aileyi meydana getiren baba, anne, oğul ve kızlarıdır.

fa) Baba:

"Kabak" ta yeni hanımının isteğine karşı koyamayan baba, kabak kızını ormana götürür, orada bırakır (Masal no:12).

"Mahinur" adlı masalda Mahinur, İstanbul'a giden babasından siyah gül ister (Masal no:14).

"Padisahın Yılan Oğlu" adlı masalda kızının hocasının aşık olduğu baba vardır (Masal no:15).

"Rüya" adlı masalda fakir baba, oğlunun iş aramaya gurbete gitmesini istemez (Masal no:16).

"Yamyam" adlı masalda hanımı ölen adam, yeniden evlenir. Baba, hanımının ısrarlarına dayanamaz, çocukları ormana götürür, orada bırakır gelir (Masal no:18).

"Sabırtası" adlı masalda kızını kuşun söylediklerinden kurtarmak isteyen anne baba mallarını mülklerini satıp yaşadıkları yerden ayrılırlar. Yollarınızdaki demir kapı Emine'yi içeri alır, anne baba dışarıda kalır (Masal no:21).

"Sahmaran" adlı masalda yeni hanımının kızını istememesi üzerine onu alır. Ormana götürür, orada bırakır gelir (Masal no: 35).

fb) Anne:

Annelerden üvey olanların hepsi kötüdür, öz anneler iyidir.

"Yaşlı Kadınla Tilki" adlı masalda yaşlı kadın evlendirdiği kızını yanına bir çömlek yağ olarak ziyarete gider (Masal no: 4).

"Kedilerin Hediyesi" adlı masalda yoksul kadın, kızına komşulardan para toplatarak ciğer aldirmek ister. Fakat kızın aldığı ciğeri kediler kaçıtır (Masal no:7).

"Fatma" adlı masalda kadın üvey kızına evin bütün işlerini yaptırır, çobanlık yaptırır yine de onun günden güne güzelleşmesini dinleyemez (Masal no: 8).

"Kabak Kız" adlı masalda kadın, kabak kızını sevgiyle büyütür (Masal no:11).

"Kabak" adlı masalda kadın, üvey kızını istemez, onu ormanda bıraktırır (Masal no: 12).

"Padıshahın Yılan Oğlu" adlı masalda kız, öğretmenin ısrarıyla annesini pekmez küpüne iteleyerek onun ölümüne sebep olur. Babasının öğretmeniyle evlenmesini ister. Fakat öğretmen önceden onu çok seviyorken birden tavrı değişir (Masal no:15).

"İğci Baba" adlı masalda üç kızını birden kaybeden kadın perişandır. Kadın, günün birinde küçük kızı karşısında bulur. Kız, İğci Baba'nın evinden kaçmanın bir yolunu bulmuştur (Masal no:17).

"Yamyam" adlı masalda ailenin neşesi annenin ölümüyle sona erer. Yine anne çocukları istemez. Baba, onları ormana bırakır (Masal no: 18).

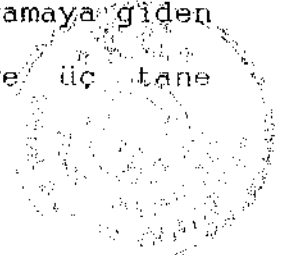
"Sabırtası" adlı masalda anne baba, kızını kusun söylediklerinden kurtarmak ister (Masal no:21).

"Keloğlan" adlı masalda Keloğlan'ın sihirli sinisine, tavuğuna annesi çok sevinir (Masal no:20).

"İnci Mercan" adlı masalda fakir kadın, hamamda doğum yaparken yardımına gelen dervişlerin dediklerini yapar, kızına dervişler olağanüstü özellikler verirler (Masal no:22).

"Emine" adlı masalda kızlarını ayıdan kurtaran anne baba çok mutludur (Masal no:24).

"Kamburlar" adlı masalda yoksul kadın, iş aramaya giden kocasının ardından dışarı çıkar, yiyecek için eve üç tane

kamburayı ayrı saatlerde davet eder (Masal no:25).

"Çingene" adlı masalda tembel kadın, sabahtan akşama kadar yatar. Aşağıda pişen yemeği çingene kadına kontrol ettirir. Kadın tenceredeki tavuğu çalar. Akşam, tavuğu bulamayan adam karısını evden kovar (Masal no: 29).

"Keloğlan" adlı masalda yoksul anne baba iş aramaya giden üç oğullarını da kaybeder (Masal no:31).

"Tomsirik" adlı masalda kadın kocasını aldatır. İş anlaşılınca dostuyla öldürülür (Masal no:32).

"Salman" adlı masalda gelin ve kayınvalide oğullarının sallanıp düşüp öleceği hayaline ağlarlar (Masal no:33).

"Şahmaran" adlı masalda kadın üvey kızına yılan yutturur, onunhamile gibi görünmesine sebep olur. Baba kızını ormanda bırakır (Masal no:35).

"Kardan çocuk" adlı masalda çocuksuz kadın, kardan bir çocuk yapar, duaları neticesinde çocuk canlanır (Masal no:37).

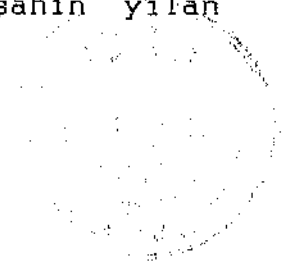
"Gönül" adlı masalda bebeğiyle yaşayan kadın, kendisine gönül veren komşusu hocanın hediyelerini kabul eder, onunla beraber olur (Masal no:38).

"Türlüşah Bey" adlı masalda çocuksuz kadın 40 türlü baharatı karıştırıp bir erkek çocuğu şekli verir. Allah bu çocuğa can verir (Masal no:38).

fc) Oğullar:

"Kösenin İhaneti" adlı masalda bir başka ülkeye giden padişahın oğlu olur (Masal no:9).

"Padişahın Yılan Oğlu" adlı masalda padişahın yılan şeklinde bir oğlu vardır (Masal no:15).

"Keloğlan" adlı masalda Keloğlan'ın yoksul annesi Keloğlan'a devin verdiği sihirli hediyelerden memnun kalır (Masal no:20).

"Kara Vezir'in Kızı" adlı masalda padişahın ve vezirinin bir dervişin verdiği elma sayesinde çocuğu olur (Masal no:26).

"Alıpvermezle Veripvazgeçmez" adlı masalda Alıpvermez oğullarına, olacaklısı Veripvazgeçmez'e ne söyleyeceklerini öğretir (Masal no:30).

"Keloğlan" adlı masalda yoksul ailenin iki oğlu iş aramaya gider. Küçük oğlan Keloğlan ağabeylerinin akıbetini öğrenir, onların intikamını alır (Masal no:31).

"Keloğlan'la Padişahın Kızı" adlı masalda fakir kadının oğlu Keloğlan, yoksulluktan kurtulmak için padişahın kızıyla evlenmeye gider (Masal no:34).

"Kardan çocuk" adlı masalda çocuksuz kadın kardan bir erkek çocuğu yapar. Çocuk canlanır (Masal no:37).

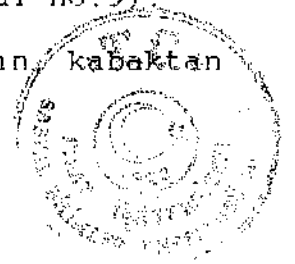
"Türlüşah Bey" adlı masalda çocuksuz kadın 40 türlü baharatı karıştırır elde ettiği hamura erkek çocuğu şekli verir, dualarıyla çocuğun canlandığını görür (Masal no:39).

fd) Kızlar:

"Kedilerin Hediyesi"nde fakir kadın, komşulardan toplattığı parayla kızına ciğer aldırır (Masal no:7).

"Kösenin İhaneti" nde kralın kızı, kendisini gelin götürren köse kıyafetindeki delikanlıyı sever (Masal no:9).

"Kabak Kız ve Kabak" adlı masallarda kadının kabaktan bir kızı olur (Masal no:11-12).

"Mahinur" adlı masalda Mahinur, rüyasında gördüğü siyah gülü İstanbul'a giden babasından ister (Masal no:14).

"Padışahın Yılan Oğlu" adlı masalda kız, babasına gönül veren öğretmeninin verdiği akılla annesini pekmez kúpüne iteleyerek öldürür (Masal no:15).

"İğci Baba" adlı masalda İğci Baba daha iyi İğ satma bahanesiyle üç kızkardeşi de kaçıırır (Masal no:17).

"Yamyam" adlı masalda üvey annenin ısrarıyla baba bir kızı ve oğlunu ormanda terk eder (Masal no:18).

"Sabırtası" adlı masalda Emine'ye bir kuş akıbetini söyler (Masal no:21).

"İnci Mercan" masalda fakir kadın, dervişlerin olağanüstü özellikler verdiği kızı sayesinde zengin olur. (Masal no:22).

"Emine" adlı masalda arkadaşlarıyla oynayan Emine'yi ayı kaçıırır, onunla evlenir (Masal no:24).

"Kara Vezirin Kızı" adlı masalda padişahın oğlu hazinedeki sandıktan çıkardığı fotoğraftaki kıza aşık olur. Kız, Kara Vezirin konuşmayan kızıdır (Masal no:26).

"Keloğlan'la Padişahın Kızı"'nda Keloğlan padişahın kızının sorusuna bilerek onunla evlenir (Masal no:34).

"Şahmaran" adlı masalda kadın üvey kızına yılan yutturarak onu hamile gibi gösterir babası kızı ormanda bırakır (Masal no:35).

"Zalim Padişah" adlı masalda padişah evlenme çağına gelen kızını bir türlü evlendirmek istemez. Kız vezirle kaçar (Masal no:36).

Kızlar hep tektir. Sadece 14 ve 17. masallarda üç kız kardesten söz edilir.

B- GERÇEKÜSTÜ VARLIKLAR

Derlediğimiz masalarda gerçeküstü varlıklar devler, peri, cin, dervıştır. Bazıları gerçek görünüşlerinin dışında bir kılıkla görülürler.

1- Devler:

18 numaralı masalda bir devin gözü iyi görmez, 20 numaralı masalda devin bir dudağı yerde, bir dudağı göktedir. 40 numaralı masaldaki devlerin bir memesi sağ omuzunda bir memesi sol omuzunda atılıdır.

"Haydarova Değirmen Hikayesi" adlı masalda dev karı koca oğullarını evlendirmek isterler. Oğlan bir Türk kızı almak isteyince annesiyle babasıyla anlaşamaz (Masal no:13).

"Yamyam" adlı masalda ormandayalnız kalan çocukları besleyip yemek üzere evine getiren dev, evine gelen misafirin çocukları kaçırmayı üzerine muradına eremez (Masal no:18).

"Deli Osman" adlı masalda çok korkak olan Deli Osman çeşitli hilelerle devı korkutur. Deli Osman'dan kurtulmak isteyen devler onu bir çuval altınla evine götürmek zorunda kalırlar (Masal no:19).

"Keloğlan" adlı masalda Keloğlan'ın dereye düşen leblebisini yiyen dev, ona sihirli sini, altın yumurtlayan tavuk ve sihirli tokmak verir (Masal no:20).

"Zalim Padişah" adlı masalda şehrin çıkışındaki köprüyü

dev tutmaktadır (Masal no:36).

"Türlüşah Bey" masalda oğlunu aramaya çıkan kadın yolda karşılaştığı devlerin memesinden emerek onların misafiri olur. Devler kadına altın tarak, tas, leğen vererek gideceği yönü gösterirler (Masal no :39).

"Zalim Padişah" adlı masalda dev şehrin çıkışındaki köprüyü tutmaktadır (Masal no:36).

2-Periler:

"Kara Vezirin Kızı" adlı masalda Kara Vezirin kızını arkadaşıyla bulmak üzere yola çıkan padişahın oğlu bir fareyi gömleğindeki altınları çalarken yakalar. Fare kendisini öldürmemesini aslında peri kızı olduğunu, onun yardımcı olacağını söyler (Masal no:26).

3- Dişçiler:

Q- Dervişler:

"İnci Mercan" adlı masalda yeni doğan kıza dervişler bazı özellikler verirler. Gülünce yanağında güller açacak, ağlayınca gözlerinden inciler dökülecek, bastığı yerlerden çimenler bitecektir (Masal no:22).

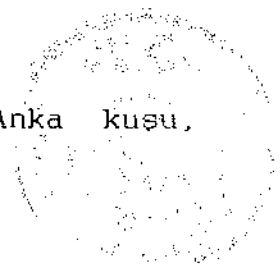
"Kara Vezirin Kızı"nda padişahın ve vezirin dervişin verdiği elma sayesinde birer oğulları olur (Masal no:26).

b) Araplar:

"Keloğlan" adlı masalda altın yumurtlayan tavuğunu ve sihirli sinisini padişaha kaptıran Keloğlan'a dev, "Açıl tokmağım açıl!" dendiğinde içinden araplar çıkan bir tokmak verir (Masal no:20).

c) Cinler:

"Kösenin İhaneti" adlı masalda Zümrüdü Anka kuşu,

padışahın oğunu gökyüzünde ecinnilerin beklediği bahçeye çıkarır (Masal no:9).

C- HAYVANLAR

Bütün hayvanlar dört grupta toplanır.

1- Evcil Hayvanlar

2- Ormanda Yetişen Hayvanlar

3- Diğerleri: Kuşlar ve kümse hayvanları

4- Diğerleri

1- Evcil Hayvanlar :

a) At:

"Köŝenin ihaneti" 'nde padışah bir baska ullakeyi yönetmeye giderken atı ve hanımı hamiledir (Masal no:9).

"Zalim Padışah" adlı masalda padışahın kızını kaçıran vezir,şehrin çıkışındaki köprüde atın önündeki eti köpeğe, köpeğin önündeki otu ata verir (Masal no:36).

"Kabak" adlı masalda padışahın oğlu atını derede suyararken ağaca saklanmış kabak kızını görür (Masal no: 12).

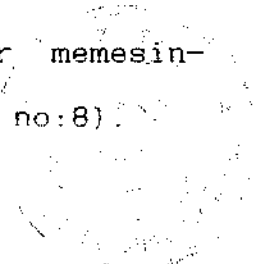
b) Deve:

"İgci Baba" adlı masalda bezirganlar yüklerini develerle taşırlar (Masal no:17).

"Türlüşah Bey" de develer Türlüşah'a geceleri bir kadının baş ucunda ağladığını söylerler (Masal no:39).

c) Inek:

"Fatma" da inek öksüz kız Fatma'yı inek, bir memesinden yağ, bir memesinden bal akıtarak besler (Masal no:8).

a) Koç:

"Kösenin İnaneti" adlı masalda kralın, kızını isteyenlerden ilk şartı koçunu yenecek koç bulmalarınıdır.

e) Keçi:

"Koskos Efendi" adlı masalda kurt, ayı, domuz bir keçi çalıp kavurma yaparak kedi ve tilkiyi yemeğe davet ederler. (Masal no:2).

f) Koyun:

"Yaşlı Kadınla Tilki" adlı masalda kuyruğunu nineye koparttıran tilki keçiden süt ister (Masal no:4).

"Kösenin İhaneti" adlı masalda kralın kızını istemeye giden padişahın oğlu bataklığa saplanmış koyunun kuzusunu kurtarır (Masal no:9).

"Fatma" da koyunlar, öksüz kız Fatma'nın yerine simsiyah yünleri yıkayıp bembeyaz yaparlar (Masal no:8).

"Akıllı Kardeşle Deli Kardeş" adlı masalda deli kardeş, elmaları toplamayan koyunları keser (Masal no:27).

g) Manda:

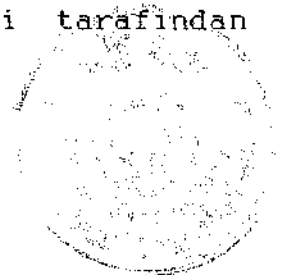
"Keloğlan" adlı masalda, Keloğlan, ağasını kızdırmak için otlatmaya götürdüğü mandaları keser (Masal no:31).

h) Köpek:

"Zalim Padişah" adlı masalda padişahın kızını kaçıran vezir, şehrin çıkışındaki köprüyü tutan köpeğin önüne atın önündeki eti koyar (Masal no:36).

ı) Kedi:

"Koskos Efendi" adlı masalda kedi sahibi tarafından horlanınca evden kaçır (Masal no:2).

"Tekir" adlı masalda kedi, kendisine emanet edilen misafiri düğünlerine götürür (Masal no:6).

"Kedilerin Hediyesi" adlı masalda kediler, kendilerine sevgiyle davranan kızı bir torba altınla evine gönderirler (Masal no:7).

j) Esek:

"Keloğlan"da Keloğlan'ın elinden usanan ağası, mallarını, yiyeceklerini eşeğe yükleyip kaçar (Masal no:31).

2. Ormanda Yetişen Hayvanlar:

a) Ayı:

"Koskos Efendi" adlı masalda ayı, kurt, domuz üç arkadaş tilkiyle kediyi yemeğe davet etmeye karar verirler (Masal no:2).

b) Kurt:

"Kırmızı Şapkalı Kız" adlı masalda kurt ormanda yalnız yaşayan nineyi ve torununu yutar (Masal no:1).

"Koskos Efendi" adlı masalda kurt, ayı, domuz tiklinin kendilerine çok güçlü tanıttığı kediyi yemeğe davet edip yakından tanımayı düşünürler (Masal no:2).

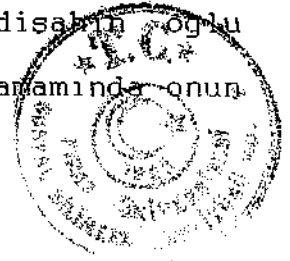
c) Tilki:

"Koskos Efendi" adlı masalda tilkiyle kedi arkadaş olurlar (Masal no:2).

"Yaşlı Kadınla Tilki" adlı masalda tilki, kızını ziyarete giden kadına evlat olur (Masal no:4).

d) Maymun:

"Kara Vezirin Kızı" adlı masalda padişahın oğlu hanımına padişahın kazcısı olduğu söyler, düğün hamamında onun

tef çalacağını kendisinin de maymun oynatacağını söyler
(Masal no:26).

e) Yılan:

"Padışahın Yılan oğlu" adlı masalda padişahın yılan
şeklinde bir oğlu vardır. (Masal no:15).

"Şahmaran" adlı masalda, kadın üvey kızına 3 yılan
yavrusu yutturarak onu hamile gibi gösterir (Masal no:35).

f) Domuz:

"Koskos Efendi" adlı masalda domuz, kurt, ayı üç
arkadaş tilkinin kendilerine olağanüstü güçte tanıttığı
kediye yakından tanımak için yemeğe davet ederler (Masal no:2).

3- Kuşlar ve Kümes Hayvanları

a) Kuş: İsimsiz bir kuş 21 numaralı masalda geçer.

"Sabırtası" adlı masalda, bahçede gergef işleyen Emine'-
ye:

"Eminecik, cik, cik, cik gör ne gelecek başına!" der.

b) Kaz:

"Kara Vezirin Kızı" adlı masalda padişahın oğlu,
perinin emri üzerine, ülkesine gelin getirdiği Kara Vezirin
kızına padişahın kazcısı olduğunu söyler (Masal no:26).

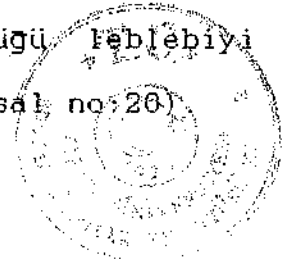
c) Horoz:

"Konuşan Horoz" adlı masalda çöplükte esinirken altın
bulan horoz, bunu bağırarak etrafa duyurur (Masal no:5).

Fatma adlı masalda horoz, tandırda saklanan Fatma'nın
varlığını padişahın oğluna duyurur (Masal no:8).

d) Tavuk:

"Keloglan"da Keloglan'ın dereye düşürdüğü Feblébiyi
yiyen dev ona altın yumurtlayan tavuk verir (Masal no:26).

"Çingene" adlı masalda adam, tembel hanımından akşama tavuk pişirmesini ister (Masal no:29).

4-Digerleri:

Müsterek özelliği olmayan hayvanlar bu gruba dahil edilmiştir.

a) Balık:

"Balıkçı" adlı masalda fakir balıkçının avladığı balık, adama kendisini tekrar denize bırakması karşılığında her istediğini yapacağını söyler (Masal no:10).

b) Pire:

"Deli Osman" adlı masalda Deli Osman, evlerinde kaldığı devlerin kendisini uyurken öldürmeyi düşündüklerini öğrenir. Gece yatağında yatmaz. Devler yorgana kılıçlarını saplarlar. Sabahleyin Deli Osman, devlere gece kendisini pirelerin ısırıldığını söyler (Masal no:19).

"Kamburlar" adlı masalda karısının eve aldığı erkekleri ambarda sakladığını anlayan adam, pireleri öldürüyorum bahanesiyle adamları haşlar (Masal no:25).

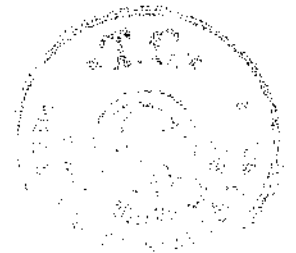
c) Fare:

"Donuzlan Böceği" adlı masalda fare, donuzlan böceğinin evlenme teklifini kabul eder (Masal no:3).

"Kara Vezirin Kızı"nda peri, fare kılığına girerek padişahın oğlunun gömleğindeki altınları çalar (Masal no:26).

d) Hamam Böceği:

"Donuzlan Böceği" 'nde hamam böceği, çobana, fareye evlenmeyi teklif eder. Fare bu teklifi kabul eder (Masal no:3).

II- ÇEVRE

A- Mekan: Masalların büyük bir kısmında belirli bir mekandan söz edilmez. Bazı masalarda birden çok mekan karşımıza çıkar. Kahramanların mekan değiştirmelerinin sebebi:

a) 14,16,31 numaralı masalarda iş aramak ve ticaret yapmak için,

b) 4,6,27,30,33,39 numaralı masalarda gezmek ve macera aramak için,

c) 2 numaralı masalda evden kaçmak için,

d) 3,9,13,22,24,26,34,36,40 numaralı masalarda evlenmek ve aşk için,

e)1,32 numaralı masalarda yardım etmek için,

f) 12,18,19,29,35 numaralı masalarda evden kovuldukları için,

g) 15,17,21,23,28,31 numaralı masalarda ise mecbur edildikleri için bulunulan yerden ayrılıp bir başka yere gitmek içindir.

h) 5,29,37,38 numaralı masalarda yer değiştirme söz konusu olmaz.

Bütün bu açıklamalardan sonra masallarımızda yer alan mekanları 2 grupta değerlendirebiliriz.

1- Geniş Mekanlar: Şehirler ve başka memleketler kaahramanların ikamet ettikleri veya gezmeye gittikleri yerlerdir.

Bizim masallarımızda Türkiye hudutları içinde İstanbul

iki, Sivas bir kez geçmektedir.

"Mahinur" adlı masalda Mahinur, İstanbul'a giden babasından siyah gül ister (Masal no:14).

Aynı masalda İstanbul'a giden gençten Mahinur sabırtası ve sabırbıcağı ister.

"Hiç" adlı masalda kahramanlar, kışı Sivas çok soğuk olduğu için Tecer dağının eteklerinde Ulaş'ta geçirmek isterler (Masal no:28).

Bir masalda bir masal ülkesinden söz edilir.

"Şamdan" adlı masalda çoban kılığına giren kız nerden geldiğini soran şehzadeye Kenan ellerinden geldiğini söyler. (Masal no:40).

2- Dar Mekanlar: Oturulan, iş görülen veya herhangi bir şey konulan yerlerdir.

a- Dar Açık Mekanlar

aa) Dağ:

Deli Osman adlı masalda devlerin taşını kaldıramıyacağını anlayan Deli Osman, onlara taşı hangi dağa atsam diye düşündüğünü söyler (Masal no:19).

"Hiç" adlı masalda kahramanlar kışı Tecer Dağının eteklerinde geçirmeyi düşünürler (Masal no:28).

ab) Deniz:

"Balıkçı" adlı masalda fakir balıkçı denizde balık avlar (Masal no:10)

"Mahinur" adlı masalda İstanbul'dan yola çıkacak olan vapur bir türlü hareket edemez. Kaptan yolculara "Bizimizin unuttuğu birşey mi var?" diye sorar (Masal no:14).

ac) Dere, ırmak:

"Fatma" adlı masalda koyunlar Fatma için dereye yünleri yıkarlar (Masal no:8).

"Hiç"te ırmakta balık avlayan balıkçılar kendilerini "hiç,hiç" diyerek seyreden yolcuya kızarlar (Masal no:28).

"Kabak Kız" adlı masalda kabak kız, dereye çamaşır yıkar sonra da kendisi yıkanırken onu padişah oğlu görür. (Masal no:11).

"Kabak" adlı masalda padişahın oğlu, atını dereye sulamak ister, at huylanır, delikanlı başını kaldırır ağaçta saklanan kabak kızı görür (Masal no:12).

"Kamburlar" adlı masalda kadın, kocasının öldürdüğü kamburları saf komşusuna ırmağa attırır (Masal no:25).

ad) Orman: 3 masalda çocuklar babaları tarafından ormana terk edilir (Masal no:12,18,35).

ae) Tarla:

"Rüya " adlı masalda fakir ailecenin ekecek bir tarlaları, bostanları yoktur (Masal no:16).

"Yamyam"da baba tarlası ile uğraşır (Masal no:18).

"Tomsirik" adlı masalda kadın tarlada çalışan oynasına yemek götürmek isterken, kendi tarlasına gider (Masal no:32).

af) Bağ bahçe:

"Rüya" adlı masalda fakir ailenin ekecek bir bostanları dahi yoktur (Masal no:16).

"Sabırtası" adlı masalda Emine, gergefini evinin bahçesinde işler (Masal no:21).

"Zalim Padişah" adlı masalda padişahın kızı, sarayın

bahçesinde gezinirken vezirle karşılaşır, onun ilan-ı aşkını kabul eder (Masal no:36).

ag) Mağara:

"Kedilerin Hediyesi" adlı masalda kediler mağarada yaşar (Masal no:7).

"Emine" adlı masalda ayı Emine'yi kaçıtır, mağarasına getirir (Masal no:24).

ah) Kuyu:

"Kösenin İhaneti" adlı masalda padişahın oğlula arkadaş olan köse onu susuz kaldıkları bir yerde kuyuya indirir (Masal no:9).

"Rüya" adlı masalda kahraman, rüyasında, çocuğun kuyuya düştüğünü görür (Masal no:16).

al) Çeşme:

"İhtiyar Kadınla Tilki" adlı masalda çeşme tilkiye kızların gelip önünde oynamalarını ister (Masal no:4).

"Kösenin İhaneti" adlı masalda padişahla veziri bir çeşme başında abdest alır, namaz kılarlar (Masal no:9).

aj) Köprü:

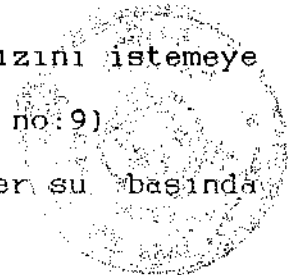
"Hiç" adlı masalda yorulan kahraman Eğriköprü'de dinlenir (Masal no:28).

"Zalim Padişah" adlı masalda şehrin çıkışındaki köprüyü bir dev tutmaktadır (Masal no:36).

ak) Su başı:

"Kösenin İhaneti" nde köse için kralın kızını istemeye giden padişahın oğlu su başında dinlenir (Masal no:9).

"Kara Vezirin Kızı" adlı masalda periler su başında

yaşarlar (Masal no:26).

a) Havuz:

"Kösenin İhaneti" adlı masalda ecinnilerin beklediği bahçedeki havuzda ab-ı hayat vardır (Masal no:9).

b) Dar Kapalı Mekânlar: İkametgahlar, iş yerleri depolar bu gruba girer.

aa) İkametgahlar: Bu bölüme giren ikametgahlar

1) Saraylar: Padişahların oturduğu yerlerdir.

"Balıkçı" adlı masaldaki saray birdenbire yapılır. Balıkçının hanımı, kocasının yakalayıp geri denize bıraktığı balıktan ev ister, balık onlara saray verir (Masal no:10).

"Kabak Kız " adlı masalda kabak kız ,saraya gelin gider (Masal no:11).

"Padişahın Yılan Oğlu" adlı masalda öksüz kız, padişahın yılan oğluna okuma yazma öğretmesi için saraya gönderilir (Masal no:15).

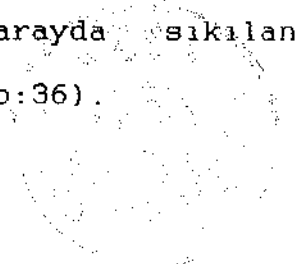
"İnci Mercan" adlı masalda hain teyze, yegeninin güllerini sarayın önüne satmaya gelen oduncudan 2 göz karşılığında alır (Masal no:22).

"Berber" adlı masalda padişahın boynuzları yüzünden saraya gelen berberler öldürülür (Masal no:23).

"Kara Vezir'in Kızı"nda Kara Vezir'in kızı, padişahın oğlunun ısrarıyla saraya hırsızlığa gider (Masal no:26).

Keloğlan'la Padişahın Kızı" adlı masalda padişah kızını saraydan çıkarmak istemez (Masal no:34).

"Zalim Padişah" adlı masalda, sarayda sıkılan padişahın kızı ,bahçeye gezmeye çıkar (Masal no:36).

2) Apartman

"Balıkçı" ' da kadın, kocasının her istediği karşılığında denize bıraktığı balıktan apartman ister (Masal no:10).

3) Kulübe

"Kırmızı Şapkalı Kız" adlı masalda büyükanne ormandaki bir kulübede yaşar (Masal no:1).

"Balıkçı" adlı masalda yoksul balıkçı ve hanımı bir kulübede yaşarlar (Masal no:10).

"Yamyam" da dev bir kulübede yaşar (Masal no:18).

"Keloğlan" adlı masalarda Keloğlan'la annesi bir kulübede yaşarlar (Masal no:20,34).

"Türlüşah Bey" adlı masaldaki devler kulübede yaşarlar (Masal no:39).

4) Ev:

Genellikle halktan insanların oturdukları yerler olarak geçer. 4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,16,17,18,21,22,24,25,27,29,30,31,32,33,35,37,38 ve 39 numaralı masalarda kahramanların yaşadıkları yerler ev olarak gösterilmektedir.

"Kabak Kız" ve "Kabak" adlı masalarda annelerinin isteğiyle dünyaya gelen kızların kabak şeklinde evleri vardır (Masal no: 11,12).

bb) İş Yerleri:

a) Hamam:

"İnci Mercan" adlı masalda fakir kadın hamamda doğum yapar (Masal no:22).

b) Kaz Damı:

"Kara Vezirin Kızı" adlı masalda padişahın oğlu gellin getirdiği Kara Vezirin kızına, ülkesine gelince kendisinin padişahın kazcısı olduğunu ve kaz damında kalacaklarını söyler (Masal no:26).

B-EŞYALAR

Masallarda kahramanların kullandıkları eşyaları eşyaların bir kısmı sihirli bir niteliğe sahiptir, bir kısmının ise herhangi bir özelliği yoktur. Biz, bunlardan sadece masalarda önemli bir fonksiyona sahip olan ve olağanüstülük gösteren eşyaları vermek istiyoruz.

Kilit :

"Mahinur" adlı masalda Mahinur, ablalarından aldığı akılla, yanında yatan adamın karnındaki kilidi açar, karşısına bir çarşı çıkar (Masal no:14).

Sini:

"Keloğlan" adlı masalda devin Keloğlan'a verdiği sini "Açıl sinim açıl!" dendiğinde türlü türlü yemekler sunar (Masal no:20).

Tokmak:

"Keloğlan" adlı masalda devin Keloğlan'a verdiği tokmak, istenilen kişiyi döver (Masal no:20).

Baharat:

"Türlüşah Bey" adlı masalda çocuksuz kadının kırk türlü baharatı karıştırıp erkek çocuğu şekli verdiği hamur canlanır (Masal no:39).

Elma:

"Kösenin İhaneti" adlı masalda padişahın oğlu, 40 sene evvel ölmüş oğluyla kızını gökyüzünde ecinnilerin beklediği bahçeden getirdiği elmalarla diriltir (Masal no:9).

Aynı masalda kösenin öldürttüğü padişahın oğlu, kralın kızına önceden verdiği elmanın ağzına sıkılmasıyla dirilir.

"Kara Vezir'in Kızı" adlı masalda çocuksuz padişah ile vezirinin dervişin verdiği elma sayesinde birer oğulları olur (Masal no:26).

Yumurta:

"Keloğlan" 'da Keloğlan'ın dereye düşen leblebisini yiyen dev, ona altın yumurtlayan tavuk verir (Masal no:20).

Kabak:

Kabak Kız ve Kabak adlı masalarda çocuklar bir kabak şeklinde dünyaya gelirler (Masal no:11,12).

Saim Sakaoğlu'nun Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil (5) adlı doktora tezindeki kahramanları yaşadıkları yerleri, kullandıkları esyaları tasnif etme düzenine bağlı kalarak yukarıdaki sınıflandırmayı yapmaya çalıştık.

III. MASALLARDA İŞLENEN KONULAR

Yukarıda özellikleri verilen mekanlarda yaşayan kahramanlardan iyi ve akıllı olanlar hangi tabakanın insanı olurlarsa olsunlar uzun çilelerden sonra kendi zekâ ve hünerleriyle başarı ve mutluluğa erişmişlerdir. Böylece dinleyenlere başarının, mutluluğun kazanılmasında örnek

vermenin, acı çekmenin şart olduğu anlatılmaya çalışılmıştır.

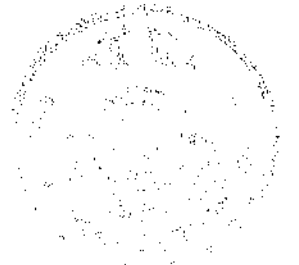
Kötülük etmekten zevk duyan, acımasız, iki yüzlü, art niyetli insanlar da cezalandırılır. Bu da yine dinleyenlerin karşılaşabileceği kötülüklere karşı tecrübe kazanmasını sağlar.

40 masal metnimizdeki olayları, masalın temi şeklinde vereceğimiz için burada tekrarlamıyoruz.

NOTLAR

- (1) Pertev Naili Boratav, Folklor ve Edebiyat II, İstanbul 1983, s. 276
- (2) Pertev Naili Boratav, 100 soruda Türk Halk Edebiyatı, İstanbul 1982, s. 75
- (3) Saim Sakaoglu, Gümüşhane Masalları.....
..... 5
- (4) Ali Berat Alptekin, Taseli Platosu Masallarında Motif ve Tip Araştırması, Erzurum 1982, VII (Yayınlanmamış doktora tezi)
- (5) Saim Sakaoglu, Gümüşhane Masalları.....
..... 207-308

III. BÖLÜM

YILDIZELI MASALLARININ TIP YAPISI VE MOTİF SIRASI

A)-TIP YAPISI:

Masal araştırmacılarının masalların ilk veya en eski seklini bulma çabaları onları, değişik ülkelerden derlenen benzer masallara ortak bir ad veya numara verilmesi gerektiği gerçeğine götürmüştür.

Masalları tasnif çalışmaları 19.yüzyılda başlar. Bu konuda ilk adımı J.G. Von Hahn atar. Danimarkalı H.F. Feilber, İngiliz Joseph Jakobs, Amerikalı Robert H. Lowie ve Alfred L. Kroeber, Fransız Franz Boas, Elsie Clews Parsons bu konuda çalışanlardır. (1)

Bugün kullanılan tasnifin aslını Antti Aarne, Finli Oscar Hackman, Danimarkalı Axel Olrik, Alman Johannes Bolte ve İsveçli C.W. Von Sydow'un tavsiyelerini alarak hazırlamıştır. (2)

Aarne'in tasnifi ihtiyacı karşılayamadığı için Stith Thompson eser üzerinde gerekli değişiklikleri yaparak 1928'de The Types of the Folktale'i yayınlar. (3)

Stith Thompson eserin ikinci baskısında tasnifi daha da genişletmiştir. Yeni tasnifte masallar aşağıdaki başlıklar altında toplanmıştır.

- 1- Hayvan Masalları 1-299
- 2- Asıl Halk Masalları 300-1199
- 3- Güldürücü Hikâyeler, Nükteli Fıkralar 1200-1999
- 4- Zincirlemeli Masallar 2000-2399
- 5- Sınıflamaya Girmeyen Masallar 2400-2499 (4)

Thompson, tasnifinin milletlerarası bir nitelik kazanması için bazı numaraları boş bırakmıştır.

Aarne-Thompson tasnifinin dışındaki çalışmalar Fransız Gedeon Huet'in, Les Contes Populaires (5) Wund'un The Psychology of People (6) adlı eserlerinde yer alır.

Ralph Steele Boggs, Standart Dictianory'de A'dan Z'ye doğru folklor ve halk edebiyatı konularını sınıflandırmıştır. (7)

Yapılan bu çalışmalar içinde en mükemmeli Aarne-Thompson'inkidir.

Dünyada ve Türkiye'de en eski tasnif çalışması Lamii Celebi'nin başlayıp oğlunun bitirdiği Mecma'ül-Letâif'tir. Ancak bugün eserin tarihi değeri kalmıştır. (8)

Son yıllarda yapılan bilimsel çalışmalarda masal incelemelerinde kullanılan tip katalogunu, Wolfram Eberhard ile Pertev Naili Boratav birlikte hazırlamışlardır.

Typen Türkischer Volksmärchen, adlı eserde 376 Türk masal tipi yer alır. Stith Thompson eseri, Motif indeks'te kaynak olarak kullanmıştır. Bu çalışmada 23 ana başlıkta toplanan masalların tip, motif sıraları, yayılma alanları, sıralanmıştır. Bölümler şöyledir:

A.Hayvan Masalları 1-22 (22 tip)

B.Hayvan ve İnsan 22-33 (11 tip)

C.Hayvan veya Ruh Bir İnsana Yardım Eder 34-82 (49 tip)

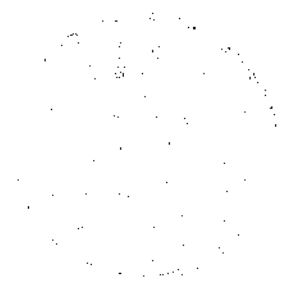
D.Tabiatüstü Bir Ruh veya Hayvanla Evlenme 83-109 (27 tip)

E.İyi Ruhla ve Evliyalarla Yaşama 110-122 (13 tip)

F.Kaderin Hakimiyeti 123-142 (20 tip)

G.Rüya 143-145 (3 tip)

H.Kötü Ruhlarla Yaşama 146-168 (23 tip)

- I.Sihirbazlar 169-184 (16 tip)
 J.Bir Kız Sevgili Bulur 185-196 (12 tip)
 K.Bir Erkek Sevgili Bulur 197-222 (25 tip)
 L. Fakir Kız Zenginle Evlenir 223-238 (16 tip)
 M.Kıskançlık ve İftira 239-255 (17 tip)
 N.Hor Görülen Koca Kahramanlardır 256-258 (2 tip)
 O. Zina ve Baştan Çıkarma 259-280 (22 tip)
 P. Acaip İcraat ve Olaylar 281-289 (8 tip)
 Q.Acaip Davalar 289-301 (13 tip)
 R.Realist Masallar 302-310 (9 tip)
 S.Acaip Tesadüfler 311-316 (6 tip)
 T.Komik Hikâyeler 317-322 (6 tip)
 U.Aptal ve Tembel Erkekler ve Kadınlar 323-338 (16 tip)
 V.Hırsız ve Dedektif 339-349 (11 tip)
 W.Akıllı, Hilekâr veya Cimri Erkek ve Kadınlar 350-378
 (29 tip) (9)

Eserde fıkralara yer verilmeyişi boşluğa sebep olmuştur. Ayrıca 378 sayısı 1953 yılı için geçerlidir. Bu, yeni bir katalogun hazırlanmasını gerektirmektedir.

Buna benzer bir çalışmayı Warrens Walker ile Ahmet E. Uysal, Tales Alive in Turkey adlı eserle yapmışlardır. Eserde fıkralara yer verilmiş ayrıca EB'deki 23 başlık 7'ye indirilmiştir. Tasnif şu şekildedir:

- 1- Tabiatüstü metinler (11 metin)
- 2- Şaşırtıcı ve Hünerli İstidlâlli Masallar (6 metin)
- 3- Mizahi Masallar (13+1 metin)
- 4- Ahlâki Masallar (6 metin)
- 5- Köroğlu (2 metin)

6- Dini Küçük Düşürücü Masallar (3 metin)

7- Fıkralar (25 metin) (10)

"Mahmut Gazi Köyünde Halk Edebiyeti" adlı doktora tezi hazırlayan Mehmet Tuğrul'un (11), masal çalışmalarıyla Ünlü Naki Tezel'in (12) de tasnif çalışmaları olmuştur.

Çalışmamıza konu olan 40 masal, Antti Aarne ve Stith Thompson'ın The Types of the Folktale (13) adlı eserlerindeki tasnife göre sınıflandırılmıştır. Masalların sayı olarak dağılımları şöyledir:

- a) Hayvan Masalları: 4 metin
- b) Asıl Halk Masalları: 35 metin
- c) Fıkralar -
- d) Zincirlemeli Masallar: 1 metin
- e) Sınıflamaya Girmeyen Masallar

Masalları bu şekilde tasnif ettikten sonra Wolfram Eberhard-P.Naili Boratov'ın Typen Türkischer Volksmärchen (14) adlı tip kataloğundaki numara sırasına bağlı kalarak metinleri verdik.

Anlatıcımızdan en fazla "Asıl Halk Masalları"nı derledik. Çalışma konumuz, "Masalların Motif Yapısı" olduğu için fıkra türünün örneğini almadık.

Çalışmamıza konu olan masallardan 32'sinin tip numarasını bulunmuştur. Bunlardan üçü değişik tiplerin iç içe girmiş şeklidir.

28 masalın tip numarası ise AaTh'de bulunmuştur. 4 masalın tipi AaTh'de bulunamamıştır. 8 masalın tipi her iki katalogda da bulunamamıştır. Her ikisinde de bulunamamışlar.

28 masalın hem EB'de, hem AaTh'de tip numaraları tesbit

edilmiştir.

Bu bölümde, önce masalların Eberhard Baratav ve Aarne-Thompson'ın tip numaraları, EB ve AaTh kısaltmaları ile verilmiştir. Masalın adı anlatıcının verdiği adla belirtilmiştir.

B- MOTİF SIRASI

Masal incelemelerinde, motif sırası, epizot ve özet terimleri üzerinde anlaşmaya varılamamıştır. W. Eberhard-P.Naili Boratav (15), Saim Sakaoglu (16), Ahmet Ali Aslan (17), Esmâ Şimşek (18), "motif sırası" derken, Bilge Seyidoğlu (19), "epizot", Umay Günay (20) ve Ali Berat Alptekin (21)' de "özet" terimlerini kullanmışlardır.

"Epizot", genellikle halk hikâyeleri gibi uzun anlatılarda kullanılırken "özet" 'in maddeler halinde olamayışı bizim de bu çalışmada "motif sırası" terimini tercih etmemize sebep olmuştur.

"Hikâye etmenin en küçük unsuru" (22) olan motifler, masal metinlerinin motif sırası göz önünde bulundurulmuştur.

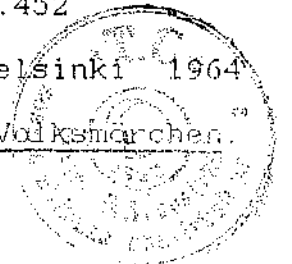
Motif sıralarını ve tip numaralarını vereceğimiz masalları incelerken, aşağıdaki sıralamaya bağlı kaldık.

- 1- Masalın adı
- 2- Masalın EB ve AaTh tip kataloglarındaki numaraları
- 3- Masalın temi
- 4- Masalın motif sırası

NOTLAR

- (1) Saim Sakaoglu, Gümüşhane Masalları
..... 68-69.
- (2) Antti Aarne, Verzeichnis Der Mörchen Typen Mit Hilfe Von Fachgenossen, Ausgearbeitet, Helsinki 1910
- (3) Antti Aarne-Stith Thompson, The Types of the Folktale, Helsinki, 1928
- (4) Stith Thompson, The Types of the Folktale 2.B., Helsinki, 1964
- (5) Saim Sakaoglu, Masalları,
.....72
- (6) Umay Günay, Elazığ Masalları (inceleme), Erzurum 1975
- (7) Esmâ Şimşek, Yukarıçukurova Masallarında
.....95
- (8) Pertev Naili Boratav, Az Gittik Uz Gittik, Ankara 1969 s. 406-407
- (9) Wolfram Eberhard-Pertev Naili Boratav, Typen Türkischer Volksmärchen, Wiesbaden, 1953
- (10) Warren S. Walker-Ahmet E. Uysal, Tales Alive in Turkey, Cambridge, 1966 s. IX-XI
- (11) Mehmet Tuğrul, Mahmutgazi Köyünde Halk Edebiyatı, İstanbul 1969,
- (12) Naki Tezel, Türk Halk Masalları Üzerine Bir İnceleme, Hisar, 1965. s. 17
- Naki Tezel, "Türk Halk Edebiyatında Masal", Türk Dili, (Türk Halk Edebiyatı özel Sayısı) 19-207, 1968, s.452
- (13) Stith Thompson, The Types of the Folktale, Helsinki 1964
- (14) W.Eberhard-P.Naili Boratav, Typen Türkischer Volksmärchen.

Wiesbaden 1953

(15) W.Eberhard-P.Naili Boratav, Typen Türkischer Volksmärchen,

Wiesbaden 1953

(16) Saim Sakaoglu, Gümüşhane Masalları.....
.....68-78

(17) Ahmet Ali Aslan, Kuzey Doğu Anadolu (Kars) Türk ve Kuzey
Britanya Halk Edebiyatında Masallar, Erzurum 1980,
(yayınlanmamış doktora tezi)

(18) Esmâ Şimşek, Yukarıçukurova Masallarında.....

(19) Bilge Seyidoğlu, Erzurum Halk Masalları Üzerine Araştırma-
lar (Metinler ve Açıklamalar), Ankara 1975.

(20) Umay Günay, Elazığ Masalları.....

(21) Ali Berat Alptekin, Taşeli Platosu Masallarında

(22) Max Lüthi, Märchen, Stuttgart 1962,18.

BİRİNCİ MASAL

1- Kırmızı Başlıklı Kız

2- EB.: 8A-B, AaTh.: 123

3- Kurdun fırsatçılığının bedelini hayatı ile ödemesi.

4- Motif Sırası:

a- Kadın, ormanda yalnız yaşayan annesine kızı ile yemek gönderir.

b- Kız yolda kurt ile karşılaşır. Kurt, kızdan büyükanne- nin yalnız olduğunu öğrenir.

c- Kurt, büyükanne ile kızı yutar.

d- Kızlarını aramaya çıkan anne ile baba kulübede yatan kurdun karnından yediklerini çıkarırlar. Kurt da ölür.

İKİNCİ MASAL

1- Koskos Efendi

2- EB: 13, AaTh: 103

3- Art niyetli düşüncenin cezalandırılması.

4- Masalın motif sırası:

a- Bir kedi sahibi tarafından horlanınca kaçıp gider.

b- Kedi, tilkiyle arkadaş olur. Tilki kurda kediyi olağanüstü güçte tarif eder.

c- Kurt, ayı, domuz birleşip , kediyi yakından tanımak için davet etmeye karar verirler.

d- Kurt, tilki ve kediyi yemeğe götürürken kedi önlerine çıkan yılanı yer. kuşu yakalar yer. Kurt korkar.

e- Kurt davet yerine varmadan bunlardan ayrılır, durumu ayıyla domuza anlatır. Onlar da kaçar, saklanırlar.

f- Bir kazan eti tilkiyle kedi yer.

ÜÇÜNCÜ MASAL

1- Donuzlan Böceği

2- EB.: 21, AaTh.: 2023

3- Küsmenin zayıflık olması.

4- Motif Sırası:

a- Donuzlan böceği, kendisini değnekle döveceğini söyleyen çobanı bırakır gider.

b- Fare ise böceği kuyruğuyla döveceğini söyler.

c- Böcek fareyle yaşamaya karar verir. Yemekleri bitince fare yemek aramaya gider.

ç- Böcek, fare gelmeyince yola çıkar.

d- Böcek, yolda karşılaştığı düğün alayına fareyi sorar.

e- Düğün alayı, bunu evdekilere anlatırken fare saklandığı dolaptan arandığını duyar.

f- Fare, yolda çamura batan böceği kurtarmak ister, fakat böcek ona küstüğü için elini vermez.

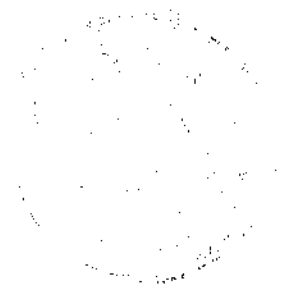
g- Fare bir tekmeyle böceği iyice çamura gömer.

DÖRDÜNCÜ MASAL

1- Yaşlı Kadınla Tilki

2- EB.: 29, AaTh.: 2032, 2034

3- Kurnazlığın kaybettirdiği.

4- Motif Sırası:

- a- Yaşlı kadın, yeni evli kızına gezmeye giderken yanına hediye olarak bir çömlek yağ alır.
- b- Yolda tilkiyle karşılaşır. Tilki, ona evlat olmak istediğini söyler. Kadın kabul eder.
- c- Tilki, eve gidene kadar , yaşlı kadının elinden aldığı çömlekteki yağı yer, bitirir, çömleğin içine toprak doldurur.
- ç- Kadın, toprağı görünce tilkiyi cezalandıracağını söyler, düzenlediği hileyle tilkinin kuyruğunu koparır.
- d- Tilki, kuyruğuna kavuşabilmek için ~~keşiden~~ süt, ağaçtan yaprak, çeşmeden su, kızlardan oyun, tavuklardan yumurta, çiftçiden darı ister.
- e- Tilki, çiftçiyi aldatarak ondan çaldığı darıyı tavuğa, verir. Kızlar çeşmede oynar, çeşmenin suyunu ağaca, ağacın yaprağını ~~keşiden~~ götürür. ~~Keşiden~~ aldığı sütü yoğurt yapıp yağını çıkarır. Yağı alan yaşlı kadın tilkiye kuyruğunu verir.

BEŞİNCİ MASAL

- 1- Konuşan Horoz
- 2- EB.: 33, AaTh.: 715
- 3- Hırsızlığın gizli kalamayacağı.
- 4- Motif Sırası:

- a- Çöplükte eşinirken altın bulugunu bağıarak duyuran horozu, sahibinin komşusu, yakalayıp, keserek, karnındaki altını alır.

- b- Adam karısına horozu pişirmesini söyler. Yemeğe horozun sahibi de davet edilir.
- c- Tam yemek yeneceği sırada horoz başına gelenleri söyler.
- d- Böylece ev sahibinin hırsızlığı ortaya çıkar.

ALTINCI MASAL

- 1- Tekir
- 2- EB.: 44 ,AaTh:
- 3- Emaneti korumayanın başına gelenler.
- 4- Motif Sırası:
- a- Bir kadın arkadaşına yatıya misafir gider. Ev sahibi misafirini odadaki kediye emanet eder.
- b- Gecenin bir yarısında, kadın yatağıyla kediler tarafından taşındığını, bir düğün evine götürüldüğünü görür.
- c- Kadın, sabahleyin, başından geçenleri arkadaşına anlatır. Ev sahibi kediye sert bir şekilde bakınca kedi ortadan kaybolur.

YEDİNCİ MASAL

- 1- Kedilerin Hediyesi
- 2- EB.:59, AaTh.: 431
- 3- iyiliğin mükafatlandırılması, kötülüğün cezalandırılması.
- 4- Motif Sırası:
- a- Yoksul kız,komsulardan topladığı parayla aldığı ciğeri kediye kaptırır.
- b- Kediye takip eden kız, onların ülkesine gider.

- c- Kız, çamaşır yıkayan, hamur yoğuran kedileri gördükçe onlara yardım etmek ister.
- ç- Kedilerin kralı, kızın bu iyiliğini bir torba altınla mükâfatlandırmak ister.
- d- Kadın, kızının getirdiği altınları komşudan aldığı ölçekle ölçmek ister.
- e- Komşu kadın şüphelenir, ölçeğin altına sakız yapıştırır. Onların sırrını öğrenir.
- f- Kıskanç komşu, anlatılanların doğruluğunu anlayabilmek için kötü kalpli kızını yollar.
- g- Kedilerin kralı, kendilerini azarlayan, horlayan bu kızı bir torba zehirli hayvanla cezalandırır.

SEKİZİNCİ MASAL

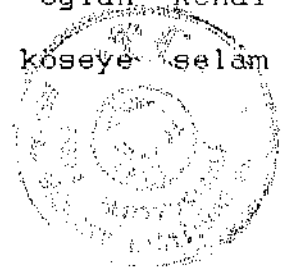
- 1- Fatma
- 2- EB.: 60, AaTh.:403-510A
- 3- Üvey annesinin eziyetlerine katlanan öksüz kızın, padişahın oğlu ile evlenmesi
- 4- Motif Sırası:
- a- Kadın, üvey kızına kötü muamele eder, kendi öz kızlarına da iyi muamele eder.
- b- Üvey annenin doğru dürüst yemek vermeden çobanlığa gönderdiği kız annesinden kalan ineği emerek karnını doyurur. Kız günden güne güzelleşir.
- c- Bunu öğrenen üvey anne kendi kızlarını da çobanlığa gönderir, ama hayvanlar kendilerine kötü muamele eden kızlara hiçbir şey vermezler.

- c- Hayvanların yaptığına kızan üvey anne siyah yünü bembeyaz etmesi için üvey kızına verir. Koyunlar yünü üvey annenin istediği gibi yaparlar.
- d- İyice kızan üvey anne, kızı besleyen inegi kestirir. Kız inegin etini yemez, kemiklerini de ahıra gömer.
- e- Üvey anne ve kızları düğüne giderler. Evde kalan kız inek sayesinde fevkalâde elbiselere sahip olur, o da düğüne gider.
- f- Kız ötekilerden önce ve onlar tarafından tanınmadan gelir.
- g- Kız padişahın oğlunun düğününe de aynı şekilde gider. Hızlı hızlı eve dönerken ayakkabısının tekini düşürür, bunu padişahın oğlu bulur.
- h- Padişahın oğlu, ayakkabının tekini her yerde aratır ve onu sonunda üvey annenin yanında bulur. Bu kızla evlenir.

DOKUZUNCU MASAL

- 1- Kösenin ihaneti
- 2- EB.:61-72, AaTh.: 554/301 A 301 B
- 3- Genç, tecrübesiz padişahın oğlunun kösenin oyununa gelmesi onun yüzünden yaşadığı sıkıntılardan sonra mutluluğu yakalaması.
- 4- Motif Sırası:
- a- Bir ülkenin padişahı bir başka ülkeye padişah verilir.
- b- Padişahın hanımı da, atı da hamiledir.
- c- Padişah gitmeden evvel hanımına eğer oğlu olursa on bes y yıl sonra kendisine göndermesini söyler. Ama oğlan kendi atının tayıyla gelecek ve yolda karşılaşacağı köseye selam vermeyecektir.

ç- Oğlan bu tembihle on beş yıl sonra yola çıkar. Köseyle karşılaşır, selam vermez.

d- Oğlan köseyle üçüncü karşılaşmasında konuşmak zorunda kalır.

e- Köse susuz kaldıkları bir çölde oğlana kendi elbiselerini giydirir, kuyuya indirir. Kuyudan oğlanı " Sana ölüp dirilene kadar kul olurum." sözü üzerine çıkarır.

f- Artık köse padişah oğludur; padişahın oğlu onun hizmetkârıdır.

g- Padişaha oğlunun geldiği haberi verilir. Bunlar davulla zurnayla karşılanır.

h- Köse, padişahın savaşarak elde edemediği kızı, kösenin gidip kendisine istemesini ısrarla ister.

ı- Kösenin niyeti padişahın oğlunu öldürtmektir.

i- Padişahın oğlu yola çıkar, dinlenmek için yattığı bir kavağın altında, ağaca tırmanan yılanı öldürür.

j- Zümrüdü Anka Kuşu yavrularını yılandan kurtaran bu gence zor zamanlarda kullanılmak üzere iki tüy verir.

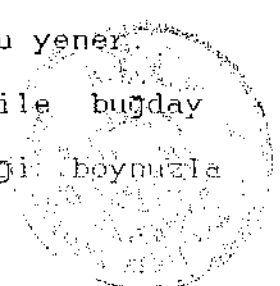
k- Oğlan bataklığa saplanmış kuzuyu kurtarır, koyun ona iki tüy verir.

l- Oğlan boğulmak üzere olan karıncayı kurtarır. Karınca onun zor zamanında yetişmek için boynuzunu verir.

m- Krala, padişahın oğlunun kızını istemeye geldiğini haber verirler.

n- Kralın ilk şartı koçunun yenilmesidir. Oğlan koyunun verdiği tüyleri birbirine sürter. Kuzu gelir, koçu yener.

o- Kralın ikinci şartı birbirine karışmış kırk kile buğday darı ve arpanın ayrılmasıdır. Karıncanın verdiği boynuzla

oğlan bunu da başarır.

ö- Kralın üçüncü şartı kırk sene önce ölmüş oğluyla kızının diriltilmesidir.

p- Oğlan Zümrüdü Anka Kuşu'nun verdiği tüyle kuşu çağırır. Kuş bunu sırtına alır, göğe yükselir. "ecinnilerin" beklediği bahçeden bir bakraç ab-ı hayat suyu, elma ağacından üç tane de elma alıp hızla aşağı inerler.

r- Padışahın oğlu bir bakraç ab-ı hayat suyunun yarısını kralın kızının mezarına, yarısını oğlunun mezarına döker.

Elmaları da ölülerin ağızına sıkar. Bunlar dirilir.

s- Padışahın oğlu kralın kızını teslim alır, getirir.

ş- Köse bu sefer oğlunun öldürülmesini ister.

t- Padışahın oğlu öldürülür.

u- Gelin, padışahın oğlunun ölüsünü görmeden evlenmeyeceğini söyler. Ölüyü gösterirler. Kız, daha önce oğlanın verdiği elmayı ölünün ağızına sıkar oğlan dirilir.

ü- Kösenin foyası ortaya çıkar, oğlanın" ölüp dirilinceye kadar kulun olurum." şeklinde verdiği söz gerçekleşmiş olur.

v- Padışah, oğluna kırk gün, kırk gece düğün yaptırır. Kösenin de boynu vurdurulur.

ONUNCU MASAL

1- Balıkçı

2- EB.: 70, AaTh.: 555

3- Tamahkarlığın kötü sonucu.

4- Motif Sırası:

a- Fakir balıkçının tuttuğu balık dile gelir. Balık, hayatı

karşılığında balıkçının her dileğini yerine getireceğini söyler.

b- Balıkçı, karısının isteklerini balığa söyler. Kadın sırasıyla şunları ister.

- a) Çok miktarda para,
- b) Kocaman bir ev (apartman),
- c) Hizmetçiler, uşaklar,
- d) Şehrin kraliçesi olmak.

Kadının istekleri yerine gelince en sonunda, yerin göğün hakimi olmak ister.

c- Balıkçıyla karısının tüm sahip oldukları yerle bir olur.

d- Kadının aç gözlülüğü onların zenginliklerinin sonu olur.

ON BİRİNCİ MASAL

1- Kabak Kız

2- EB.: 85, AaTh.: 402

3- Annesinin dualarıyla dünyaya gelen kabak kızın padişahın oğlu ile evlenmesi.

4- Motif Sırası:

a- Çocuksuz bir kadın, Allah'tan hiç olmazsa kabaktan çocuk vermesini ister.

b- Kabak kız, büyüdükçe annesine yardımcı olur.

c- Kabak Kız, dereye çamaşır yıkadıktan sonra dereye girip yıkanır. Bu sırada onu padişahın oğlu görür.

d- Padişahın oğlu, kabaktan çıkan bu kıza aşık olur. Onunla evlenmek istenir.

e- Padişahın karısı, oğlunun bir kabakla evlenmesini istemez.

ama oğluna söz anlatamaz.

e- Düğün gecesi padişahın oğlu kıza sırrını bildiğini, kabaktan dışarı çıkmasını söyler. Kız dışarı çıkar.

f- Padişahın karısı , güzel kızin kabaktan çıktığına inanamaz; oğlu kabağı getirip gösterince çok sevinir.

ON İKİNCİ MASAL

1- Kabak

2- EB. : 85, AaTh. :402

3- Üvey anne yüzünden evden atılan kabak kızin padişahın oğlu ile evlenmesi.

4- Motif Sırası:

a- çocuğu olmayan kadın Allah'tan hiç olmazsa kabaktan bir ocuk ister.

b- Kadının duaları kabul edilir. Kabaktan bir kızi olur.

c- Kadın ölür. Gelen üvey anne bu kızi hiç sevmez.

- Karısının ısrarına dayanamayan adam, kızinı ormana götürür, orada bırakır.

d- Kız ormandaki dereye kabaktan çıkar, yıkanır. Birisinin geldiğini duyunca ağaca çıkar.

e- Padişahın oğlu kızin yıkandığı dereden atına su içirmek ister. At ürker "At niye ürküyor?" diye suya bakan padişahın oğlu kızin sudaki aksini görür. Onu çok beğenir.

f- Padişahın oğlu bu kızla evlenir.

ON ÜÇÜNCÜ MASAL

1- Haydarova Değirmen Hikâyesi

2- EB.: 98, AaTh.: 425 A-D

3- Çocuklarının evliliği konusunda yardımcı olmayan anne babanın başlarına gelenler.

4- Motif Sırası:

a- Karı koca dev, oğullarını evlendirmek isterler. Dev karısı, oğluna bir dev kızı, baba Türk kızı olmak ister. Oğlan evleneceği kızın hem Türk kızı, hem dev kızı olmasını ister.

b- Ana-baba oğullarının isteğini kabul etmek zorunda kalırlar

c- Dev karısının niyeti gelin kızı öldürmektir. Bu niyetle kızı, kızının evine yollar. Kız geri gelir. Bu sefer kızı ocağa bağlar oğlan gelir kızı kaçıtır.

ç- Dev karısı kocasını gençlerin peşine yollar.

d- Oğlan babasının geldiğini görünce kızı "bostana" çevirir, kendisi bostancı olur.

e- Dev karısı, yolda sadece bostancıyı gördüğünü söyleyen kocasını tekrar yola çıkarır.

f- Oğlan yine babasının arkasında olduğunu görünce kızı hamam yapar, kendisi hamamcı olur.

g- Dev karısı yolda hamam gördüğünü, o hamamda yıkandığını söyleyen kocasına çok kızar, kendisi yola çıkar.

h- Oğlan annesinin geldiğini görünce kızı selvi ağacına çevirir, kendisi yılan olur.

ı- Oğlunun yılan olduğunu anlayan dev karısı ağacı devirmeye çalışır. Bu arada yılan annesine saldırır.

i- Dev karısı oğlunu ve gelinini yemekten vazgeçer.

ON DÖRDÜNCÜ MASAL

- 1- Mahinur
- 2- EB.: 104, AaTh.: 313A
- 3- Gereksiz meraklar yüzünden insanın kazandıklarını kaybetmesi.
- 4- Motif Sırası:
 - a- İstanbul'a giden babadan kızları istekte bulunur.
 - b- Küçük kız istediği siyah gülü alamaması halinde yolların kapanması için beddua eder.
 - c- Baba , gülü bulamadan yola çıkar kızının dedikleri gerçekleşince geri döner, gülü alır, getirir.
 - ç- Kız gülü kokladığında bilmediği bir yerdeki insansız bir eve gelir. Sadece aksam bir ses onu uyarır.
 - d- Kız aksam, bu sesten evine gitmek istediğini söyler. İsteği üç günlüğüne kabul edilir.
 - e- Ablaları Mahinur'a sesin sahibini görebilmesi için akıl verirler.
 - f- Mahinur döndüğünde denilenleri yapar. Yanında yatan adamı görür.
 - g- Adamın karnındaki kilidi açar. Karşısında beliren çarşıya girer.
 - h- Çarşıdaki demirci, yorgancı, terzi efendilerinin doğacak çocuğu için hazırlık yaptıklarını söyleyince kız hemen döner.
 - ı- Kilidi kapatmaya çalışırken adamı uyandırır. Sabırsızlığı yüzünden herşey birdenbire kaybolur.

ON BEŞİNCİ MASAL

- 1- Padişahın Yılan Oğlu
- 2- EB.: 106, AaTh.: 156B 433B
- 3- Öksüz kızın ölü annesinin yardımıyla zorlukları yenmesi.
- 4- Motif Sırası:
 - a- Babasında gözü olan öğretmenin ısrarıyla kız annesini öldürür.
 - b- Baba, kızının öğretmeniyle evlenir.
 - c- Üvey anne kıza çok kötü davranır.
 - ç- Padişah, yılan oğluna okuma yazma öğretsin diye öğretmen arar. Gelen öğretmenler yılan oğul tarafından öldürülür.
 - d- Bunu duyan öğretmen üvey kızını saraya yollar. Bu şekilde ondan kurtulacağını düşünür.
 - e- Kız saraya götürülürken annesinin mezarına uğrar ondan öğrendikleriyle kırk günde yılan oğlana okumayı yazmayı öğretir.
 - f- Padişahın yılan oğlunu evlendireceğini duyan üvey anne, kızı saraya gelin olarak yollar.
 - g- Kız yine önce annesinin mezarına uğrar. Kız annesinden öğrendikleri şekilde yılanın elbisesini ateşe atar. mutlak ölümden kurtulur.
 - h- Oğlunun artık yılan olmadığını öğrenen padişah çok sevinir ve oğlu için kırk gün kırk gece düğün yapar.

ON ALTINCI MASAL

- 1- Rüya
- 2- EB.: 143-144-145, AaTh.: -
- 3- İnsanın hayatındaki en acı şeyin yoksulluk olmadığı.

4- Motif Sırası:

a- Yoksul ailenin oğlu iş aramaya çıkar.

b- Oğlan, yaşlı bir " döven ustasının" yanında iş bulur. Usta ölünce yine yollara düşer.

c- Bu kez bir demircinin yanında iş bulur, fakat ustanın merhametsizliği yüzünden buradan da ayrılır.

ç- Oğlan bir kalaycının yanında iş bulur. Kalaycı oğlanı kızıyla evlendirir, bir çocukları olur.

d- Karı koca çocuklarını bahçede gezdirirken, çocuk kuyuya düşer.

e- Oğlan bağıra bağıra ağlayınca evdekiler başına koşuşur. Oğlan, halini soran annesine ~~göze~~ bir rüya gördüğünü söyler.

ON YEDİNCİ MASAL

1- İğci Baba

2- EB.: 157 ,AaTh.: 312

3- Akıllıca davranmanın insana hep kazandırması.

4- Motif Sırası:

a- Kendi halinde yaşayan ailenin kızlarından büyüğü İğci Baba tarafından aldatılarak kaçırlır.

b- İğci Baba, acıkan kızın önüne insan parmağı getirir. Kız yemeyince onu saçlarından tavana asar.

c- Ortanca kız da ablasının akıbetine uğrar.

ç- İğci Baba'ya ablaları gibi inanan küçük kız, ihtiyarın yemesi için önüne koyduğu parmağı kediye yedirir.

d- İğci Baba, parmaktan sıcak bir karında olduğunu dair

4- Motif Sırası:

a- Yoksul ailenin oğlu iş aramaya çıkar.

b- Oğlan, yaşlı bir " döven ustasının" yanında iş bulur. Usta ölünce yine yollara düşer.

c- Bu kez bir demircinin yanında iş bulur, fakat ustanın merhametsizliği yüzünden buradan da ayrılır.

ç- Oğlan bir kalaycının yanında iş bulur. Kalaycı oğlanı kızıyla evlendirir, bir çocukları olur.

d- Karı koca çocuklarını bahçede gezdirirken, çocuk kuyuya düşer.

e- Oğlan bağıra bağıra ağlayınca evdekiler başına koşuşur. Oğlan, halini soran annesine ~~göze~~ bir rüya gördüğünü söyler.

ON YEDİNCİ MASAL

1- İğci Baba

2- EB.: 157 ,AaTh.: 312

3- Akıllıca davranmanın insana hep kazandırması.

4- Motif Sırası:

a- Kendi halinde yaşayan ailenin kızlarından büyüğü İğci Baba tarafından aldatılarak kaçırlır.

b- İğci Baba, acıkan kızın önüne insan parmağı getirir. Kız yemeyince onu saçlarından tavana asar.

c- Ortanca kız da ablasının akıbetine uğrar.

ç- İğci Baba'ya ablaları gibi inanan küçük kız, ihtiyarın yemesi için önüne koyduğu parmağı kediye yedirir.

d- İğci Baba, parmaktan sıcak bir karında olduğunu daim

müsbet cevap alınca onu alıkoyar.

e- İğci Baba kıza, otuz dokuz anahtar verir, kırkinci odayı açmamasını söyler.

f- İğci Baba'nın kafasındaki tek beyaz kılı koparan kız onun kırk günlük uykuya dalmasını sağlar. Kırkinci odanın anahtarını alır, kapıyı açar, kardeşlerinin ölüsünü görür.

g- Kırk gün sonra uyanan İğci Baba'yla ailesine bir küfe altın, inci, para gönderir.

h- Kız herşeyi göze alarak kaçar. Kervancılara sığınır.

ı- Kızı takip eden İğci Baba kervanla karşılaşır. Yükleri araştırır kıızı bulamaz.

i- Kız ailesine kavuşur.

ON SEKİZİNCİ MASAL

1- Yamyam

2- EB.: 161 (II), AaTh.: 327-1119

3- Öksüz çocukların akıllıca davranarak yamyamın elinden kurtulmaları.

4- Motif Sırası:

a- Karısı ölen adam yeniden evlenir.

b- Üvey anne, çocukları istemez. Baba çocukları gezme bahanesiyle ormana götürür.

c- Çocuklar babalarını gönderirler. Kendileri ormanda kalırlar.

ç- Çocuklar bir yamyamın evine gelirler.

d- Yamyam bunları şişmanlatmak için güzelce besler.

e- Gözleri iyi görmeyen yamyamı, çocuklar, kolları yerine odunu

parmakları yerine çubuğu uzatarak aldatırlar.

f- Bir gün yamyama misafir gelir. Yamyam "kızı mı, oğlanı mı pişirsem?" diye düşünür. Kız imdadına yetişir.

g- Kız bahçeye ocağı kurar, bir tava yağı ateşe koyar, kızgın yağı elini batırır, parmakları balığa dönüşür. Böylece hepsinin karnı doyar.

h- Misafir, çocukları yamyam derin uykudayken alır, götürür.

ı- Sabahleyin uyanan yamyam çocukları yemediğine pişman olur.

ON DOKUZUNCU MASAL

1- Deli Osman

2- EB.: 162, AaTh.: 1043-1051

3- Kurnaz bir korkağın akılsız güçlülere yenmesi.

4- Motif Sırası:

a- Osman, kendisinin korkaklığına tahammül edemeyen karısı tarafından evden dışarı atılır.

b- Osman bir vuruşta kırk sinek öldürür, bunu kılıcının üzerine yazdırır.

c- Osman kılıcı sayesinde devleri korkutur.

a) Devlerin fırındaki üç yüz kiloluk ekmeklerini kaldıramaz, altında kalır, ama devlere "ancak burada ısınabildim." der.

b) Devlerin taşını kaldıramaz ama onlara " Taşı hangi dağa fırlatsam " diye düşündüğünü söyler.

c) Osman, su tulumunun içine hava üfler, devlere de suyu içtiğini söyler.

c- Devler bunu evine yollamak isterler, ona hediyeler vererek

zengin bir şekilde evine getirirler.

YIRMİNCİ MASAL

1- Keloglan

2- EB.: 176 AaTh.: 1539

3- Yoksul Keloglan'ın devin verdikleri sayesinde zengin olması.

4- Motif Sırası:

a- Keloglan derenin kenarında leblebisini yerken bir tanesini düşürür.

b- Düsen leblebi için ağlayan Keloglan'ın karşısına bir dev çıkar. Leblebiyi yediğini söyler.

c- Dev, leblebiye karşılık Keloglan'a sihirli bir sini verir. Sini "Açıl sinim açıl!" dediğinde türlü türlü yemekler sunar.

c- Sininin ününü duyan padişah Keloglan'dan bir avuç altın karşılığında siniyi alır.

d- Dev, derenin kenarında ağlayan Keloglan'a bu sefer altın yumurtlayan bir tavuk verir.

e- Tavuğu da padişah Keloglan'dan alır.

f- Keloglan yine derenin kenarına gelip ağlayınca dev ona tokmak verir.

g- Keloglan tokmakla saraya gider. Tokmaktan çıkan araplar padişahı dövünce tavuğunu alır.

h- Keloglan sinisini, tavuğunu ve tokmağını alarak döner.

YIRMI BİRİNCİ MASAL

1- Sabırtası

2- EB.: 185, AaTh.: 894

3- Kaderin önüne geçilememesi.

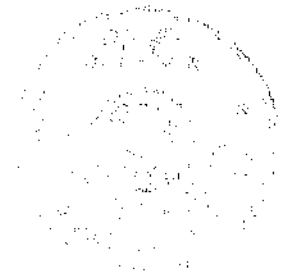
4- Motif Sırası:

- a- Bahçede "gergef" işleyen Emine'yi bir kuş "Eminecik, gör ne gelecek başına!" diye uyarır.
- b- Kızın annesi babası bu kuştan kurtulmak için kızlarıyla birlikte gurbete çıkarlar.
- c- Yolda karşılarına çıkan kapıyı Emine açmak ister. Kapı açılır Emine'yi içeri alır, annesi babası dışarıda kalır.
- ç- Bu evde Emine bir ölünün başında bekler.
- d-Emine otuz besinci gün yanına bir çingene kızı alır.
- e- Kırkıncı gün ölü, gözünü açtığında çingene kızını yanında bulur. Adam çingene kızı ile evlenir. Emine de evin hizmetçisidir.
- f- Günün birinde İstanbul'a giden adamdan Emine sabırtası ister.
- g- Sabırtasıyla odaya çekilen Emine'yi adam takip eder, herşey ortaya çıkar.
- h- Çingene kızı kırk katıra bağlanarak cezalandırılır.
- ı- Emine de o gençle evlenir, annesini, babasını da yanına alarak mutlu bir şekilde hayatına devam eder.

YIRMI İKİNCİ MASAL

1- İnci Mercan

2- EB.: 240, AaTh.: -

3- Doğuştan olağanüstü meziyetlere sahip olan, daha sonra başına felaketler gelen kızın padişahın oğlu ile evlenmesi.

4- Motif Sırası:

a- İki kardeşten, fakir olan hamamda doğum yapar.

b- Doğum sırasında, üç derviş kadına yardım ederler, çocuğa su meziyetleri verirler:

a) Ağladıkça gözünden inci mercan dökülür,

b) Güldükçe yüzünden güller açılır,

c) Yürüdükçe yollarında çayır çimen olur.

c- Kadın çocuğun gözlerinden dökülen bu incilerle zengin olur

ç- Bunu öğrenen çok zengin kız kardeş gelir, zenginliğin sırrını öğrenir. O da hamile kalır.

d- Hamamda yardıma gelen dervişler azarlanınca bebeği lanetlerler.

e- Padişahın oğlu güzel kızla evlenmek ister. Düğün kafilesinde kızın teyzesi ve kızı da yer alır.

f- Yolda acıkan geline teyze, tuzlu çöreği verir. Susayan kızdan su karşılığında gözlerini alır, nihayet onu arabadan aşaağı atar.

g- Gelin artık kendi çirkin kızıdır. Padişahın oğlu çirkin gelinle karşılaşınca şaşırır, sebepleri hileli bulur, ama sesini çıkarmaz.

h- Arabadan atılan kızı bir oduncu alır, evine getirir. Kız oduncuyla göz karşılığında, sarayda, gül sattırır.

ı- Padişahın oğlu istediği gülleri, çirkin karısında görünce kızı arayıp bulmak üzere yola çıkar.

i- Oduncunun evine misafir olur. Kızın kahve getirirken

bastığı yerlerin çayır çimen olduğunu, gülünce yüzünde güller açtığını, ağlayınca gözünden inci, mercan döküldüğünü görür.
j- Padişahın oğlu kızı saraya getirir, onunla evlenir.
Teyzeyle kızını kırk katırın kuyruğunda paramparça ettirir.

YIRMI ÜÇÜNCÜ MASAL

- 1- Berber
- 2- EB:242, AaTh 783
- 3- İnsanın kusurlarını büyütmesinin zarar vermesi.
- 4- Motif Sırası:

a- Bir padişahın boynuzu vardır. Bunun için berberi tıraştan sonra, boynuzlu olduğunu kimseye söylemesinler diye öldürtür.

b- Memleketin son berberi, kimseye söylemeyeceğine söz verir.

c- Berber, bu sırrı kuyuya bağırır. Kuyunun etrafındaki kamışlar "Padişahın boynuzu var." diye bağırırlar.

d- Saraya haber gider. Padişah kamışları kestirir. Padişah bir yükten kurtulmuştur. Berber affedilir. Ailesiyle saraya yerleştirilir.

YIRMI DÖRDÜNCÜ MASAL

- 1- Emine
- 2- EB:252, AaTh:
- 3- İnsanın evinin ne olursa olsun, en güzel, en rahat yer oluşu.
- 4- Motif Sırası:

a- Bir ayı, evinin önünde oynayan Emine'yi kaçıtır inine getirir.

b- Kız büyüyene kadar ayı onu yedirir, içirir.

c- Ayıyla evlenen Emine'nin bir kızı olur.

d- Köy halkı Emine'yi çok arar ama, bulamazlar.

e- Birgün ayının ininin önünden geçen Emine'nin köylüleri çocuk sesini duyunca içeri girerler.

- f- Köylüler Emine'yi alıp köye dönerler.
- g- Emine bundan hiç memnun olmaz, ama onu bırakmazlar.
- h- Ayı Emine'yi çağırmaya gelir.
- ı- Köylüler ayıyı öldürürler, Çocuğu alıp getirirler.

YIRMI BEŞİNCİ MASAL

- 1- Kamburlar
- 2- EB:264, AaTh: 1536B
- 3- Evli kadının sadakatsizliğinin ortaya çıkmaması için yaşadıkları.
- 4- Motif Sırası:
 - a- Yoksul bir adam,karısını evde bırakıp para kazanmaya gider.
 - b- Kadın aç kalacağına bir erkek bulup onun getirdikleriyle karnını doyurmayı düşünür.
 - c- Yolda karşısına çıkan üç kamburu değişik saatlerde evine davet eder.
 - d- Birbirinden habersiz kamburlar yiyeceklerle kadının evine gelir. Kadın bunları birbirleriyle karşılaştırmamak için ambara saklar.
 - e- Ansızın evine dönen koca, ocaktaki yemekleri görünce ambarın dolu olduğunu anlar.
 - f- Karısına yatağını ambarın önüne sermesini söyler.
 - g- Tahtakurularını öldürme bahanesiyle ambara kaynar suları döker.
 - h- Sabahleyin adam gidince kadın ambara bakar kamburların üçü de ölmüştür.
 - ı- Kadın ölüleri çuvallara koyar. Saf komsusuna para karşılı-

gında bunları ırmağa attırır.

YIRMI ALTINCI MASAL

1- Kara Vezirin Kızı

2- EB:289+290, AaTh 507 B.C

3- Padişahın oğlunun, istediği kızla bir çok zorluğu yenerek evlenmesi.

4- Motif Sırası:

a- Çocukların olmayan padişahla vezirinin, bir dervişin verdiği elma sayesinde oğulları olur.

b- Tahsilini bitirince canı sıkılan padişah, oğlunu vezir hazineye gezmeye götürür. Padişahın oğlu açılmaması gereken sandıktan çıkardığı fotoğraftaki kıza aşık olur.

c- Padişahın oğlu vezirin oğluyla beraber fotoğraftaki kıza aramaya çıkarlar.

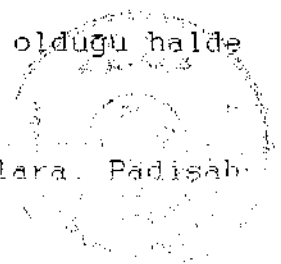
d- Padişah oğlu annesinin gömleğine diktği altınların kaldıkları yerlerde kaybolduğunu görür. Bir gece bekler, bir farenin her gece bir altını söktüğünü öğrenir.

e- Fare, padişahın oğluna, ona dokunmamasını, onun yardımcısı olduğunu söyler.

f- Kara Vezirin ülkesine vardıklarında, vezirin kızının konuşmadığını, bu kıza talip olanlara üç günlük zaman verildiğini bu zaman içinde kıza konuşturamayanların öldürüldüğünü öğrenirler.

g- Padişahın oğlu kıza talip olur, fare koynunda olduğu halde vezirin oğluyla kızın yanına girer.

h- Kirk yorganın altındaki kız dönüp bakmaz bunlara. Padişah

oğlu farenin isteği üzerine onu kızın ayakkabılarının içine koyar. Ayakkabı konuşuyormuş gibi fare, oradan, bir masal anlatmaya başlar.

ı- Bir evde misafir olan üç arkadaşta marangoz olanı tahtadan kız yapar, terzi olanı elbise diker, hoca dua edip Allah'a yalvarır. Tahta kız canlanır.

i- Padişahın oğlu, vezirin oğlu, fare hüner marangozdaydı, yok terzideydi diye kavgaya başlarlar.

j- Kara Vezir'in kızı hünerin hocada olduğunu söyleyince babasına kızının konuştuğuna dair müjdeler gider.

k- Ertesi gün kız, odadaki ayakkabıları konuştuıkları için kapıya atar.

l- İkinci gece fare, padişahın oğlundan kendisini kahve fincanının içine koymasını ister.

m- Fare, fincanın içinden sanki fincan konuşuyormuş gibi bir masal anlatır.

n- Yer Dinleyen, Adım Basan, berber üç arkadaş bir yere giderler. Berber, hasta nişanlısını merak eder. Yer Dinleyen kulağını yere koyar, kızın kolundan kan alınırsa iyileşeceğini söyler. Adım Basan berberi sırtına alır. Kızın yanına götürür, berber söylenilene yapar kız iyileşir.

o- Padişahın oğlu, vezirin oğlu, fare marifet Adım Basan'ın - dır, yok Yer Dinleyen'indir, yok berberindir diye kavgaya tutu şurlar.

ö- Kara Vezirin kızı, marifet Adım Atan'ındır der. Sabahleyin fincanları kapıya atar.

p- Üçüncü gece kızın yanına girdiklerinde fare sandanın içine girer. yine bir masal anlatır.

r- Birbirini seven iki genç,kızın babasının karşı koymasından yüzünden evlenemez. Baba kızını kendi istediği biriyle nişanlar. Eski nişanlı, kızdan evlendiği gece gelip kendisinden bir öpücük alıp dönmesini ister. Kız damata durumu anlatır, izin alır. Eski nişanlısına bir öpücük verir, geri döner, gelir.

s-Padişahın oğlu, vezirin oğlu, fare yine marifet kimdedir diye birbirlerine girerler.

ş- Kız marifetin damatta olduğunu söyleyince tılsım bozulur.

t- Kara Vezir kızını padişahın oğluna verir. Bunlar yola çıkarlar.

u- Fare, bunlardan ayrılmadan önce peri kızı olduğunu ve hazırlayacağı yemeği yemelerini ister. Kız,bir farenin yemeğini yiyemeyeceğini söyler.

ü- Fare, kızın bu davranışına çok kızar. Padişahın oğlundan ona eziyet etmesini ister.

v- Padişahın oğlu kızı bir kaz damına yerleştirir. Kendisinin de kaz çobanı olduğunu söyler.

y- Oğlan kıza saraydan kumaş parçası, altın, çaldırtır, sonra onu yakalattırıp yüzüne tükürttürür. Periden gelen haber üzerine kıza gerçek açıklanır.

z- Düğünleri yapılır, saraya yerleşirler.

YIRMI YEDİNCİ MASAL

- 1- Akıllı Kardeşle Deli Kardeş
- 2- EB 324-330, AaTh 1009-1007
- 3- Mal hırsının insanı aç bırakması.
- 4- Motif Sırası:

- a- Akıllı kardeş, deli kardeşe koyunları gütmesini söyler. Deli kardeş elma ağacından çırptığı elmaları toplamadılar diye koyunları keser.
- b- Akıllı kardeş deli kardeşe kapıya bacaya sahip olmasını söyler. Deli kardeşin canı sıkıldığından kapıyı, bacayı sırtlanır ağabeyinin peşine düşer.
- c- Akıllı kardeş ağaca tırmanır. Deli kardeş de sırtındakilerle ağaca çıkar.
- d- Ağacın altına da hırsızlar konaklar.
- e- Deli kardeş sıkışır, büyük ve küçük abdestini yapar, ağabey onları hırsızların üstüne seper. Deli kardeş sırtındakileri aşağıya fırlatır.
- f- Kaçan hırsızların altınlarını akıllı kardeş alır. Ekmeklerini deli kardeş alır.
- g- Acıkan akıllı kardeşe deli kardeş ekmeği vermez.

YIRMI SEKİZİNCİ MASAL

- 1- Hiç
- 2- EB:328, AaTh:1636
- 3- İnsanın aklından geçenleri, mantık süzgecinden geçirmeden söylemesinin zararları.
- 4- Masalın Motif Sırası:
- a- Kel, kör, topal üç arkadaş kişiyi geçirmek üzere Tecer Dağı'nın eteklerine doğru yola çıkarlar.
- b- Yolda vurdukları tavşanı pişirip yemek isterler, fakat tuzları yoktur. Topal tuz olmaya şehre gelir.
- c- Yolda unutmamak için sürekli "hiç, hiç" der. Topal bunu

balıkçıların yanında söyleyince dövülür ve "Beşi, onu birden!" demesi istenir.

d- Topal bunu, bir cenaze merasiminde söyler, dövülür, "Allah rahmet eylesin" demesi istenir.

e- Topal, bunu bir köpek ölüsüne söyleyince dövülür "Öf ne fena kokuyor!" demesi istenir.

f- Bu sefer topal bunu hamamdan çıkmış kadınların yanında söyler, yine dayak yer, "Hiç" bu sefer demesi istenir.

g- Adam ne olması gerektiğini hatırlar. Tuzu alıp arkadaşlarının yanına gelir. Tavsanı yerler.

YIRMI DOKUZUNCU MASAL

1- Çingene

2- EB:332, AaTh: 1541

3- Tembelliğin insana zarar veren bir eksiklik olması.

4- Motif Sırası:

a- Tembel kadın, kocasının getirdiği tavuğu ocaga koyar ve yatar.

b- Yemeği dilenci kadına kontrol ettirir.

c- Dilenci tavuğu çalar, yerine de çarığını koyar.

d- Akşam, tavuk yerine çarıkla karşılaşan koca, kadını kapı dışarı eder.

OTUZUNCU MASAL

1- Alıpvermez'le Veripvazgeçmez

2- EB: 353, AaTh 1654

3- Borcuna sadık olmayan insanın düştüğü komik durum.

4- Motif Sırası:

- a- Veripvazgeçmez dostu Alıpvermez'den alacağı olacağı olan beş kuruşu bir türlü geri alamaz.
- b- Alıpvermez, kararlaştırılan tarihte borcunu olmak üzere gelen Veripvazgeçmez'e öldüğünü söyler.
- c- Veripvazgeçmez ölü taklidi yapan arkadaşını kaynar suda yıkayarak haşlar.
- d- Veripvazgeçmez ölüyü mezarlıkta da takip eder. Gece hırsızlar gelir ve çaldıkları kılıcı Alıpvermez'in üstünde denemek isterler. Alıpvermez hareket edince hırsızlar kaçar.
- e- Hırsızların paralarını iki arkadaş paylaşırlar, ama beş kuruş olmadığı için yine tartışmaya başlarlar.
- f- Hırsızlardan biri bunları gözler. Alıpvermez hırsızın başındaki takkeyi beş kuruş niyetine arkadaşına verir. Hırsız arkadaşlarına her bir ölüye beş kuruş düştüğünü bir tanesine kalmadığını ona da takkesini verdiklerini söyler.

OTUZ BİRİNCİ MASAL

1- Keloğlan

2- EB:357, AaTh 1021, 1023, 1120, 1132

3- Kızgınlığın insana verdiği zararlar.

4- Motif Sırası:

- a- Fakir bir ailenin oğulları sırasıyla çalışmaya giderler. Anlaşma şartına uyamayan iki oğlan öldürülür.
- b- En küçükleri olan Keloğlan aynı adamın yanına çalışmaya gider ve şartı öğrenince kardeşlerini bunun öldürüldüğünü

anlar.

c- Keloğlan, adamı kızdırıp canını olmak için her çareye bas vurur.

a) Çorbayı içmesi için önüne konan süzgeci ev sahibinin önüne koyar.

b) Otlatmaya götürdüğü hayvanları keser.

c) Evden kaçan ev sahiplerini takip eder.

f- Keloğlan'dan kurtulmak için adam,karısına öldüğünü söyler.

g- Bunu anlayan Keloğlan adamı öldürür.

h- Kardeşlerinin intikamını alan Keloğlan evine döner.

OTUZ İKİNCİ MASAL

1- Tomsirik

2- EB:353, AaTh: 1358C

3- Tomsirik'in dayısını aldatan yengesini cezalandırması.

4- Motif Sırası:

a- Tomsirik'in dayısı, karısının " Kardeşin....ambardaki buğday ununu götürüyor, yerine arpa, darı unu dolduruyor " demesi üzerine kardeşini ölüme gider.

b- Kadın ocağı yakar, tencereyi bacaya koyar. Bu şekilde nasıl yemek pişer diye düşünen ağabeyine karısının sözlerinin aldatmaca olduğunu anlatmaya çalışır.

c- Tomsirik yengesinin kötü bir kadın olduğunu anlar ve onu cezalandırmak ister.

d- Dayısı tarlaya gidince saklandığı yerden yengesiyile oynasının konuşmalarını duyan Tomsirik yemeklerin hangi tarlaya

götürüleceğini öğrenir.

a) Birinci gün öküzün alınına beyaz mendil bağlanır. Dayı ile Tomsirik yemekleri yerler, oynasla yenge kızar.

b) İkinci gün öküzün karnına beyaz kuşak bağlanır, yengesi oynasının tarlası diye yemeği yine bunların yanına getirir.

c) Üçüncü gün tarlaya kadar saman dökülür yenge yine oynasının tarlası diye yemeği kocasıyla Tomsirik'e götürür. Oynaş da yemeğe davet edilmek istenir.

e- Tomsirik adamın tarlasına doğru gider. Tomsirik onu davet etmez. Tam aksine dayısının herşeyi bildiğini söyler.

f- Geri gelince, yengesi, kocasının adamı davet etmesini ister.

g- Dayı oraya giderken, ağaçtan dökülen elmaları toplar. Adam onun, kendisini öldürmek için taş topladığını sanıp kaçar.

h- Kadın dostunun verdiği akılla ziyarete gidip Tomsirik'le kocasının gözlerinin kör olması için dua eder. Ziyarete saklanan Tomsirik bunu duyunca dayısıyla birlikte kör olduklarını söyler.

ı- Adam kör olan komşularını ziyarete gelir.

i- Kadın yemek pişirirken, uyuyan dostunun boğazına sıcak yağ dökülür. Adam ölür.

j- Kadın Tomsirik'in isteği üzerine ziyarete gider Tomsirik'le kocasının gözlerinin açılması için dua eder.

k- Kadın ziyaretten gelince dayı ile yeğen gözlerinin görmeye başladığını söylerler.

l- Tomsirik'le dayısı ölünün edep yerlerini kesip kadının

eteklerine saklarlar. Kadını arayanlar dostunun edep yerlerini onun üzerinde bulunca öldürürler. Dostuyla kadını aynı çukura gömerler.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MASAL

1- Salman

2- EB:- AoTh-

3- Bir hayal için ağlayan annesini ve hanımını eve getiren delikanlı.

4- Motif Sırası:

a) Bir gelin, oynayan çocukları görünce "Bir oğlum olsa, adını Salman koysam, sallansa şu ağaca çıksa, düşse ölse" diye hayal kurup ağlar.

b- Kızın durumunu öğrenen kaynana gelir, aynı hayal için o da ağlamaya başlar.

c- Durumu öğrenen oğul gelir, annesiyle, hanımını "Olmaz böyle şey" diyerek alır evlerine götürür.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MASAL

1- Keloğlan'la Padışahın Kızı

2- EB:-, AaTh -

3- Keloğlan, akıllılığı sayesinde saraya yerleşir.

4- Motif Sırası:

a- Padışahın çok güzel bir kızı vardır.

b- Bu kız ile evlenmek için her ülkeden talipliler gelir.

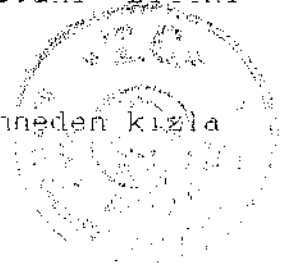
c- Hepsi, kızın sorduğu bilmeceyi çözemedikleri için öldürülür.

- d- Keloğlan da bu kıza talip olur.
- e- Kızın bilmecesini Keloğlan bilir. Kız Keloğlan'ı istemezse de kabul etmek zorunda kalır.
- f- Keloğlan kızı köyüne götürürken yolda gördüğü
- a) Kırık taşı,
 - b) Kırık taracı
- lazım olur diye kıza aldirtir.
- g- Yıllar sonra Keloğlan karısıyla annesini de yanına alır saraya döner.

OTUZ BEŞİNCİ MASAL

- 1- Şahmaran
- 2- EB:-,AaTh-
- 3- Üvey annenin cezalandırılması.
- 4- Motif Sırası:
 - a- Üvey anne,hastalanan üvey kızına üç tane yılan yavrusu yutturur.
 - b- Kızın karnı büyüünce üvey annenin ısrarıyla babası onu ormana götürür, orda bırakır gelir.
 - c- Susayan kız, eğilip su içerken ağzından Şahmaran düşer. Şahmaran kıza karnındaki öteki yılanları öldürmesini söyler.
 - ç- Kızla Şahmaran bir eve gelirler. Kız evi temizler, yemek pişirir. Evin sahibi gelince saklanırlar.
 - d- Evin sahibi bu durumu hocaya anlatır. O da parmağını kesip yaraya tuz basmasını, evin bir yerine gizlenip olanı biteni anlamasını söyler.
 - e-Avcı söylenilenleri yapar. Adamın gittiğini zanneden kızla

yılan ortaya çıkarlar. Avcı kızı aşık olur.

f- Avcıyla kız evlenirler.

g- Şahmaran üvey anneyi öldürür. Kız babasını yanına alır.

OTUZ ALTINCI MASAL

1- Zalim Padişah

2- EB:-,AaTh-

3- Kızını zamanında evlendirmeyen padişahın pişmanlığı.

4- Motif Sırası:

a- Padişah, kızını isteyenlerin hiçbirine vermez.

b- Vezirle padişahın kızı birbirlerini severler,fakat padişah-tan korktukları için ona söylemeye cesaret edemezler.

c- Gençler gizlice sehirden çıkarken karşılarında bir başında atın bir başında köpeğin, başlarında da devin bulunduğu bir köprü çıkar.

d- Vezir atın önündeki eti, köpeğe, köpeğin tam önündeki otu, ata vererek köprüden geçmeyi başarır.

e- Olanları duyan Padişah yaptıklarına pişman olur. Köprüdeki dev, atı ve köpeği öldürtür.

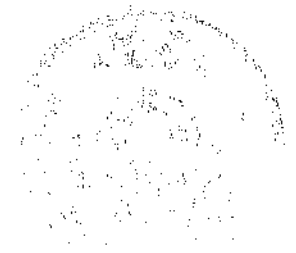
OTUZ YEDİNCİ MASAL

1- Kardan Çocuk

2- EB:-,AaTh-

3- Kadının kardan yaptığı çocuğun canlanması.

4- Motif Sırası:

- a- Bir kadın çocuğunun olması için Allah'a çok yalvarır.
- b- Kadının kardan yaptığı çocuk canlanır.
- c- Kadın, dışarıda oynayan çocukların yanına gitmek isteyen oğluna izin verir.
- d- Çocuk güneşin etkisiyle erir, bir tas suya dönüşür.
- e- Bu duruma çok üzülen kadın, yeniden bir "kardan bebek" yapar ama, bu bir daha canlanmaz.

OTUZ SEKİZİNCİ MASAL

- 1- Gönül
- 2- EB:-,AaTh-
- 3- Hediyein iletişim kurmadaki önemi.
- 4- Motif Sırası:
 - a- Imam camiin yanındaki evde oturan kadını sever.
 - b- Kadın, hocanın bahçesine attığı paralara, taşlara dönüp bakmaz.
 - c- Imam bir arabulucu kadın aracılığıyla üzüm yollar, arabulucu kadın bunu götürmez. Bir başka kadınla bir çift ayakkabı yollar o da yerine ulaştırılmaz.
 - d- Hoca bir akrabasına durumu anlatır. Bir elbiselik kumaşla onu komşu kadına yollar.
 - e- Kadın elbiselik kumaşı kabul eder.

OTUZ DOKUZUNCU MASAL

- 1- Türülüşah Bey
- 2- EB:-,AaTh:-
- 3- Annenin zorluklarla sahip olduğu çocuğu için yaşadıkları.

4- Motif Sırası:

a- Bekar bir kadın çocuk sahibi olabilmek için kırk türlü baharatı ezer, döğür, elde ettiği hamura erkek çocuğu şekli verir.

b- Kadın, hamurdan çocuğun canlandığını görür.

c- On bes yaşına giren çocuk gurbete çıkar, fakat dönmez.

ç- Kadın oğlunu aramaya çıktığında üç devle karşılaşır.

Bunlardan sırasıyla

a) Bir altın tas,

b) Bir altın tarak,

c) Bir altın leğen alır

d- Kadın, bezirganların evinde altın tas, altın leğen karşılığında kalır,

e- Anne, oğlunu bu evde baygın vaziyette bulur. Bütün gayretine rağmen çocuğu uyandıramaz.

f- Oğlan ahıra indiğinde develerle konuşur.

g- Türlişah kendisine verilen ilacı yutar gibi yapar, gece annesi yanına geldiğinde uyanır.

h- Ana oğul ganimetleri develere yükleyip ülkelerine dönerler.

KIRKINCI MASAL

1- Şamdan

2- EB.-, AaTh.-

3- Seven insanın sevdiğini bulmak için yasadıkları.

4- Motif Sırası:

- a- Padisâhın oğlu, gezisi sırasında güzel bir kıza aşık olur.
- b- Kızın yanından gizlice ayrılan padisâhın oğlu, kıza iki sandan bırakır.
- c- Kız, padisâhın oğlunu çoban kılığında, başına işkembe geçirilmiş olarak aramaya çıkar.
- d- Kız sevdiğiyle karşılaşır, evlenirler.

IV. BÖLÜM

1- YILDIZELI MASALLARININ MOTİF YAPISI

Her masal metni içinde, tüm edebi metinlerde olduğu gibi az veya çok estetik bir üslup dahilinde bir takım olaylar zinciri mevcuttur. Gerek bu olaylar zincirinde gerekse bu zincir dışında kalan ve masalın akışına herhangi bir şekilde tesir eden küçük olay birimlerini "motif" olarak adlandırıyoruz.

Araştırmacılar motifi şöyle tanımlamışlardır:

"Motif, hikâye etmenin en küçük unsurudur." (1)

"Canlılıkları ile kendilerini kabul ettiren, tarifi güç bir kanuna göre, dinleyiciyi avuç içine alabilen ve iptidai fikir silsilelerinden, yeni tertiplere girmek için, az veya çok parçalara ayrılabilen unsurlardır." (2)

"Hikâyenin, parçalara ayrılmayan, en küçük kısmıdır." (3)

Masal araştırmalarının en önemlisini yapan Stith Thompson tanımı şu şekilde yapar.

" Motif, masalın, gelenekte ısrar edici güce sahip, en küçük unsurudur. Bu gücün yanı sıra, alışılmamış ve göze çarpıcı oluşuyla da dikkatı çeker. Motiflerin çoğu, üç grupta toplanabilir:

1-Masalların aktörleri, tanrılar, alışılmamış hayvanlar, harikulâde yaratıklar, cadılar, devler, periler, insanlar, küçük masum çocuklar, zalım uvey anneler, vs...

2-Hareketlerin arasındaki bazı konular, sihirli objeler, alışılmamış adetler, acaip inanışlar gibi...

3- Bir tek olaydan ibaret olan motiflerin büyük bir çoğunluğunu içine alan motif grubu." (4)

Masalda olağanüstülük taşıyan unsurlar, "motif"

olabilir. Orneğin padişahın oğlu sozunu motif olarak alamayız, ama padişahın, oğlu, dervişin kendisine verdiği elmayı hanımıyla birlikte yedikten sonra olmuşa bunu motif olarak alabiliriz. Ayrıca yukarıdaki sozden birden fazla motif çıkarabiliriz.

- a) Padişah ve Şenzade
- b) Yardımcı derviş,
- c) Olağanüstü elma,
- ç) Sınırı elma
- d) Elma yiyerek çocuk sahibi olma

ayrı, ayrı birer motiftir.

Bizim bulduğumuz motiflerin çoğunun Stith Thompson'un bütün dünyadaki narratif türlerde bulunan motiflerden hareketle hazırladığı Motif Indeks'te yer alması "aynı akıl kapasiteye sahip insanların, aynı şeyleri düşünebileceği" ile izah edilmiştir. (5)

Masal araştırmacılarının motif konusundaki en önemli kaynağı Stith Thompson'ın, Motif Indeks of Folk Literature adlı eseridir. Eser 6 cilttir. Konular, ciltler arasında şu şekilde paylaştırılmıştır:

- A-B-C : 1. cilt
- D-E : 2. cilt
- F-G-H : 3. cilt
- J-K : 4. cilt
- L-M-N-P-Q-R-S-T-U-V-W-Z : 5. cilt

6. cilt alfabetik indeks'e ayrılmış olup A'dan Z'ye doğru kelimeler sıralanmıştır.

Eserin hazırlayıcısı Stith Thompson, Indiana Üniversitesi profesörlerinden olup beraberindeki elemanlarla dünyanın dört bir tarafından derlenen masal, ağıt, mitler, fabllar, fıkralar gibi metinleri inceleyerek katalogu ortaya çıkarmıştır.

Eserde harflerle gösterilen bölümlerin muhtevası şöyledir:

A Bölümünde mitoloji dünyadaki doğallık ile yaratıcılığı ortaya koyan motifler ele alınmıştır. Örneğin Tanrı, yaratıcılar, yaratıcılar...

B Bölümünde ise hayvanlarla ilgilidir. Efsanevi hayvanlar, konuşan sihirli kuşlar, insan özelliğindeki hayvanlar, hayvanlar âlemi, olağanüstü hayvanlar, hayvanların evlenerek insan olmaları, hayvan figürlerinin yanısıra göze çarpan özel kahramanlara da yer verilmiştir.

C Bölümünde totem müessesesi ile ilgili motifler yer almıştır. Bunlar ilkel tabu fikri esasına dayanmıştır. Yasaklar, yasaklamalara karşı fikirler bu bölümdedir.

D Bölümünde sihire ayrılmıştır. Bir yerden bir yere geçiş, büyü çözümleri, sihirli nesnelere, kuvvetler, görünüşler sihirle ilgili işler bu bölümde ortaya konmuştur.

E Bölümünde motifler, ölüm hakkındadır. Dirilme, ruhlar, hayaletler ruhun bir bedenden diğer bedene geçmesiyle ilgili fikirler burada yer almıştır.

F Bölümünde, ölünün geriye dönüşü ve sihiri, diğer dünyalara seyahat, periler, ruhlar, cinler, şaşkınlık yaratan yerler, örneğin denizin ortasında saray gibi olağanüstü yerler, garip insanlar, garip hadiseler kataloglanmıştır.

İnsan yiyen dev, sihirbaz kadın ve benzerleri G Bölümünde Devler başlığı ile verilmiştir.

H Bölümünde İmtihanlar yer alır. Bilmeceler, zekâ testleri, cesaret testleri, karakter testleri gibi.

J Bölümünde Akıllılar ve Aptallar yer alır. Dikkat karakterin aklı kapasitesine çekilmiştir.

K Bölümünde masalların büyük bir kısmında yer alan Aldatmalar yer alır. Hırsızlık, alçaklık, çapkınlık, alçakça gaspetme, zindandan kaçma, zina, karakteri gizleme, hayallerden ibaret olan bu kısım sınıflandırmanın en önemli bölümlerinden biridir.

L Bölümü Kaderin Ters Dönmesi olarak karşımıza çıkar.

M Bölümü değiştirilmeyen yargılara, pazarlıklara ve yeminlere ayrılmıştır. (Geleceğin Tayini)

N Bölümünde masallarda önemli bir yer tutan Şans ve Talih verilir.

P Bölümü ise sosyal sistemle ilgilidir. Prenslar, prensesler, krallıkla ilgili adetler, mesleki ve sosyal sınıflandırma ile ilgili ilişkiler bu bölümde motif olarak yer alır. (Cemiyet)

Q Bölümünü Mükâfatlar ve Cezalara ayrılmıştır.

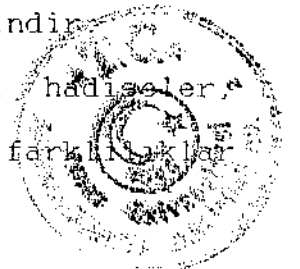
R Bölümünde Esirler ve Kaçaklar yer alır.

S Bölümünü Olağanüstü Zulümler teşkil eder.

T Bölümünde kur yapma, evlenme, evlilik hayatı, çocuğun doğuşu gibi Cinsiyetle ilgili motifler yer alır.

U Bölümünü, Hayatın Tabiatını anlatmak içindir.

Çoğu hadiseler dine dayalıdır. Ancak bazı hadiseler, dini inançlara, ibadetlere karşı olabilir. Bu farklılıklar

V Bölümünde gösterilmiştir.

Karakter özellikleri W bölümünde sınıflandırılmıştır.

X Bölümü ise fıkralara ayrılmıştır.

Çeşitli motif grupları için Z Bölümü meydana getirilmiştir.

Ayrıntılarıyla hazırlanan bölümlerin içinde yüzlerce alt bölüm yer almıştır. Ana bölüm, genel fikri ortaya koyar. Özel fikirler, bunu takip eden bölümdeki çok yönlü, karışık materyallere ayrılmıştır. Örneğin,

B0-B99-Efsanevî Hayvanların Alt Bölümleri

B10-B13-Dört Ayaklı İri Hayvan

B20-B23-Hayvan Adam

B30-B30-Efsanevî Kuşlar

B40-B49-Dört Ayaklı Büyük Kuşlar

B50-B59-Kuş İnsan

B60-B69-Efsanevî Balıklar

B70-B79-Dört Ayaklı Balık

B80-B89-Balık İnsan

B90-B99-Diğer Efsanevî Hayvanlar

O'la biten ilk numara bölüm için genel fikri gösterir. Onu takip eden numaralar özel bir amaç için kullanılır. Son numara bölüme ilave edilecek materyaller içindir.

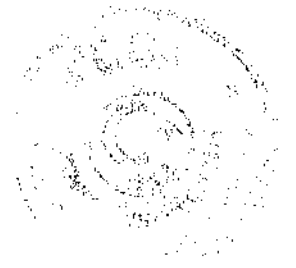
Böylece:

B10-B19-Efsanevî Dört Ayaklı Büyük Hayvanlar aşağıdaki bölümlere ayrılır.

B10- Efsanevî Dört Ayaklı Büyük Hayvan

B11- Ejderha

B12- Şahmaran

B13- Tek Boynuzlu At

B14- Melez Hayvanlar

B15- Görülmemiş Uzuvlara Sahip Hayvanlar

B16- Vücudu Parça Parça Bir Araya Gelen Hayvanlar

B19- Diğer Efsanevi Hayvanlar

Sınıflandırmayı genişletmek isteyenlere az bir yer ayrılmıştır. Eger daha fazla yer isteniyorsa numaranın bitiminden sonra sonsuz ilaveler yapılabilir. Bölümleri zenginleştiren ilaveler şu şekilde yapılır:

B11. Ejderha

B11.1. Ejderhanın Orijini

B11.1.1. Horoz Yumurtasından Çıkan Ejderha

B11.1.1.2. At Ejderha

Böylece sistem, sonsuz olarak uzatılabilir. (6)

Erzurum Halk Masalları Üzerinde Araştırmalar adlı doktora tezi hazırlayan. Bilge Seyidoğlu, masalların epizotlarını, motiflerini Motif-İndeks'teki numaralarıyla birlikte vermiştir. (7)

Taşeli Platosu Masallarında Motif ve Tip Araştırması adlı doktora tezinde Ali Berat Alptekin Taşeli Platosu'nda derlediği 70 masal metninin motiflerini tesbit etmiş, bu motiflerin benzerlerini Thompson'un eserinde araştırmıştır. (8)

Ziyat Abdülmecit Akkoyunlu'nun Binbirgece Masallarının Türk Masallarına Tesiri adlı doktora tezinde, Binbirgece masalları ile Türk masalları arasında benzer on motif incelemiştir. (9)

Türkmen ve Anadolu Halk Masallarının Yapı ve Motif Açısından

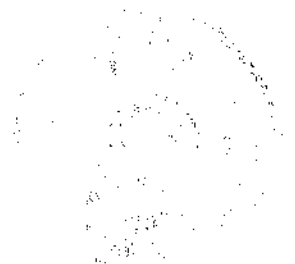
sından Mukayesesi Uzerine Bir Araştırma adlı yüksek ilisans tezinde, Metin Ergun'da 70 Türkmenistan masalının motiflerini tesbit etmiş, bunların benzerlerini Motif İndeks'te bulmaya çalışmıştır. (10)

Esmâ Şimşek, Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması adlı doktora tezinde Yukarıçukurovadan derlediği 70 masal metninin motiflerini tesbit ederek bunların benzerlerini Thompson'un Motif İndeks'indeki araştırmış, ayrıca her bölümün başına, Motif İndeks'teki ana bölümlerin tercümesini de vermiştir. (11)

Bu çalışmada Atıfet Bildik'ten derlediğimiz 40 masalın motiflerini, Motif İndeks'teki benzer motifleri ile vermeye çalıştık. Masallarda 900 civarında motif tesbit edilmiştir. Bunlardan 60 kadarı, İndeks'te bulunmayan motiflerdir. Bunların başına Türk masallarına ait olduğunu gösteren (T) işareti koyduk.

Türk masallarına ait olan motifler arasında namaz kılma (26), abdest alma (26), cenaze namazı (28-30), ölü yıkama (30-31), dervişler (22-26), ziyarete gitme (32), elma yiyerek çocuk sahibi olma (26), Türk misafirperverliği (32)'ni sayabiliriz.

Hayvan Masalları ile Mizahi Masalların motif yönünden fakir olmasına rağmen Asıl Halk Masalları ile Kahramanları Olaganüstü Varlıklar Olan Masalların motif yönünden zengin olduğunu söyleyebiliriz.

NOTLAR

- (1) Max Lüthi, Märchen, Stuttgart 1962,18.
- (2) Saim Sakaoğlu, Anadolu Türk efsanelerinde Taş Kesilme Motifi ve Bu Efsanelerin Tip Kataloğu, Ankara 1980,24.
- (3) Umay Günay, " Masallarda Değişen Motifler ve Tesirleri" Türk Kültürü, 18 (211-212-213-214), Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos 1978, 226.
- (4) Stith Thompson, The Folktale, New York 1946
- (5) Esmâ Şimşek, Yukarıçukurova Masallarında.....415-416
- (6) Stith Thompson, Motif İndeks of Folk-Literature, 6 cilt Indiana University U.S.A. 1955-1958
- (7) Bilge Seyidoğlu, Erzurum Halk Masalları83-148
- (8) Ali Berat Alptekin, Taşeli Platosu Masallarında.....
121-299
- (9) Ziyat Abdülmecit Akkoyunlu, Binbirgece Masallarının Türk Masallarına Tesiri, Ankara 1982 (Yayınlanmamış doktora tezi)
- (10) Metin Ergun, Türkmen ve Anadolu Halk Masallarının Yapı ve Motif Açısından Mukayesesi Üzerine Bir Araştırma, Erzurum 1988 (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) s.21-24
- (11) Esmâ Şimşek, Yukarıçukurova Masallarında200-438

2-YILDIZELI MASALLARINDA TESBIT EDILEN MOTIFLERIN MOTIF

İNDEKS OF FOLK-LITERATURE'A GÖRE TASNIFI

A- MITOLOJİK MOTIFLER

AO-A99. YARATICI

A100- A599. TANRILAR

A100-A199. Genelde Tanrılar

A200-A299. Gökyüzünün Tanrıları

A300-A399. Yeraltının Tanrıları

A400-A499. Yeryüzünün Tanrıları

A500-A599. Yarı Tanrılar ve Kahramanların

Terbiyesi

A600-A1199

A600-A699. Kainat

A700-A799. Gök Cisimleri

A800-A899. Yeryüzü

A900-A999. Yeryüzünün Şeklinin Topografyası

A910-A910-A949. Suyun Görünüşü

A950-A999. Karanın Görünüşü

A1000-A1099. Dünyevî Felaketler

A1100-A1199. Tabiatın Düzeninin Kurulması

A1200-A1699. İNSAN HAYATININ DÜZENİ VE YARATMA

A1200-A1299. İnsanın Yaratılması

A1300-A1399. İnsan Hayatının Düzeni

A1400-A1499. Terbiyenin Kazanılması

A1500-A1599. Geleneklerin Menşei

A1600-A1699. İnsanların Farklılığı ve Bölünmeleri

A1700-A2199. HAYVANLARIN YARATILMASI

A1700-A1799. Genelde Hayvanların Yaratılması

A1800-A1899. Memelilerin Yaratılması

A1900-A1999. Kuşların Yaratılması

A2000-A2099. Böceklerin Yaratılması

A2100-A2199. Diğer Hayvanların ve Balığın Yaratılması

A2200-A2599. HAYVANLARIN ÖZELLİKLERİ (KARAKTERİSTİKLERİ)

A2200-A2299. Hayvanların Karakteristiklerinin Farklı Sebebi

A2300-A2399. Hayvanların Karakteristiklerinin Farklı Sebepleri: Vücut

A2400-A2499. Hayvanların Karakteristiklerinin Farklı Sebepleri: Davranışlar ve Ortaya Çıkma.

A2500-A2599. Hayvanların Karakteristiklerinin Çeşitleri

A2600-A2699. BITKİLER ve AĞAÇLARIN MENŞEİ

A2600-A2649. Bitkilerin Menşeinin Farklılıkları

A2650-A2699. Ağaç ve Bitki Çeşitlerinin Menşei

A2700-A2799. BITKİLERİN KARAKTERİSTİKLERİNİN MENŞEİ

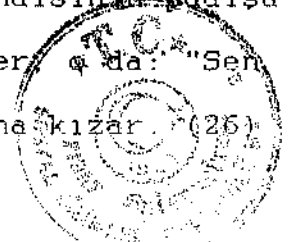
A2700-A2749. Bitkilerin Menşeinin Çeşidi ile İlgili Karakteristikler

A2750-A2799. Çeşitli Bitkilerin Orijininin Karakteristikleri

A2800-A2899. ÇEŞİTLİ AÇIKLAMALAR

A196. 1. Kader, Tanrıların Kontrolü Altındadır

Padışahın oğlu, Kara Vezir'in kızına kendisinin padışahın kazcası olugunu söyleyince kız itiraz eder ve da: "Sen Allah'ın emrine razı olmuyor musun?" diyerek ona kızar. (26)

A463. 1. Kaderler

Paişahın kızı sorusunu cevaplayan Keloğlan'la evlenir, onun yoksulluğuna "Kaderim" diyerek razı olur. (34)

A1549. Dini Merasimler

Cenaze alayının imamı, oradan geçen yolcuya "Allah rahmet eylesin." demesini tembih eder. (28)

B. HAYVANLAR

B0-B99. Mitolojik Hayvanlar

B100-B199. Sihirli Hayvanlar

B100-B199. Hayvanların Hazineleeri

B120-B169. Sihirli Kabiliyetlere Sahip olan Hayvanlar

B200-B299. İNSAN ÖZELLİĞİ GÖSTEREN HAYVANLAR

B300-B599. HAYVANLARIN DOSTLUKLARI

B300-B349. Yardımcı Hayvanlar / Genel

B350-D399. Mütesekkir Hayvanlar

B400-B499. Yardımcı Hayvanların Çeşitleri

B500-B599. Yardımcı Hayvanların Hizmetleri

B600-B699. HAYVANLA İNSANIN EVLENMESİ

B700-B799. HAYVANLARIN KOMİK ÖZELLİKLERİ

B800-B899. HAYVANLARLA İLGİLİ ÇEŞİTLİ MOTİFLER

B91. Mitolojik Yılan

Kadının üvey kızına yutturduğu yılanlardan biri Sahmaran'dır. (35)

B103. Mücevher Yumurtlayan Hayvanlar

Devin, Keloğlan'a verdiği tavuk altın yumurtlar. (20)

B171. Sihirli Tavuk (Horoz)

Kelođlan'ın dereye dūşürdüđü leblebiyi yiyen dev, ona altın yumurtlayan tavuk verir. (20)

B175. Sihirli Balık

Balıkçının hayatını bağışladığı balık onun her isteğini yerine getirir. (10)

B176. Sihirli Sürüngenler

B176. 1. Sihirli Yılan

Padışahın oğlu, derisinden çıktığı vakit, yakışıklı bir delikanlı olur. (15)

(T) B179. Sihirli Böcekler

(T) B179. 1. Sihirli Karınca

(T) B179. 1. 1. Sihirli Karıncanın Bacağı

Padışahın oğlu, karıncanın boynuzlarını birbirine sürünce, bütün karıncalar yanına gelir. (9)

B184. Sihirli Dört Ayaklı Hayvanlar.

B184.6. Sihirli Koyun

Paışahın oğlu, kuzunun kollarını birbirine sürünce, kuzu yardımına gelir. (9)

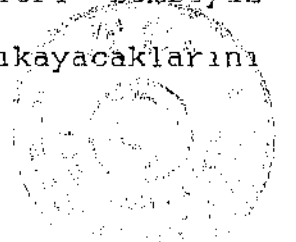
B184. 2.4. Sihirli Öküz (Inek)

Öksüz kızın kendilerine iyi davranması üzerine inek bir memesinden yağ bir memesinden bal akıtarak onu besler. (8)

B.120. Konuşan Hayvanlar

B211. 1. 1. Konuşan Koyun

Koyunlar, üvey annesinin simsiyah yünleri bembeyaz edilmek üzere verdiği yünleri Fatma için yıkayacaklarını söylerler. (8)

B211. 1.1.1.1.2. Konuşan Kuzu

Kuzu, kendisini bataklıktan kurtaran padişahın oğluna dar zamanında yardım edeceğini söyler. (9)

B211. 1.4. Konuşan Domuz

Domuz, tilkiye yakaladığı tavuğu kendisine vermesini söyler. (2)

B211.1.5. Konuşan İnek

İnek, öksüz kızla konuşur. (8)

B211.1.6. Konuşan Develer

Develer, Türküşah'a geceleri başında bir kadının ağladığını söylerler. (39)

B211.1.7. Konuşan Köpek

Köpek, dev ile konuşarak, önüne et koyan vezire kötülük yapmayacağını bildirir. (36)

B211.1.8. Konuşan Kedi

Kedi, tilki ile dost olur. (2)

Kediler kendi aralarında konuşurlar. (6)

Kediler, kendilerini seven kızla konuşurlar. (7)

B211.2. Konuşan Vahşi Hayvanlar

B211.2.3. Konuşan Ayı

Ayı, tilkiye yakaladığı tavuğu kendisine vermesini söyler. (2)

Ayı, evlendiği kızı kaçıranlarla konuşur. (24)

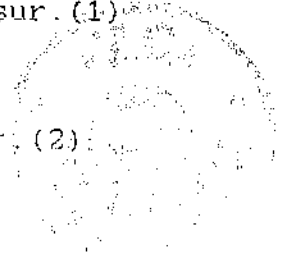
B211.2.4. Konuşan Kurt

Kurt, tilki, domuz, ayı ve kediyle konuşur. (2)

Kurt, ninesine yemek götürən kızla konuşur. (1)

B211. 2. 5. Konuşan Tilki

Tilki, kedi, kurt, ayı ve domuzla konuşur. (2)

Tilki, yolda karşılaştığı nineyle konuşur.(4)

B211.2.8. Konuşan Fare

Fare, "donuzlan böceği" ile evleneceğini söyler.(3)

Fare, padişahın oğlu ile konuşur.(26)

B211.3. Konuşan Kuş

Yavru kuşlar, annelerine, kendilerini bir delikanlının ejderhadan kurtardığını söylerler.(9)

Kuş, bahçede gergef işleyen Emine'yle konuşur.(21)

B211. 3. 2. Konuşan Horoz

Cöplükte eşinen horoz,altın bulduğunu duyurur (5)

(T) B211. 3. 10. Konuşan Zümrüdü Anka Kuşu

Zümrüdü Anka Kuşu, yavrularını ejderhadan kurtaran padişahın oğlu ile konuşur. (9)

B211.4. Konuşan Böcekler

B211. 4. 1. Konuşan Karınca

Karınca, boynuzunu padişahın oğluna vererek, darda kaldığı zaman, bunları birbirine sürtmesini söyler.(9)

B211.5. Konuşan Balık

Balık,kendisini denize bırakan balıkçıyla konuşur.(10)

B211.6. Konuşan Yılan

Sahmaran, kendisini yutan kızla konuşur.(35)

Padişahın yılan oğlu kendisiyle evlenen kızla konuşur.

(15)

B214. Hayvanların İslıkları (şarkıları vs....)

B214. Şarkı Söyleyen Ayı

Ayı, kendisinden kaçırılan Emine'nin evinin önüne gelerek:

Emine huu!

Bebek uuu!

Gel!

diye ağıt söyler (24)

Horoz, üvey annesinin tandırda sakladığı kızın varlığından padişahın oğlunu haberdar eder:

Üürüü !

Fatma Hanım tandırda

Ayakları yukarda. (8)

B296. Hayvanlarla Beraber Seyahat

Kediler, misafir kadını kendi düğünlerine götürürler.

(5)

Zümrüdü Anka Kuşu, padişahın oğlunu gökyüzüne çıkarır

(9)

B350. Mütesseskir Hayvan

Balık, hayatını bağışlayan balıkçının hanımının, para, ev, hizmetçiler, usaklar, şehrin kraliçesi olmak gibi isteklerini yerine getirir (10)

Padişahın oğlunun yardım ettiği hayvanlardan:

a) Karınca bir boynuzunu,

b) Zümrüdü Anka Kuşu bir tüyünü,

c) Kuzu bir kılını vererek darda kaldığı zaman,

kendilerini çağırmasını tembih ederler. (9)

Fare, hayatını bağışlayan padişahın oğluna yardım eder. (26)

Üvey annenin yılan yutturarak hamile gibi gösterdiği kız, yuttuğu yılanlardan Şahmaran'ı öldürmeyerék kendisine bir yardımcı kazanır. (35)

At ve köpek yiyeceklerini önlerine koyan vezirin, padişahın kızıyla köprüden geçmesini sağlarlar (36)

B400. Yardımcı Evcil Hayvanlar

B401. Yardımcı At

At, önündeki eti alarak otu koyan vezirin köprüden geçmesine izin verir. (36)

B421 Yardımcı Köpek

Köpek, önündeki otu alarak eti koyan vezirin köprüden geçmesine izin verir. (36)

B422 Yardımcı Kedi

Kediler, kendilerine iyi davranan yoksul kıza yardım ederler. (7)

B435. Yardımcı Vahşi Hayvanlar

B435.1. Yardımcı Tilki

Tilki yolda karşılaştığı kediye yardım eder. (1)

B435.1. Yardımcı Fare

Fare, hayatını bağışlayan padişahın oğluna yardım eder (26)

B455.1. Yardımcı Akbaba

(T) B469.11 Yardımcı Zümrüdü Anka Kusu

Zümrüdü Anka Kusu, yavrularını ejderhadan kurtaran padişahın oğlu uyurken kanatlarını gerip gölge olur, sonra da tüyünü verip başı darda iken kendisini çağırmasını söyler. (9)

B470. Yardımcı Balık

Balık, hayatını bağışlayan balıkçının hanımının isteklerini yerine getirir. (10)

B480. Yardımcı Böcekler

B481.1. Yardımcı Karınca

Padişahın oğlunun yardımına gelen karıncalar, birbirine karışmış halde bulunan darı, buğday ve arpayı birbirinden ayırırlar. (9)

B491. Yardımcı Sürüngenler

B491.1. Yardımcı Yılan

Şahmaran, üvey annesinin kötülüğü yüzünden evden atılan kıza yapması gerekenleri söyler, onun koruyucusu olur (35)

B535. Bakıcı(emziren) Hayvan

B535.0. 14. Yılan Gibi Çocuğun Bakıcısı

Öksüz kız, padişahın yılan şeklindeki çocuğunu okutur. (15)

B542. Hayvan Emniyetli Bir Şekilde İnsanları Taşır

B542.1.1. Kartal, Emniyetli Bir Şekilde İnsanları Taşır

Zümrüdü Anka Kuşu, padişahın oğlunu, gökyüzüne çıkarır. (9)

B560. Hayvanlar, İnsanlara Nasihat Eder

Aslında bir peri kızı olan fare, padişahın oğluna, vezirin konuşmayan kızını konuşturacağını söyler, sonra da bu kıza kendisinden haber gelene kadar zahmet etmesini ister. (9)

Inek, öksüz kız Fatma'ya kesildikten sonra etini yememesini, kemiklerini de ahıra gömmesini söyler. (8)

Şahmaran, öksüz kıza, karnından çıkan iki yılanı öldürmesini tembih eder. (35)

Develer, Türüksah Bey'e akşam uyumamasını tembih eder. (39)

Ahırda gömülü ineğin kemikleri, Fatma'nın düğüne gidebilmesi için gerekli olanları verir ve onun eve üvey annesi ve kız kardeşlerinden önce dönmesini tembih eder. (8)

B571. Hayvanlar, İnsan için İş Yaparlar

Padışahın oğlunun, daha önce hayatlarını kurtardığı hayvanlar, onun prensesle evlenebilmesi için yapması gereken işleri yaparlar. (9)

Balıkçının hayatını bağışladığı balık, hanımının isteklerini yerine getirir. (10)

Kediler kendilerini seven fakir kıza bir torba mücevher verirler (7)

Üvey annenin isteğiyle kesilen inek, Fatma'nın düğüne gidebilmesi için araba ve elbiseler verir. (8)

Aslında peri kızı olan fare, padışahın oğlunun kara vezirin kızıyla evlenebilmesi için yapması gerekenleri yapar. (26)
Şahmaran, öksüz kızın yardımcısıdır. (35)

B580. Büyüklük ve Zengin Olmada Hayvan İnsana Yardım Eder

B581. Hayvan, İnsanı Zengin Eder

Kediler, kendilerine sevgiyle davranan kıza zengin ederler. (7)

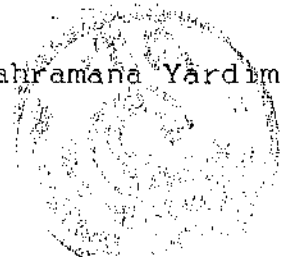
B582. Hayvan, Aşkta Başarılı Olan Kahramana Yardım Eder

B582.1.1. Hayvan, Sahibinin Evleneceği Hanımı Ele Geçirir

Padışahın oğlu, farenin yardımıyla istediği kızla evlenir. (26)

Padışahın oğlu, Zümrüdü Anka Kuşu'nun, kuzunun ve karıncanın yardımıyla evlenir. (9)

B582.2. Hayvanlar, Prensesi Elde Etmek İçin Kahramana Yardım Ederler.

B599. Yardımcı Hayvanların Diğer Hizmetleri

B599. 2. İnsanın imtihanı Geçmesinde Hayvanlar Yardımcı Olur

Padışahın oğlu, kendisinden bir gecede yapması istenen işleri, hayvanların yardımı ile başarır.(9)

Padışahın oğlu, farenin yardımıyla vezirin tilsimli kızının tilsimi bozarak evlenir. (26)

B600. Hayvanla İnsanın Evlenmesi

B601. Vahşi Hayvanla İnsanın Evlenmesi

B601.1.1. Ayı, Kaçırıldığı Kızı Kendisine Eş Yapar

Ayı mahallede oynayan çocuklardan Emine'yi kaçıır, inine götürür, onunla evlenir. (24)

B604 Sürüngenlerle Evlenme

B604.1.Yılanla Evlenme

Üvey annenin zorlaması üzerine, öksüz kız, padışahın yılan şeklindeki oğlu ile evlenir.(15)

B872. Çok Büyük Kuşlar

Zümrüdü Anka Kuşu, üzerindeki bir insanı taşıyacak kadar büyüktür. (9)

C- YASAK

CO-C99. TABİATUSTU VARLIKLARLA İLGİLİ YASAKLAR

C100-C199. CİNSEL YASAK

C200-C299. YEME İÇME YASAĞI

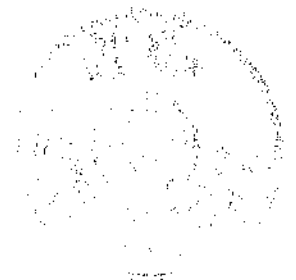
C200-C249. YEME YASAKLARI

C250-C279. İÇME YASAKLARI

C300-C399. BAKMA YASAĞI

C400-C499. KONUŞMA YASAĞI

C500-C549. DOKUNMA YASAĞI

C550-C599. SINIF YASAĞI .

C600-C600. TEK ÖRNEĞİ OLAN YASAK Ve MECBURIYETLER

C600-C649. Birsey ile ilgili Yasak

C650-C699. Birsey ile ilgili Mecburiyet

C700-C899. ÇEŞİTLİ YASAKLAR

C900-C999. TABUNUN KIRILMASI İLE İLGİLİ CEZALANDIRMA

C330- Muayyen İstikamete Bakma Yasası

C332.1. Olağanüstü Kocaya Bakma Yasası

Mahinur'a, geceleri lambayı söndürmesi söylenerek kocasını görmesi engellenir. (14)

C420. Sırları Açıklama Yasası

Dev, Keloğlan'a verdiği sininin yolda açılmamasını tembih eder. (20)

(T) C422.3. Kimliğin Açıklanması Yasaktır

Öksüz kız, ahırda gömülü ineğin yardımıyla düğüne gider, fakat orada kimseyle konuşmaması şart koşulur. (8)

C423. Harikulâdeliklerin ifşâ Edilmesi

Yoksul kızla annesi, meraklı komşularına altınları nasıl bulduklarını anlatırlar (7)

Arkadaşına gezmeye giden kadın, gece, kedilerin düğünlerine götürdüğünü anlatır. (6)

Kabak kız, dere kenarında kabağından çıkıp yıkanırken onu padişahın oğlu görür. (11)

Padişahın oğlu, annesine evleneceği kızın kabak olduğunu aslında kabağın içinde güzel bir kız olduğunu söyler (11)

Padişahın oğlu, dereye atını sularken kabağından çıkmış kıza görür. (12)

Üvey anne, yiyecek vermediği halde günden güne güzelleşen üvey kızının inek tarafından beslendiğini öğrenir. (8)

Kadın, bembeyaz yapılmak üzere verdiği siyah yünlerin istediği gibi olduğunu görünce üvey kızı bunu koyunların yaptığını anlatır. (8)

Mahinur, ablalarından öğrendikleriyle gece yatmayıp yanında yatanın kim olduğunu öğrenir. (14)

Padişahın yılan oğlu, evlendiğinde derisinden çıkıp çok yakışıklı bir delikanlı olur. (15)

Tilki, Deli Osman'dan korkan deve Deli Osman'ın gözünün önünde onun tavuklarını yediğini söyler. (19)

Emine, çingene kızının kendisini düşürdüğü kötü durumu sabırtasına anlatır. (21)

Padişahın oğlu, Kara Vezirin kızına, ona niçin zahmet çektirdiğini anlatır. (26)

Tembel kadın, "Bugün bize kim geldi?" diye soran kocasına olup bitenleri anlatır. (29)

Hırsız camide gördüklerini arkadaşlarına anlatır. (30)

Avcı, evinin silinip süpürüldüğünü, yemeklerin pişirildiğini hocaya anlatır. (35)

Kız başından geçenleri üvey annesinin yaptığı kötülükleri babasına anlatır. (35)

Padişahın oğlu, kösenin bütün yaptıklarını babasına anlatır. (9)

Imam, sevdiği kadına aldığı hediyelerin ona ulaştırılmadığını akrabasına anlatır. (38)

Develer, Türllüşah'a her gece bir kadının başucunda

ağlayıp sızladığını anlatırlar. (39)

Türlüşah, gece kendisine verilen ilacı içer gibi yapıp yanına gelenin kim olduğunu öğrenir. (39)

Kızın başındaki iškembe kayınca onun çoban olmadığı anlaşılır. (40)

C610. Yasaklanan Bölge

C611. Yasaklanan Oda

İğci Baba, küçük kızın kırkıncı odaya girmemesini tembih eder. (17)

C751. Belirli Zamanlarda Bazı Seyleri Yapma Yasağı

Dev, Keloğlan'a verdiği siniyi yolda açmamasını tembih eder. (20).

C755. Bir işi Muayyen Bir Zamanda Yerine Getirme

Padışahın oğlu istediği kızı olabilmek için, sabaha kadar:

Birbirine karışmış olan,

- 40 kile buğday,
- 40 kile arpa,
- 40 kile darıyı birbirinden ayıracaktır. (9)

Mahinur, efendisinden, üç günlüğüne ailesine gitmeyi ister. (14)

Padışahın yılan oğluna öksüz kız 40 günde okumayı yazmayı öğretir. (15)

Padışahın oğlu, farenin yardımıyla Kara Vezirin kızını üç gün konuşturmayı başarır. (26)

C757. 1. Hayvan Derisinin Tahrip Edilmesi ile Hemen İnsan Sekline Dönme Yasağı

Kız, evlendiği yılanın derisini yakınca, yılan insan olur. (15)

D. SİHİR

DO-D699. DÖNÜŞÜMLER

DO-D99. İnsanın, Farklı İnsan Şekline Dönüşmesi

D100-D199. İnsanın Hayvana Dönüşmesi

D200-D299. İnsanın Nesneye Dönüşmesi

D300-D399. Hayvanın İnsana Dönüşmesi

D400-D499. Değişmenin Diğer Şekilleri

D500-D599. Değişmenin Mânâları

D600-D699. Çeşitli Tesadüfi Değişmeler

D 700-D799-SİHİRİN BOZULMASI

D800-D1699-SİHIRLI NESNELER

D800-D899. Sihirli Nesnelere Sahip Olma

D900-D1299. Sihirli Nesnelerin Çeşitleri

D1300-D1599. Sihirli Nesnelerin Fonksiyonları

D1600-1699. Sihirli Nesnelerin Karakteristikleri

D1700-D2199 SİHIRLI GÜÇLER ve BELİRTİLERİ

D1710-D1799. Sihirli Güçler Vasıtasıyla Sahip Olma

Vazifesi

D1800-D2199. Sihirli Güçlerin Belirtilmesi

D1800-D.49. Sihirli Özelliklerin Kaybolması

D1950-D2049. Geçici Sihirli Özellikler

D2050-D2099. Yıkıcı Sihirli Güçler

D2100-D2199. Diğer Sihirli Güçlerin Belirtilmesi

D2150-D2199. Çeşitli Sihir Belirtileri

D200. İnsanın Objeye Dönüşmesi

Devlerin oğlu, karısını istemeyen babası tarafından takip edildiğini anlayınca ondan kurtulmak için:

- a) Kendisi bostancı, kız bostan olur
- b) Kendisi hamamcı, kız hamam olur
- c) Kendisi yılan, kız selvi ağacı olur. (13)

D435. İnsanın Heykele Dönüşmesi

D435. 1. Heykelin Canlı Hale Dönüşümü

Hocanın duası neticesinde, marangozun ağaçtan yaptığı kız canlanır (26).

D436. Objenin İnsana Dönüşmesi

Çocuksuz kadının kırk türlü baharatı karıştırıp erkek çocuğu şekli verdiği hamur canlanır. (39)

D621 Günlük Dönüşüm

D621.1. Gündüz Hayvan, Gece İnsan Olma

Kızın evlendiği yılan, gece insan olur. (15)

D642. Değişme ile Zor Durumdan Kurtulma

Devlerin oğlu ve hanımı, kendilerini takip eden anne ve baba devden bostan-bostancı, hamam-hamamcı, selvi ağacı yılan olarak kurtulurlar (13)

D712.2.1 .Ateşin İçerisine Atma ile Büyünün Bozulması

Öksüz kız, yılan oğlan, derisinden çıkınca derisini ateşe atıp yakar. (15)

D789. 4. Tabunun Kırılması ile Büyünün Bozulması

Kabak kız, kendisini dereye yıkanırken gören padişahın oğlunun isteği üzerine kabaktan çıkar, insan şekline girer. (11)

D810 Sihirli Nesnelere Hediye Edilmesi

Keloğlan, devin verdiği,

- a) Sihirli sini,
- b) Altın yumurtlayan tavuk,
- c) Sihirli tokmak

sayesinde zengin olur. (20)

Oglunu aramaya çıkan kadına karşılaştığı üç dev

- a) Altın tas,
- b) Altın tarak,
- c) Altın leğen hediye ederler. (39)

812. Sihirli Obje, Olağanüstü Varlıktan Alınır

Keloğlan, sihirli siniyi, altın yumurtlayan tavuğu ve sihirli tokmağı dereye düşürdüğü leblehisini yiyen devden alır. (20)

Oglunu aramaya çıkan kadın devlerin sağ memesinden emdiği için onların evladı sayılır, onlardan altın tas, altın tarak ve altın leğen alır. (39)

D831. Hileli Değiştirme Sayesinde Sihirli Objelerin Kazanılması

Padişah, bir avuç altın karşılığında Keloğlan'ın elinden, sihirli siniyi, altın yumurtlayan tavuğu alır. (20)

D881. İkinci Bir Sihirli Objenin Kullanılması ile Sihirli Obje Elde Edilir.

D881.2. Sihirli Değneğin Kullanılması ile Sihirli Objenin Tekrar Elde Edilmesi.

Keloğlan, sihirli sinisini ve altın yumurtlayan tavuğunu elinden alan padişahı sihirli tokmaktan çıkan araplara dövdürerek, onları tekrar kazanır. (20)

D921. Sihirli Göl (Havuz)

Gökyüzünde ecinnilerin beklediği bahçedeki havuzda ab-ı hayat vardır. (9)

D965. Sihirli Bitkiler

D965.1.2. Sihirli Çimen

Kız yürüdükçe bastığı yerden çayır çimen çıkar. (22)

D975.2. Sihirli Gül

Mahinur'un istediği gülü almayı unutan babasının bindiği gemi hareket edemez. Mahinur bu gülü koklayınca bilmediği bir yere gelir. (14)

Dervişlerin duası ile, kız güldüğü zaman, yanığında güller açar. (22)

D977. Sihirli Bitki Sapı

(T) D977.1. Sihirli Kamış

Berber, padişahın boynuzu olduğunu kuyuya bağıınca etraftaki kamışlar da "Padişahın boynuzu var." diye bağıırır. (23)

D980. Sihirli Meyveler ve Sebzeler

D981. Sihirli Meyve

D981.1. Sihirli Elma

Padişah ve veziri, hanımları ile birlikte, dervişin verdiği elmayı yiyince, çocuk sahibi olurlar. (26)

Padişahın oğlunun getirdiği sihirli elma, ölmüş kardeşlerin ağızını sıkılınca, bunlar canlanır. (9)

Kız, öldürülen padişahın oğlunun ağızına, bu çocuğun önceden kendisine verdiği elmayı sıkınca ölü çocuk dirilir.

(9)

D981.8. Sihirli Kabak

Kabağın içerisinden güzel bir kız çıkar. (11-12)

D992.1. Sihirli Boynuz

Padisahın oğlu,boğulmaktan kurtardığı karıncanın verdiği boynuzları birbirine sürtünce bütün karıncalar yardımına gelir. (9)

D992.2. Sihirli Yüz

Doğumu sırasında dervişlerin yardım ettiği kadının kızının yüzünde güldüğünde güller açar. (22)

D1004. Sihirli Göz Yaşları

Kızın gözünden akan yaşlar, inci haline gelir. (22)

D1021. Sihirli Tüy

Padisahın oğlu, Zümrüdü Anka Kuşunun kendisine verdiği tüyleri birbirine sürtünce kuş yardımına gelir.(9)

D1024. Sihirli Yumurta

Keloğlan'a devin verdiği tavuk" Yumurtla tavuğum yumurtla" dendiğinde altın yumurtlar.(20)

D1025. Hayvanın Sihirli Derisi

Yılan, derisinden çıktığı vakit insan olur.(15)

D1030. Sihirli Yemek

(T) D1030.1.2. Sihir Vasıtasıyla Üretilen Yemekler

Devin Keloğlan'a hediye ettiği sini, istenildiği vakit çeşitli yemekler üretir. (20)

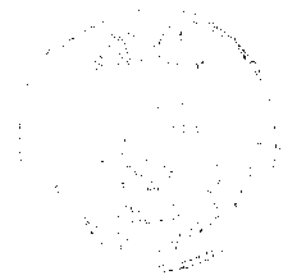
Öksüz kız, elini kızgın yağa sokar "Biş balık, bes balık" der bes tane balık ortaya çıkar. (18)

D1065.1. Sihirli Ayakkabılar

D1065.5. Sihirli Çarıklar

Türlüşah'ın annesi ayağında demir çarık, elinde demir asa yola çıkar (39)

D1071. Sihirli Mücevherler

D1071.0.1. Sihir Vasıtasıyla Mücevher Üretilmesi

Keloğlan'a devin verdiği tavuk istenildiği vakit altın yumurtlar. (20)

T1071.1.1. Sihirli İnci

Dervişlerin yardımıyla doğum yapan kadının kızı, ağladıkça gözünden inciler dökülür. (22)

1081. Sihirli Kılıç

Kara Vezirin kızının odasının kapısındaki asılı kılıçlar, kızın sihirini bozamayanın kafasını uçurur. (26)

D1146. Sihirli Kapı

Demir kapıyı, anne, baba açmak ister açamazlar, Emine yaklaşıncaya kapı açılır, kız içeri alır, annesi babası dışarıda kalır. (21)

D1150. Sihirli Eşyalar

D1153. Sihirli Masa (Sofra)

Devin Keloğlan'a hediye ettiği sini, istenildiği vakit çeşit çeşit yemekler üretir. (20)

D1158. Sihirli Anahtar

Mahinur, yanında uyuyan yatan adamın karnındaki anahtarları alır, kilidi açar, karşısına bir çarşı çıkar. (14)

D1240. Sihirli Su ve İlaçlar

D1242.2. Sihirli Su

Padişahın oğlunun Zümrüdü Anka kuşunun yardımıyla ecinnilerin bahçesinden getirdiği su ölüleri diriltir. (9)

D1279. Sihirli Ses

Geceleri bir ses Mahinur'a "Ateşi kül eyle, lambayı kıl eyle !" der. (14)

D1364.7. İlaçla Uyuma: Uyumanın Sebebi, Sihirli (ilacı) içmedir.

Türlüşah'a her gece bir ilaç içirilir, oğlan baygın yatar. (39)

D1401. Sihirli Obje ile Şahsın Dövülmesi

D1401.1. Sihirli Sopa ile Şahsın Dövülmesi

D1651.2. Sihirli Sopa, Sadece Sahibi için Çalışır

Keloğlan, sihirli eşyalarını kendisinden bir avuç altın karşılığında olan padişahı, yine sihirli olan tokmağı ile dövürür. (20)

D1600. Otomatik Objeler

D1601.4.2. Otomatik Kılıç

Kara Vezirin kızının odasının kapısında asılı kılıçlar, kızın sihirini bozamayanların kellesini otomatik olarak uçurur. (26)

D1601.5. Otomatik Sopa

Sihirli tokmağa "Açıl tokmağım açıl!" dendiği vakit, istenilen kişiyi, durduruluncaya kadar döver. (20)

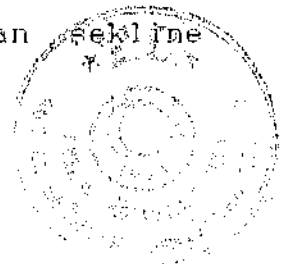
D1610, Konuşan Sihirli Nesnelere

Kara Vezirin konuşmayan kızının odasında bulunan ayak-kabı, şamdan ve fincan padişahın oğlu ile konuşur. (26)

D1717. Çocuğun Sihirli Gücü

Yeni dünyaya gelen kızın gülünce yanağına güller açar; yürüdüğü yerlerden çayır çimenler biter ve gözyaşları inci olur. (22)

Hic çocuğu olmayan ailenin kabak şeklinde bir çocukları dünyaya gelir ve bu isteği zaman insan şekline dönüşür. (11-12)

Padışahın ve vezirinin dervıŝin verdiği elmanın yenilmesi ile çocukları olur. (26)

Çocuğu olmayan kadın 40 türlü baharatı yoğurur, insan şekli verir, çocuk canlanır. (39)

Çocuksuz kadın kardan bir çocuk yapar, çocuk canlanır. (37)

D1866.2. Derinin Çıkarılması ile Güzelleŝme

Yılan, derisini çıkarınca yakışıklı bir delikanlı olur (15)

D1960. Sihirli Uyku

İgci Baba, başındaki beyaz kıl koparılıncaya kırk gün uyur. (17)

D.2135 Sihirle Gökyüzünde Seyahat

Zümrüdü Anka Kuşunun verdiği tüyleri birbirine sürten padişahın oğlu kuşu yanına çağırır, onun sırtında, gökyüzündeki bahçeye gider. (9)

ÖLÜM

EO-E199. DIRİLTME

E200-E599. HAYALETLER ve DIĞER HORTLAKLAR

E200-E299. Ölüden Gelen Kötülük

E300-E399. Ölümden Dostça Geri Dönüş

E400-E599. Hayaletler ve Hortlakların Çeşitleri

E600-E699. YENİDEN DIRİLME

E700-E799. RUH

E 11. Dönüşme ile Tekrar Dirilme

E 63. Dua Vasıtasıyla Canlanma

Hoca, marangozun yaptığı heykel için dua ederek, onun canlanmasını sağlar. (26)

E 80. Suda Hayat

E 80.3. Su Vasıtasıyla Canlanma

Kırk yıl önce ölmüş kardeşlerin üstüne ecinnilerin beklediği bahçedeki havuzdan alınan su dökülünce yeni ölmüş gibi olurlar. (9)

E 106. Sihirli Elma ile Canlanma

Ölülerin ağızına sihirli elmalar sıkılınca canlanırlar. (9)

E121.5.2. Mukaddes Adamın Duası ile Canlanma

Marangozun yaptığı heykel, hocanın dua etmesi neticesinde canlanır. (26)

E323.4. Ölü Annenin Dostluğu

E323.4. Ölü Annenin Nasihatı

Ölmüş olan anne, mezarın içerisinde olduğu halde, yanına gelen kızı ile konuşarak, ona ne yapması gerektiğini anlatır. (15)

E545. Ölü'nün Konuşması

E545.0.1. Türbeden çıkan sesler

Ölmüş olan anne, mezarda olduğu halde, ziyaretine gelen kızı ile konuşur. (15)

E545.13. Ölü ile İnsan Arasındaki Konuşmalar

Öksüz kız, mezarda yatan annesinin yanına vararak başından geçenleri anlatır, o da ne yapması gerektiğini anlatır. (15)

Kadın, ziyarete giderek kocasıyla, yeğeninin gözlerinin kör olmasını ister, ziyarete saklanan Tomsirik, kadının

duasının yerine geleceğini söyler (32).

E711.2.1. Kabaktaki Ruh

Hiç çocuklar olmayan bir ailenin kabak şeklinde çocukları olur, kabak insan gibi konuşur, iş yapar. (11-12)

E151. Tekrar Dirilme

Padışahın oğlu, kırk yıl evvel ölmüş iki kardeşi ecinnilerin bahçesinden aldığı ab-ı hayat ve elma ile diriltir. (9)

Padışahın kızı, öldürölen padışahın oğlunu onun önceden kendisine verdiği elmayı ağzına sıkarak diriltir. (9)

F-HÂRIKULÂDELİKLER

FO-F199. DİĞER DÜNYALARA SEYAHATLAR

F10-F79. Üst Dünyaya Seyahat

F80-F109. Alt Dünyaya Seyahat

F110-F119. Diğer Dünyaların Çeşitleri

F200-F399. HÂRIKULÂDE YARATIKLAR

F200-F399. Periler ve Cinler

F300-F399. Periler ve ölüler

F400-F499- Ruhlar ve Őeytanlar

F500-F599. Hârikulâde Sahıslar

F600-F699. Hârikulâde Güçlü İnsanlar

F700-F899. Hâlikulâde Yerler ve Eşyalar

F900-F1099. Hârikulâde Hadiseler

F.10 Üst Dünyaya Seyahat

Padışahın oğlu Zümrüdü Anka Kuşunun sırtında üst dünyaya gökyüzünde ecinnilerin beklediği bahçeye çıkar. (12)

F160. Diğer Dünyanın Tabiatı

Mahinur, siyah gülü koklayınca kendisini değişik bir yerde bulur. (14)

F162.1. Diğer Dünyada Bahçe

Padışahın oğlu Zümrüdü Anka Kuşunun sırtında gökyüzünde, ecinnilerin beklediği bahçeye gider. (9)

F212. Periler Su Altında Yaşarlar

Padışahın oğluna yardım eden peri, bir su başında yaşamaktadır. (26)

F220. Perilerin Yaşadığı Yer

Periler, su başında yaşarlar. (26)

F230. Perilerin Görünüşü

Padışahın oğlunun gömleğindeki altınları çalarken yakaladığı fare bir peri kızıdır. (26)

F234.1. Hayvan Şeklindeki Peri

F234. Fare Şeklindeki Peri

Padışahın oğluna yardım eden fare, aslında bir peridir. (26)

F234.1.7. Yılan Şeklindeki Peri

Öküz kız ile evlenen yılan, aslında peri padişahının oğludur. (15)

F236. Perilerin Elbisesi

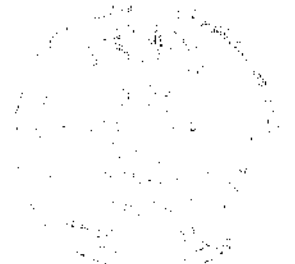
Periler, istedikleri zaman, hayvan şeklindeki elbiselerini giyerler. (15,26)

F237. Periler Kıyafet Değiştirirler

Peri, yılan derisini çıkarınca insan olur. (15)

Fare, istediği zaman peri olur. (26)

F253. Perilerin Olağanüstü Gücü

Padişahın oğlu, aslında peri olan farenin yardımları sayesinde Kara vezirin kızının tilsimini bozar. (26)

F300. Perilerle Evlenme veya İrtibat Kurma

Öksüz kız, yılan şeklindeki peri oğlu ile evlenir. (15)

Mahinur, karnında anahtarı olan, peri ile evlenir. (14)

F402. Kötü Ruhlar, Cinler Su Başına Yaşarlar

Ecinniler, gökyüzünde su başında yaşarlar. (9)

(T) F 502. Kabak Şeklindeki İnsan

Çocuksuz bir ailenin, kabak şeklinde bir çocuğu dünyaya gelir. (11-12)

(T) F 505. Olağanüstü Kız

Marangozun ağaçtan yaptığı kıza, terzi elbise diker, hoca da dua ederek, canlanmasını sağlar. (26)

Fakir kadının, dervişlerin duası neticesinde, olağanüstü özelliklere sahip olan bir kızı olur. (22)

F512.5. Gözleri Olmayan İnsan

Kız, teyzesi tarafından çıkarılan gözlerini daha sonra tekrar alarak, yerine koyar. (22)

(T) F519. Karnı Anahtarlı Adam

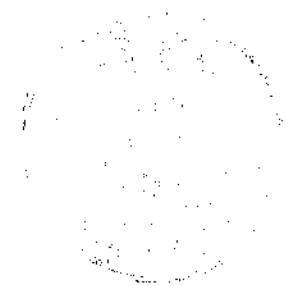
Mahinur, karnı anahtarlı bir adamla evlenir. (14)

F529.4. İnsanların Vücudunun İçerisinde Bulunan Küçük Hayvanlar

Üvey anne, istemediği kızı evden attırabilmek için, ona üç yılan yavrusu yutturur. (35)

F530. Hârikulâde Büyük veya Küçük Kişiler

F531. Dev

F531.0.4. Kadın Seklindeki Dev

Anne dev, oğlunu yine bir dev kızı ile evlendirmek ister. (13)

Evden atılan kardeşler bir deve evlat olurlar. (18)

Oğlunu arayan kadın karşılaştığı devlerin sağ memelerinden emerek onların evladı olur. (39)

F531.1.1. Devın Gözü

Üvey anneleri yüzünden ormana bırakılan çocukların sığındığı dev iyi görmez (18)

F531.5. İnsanlar ve Devler

F531.5.1. İnsan ve Devın Dostluğu

Devler oğlunu arayan kadına yardımcı olurlar. (39)

Ormana bırakılan çocuklar bir devine evine sığınırılar. (18)

Devler, Deli Osman'ı evlerinde misafir ederler. (19)

Dev kızı, yemesi için kendisine gönderilen kızı yemez. (13)

F531.5.6. Devın İnsanlara Hediyesi

Devler, oğlunu arayan kadının sağ memelerinden emmesi üzerine ona, altın tas, altın tarak, altın legen hediye ederler. (39)

Devler, Deli Osman'a bir çuval altınla evine bırakırlar. (19)

Keloğlan'ın dereye düşen leblebisini yiyen dev ona altın yumurtlayan tavuk, sihirli sini ve tokmak verir. (20)

F531.5.7. Devlerle İnsanların Evliliği

Dev, annesinin babasının sözünü dinlemeyerek bir insanla evlenir. (13)

F531.6.2.7. Vahşi Ormanlıktaki Devler

Ormana bırakılan çocuklar, devin evine sığınırlar.

(18)

F531.6.3. Devlerin Evleri

Ormana bırakılan çocuklar, devin evine sığınırlar.

(18)

Işığı takip eden, kadın, devlerin yanına varır. (39)

F531.6.7. Devlerin Hazinesi

Devleri bıktıran Deli Osman onlardan ayrılırken bir çuval altın alır. (19)

F531.6.8.6. Devlerin Çocukları

Dev karı koca, oğullarını yine bir dev kızı ile evlendirmek isterler. (13)

F570. İnsanların Olağanüstü Davranışları

Kız, güldüğünde yanağında güller açar, yürüdüğü yerlerden çayır, çimen biter ve gözyaşları inci olur. (22)

F575.1. Hârikulâde Güzellikte Kadın

Kabaktan çıkan kızlar, çok güzeldir. (11-12)

Üvey annenin eziyet ettiği öksüz kız çok güzeldir.

(8)

Kara Vezirin tılsımlı kızının güzelliği dillere destandır. (26)

Padışahın bir türlü evlendirmek istemediği güzel bir kızı vardır. (36)

Padışahın güzel kızı ancak sorusunu cevaplayabilenle evleneceğini ilan eder. (34)

Şahmaran'ın koruduğu kız melekler kadar güzeldir. (35)

Padisahın oğlunun bırakıp gittiği kız çok güzeldir.

(40)

F575.2. Yakışıklı Erkek

Yılan, derisinden çıktığı vakit, çok yakışıklı olur.

(15)

Mahinur'un evlendiği adam (karnı kilitli) çok güzeldir

(14)

Emine, 40. adada yatan çok güzel bir delikanlı görür.

(21)

F575.3. Hârikulâde Güzellikte Çocuk

Fakir kadının dünyaya gelen kızı dervişlerin duası neticesinde çok güzel olur. (22)

Cocuksuz kadının kardan yaptığı çocuk, çok güzeldir.

(37)

Cocuksuz kadının kırk türlü baharatı yoğurup yaptığı çocuk, çok güzeldir. (39)

F601.1. Kahramanın Vazifezini Yerine Getiren Olağanüstü Arkadaşlar

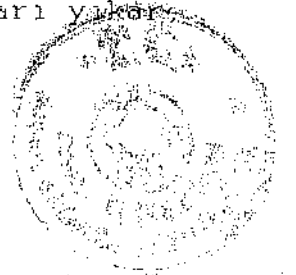
Nişanlısını hasta yatağında bırakan delikanlıya, arkadaşı "Yer Dinleyen" kızıdan haber verir, "Adım Basan" delikanlıyı kıza ulaştırır. (26)

F601.7. Hayvanların Olağanüstü Arkadaşlığı

Balık, hayatını bağışlayıp kendisini tekrar denize bırakan balıkçının hanımının isteklerini yerine getirir. (10)

Öksüz kızı, inek bir memesinden yağ, bir memesinden bal akıtarak besler (8)

Öksüz kıza verilen simsiyah yünleri koyunları yıkar üveyannesinin istediği gibi bembeyaz eder. (8)

Yavrularını ejderhadan kurtaran genci, Zümrüdü Anka Kuşu, ölümden kurtarır. (9)

Koyun, kendisini bataklıktan kurtaran gence yardımcı olur. (9)

Karınca kendisini suda boğulmaktan kurtaran gencin imtihanı atlattmasına yardımcı olur. (9)

Fare, Kara Vezir'in tılsımlı kızının tılsımını bozarak padişahın oğlunun onunla evlenmesini sağlar. (26)

Sahmaran, öksüz kızın yardımcısıdır. (35)

F610. Çok Kuvvetli İnsan

Deli Osman, çok korkak olmasına rağmen, tesadüfler sonucu bir kahraman olarak tanınır. (19)

F710. Suyun Olağanüstü Parçaları

F713. Olağanüstü Göl

Ecinnilerin beklediği bahçedeki havuzda ab-ı hayat vardır. (9)

F771. Olağanüstü Kale

Kara Vezir kızının tılsımını bozamayan gençlerin kellelerinden bir kale yaptırmıştır. (26)

Padişahın kızı, kendisine talip olup da sorusunu cevaplayamayanların kellelerini bir kale gibi yığdırmıştır. (34)

F784. Olağanüstü Masa (sofra)

Sofra açıldığı vakit, üzerinde çeşit çeşit yemekler olur. (20)

F786. Olağanüstü Sandalye

Kırmızı ve Yeşil sandalyeler

Kralın ve Kara Vezir'in kırmızı sandalyede oturan kızın

na talip olan ölüme gider, yeşil sandalyede oturana talip olan imtihana tabi tutulur. (9-26)

F789.2.1. Olağanüstü Şamdan

Hic konuşmayan kızın yanında bulunan şamdan padişahın oğlu ile konuşur. (26)

F886. Olağanüstü Fincan

Hic konuşmayan kızın yanında bulunan fincan padişahın oğlu ile konuşur. (26)

F823 Olağanüstü Ayakkabı

Kara vezirin hic konuşmayan kızının yanında bulunan ayakkabı padişahın oğlu ile konuşur. (26)

F813. Olağanüstü Meyveler

F813.1. Olağanüstü Elma

Dervişin verdiği elmayı yiyen padişah ile vezirin hanımlarının, birer çocukları olur. (26)

Padişahın oğlunun Zümrüdü Anka Kuşunun yardımıyla ecinnilerin beklediği bahçeden aldığı elma ölmüş insanların ağzına sıkıldığı takdirde, ölü canlanır. (9)

F814. Olağanüstü Çiçek

Kız, gülünce yanığında güller açılır. (22)

Mahinur babasına İstanbul'dan getirttiği siyah gülü koklayınca bilmediği bir yere gelir. (14)

F816. Olağanüstü Sebzeler

(T) F816.3. Olağanüstü Kabak

Kabağın içerisinden dünya güzeli bir kız çıkar. (11-12)

F817. Olağanüstü Çimen

Kız yürüdükçe, bastığı yerlerden çayır-çimen biter. (22)

F826. Olağanüstü Mücevherler

F827. Olağanüstü Süs Eşyaları

F827.7. Olağanüstü İnci

Kızın gözyaşları inci olur. (22)

F830. Olağanüstü Silahlar

F883. Olağanüstü Kılıç

Kara Vezirin kızının odasının kapısındaki kılıçlar, kızın talsımını bozamayanların kellelerini otomatik olarak uçurur. (26)

F899. Diğer Olağanüstü Objeler

(T) F899.5. Olağanüstü Tokmak

Devin, Keloğlan'a hediye ettiği tokmak, istenilen kişiyi durduruluncaya kadar dövmektedir. (20)

F900. Olağanüstü Hadiseler

İğci Baba, insan parmağını kızın önüne yemesi için koyar, kız parmağı kediye yedirir. İğci Baba parmağa "nerdesin?" diye sorduğunda, parmak "sıcak karındayım." diye cevap verir. (17)

Balıkçının hanımı yerin göğün hakimi olmak isteyince tüm sahip olduklarını bir anda kaybeder. (10)

F900.1. Muayyen Zamanlarda Kerametler

Hocanın, duası neticesinde, marangozun yaptığı heykel canlanır. (26)

F.901. Ölüm Tekrarlanır

Padişahın kırk sene önce ölmüş oğluyla kızı gökyüzündeki bahçeden getirilen su ve elmayla yeniden canlandırılır. (9)

Köse yüzünden öldürülen padişahın oğlu, ağzına sıkılan elma sayesinde tekrar canlanır. (9)

F913. Karındaki Kurbanın Kurtarılması

Kurdun karnındaki nineyle torunu, kurdun karnı kesilerek çıkarılır. (1)

F954.2.1. Konuşmaya Mecbur Tutulan Dilsiz Kızın Masalın Sonunda Bir Soru ile Dili Çözülür.

Padişahın oğlu, ayakkabı, ile konuşup, üç kişi tarafından yapılan kızın kememetinin kime ait olduğunu tartışırken, soruya, hiç konuşmayan kız cevap verir. (26)

Padişahın oğlu, fincan ile konuşup masaldaki delikanlının başarısına kime ait olduğunu sorunca vezirin konuşmayan kızı cevap verir. (26)

Paişahın oğlu şamdan ile masaldaki soruyu tartışınca vezirin konuşmayan kızı cevap verir. (26)

F970. Bitkiler ve Ağaçların Olağanüstü Davranışları

Hiç çocukları olmayan ailenin, kabak şeklinde bir çocukları olur ve bu kabağın içerisinden bir kız çıkar. (11-12)

F980. Hayvanlarla İlgili Olağanüstü Hadiseler

Padişahın oğlu, Zümrüdü Anka Kuşunun kendisine verdiği tüyleri birbirine sürtünce, kuş yanına gelir. (9)

Padişahın oğlu, kuzunun kendisine verdiği kılırları birbirin sürtünce kuzu yanına gelir. (9)

Padişahın oğlu, karıncanın kendisine verdiği boynuzları birbirine sürtünce bir anda binlerce karınca yardımına gelir. (9)

(T)F980.11. Olağanüstü Yılan

Öksüz kız ile evlenen yılan, derisini çıkardığı vakit insan olur. (15)

Sahmaran, üvey annesinin isteğiyle evden atılan kızın yardımcısıdır. (35)

F986. Balıkla İlgili Olağanüstü Hadiseler

Balık, hayatını bağışlayan balıkçının haşımının her isteğini yerine getirir. (10)

F981. Olağanüstü Hayvanın Ölümü

Öksüz kızı bir memesinden yağ, bir memesinden bal vererek doyuran ineği, üvey anne, kestirir. (8)

(T) F1006.4. Mağaranın Girişinde Kayalar

Ayı, kaçıırıp getirdiği Emine'yle yaşadığı mağaranın ağzını bir kayayla kapatır. (24)

F1023. Hünerli İnsanların İşbirliği ile İnsanın Yaratılması

Üç arkadaşın marangoz, ağaçtan bir kız yapar, terzi buna elbise diker, hoca da dua ederek, onun canlanmasını sağlar. (26)

F1045. Geceyi Ağaçta Geçirme

Akıllı kardeşle deli kardeş geceyi kavak ağacında geçirmek isterler. (27)

F1068. Realist Rüya

Fakir genç, rüyasında iş bulduğunu evlenip çocuk sahip olduğunu, çocuklarından birinin kuyuya düştüğünü görür. (16)

F1071. Olağanüstü Atlama

Genç, arkadaşı Adım Basan'ın yardımıyla üç adımda hasta nişanlısının yanına gider. (26)

G. DEVLER

GO. DEVLER

G10-G399 DEVLERİN ÇEŞİTLERİ

G10-699. Yamyamlar ve Yamyamlık

G10-649. Düzenli Yamyamlık

G50-G79. Arasına Yamyamlık

G100-G199. Çok Büyük Devler

G200-G299. Cadılar (Büyücüler)

G300-G399. Diğer Devler

G400-G499. DEVLERİN HAKİMİYETİNE GİRMEK

G500-G599. DEVİN MAĞLUP OLMASI

G600-G699. DEV ile İLGİLİ DİĞER MOTİFLER

G10. Yamyamlık

G11. Yamyamlığın Çeşitleri

G11.2. İnsan Yiyen Dev

G11.6. İnsan Eti Yiyen Dev

Dev, istemediği gelinini kızına yedirmek ister. (13)

G302. Cinler

Cinler, gökyüzünde yaşarlar. (9)

G312. Yamyam Dev

Öksüz çocukların sığındığı dev, bir yamyamdır. (18)

G401. Devin Evinin İçinde, Çocuğun Dolaşması

Babaları tarafından ormanda terkedilen çocuklar kendilerini yamyamın evinde bulurlar. (18)

(T) G407 Devin Evine Sığınma

Öksüz çocukların kurtulduk düşüncesiyle yaklaştıkları ev yamyamın evidir. (18)

G410 Devın Hakimiyetini Kıran İnsan

Deli Osman, akıllıca davranması sonucunda devleri korkutur. (19)

Vezir, köprüden geçebilmek için atın ve köpeğin önüne uygun yiyecekleri koyarak orayı bekleyen devı alt eder. (36)

G420. Dev Tarafından Zaptedilme

G422. Dev, Kurbanını Hapseder

Devın evine sığınan kardeşlerden büyüğü, evın işını görür, oğlan da kafese konur. (18)

G451. Işığı Takip Ederek Büyücünün Tuzagına Düşme

Oğlunu arayan kadın, ışıkları takip ederek, devlerin yanına varır. (39)

G475. Devlerin, Davetsiz Misafire Saldırısı

Yamyam, yolunu kaybetmiş (sahipsiz) çocukları görünce onları yemeyi düşünür. (18)

Topal Dev, Deli Osman'ı yemeyi düşünür. (19)

G500. Devın Mağlubiyeti

Deli Osman, kurnazlığı sayesinde devleri bıktırır. (16)

Devın evine sığınan çocuklar misafirin sözünü dinleyerek kaçarlar. (18)

Vezir, at ve köpeğin önüne uygun yiyecekleri koyarak köprüyü tutan devı alt eder. (36)

G.501. Aptal Dev

Devler, Deli Osman'ın kurnazlıklarını anlayamazlar. (19)

Yamyam, çocuğun kolu diye kendisine uzatılan değnegi ayırt edemez. (18)

G.511 K r Dev

Çocukları evine olan devin gözleri iyi görmez. (18)

G530.2. Devin Kızından Yardım

Devin kızı, yemesi için kendisine gönderilen kızı yemez. (13)

G550. Devden Kurtulma

Yamyam'ın evine gelen misafir, çocuklara oradan kaçmaları gerektiğini söyler. (18)

Deli Osman, kurnazlığı sayesinde devlerden kurtulur. (19)

Köprüyü tutan devden, vezir, atla köpeğin önüne uygun yiyeceklerini koyarak kurtulur. (36)

H. İMTİHANLAR

HO-H199. TANIMA İMTİHANLARI

H200-H299. DOĞRULUK İMTİHANLARI

H300-H499. EVLENME İMTİHANLARI

H310-H359. Aşk imtihanları

H360-H399. Gelinlik imtihanları

N400-H459. Namus imtihanları

H500-H899. ZEKÂ İMTİHANLARI

H530-H899. Bilmeceleler

H900-H1199. CESARET İMTİHANLARININ VAZİFELERİ

H900-H999. Vazifenin Tayini ve Ortaya Konması

H900-H949. Vazifenin Tayin Edilmesi

H950-H999. Vazifenin Yerine Getirilmesi

H1000-H1199. Vazifelerin Tabiatı

H1200-H1399. KAHRAMANLIK İMTİHANLARI: ARASTIRMALAR

H1200-H1249. Devam Eden Şartlarda Araştırmalar

H1250-H1399. Araştırmaların Tabiatı

H1400-H1599. DİĞER İMTİHANLAR

H1400-H1449. Korku İmtihani

H1450-H1499. Dikkat İmtihani

H1500-H1549. Tahammül İmtihani

H1550-H1569. Karakter İmtihani

H1570-H1599. Çeşitli İmtihanlar

H 11. Hikâye Anlatarak Tanıma

H11.1. Hayat Hikâyesi Anlatarak Tanıma

Koskos Efendi (kedi),tilkiye evinden niçin kaçtığını anlatır (2).

Yaşlı kadın, kızına,tilkinin kendisine neler yaptığını anlatır. (4)

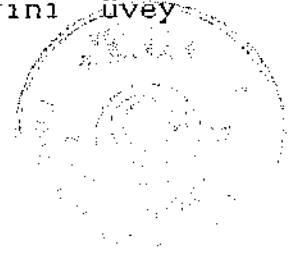
Misafir kadın, ev sahibine kedilerin, gece, kendisini augunlerine götürdüklerini anlatır. (6)

Fakır kadınla kızı, kendilerini hırsız zanneden komşularına evlerindeki altının nereden geldiğini anlatırlar (7)

Padışanın oğlu, annesine, derede yıkanırken gördüğü kabak kızla evleneceğini anlatır. (11)

Fatma, günden güne neden güzelleştiğini üvey annesine anlatır.(8)

Fatma, simsiyah yünleri nasıl beyazlaştırdığını üvey annesine anlatır. (8)

Padışahın oğlu, kösenin kendisine yaptıklarınababasına anlatır. (9)

Mahinur, ablalarına güzel elbiselere nasılsahip olduğunu anlatır. (14)

Gece bağırarak uyanan genç, gördüğü rüyayı ailesine anlatır. (16)

ığci Baba'nın yanından kaçan kız, annesine babasına başından geçenleri anlatır. (17)

Devden önce evine giden Topal Osman, karısına devin yanında ne yapması gerektiğini anlatır. (19)

Emine, sabırtasını, sabır bıçağını yanına alır, odasına çekilir, başından geçenleri taşa anlatır. (21)

Kız, padışahın oğluna teyzesinin kendisinin yerine kızını koduğunu anlatır. (22)

Kocası çalışmaya giden yoksul kadın, sokakta önüne çıkan kamburlara yoksulluğunu anlatır. (25)

Padışahın oğlu, Kara Vezir'in kızına ona niçin eziyet çektirdiğini anlatır. (26)

Deli kardeş, koyunları ne yaptığını soran kardeşine onları niçin keŝtiđini anlatır. (27)

Tembel kadın, eve kimin geldiğini soran kocasına o gün olanları anlatır. (29)

Alıpvermez, oğullarına alacaklısı Veripvazgeçmez kendilerine geldiğinde ne yapmaları gerektiğini anlatır. (30)

Hırsız, camiğe gördüklerini gidip arkadaşlarına anlatır. (30)

Tomsirik, dayısına kendisini aldatan yengesine Karşı ne yapması gerektiğini anlatır. (32)

Kayınvalide ve gelin niçin ağladıklarını soran gence ağlamalarının sebebini anlatırlar (33)

Avcı Ali'nin evine sığınan öksüz kız, başından geçenleri ona anlatır. (35)

Kızıyla vezirinin kaçıp gittiği, padişaha, anlatılır (36)

Hoca, komşu kadına olan ilgisini akrabası kadına anlatır. (38)

Kadın, başından geçenleri, derin uykuda olan oğluna ağlayarak anlatır. (39)

Kız başından geçenleri kendisini bırakıp giden şehzadeye anlatır. (40)

H 12 Şarkı Söyleyerek Tanıma

H12.2. Şarkının Şiiriyle Tanıma

(T) H12.3. Şiirle Tanıma

Fare, atlıların söylediği şiirin hanımına ait olduğunu alayarak hemen evine koşar. (3)

Çingene, dilenmek için evine girdiği kadının ocakta pişen tavuğunu çalar, kadına da akşam kocasından dayak yiyeceğini şiirle anlatır. (29)

Kadın, kendisine gönderdiği hediyeleri alıp almadığını soran hocaya şiirle cevap verir (38)

Kadın, derin uykudaki oğlunun başında şiirle kendisini tanıtmaya çalışır. (39)

Çoban kılığındaki kız, başından geçenleri şehzadeye şiirle anlatır. (40)

H 80. İşaretle Tanıma

Tomsirik, yengesinin yemeği hocanın tarlası yerine kendi tarlasına götürmesi için ilk gün öküzün alnına beyaz

mendil bağlar. İkinci gün öküzün karnına beyaz kuşak bağlar, üçüncü gün tarlaya kadar saman döker. (32)

Tomsirik hocanın edep yerlerini kesip yengesinin eteğine saklar, böylece arama yapanlar suçlu olarak onu cezalandırırlar. (32)

H87. Çiçekle Tanıma

(T) H87. 1. Gülle Tanıma

Padışahın oğlu, sarayda satılan güllerin, istediği kızın yanağında açan güllerden olduğunu anlar. (22)

H93. Mücevher Vasıtasıyla Tanıma

Meraklı komşu, ölçeğin altına yapışan altından, fakir komşusunun evinde altın ölçtüğünü anlar. (7)

H240. Gerçekle İlgili Diğer İmtihanlar

H316. Aşk İmtihanları

Padışahın kızı, evleneceği erkeğin sorusunu cevaplama-sını şart koşar. (34)

(T) H326.5. Konuşturmada Hüner

Kara Vezirin kızı kendisini kim konuşturursa, onunla evlenecektir. (26)

H328. Aşk İmtihanı, Tahammül Gücü

(T) H328.7. Kuvvet İmtihanı

Padışah, kızı ile evlenmek isteyen,

a) Koçuyla güreşecek bir koç bulmasını,

b) Kırk kile buğday, darı ve arpayı bir gecede birbirinden ayırmasını,

c) Kırk sene evvel ölmüş oğluyla kızını diriltmesini ister. (9)

H335.3.7. Diğer Canavarların Öldürülmesi

(T) H335.3.8. Devlin Öldürülmesi

Padışah, köprüsünden kimsenin geçmesine izin vermeyen devli, kızıyla vezirinin kaçmasından sonra öldürtür. (36)

H342.1. Prensesin Zorla Konuşturulması (O, bir yalandır)

H343. Aşk İmtihanı: Dilsiz Prensesi Konuşmaya Mecbur Etme

Kahramanın fincan, şamdan ve ayakkabı ile tartışmasına dayanamayan kız konuşmak zorunda kalır. (26)

H359. Diğer Aşk İmtihanları

(T) H359.3. Eş Seçimi

Padışahın kızı, sorusunu kim bilirse onunla evlenecek tir. (34)

(T) H359.6. Kızıyla Evlemek İsteyen Sahıslardan Padışahın Diğer İstekleri

Kahraman, padışahın kızını alabilmek için,

a) Birbirine karışmış tohumları ayıracak,

b) Kocuyla güreşebilecek koc bulacak,

c) 40 sene evvel ölmüş oğluyla kızını diriltecektir.

(9)

H508. Muayyen Sorulara Cevap Bulma İmtihanı

Padışahın kızı ancak sorusunu cevaplayabilenle evlenecektir. (34)

H530. Bilmeceleler

H548. Bilmece İmtihanları

Kız, bilmecelelerin (Cevabını) Kim Tahmin Ederse, Onunla evlenecektir.

Padışahın kızı, sorduğunun cevabını bilenle evlenir.

(34)

H621. Hünerli Arkadaşlar Bir Kadın Yaratır: Acaba, Bu Kadın

Kime Aittir?

Üç arkadaştan marangoz, ağaçtan bir kız yapar, terzi elbisesini diker, hoca da dua eder~~ek~~ onun canlanmasını sağlar. Sonra da padişahın oğlu, vezirin oğlu ve fare kızın kime ait olduğu hususunda tartışırlar. (26)

H621.2. Hünnerli Arkadaşları Tarafından Kızın Kurtarılması
Marifet Kimdedir?

Geziye çıkmış üç arkadaştan, nişanlı olanı, nişanlısını hasta yatağında bırakmıştır, merak içindedir. Yer ~~D~~inleyen yeri dinler, kızın kolundan kan alınması gerektiğini söyler. Adım Basan adamı sırtına alır. Üç adımda onu nişanlısına ulaştırır. Kız kolundan kan alınınca iyilesir. Sonra da padişahın oğlu, arkadaşı ve fare marifet kimdedir diye tartışırlar. (26)

H982. Yardımcı Hayvanlar Adamın Vazifesini Yapar

Padişahın kızı ile evlenebilmek için ileri sürülen şartları, onun daha önce hayatlarını kurtardığı hayvanlar yerine getirir. (9-36)

(T) H1011. Padişahın Kızı ile Evlenebilmek için Yapılması Gereken Vazifeler

Vezir, kızı ile evlenmek isteyen gençten kızını konuşturmasını ister. (26)

Padişah, kızını isteyen gençten kocuyla güreşecek bir koç bulmasını, birbirine karışmış tahılları birbirinden bir gecede ayırmasını, 40 sene evvel ölmüş oğluya kızını diriltmesini ister. (9)

(T) H1021. Kahramanın Devlerden Yapmasını İstedığı Vazifeler

Deli Osman, kendisini yemek için uyumasını bekleyen devlerden yatağını düz bir yere yaptırır. (19)

H1091. Bir Gecede Büyük Miktardaki Tohumları (boncuk, bezelye fasulye) Birbirinden Ayırma Vazifesi

Padışah, kızını isteyen gençten, bir gecede, birbirine karışmış tahılları ayırmasını ister. Genç karıcaların yardımıyla istenilenleri yapar. (12)

H1109. Mucizevi Sürat Gerektiren Diğer İşler

Adım Basan, hasta nişanlıya, arkadaşını, üç adımda ulaştırır. (26)

H1151. Çalma Vazifesi

H1211. Araştırmacılar, Terkedilen Kahramanı Bulurlar.

Padışahın oğlu, teyzesi tarafından gözleri çıkarılarak, yola atılan kızı bulur. (22)

Padışahın oğlu elinde kimsenin tanımadığı güzel bir kızın düğünden kaçıp giderken düşürdüğü ayakkabı ile onu araştırır. Kızı, üvey annesi tarafından tandırda saklanmış olarak bulur. (8)

H 1301. Çok Güzel Kadınları Araştırma

Paişahın oğlu, açmaması gereken sandıktan aldığı fotoğraftaki kıza aşık olur, onu aramaya çıkar. (26)

Padışahın oğlu, gözyaşları inci, yürüdüğü yerlerden çayır çimen biten, güldüğünde yanağında güller açan güzel kızı çok merak eder, onunla evlenmek ister. (22)

H1385.5. Kaybolan Sevgilinin Araştırılması

Kız, kendisini baş ucunda şamdanlarla bırakıp giden şehzadeyi aramaya çıkar. (40)

H1400. Korku İmtihanı

Kadın, çok korkak olan kocasını gidip para kazanması için dışarıda bırakır. (19)

H1410. Korku İmtihanları: Korkunç Bir Yerde Durma

Kabak kız, üvey annesi yüzünden babası tarafından ormanda terk edilir. (9)

Küçük çocuklar, kendilerini istemeyen üvey anneleri yüzünden babaları tarafında ormanda bırakılırlar. (18)

Kız, üvey annesinin iftirası yüzünden babası tarafından ormanda terk edilir. (35)

H1500. Sabır İmtihanları

H1544. Susuzlukla Mücadele İmtihanı

Kız, teyzesinden bir bardak su alabilmek için ona iki gözünü verir. (22)

H1553. Sabır İmtihanı

Bir çingene tarafından hizmetçi durumuna sokulan kız, olanlara sabırla tahammül ederek, muradına erer. (21)

Teyzesi tarafından gözleri çıkarılarak, yola atılan kız, sonunda muradına erer. (22)

Aslında peri kızı olan fareyi kızdıran Kara Vezir'in kızı, perinin emriyle kocasının her türlü isteğine katlanır, sonunda mutluluğa erer. (26)

Sorusunu bilen Keloğlan'la istemediği halde evlenmek zorunda kalan padişahın kızı, onun yoksulluğuna sabırla katlanır. (34)

H1562. Gücün İmtihanı

Padişah, kızını isteyen genci değişik imtihanlara tabi tutar. (9)

H1563. Hüner İmtihanları

Padışah, kızını isteyen gence üç Şart ileri sürer:

- a) Koçuyla güreşecek koç bulacak,
- b) Bir gecede birbirine karışmış tahılları birbirinden ayıracak,
- c) 40 yıl evvel ölmüş oğluyla kızını diriltecek. (9)

J. AKILLILAR ve APTALLAR

JO-J199. KAZANILAN ve ELDE EDİLEN AKIL (BİLGİ)

J200-J1099. AKILLI ve AKILSIZ DAVRANIşLAR

J200-J499. Seçmeler

J230-J299. Gerçek ve Açık Değerler

J300-J329. Seçilen Halihazırdaki Değerler

J330-J399. Kaybetmeler ve Kazanmalar

J400-J459. Birlikte Seçmeler

J500-J599. İhtiyat ve Tedbir

J600-J799. Önceden Düşünme

J800-J849. İntibak

J850-J899. Talihsizlikte

J900-J999. Alçakgönüllülük

J1000-1099. Aklın Diğer Görünüşleri

J1100-J1699. ZEKİLİK

J1100-J1249. Zekî İnsanlar ve Hareketleri

J1250-J1499. Zekîce Karşılık Vermeler

J1500-J1649. Zekîce Pratik Hazır Cevaplar

J1650-J1699. Çeşitli Zekî Davranışlar

J1700-J2749 APTALLAR (ve DİĞER AKILSIZ İNSANLAR)

J1700-J1729. Aptallar

J1700-J1749. Gülünc Cahillik

J1750-J1849. Gülünc Anlamama

J1850-J1999. Gerçeklere Karşı Mantıksız Lâkayitlik

J2000-J2050. Mantıksız Süphecilik

J2050-J2199. Mantıksız Dar Görüşlülük

J2200-J2259. Mantıksızca Mantığın ihmali

J2260-J2299. Mantıksız İlmî Teoriler

J2300-J2349. Kolay Aldanır Ahmaklar

J2350-J2370. Aptalların Gevezeliği

J2370-J2399. Aptalca Soru Sorma

J2400-J2449. Aptalca Taklit

J2450-J2499. Hakîkî Aptallar

J2500-J2549. En Yüksekteki Aptal

J2550-J2599. Mütşekkir Aptallar

J2600-J2649. Korkak Aptallar

J2650-J2699. Acemi Aptallar

J2700-J2749. Kolay Problemi Zorlaştırma

J2750-J2799. Aptalların ve Akıllıların Diğer Görünüşleri

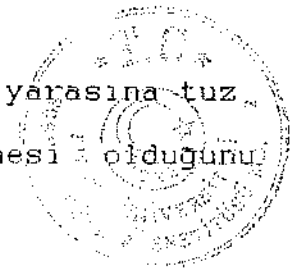
J130. Hayvanlardan Öğrenilen Bilgi

Kahraman, aslında peri kızı olan farenin yardımıyla hiç konuşmayan kızı konuşturup, onunla evlenir. (26)

Fatma, üvey annesinin isteğiyle kesilecek olan ineğin verdiği akılla onun etini yemez, kemiklerini ahıra gömer. (8)

Öksüz kız, Şahmaran'ın verdiği bilgiyle su içerken karnından çıkan yılanları öldürür. (35)

Türlüşah develerin verdiği bilgiyle gece, yarasına tuz basıp uyumaz, başına gelip ağlayan kadının annesi olduğunu

anlar. (39)

Kedilere iyi davranan kız onlardan aldığı akılla hep ileriye gider. (7)

J152.2. Dervişten Alınan Nasihat

Fakir kadın doğum sırasında yanına gelen dervişlerin her dediğini yapar, dervişler de kızı üç meziyetle donatır. (22)

Padışah ve veziri, bir dervişin yardımıyla çocuk sahibi olurlar. (26)

J153. Kutsal Adamdan Akıl

Hamamda doğum yapan kadın, yardımına gelen dervişlerin her dediğini yapar. (22)

Padışah ile veziri dervişin dediklerini yaparak birer oğul sahibi olurlar. (26)

J155. Kadından Öğrenilen Akıl

J155.4. Kadının Nasihatı

Ölmüş olan anne, dile gelerek, kızının yılan şeklindeki padişahın oğlunu, nasıl okutacağını ve onunla nasıl evleneceğini anlatır. (15)

J200. Seçimler

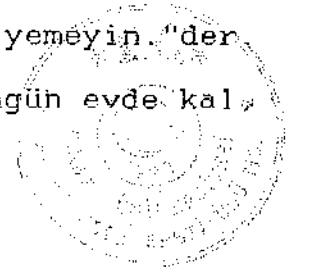
Eskiyaların ganimetlerini bölüşen kardeşlerden akıllı olanı altınları alır, deli olanı ekmekleri alır. (27)

J1262.5.1. Allah'ın Adını Vererek Çok Miktarda Sadaka İsteme

Dilenci, Allah rızası için sadaka ister. (31)

(T) 1707. Aptal Kardeş

Delî Kardeş, koyunları gütmeye götürdüğü yerdeki bir elma ağacına çıkar koyunlara "Döktüğüm elmaları yemeyin." der. Elmaları yiyen koyunların hepsini keser. "Sen bugün evde kal."

kapıya bacaya sahip ol" deyip giden kardeşini, kapıyı bacayı sırtına alarak takip eder. (27)

J.1791.6. Güzel Kadının Suyu Yansıması

Atını sulayan padişahın oğlu, atının suyu içmemesi üzerine eğilir suya bakar suda güzel bir kızın aksini görür. (12)

J2400. Aptalca Taklitler

J2461. Ne Söylediyse (yaptıysan) Tekrarlamalısın

Unutkan adam, kendisine söylenileni unutmamak için, sürekli tekrar eder. (28)

J2498. Merasimin Tekrarlanması

Padişah, hizmetkarın kendi oğlu olduğunu anlayınca oğlunun yerine geçen köse için yaptırdığı düğünü tekrarlar, bu kez oğlunu evlendirir. (12)

J2600. Korkak Aptal

Osman, çok korkak olduğu için evden dışarıya çıkmaz. (19)

K. ALDATMA

KO-K99. ALDATMA ile MUSABAKAYI KAZANMAK

K100-K299. ALDATICI ANLAŞMALAR

K110-K149. Aldatıcı Eşya Satışı

K200-K249. Borç Ödemede Aldatma

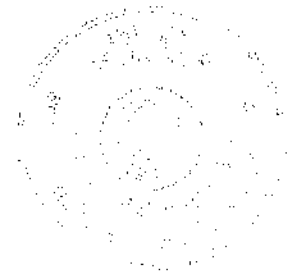
K300-K499. CALINTILAR ve HİLELER

K410-K439. Calıntılar

K440-K499. Diğer Hileler

K500-K699. ALDATMA YOLUYLA KAÇMA

K700-K799. ALDATMA YOLUYLA YAKALANMA

K800-K799. KADERE BAĞLI ALDATMALAR

K1000-K1199. KENDİ KENDİNİ YARALAYARAK ALDATMA

K1200-K1299. ŞAHSİYETİNİ RENCİDE ETME POZİSYONUNDA ALDATMA

K1300-K1399. İGFAL EDİLMİŞ veya ALDATILMIŞ EVLİLİK

K1400-K1499. KOLAY ALDATILMIŞ KİŞİNİN HAYSİYETİ TAHRİF EDİLİR

K1500-K1599. ZINA ile İLGİLİ ALDATMALAR

K1600-K1699. ALDATICI KENDİ TUZAĞINA DÜŞER

K1700-K2099. YALAN SÖYLEYEREK ALDATMALAR

K1700-K1799. Blöf Yoluyla Aldatma

K1800-K1899. Tebdil-i Kıyafet veya Hayal Şeklinde

Aldatma

K1900-K1999. Hileler ve Sahtekârlıklar

K2000-K2099. İki Yüzlülükler

K2100-K2199. Sahte İthamlar

K2200-K2229. Alçaklar ve İhanet Edenler

K2300-K2399. Diğer Aldatmalar

K500. Hile Vasıtasıyla Tehlike veya Ölümden Kazanç

Dev, hanımıyla birlikte, babasından kurtulmak için önce kızı bostan yapar, kendisi bostancı olur, sonra kızı hamam yapar, kendisi hamamcı olur. Daha sonra arkalarından gelen annesinden kurtulmak için kızı selvi ağacı yapar, kendisi de yılan olur. (13)

(T) K690. Devden Kaçma

Deli Osman, devlerin, "Biz yokken fırındaki ekmeğimizi çevir." sözü üzerine ekmeği çevirmek ister, ekmeğin altında nefessiz kalır, devlere "Beni sıtma tuttu, ancak kendimi burada ısıtabildim" der.

Devlerin taşını kaldıramaz, ama onlara "Taşı hangi

daga fırlatsam." diye düşünügünü söyler.

Su tulumunun içine hava üfler, devlere de suyu içtiğini söyler. (19)

K850. Hileli Oyunlar

(T) K867.2. Hileli Oyunla Anneyi Öldürme

Kız, öğretmenin zorlaması ile annesini pekmez yemek bahanesiyle pekmez küpüne iteleyip öldürür. (15)

K955.1. Kaynar Suda Öldürme

Adam, karısının ambara sakladığı kamburları, pireleri öldürme bahanesiyle, üstlerine kaynar su dökerek öldürür. (25)

Keloğlan, ölü numarası yapan efendisini, kaynar suyla yıkayarak öldürür. (31)

K955.2. Sıcak Yağda Yakarak Öldürme

Tomsirik yengesinin uyuklayan dostunun ağzına kızgın yağı dökerek onu öldürür. (32)

K1300. Baştan Çıkarma (Namusa Leke Sürme)

K1310. Baştan Çıkarma ve Kıyafet Değiştirme ile Evlenme

Çingene kızı, yalnızlıktan kurtulması için yanına geldiği Emine'yi yalan söyleyerek hizmetçi durumunda gösterir, kendisi onun yerine geçer. (21)

K1357. Kaybedilen Sevgilinın Yeniden Elde Edilmesi

Kız, kendisini bırakıp giden şehzadeyi çoban kılığında arar, bulur, onunla evlenir. (40)

Padışahın oğlu, başkasıyla evlendirildikten sonra, asıl sevdiği kızı bulunca onunla evlenip, diğerini cezalandırır (22)

K1571. Zinanın Hile ile Keşfedilmesi

Tomsirik, dayısını tarlaya gönderdikten

saklanır, yengesinin dostu olduğunu öğrenir. (32)

İş aramaya çıkan yoksul adam, geri döndüğünde evin yiyeceklerle dolu olduğunu görünce karısının eve erkek alıp ambara sakladığını anlar. (25)

K1810. Hile ile Kıyafet Değiştirme

Kız, kendisini bırakıp giden şehzadeyi çoban kılığında aramaya çıkar. (40)

K1812. Tebdil-ı Kıyafetle Gezen Padışah

Hiç çocukları olmayan padişah ile veziri, kıyafet değiştirip seyahata çıkarlar. (26)

(T) K1821.11. Başına İşkembe Geçirerek Erkek Kılığına Girme

Şehzadenin bırakıp gittiği kız, onu, başına bir işkembe geçirip çoban kılığında aramaya çıkar. (40)

K1822. Hayvanlar, Kıyafet Değiştirdiğinde İnsan Gibi Olurlar.

Yılan, derisinden çıktığı vakit, yakışıklı bir delikanlı olur. (15)

K1822. İnsan Kılığına Giren Hayvanlar

Aslında birer insan olan hayvan kıyafet değiştirip insan olur. (15)

K1836.5. Erkeğin, Başka Bir Erkek Kılığına Girmesi

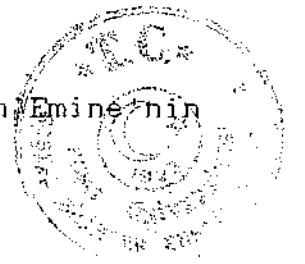
Köse, kuyuya indirdiği padişahın oğlunun kıyafetlerini kendi giyer, oğlana da köse kıyafetini giydirir. (9)

K1837. Kadın, Kıyafet Değiştirerek Erkek Kılığına Girer.

Kız, çoban kılığına girerek, kendisini bırakıp giden şehzadeyi aramaya gider. (40)

K1840. Bir Başkasının Yerine Geçme ile Aldatma

Cingene kızı, 40 gün ölünün başında bekleyen Emine'nin

yokluğun dan yararlanarak,40. gün uyanan delikanlıya onun başını beklediğini söyler, Emine'nin de hizmetçi olduğunu söyler. (21)

Teyze, yeğeninini gözlerini aldıktan sonra, onu yola bırakarak, yerine kendi kızını oturtur.(22)

K1860. Yalandan Ölü ve Uyku Numarası Yaparak Aldatma

Alıpvermez alacaklısı Veripvazgeçmez'den kurtulmak için ölü numarası yapar. (30)

Adam, Keloğlan'dan kurtulmak için ölü numarası yapar. (31)

K1300. Diğer Sahtekârlıklar

K1911. Sahte Gelin (Bir Başkasının Yerine Gelin)

Çingene kızı, 39 gün ölünün başında bekleyen Emine'nin 40. gün odada olmamasında istifade edip bu sırada uyanan delikanlıya, başını kendisinin beklediğini söyler, Emine'nin yerine geçer, oğlanla evlenir. (21)

Teyze, padişahın oğluna gelin giden yeğenini, yolda aşağıya atıp, yerine kendi kızını oturtur. (22)

K1911.1.3. Pınarın Başındaki Sahte Gelin Gerçek Gelin Zannedilir.

Padişahın oğlu, gelin olan teyzenin kızını, asıl istediği kız zanneder. (22)

K1911.3. Gerçek Gelinin Eski Haline Gelmesi

Padişahın oğlu, köyde bir ailenin yanında kalan kızın, evlenmek istediği kız olduğunu çeşitli denemelerden sonra anlar. (22)

K1931.4. Sahtekârlar, Kahramanı Kuyunun İçinde Bırakırlar

Köse, padişahın oğlunu, kıyafetlerini değiştirip

kuyuya indirir. (9)

(T) K1931.8. Sahtekarlar Kahramanı Issız Bir Yere Bırakırlar.

Üvey annenin istemediği kabak kızı babası ormanda bırakır, kaçır. (12)

Üvey annenin teşvikiyle baba çocuklarını ormanda bırakır, kaçır (18)

Üvey annenin yılan yutturarak hamile gibi gösterdiği kızı babası ormanda bırakır. (35)

K1951.4. Savaş Esnasında Korkağın Öğünmesi

Deli Osman, kendisini sırtında taşıyan devin sırtına kılıcını batırarak ne kadar ağır olduğunu ispatlamaya çalışır. (19)

K2210. Hain Akrabalar

K2212. Hain Üvey Kız Kardeş

Üvey kızlar, diğer kızın güzelliğini kıskanıp, onlar da güzelleşmeye gider fakat, iyice çirkinleşip gelirler. (8)

K2213. Hain Eş (Karı)

Kadın kocasını, hocayla aldatır, ambardaki buğday ununu hocaya verir, yerine darı unu koyar. (32)

(T) K2215.1. Hain Üvey Anne

Kadın, üvey kızının güzelliğini kıskanır. (8)

Üvey anne, üvey kızından kurtulmak için, onun yılan şeklindeki padişahın oğlunu okutmasını, onunla evlenmesini ister. (15)

Üvey anne, kabak şeklindeki üvey kızını istemez, onu ormanda terk ettirir. (12)

Kadın, üvey çocuklarını istemez, onları ormanda bırakır (18)

Kadın üvey kızına yılan yutturarak hamile gibi gösterir, kızı babası ormana bırakır.

(T) K2216 Hain Baba

Adam karısının sözüne uyarak çocuklarını ormanda bırakır. (12-18-35)

(T) K2219 Hain Teyze

Kıskanç teyze, padişahın oğluna gelin giden yeğenini yolda arabadan atar, yerine kendi çirkin kızını koyar. (22)

K2261.1. Hain Çingene

Çingene kızı, Emine'yi yalan söyleyerek hizmetçisi durumuna düşürür. (21)

Çingene dilenmek için girdiği evde, mutfakta pişen tavuğu alır, yerine çarıklarını koyar. (29)

K2300. Diğer Aldatmalar

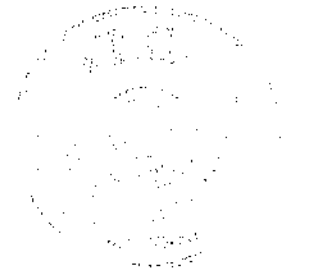
(T) K2302. Sahte Gelin, Kocasına Yalan Söyler

Teyzesinin güzel kızının yerine geçen çirkin kız, meziyetlerini soran padişahın oğluna, yorgun olduğunu istediklerini yerine getiremeyeceğini söyler. (22)

Çingene başında kimin beklediğini soran delikanlıya Emine beklediği halde kendisinin beklediğini söyler. (21)

(T) K2305. Hile ile İs Yapma

Kadın, kocasının öldürdüğü üç adamı da, sanki bir adammış gibi saf komşusuna attırır. (25)

Keloğlan onların akıbetini öğrenir, intikamını alarak döner.

(31)

Kaybolan oğlunu aramaya çıkan kadın, onu bulduktan sonra beraberce dönerler. (39)

Kız kendisini bırakıp giden sevdiğini aramaya çıkar ve onu bulur. (40)

L111.4. Öksüz Kahraman

L111.4.2. Öksüz Kahraman (Kız)

Annesi ölen kabak kız, üvey annenin ısrarıyla babası tarafından ormanda terk edilir. (9)

Annesi ölen kıza,üvey annesi evin bütün işini yaptırır (8)

Anneleri ölen çocukları üvey anne istemez. (18)

Kadın, üvey kızına yılan yutturarak hamile gibi gösterir, bu bahaneyle onu ormanda terk ettirir. (35)

L112.7.1. Miskin Kahraman

Deli Osman,tavuklarını yiyen tilkiyi kovamayacak kadar korkaktır. (19)

Kadın, aşağıdaki mutfakta pişen yemeği kontrol edemeyecek kadar tembeldir.(29)

L114.1. Tembel Kahraman

Deli Osman, korkaklığından dışarı çıkıp çalışamaz.(19)

Kadın, bütün gün yatar. (29)

L121. Aptal Kahraman

Deli Kardeş:

a)"Elmaları yemeyin"dediği halde yiyen koyunları keser.

b) Kapıya, bacaya sahip ol diyen ağabeyini, kapıyı,

bacayı sırtına alarak takip eder.

(T)L133.1. Umit Vermeyen Kahraman Karısı Tarafından Dışarı atılır.(19)

Korkusundan dışarı çıkıp çalışmayan kahramanı, karısı evden kovar.

L160 Umit Vermeyen Kahramanın Başarıları

Deli Osman, devlerin gözünü yıldırarak onlardan aldığı iki çuval altınla evine döner.(19)

L161. Fakir Adam Prensesle Evlenir

Fakir Keloğlan, prensesin evlenmek için şart koştuğu soruyu bildiği için onunla evlenir.(34)

L162. Prens (kral), Sevdiği Kız ile Evlenir

Padşahın oğlu, öksüz kızın güzelliğini görüp ona aşık olur, kızın kaçarken düşürdüğü ayakkabıyı ülkedeki kızlara giydire giydire onu bulur ve evlenirler. (8)

Kabak şeklindeki kız, padşahın oğlu ile evlenir.(11-12)

Padşahın yılan oğlu, ölmüş annesinden öğrendikleriyle kendisine okuma-yazma öğreten, onu yılanlıktan kurtaran öksüz kızla evlenir. (15)

Padşahın oğlu, olağanüstü özelliklere sahip olan kız ile evlenir. (22)

Padşahın oğlu, Kara Vezir'in hiç konuşmayan kızını farenin yardımıyla konuşturarak onunla evlenir. (26)

Şehzade gezisi sırasında gördüğü güzel kızla evlenir. (40)

L165. Fakir Oğlan Kral Olur

Yakaladığı balığın hayatını bağışlayan balıkçı ve hanımı balığın yardımıyla kral ve kraliçe olurlar. (10)

L176. Aşağı Seviyeden Olan Oğlan Yarışı Kazanır

Keloğlan, prensesin evlenmek için bilinmesini şart koştuğu soruyu cevapladığı için kız ile evlenmeye hak kazanır.

(34)

L200. Mütevazı Kişinin Mükâfatlandırılması

Kediler, kendilerine sevgiyle bakan kızını bir çuval mücevherle mükâfatlandırır. (7)

inek ve koyunlar kendilerine iyi davranan öksüz kızını mükâfatlandırır. (8)

Dervişler, hamamda doğum yapan fakir kadının her dediklerini yapması üzerine onun çocuğuna çeşitli meziyetler verirler.

(22) L220. Mütevazı En İyi Temenniler L221. Seyahat Esnasında Mütevazı Bir Hediye İsteme

Keloğlan, dereye düşürdüğü leblebisini yiyen devin ısrarı üzerine ondan altın yumurtlayan tavuk, sihirli sini ve tokmak alır. (20)

L300. Zayıfın Başarısı

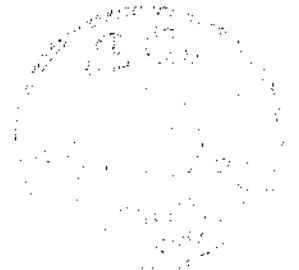
Deli Osman, tesadüfen öldürdüğü sinekleri, fareyi kılıcına çok önemli bir işmiş gibi yazdırır, bu sayede devlerin gözünü yıldırır. (19)

M. GELECEĞİN TAYINI

MO-M99. HUKÜMLER ve KARARLAR

M100-M199. ANT ve YEMİNLER

M200-M299. ANLAŞMALAR ve SÖZ VERMELER

M300-M399. KEHANETLER

M400-M499. BEDDUÂLAR

M200. Sözler ve Anlaşmaların Yapılması

Padişahın oğlu kendisini kuyuda bırakan köseye ölüp dirilene kadar onun kölesi olacağına söz verir. (12)

Mahinur, babasının evinde yalnızca üç gün kalacağına söz verir. (12)

İğci Baba, küçük kıza, ailesine bir küfe altın inci, mücevher bırakacağına dair söz verir. (17)

Kocası iş aramaya giden kadının, yolda evine davet ettiği kamburlar, istenilen saatte gelmeyi kabul ederler. (25)

Padişahın oğlu, gömleğindeki altınları çalan fareyi yardımlarına karşılık öldürmeyeceğine söz verir. (26)

Kadın, dostuna istediği tarlaya yemek götüreceğine söz verir. (32)

Padişah, kızını sorusunu bilene vereceğine söz verir. (34)

Şahmaran, kızın kendisine dokunmaması karşılığında ona yardımcı olacağını söyler. (35)

Kadın, hocanın hediyelerini sevdiği komşusuna vermeye söz verir. (38)

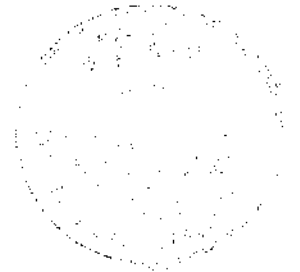
M225. Yemek için Gözlerin Değiştirilmesi

(T) M225.2. İçecek için Gözlerin Değiştirilmesi

Kız, iki bardak su karşılığında iki gözünü de teyzesine verir. (22)

M244. Hayvanlar ve İnsanlar Arasındaki Anlaşma

(T) K244.3. Tilki ile İnsan Arasındaki Anlaşma

Tilki yaşlı kadınla anlaşarak onun evladı olur. (4)

(T) M 244.4. Yılan ile İnsan Arasındaki Anlaşma

Şahmaran, öksüz kızın yardımcısıdır. (35)

(T)M244.5. Kedi ile İnsan, Arasındaki Anlaşma

Kediler, kendilerine iyi davranan yoksul kızı yardımcısıdır. (7)

M246. Dostluk Anlaşması

M246.1. Hayvanlar Arasındaki Dostluk Anlaşması

Tilki, evden ayrılan kediye yardımcı olur. (2)

M300. Kerametler

Dervişler, hamamda doğum yapan fakir kadının kızını üç meziyetle donatırlar. (22)

M360. Diğer Kehanetler

M361. Geleceği Önceden Takdir Edilen Kahraman

Bahçede gergef işleyen Emine'ye bir kuş "Eminecik, cik cik, gör ne gelecek başına!" diyerek onun akıbetini anlatmaya çalışır. (21)

M370. Geleceği Değiştirmeye Bosuna Teşebbüs Ederler

Emine'nin annesi babası,kızlarını kuşun söylediklerinden kurtarmak için mallarını, mülklerini satıp yaşadıkları yerden ayrılırlar, ama sonuç değişmez. (21)

M400. Bedduâlar

M411. Bedduânın Yerine Getirilmesi

Dervişler, hamamda doğum yapan, fakat kendilerine kötü davranan zengin kadına beddua ederler. Dedikleri gibi kadının cirkin bir kızı olur. (22)

N. ŞANS ve TALİH

NO-N99. BAHİSLER ve KUMARLAR

N100-N299. ŞANS ve TALİHİN YOLLARI

N100-N169. Şansın ve Talihin Tabiatı

N300.-N399. Şanssızca Kazalar

N400.-N699. ŞANSLI KAZALAR

N410-N499. Şanslı İşlerin Riski

N440-N499. Kıymetli Sırların Öğrenilmesi

N500-N599. Meydana Çıkarılan Sahipsiz Hazine

N600-N699. Diğer Şanslı Tesadüfler

N700-N799. TESADUFÎ KARŞILAŞMALAR

N800-N899. YARDIMCILAR

N100. Kader ve Şansın Tabiatı

N111.2.1. Kör Talih

Kız, uzun süre çile çektikten sonra, muradına erebilir (21-22).

N111.2.2. İkiyüzlü Kader

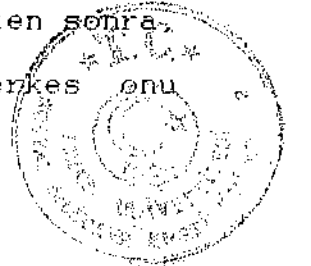
Kara Vezir'in kızı, padişahın oğlu ile evlenerek yola çıkar, eşinin ülkesine geldiğinde kocası ona padişahın kazcısı olduğunu söyler, kaz damında kalırlar, uzun süre sıkıntı çektikten sonra oğlan kazcı değil padişahın oğlu olduğunu söyler. (26)

N130. Şans ve Kaderin Değişmesi

Kedilere iyi davranan yoksul kız onların kendisine verdikleri sayesinde zengin olur. (7)

N131.4. Adın Değişmesi ile Şans da Değişir

Deli Osman, kırk sinek ve bir fare öldürdükten sonra, kılıcının üzerine kahramanlığını yazdırınca, herkes onu

kahraman olarak bilir. (19)

N134.1.3. Cezalandırma ile Şahıslar, Şanslarını Kaybederler

Kedilerin ülkesinde onlara yardım etmeyen kız, bir torba yılanı, çıyanı ,akrebi mücevher diye alır. (7)

Kösenin, yaptıkları öğrenilince padişahın oğlu olmadığı anlaşılır ve öldürülür. (9)

Balıkçı, hanımının ~~kabirine~~ tamahkârlığı yüzünden balık sayesinde kazandıklarının hepsini kaybederler. (10)

Mahinur, ablalarının merakı yüzünden kazandıklarının hepsini kaybeder. (12)

Padişah Keloğlan'ı bir avuç altınla kandırarak elindekilerini alır, fakat yine Keloğlan'a devin verdiği tokmak yüzünden aldıklarını dayak yiyerek geri verir. (20)

Cingene kızı, söylediği yalanla beyin hanımı olur, yalanı ortaya çıkınca 40 katırın kuyruğuna bağlanır. (21)

Abla, kardeşi gibi gülünce yanağında güller açan, yürüdüğünde bastığı yerlerde çayır çimen biten, ağladığında gözlerinden inciler dökülen bir çocuğa sahip olmanın sırrını öğrenir, ama doğum sırasında ama dervişlere kötü davrandığı için çirkin bir kıza sahip olur.(22)

(T) N135.2.2. Şansın Verilmesi ile Zengin Olma

Deli Osman, sans eseri sinekleri ve fareyi öldürünce devlerin gözünü korkutur ve onlardan aldığı iki çuval altınla evine döner. (19)

Çiftçi, kör kızı alıp evine getirdikten sonra onun inci olan gözyaşlarıyla zengin olur.(22)

(T)N138. Hayvanın Hediyesi ile Zengin Olma

Kedilere iyi davranan iyi kalpli kız,onların verdiği

bir torba mücevherle zengin olur. (7)

N141. Şans veya Zekâ

Padışahın oğlu, gömleğindeki altınları çalarken yakaladığı fare sayesinde istediği kızla evlenir. (26)

N170 Şansın Değişkenliği

Mahinur'un, babasından istediği siyah gl sayesinde zengin bir hayatı olur, fakat kız, ablalarının merakı yüzünden herŝeyini kaybeder. (14)

N200. Talihin iyi Hediyeleri

N200. Şanslı İnsan

Keloğlan dere kenarında leblebi yerken düşürdüğü leblebiyi yiyen devin verdikleri sayesinde zengin olur. (20)

Padışahın oğluna arkadaş olan fare, ona yardım ederek bütün zorluklarda başarılı olmasını sağlar. (26)

Dervişlerin duası neticesinde olağanüstü özelliklere sahip olan kız, kısa zamanda ailesini zengin eder, kendisi de padışahın oğlu ile evlenir. (22)

N335.6. Hayvanların Kazaen ldrlmesi

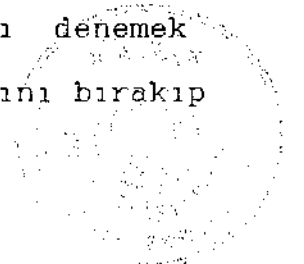
(T)N335.8. Sineklerin Kazaen ldrlmesi

Deli Osman, yüzüne konan sineklere vurunca, kırkı birden ölür. (19)

(T) N 402. Kazaen Zengin Olma

Deli kardeşin kapıyla bacayla ağaçtan düŝmesi üzerine korkan eŝkıyalar, bütün mallarını onlara bırakarak kaçarlar. (27)

ld zannedilen Alıpvermez mezarlıkta bekletilirken, hırsızlar bunun üzerinde paylaŝamadıkları kılıcı denemek isterler, Alıpvermez hareket edince bütün çaldıklarını bırakıp

kacılar. (30)

N440 Değerli Sırların Öğrenilmesi

N450. Sırlara Kulak misafiri Olma

Tomsirik, saklandığı yerden yengesinin dostuyla konuştuklarını dinler. (32)

N800. Yardımcılar

N810. Olağanüstü Yardımcılar

N812. Dev Gibi Yardımcı

Keloğlan, dereye düşen leblebisini yiyen devin verdikleri sayesinde istediklerine sahip olur. (20)

N813. Yardımcı Cin, Peri, Ruh

N815. Yardımcı Peri

Padişahın oğlu istediği kıza, aslında peri kızı olan farenin sayesinde sahip olur. (26)

N817.0.1. Yardımcı Allah

Hiç çocuğu olmayan kadın, Allah'a dua ederek kabak şeklinde bir çocuğa sahip olur. (11-12)

Hiç çocuğu olmayan kadının yaptığı kardan çocuğa Allah can verir. (37)

Hiç çocuğu olmayan kadının baharatla yaptığı çocuğa Allah, kadının duaları neticesinde can verir. (39)

N819. Olağanüstü Yardımcıların Çeşitleri

N819.1. Yardımcı Ölü

Zor durumda kalan öksüz kıza, mezarda ölü olan annesi ne yapması gerektiğini anlatır. (15)

N825.2. Yardımcı Yaşlı Adam

N831. Yardımcı Kız

Fakir aile , kızlarının kedilere iyi davranması

neticesinde onlardan aldıkları ile zengin olur. (7)

Dervişlerin duasıyla bir kız çocuğu dünyaya getiren fakir kadın, kızın inciye dönüşen gözyaşları sayesinde zengin olur. (22)

N835. Yardımcı Güçlü Adam

Kahramanın, hiç konuşmayan kızı konuşturmasında, arkadaşı farenin büyük yardımı olur. (26)

Hasta nişanlısını merak eden adama, olağanüstü özelliklere sahip olan arkadaşları yardım eder. (26)

N841. Yardımcı Koyun Çobanı

Şehzadeyi aramaya çıkan kız, bir çobanın elbiselerini giyip, koyunun iškembesini başına geçirerek erkek kılığına girer. (40)

N844. Yardımcı Derviş

Hamamda doğum yapan fakir kadının yanına dervişler gelerek yardım eder, yeni doğmuş kız çocuğunun

- a) Güldüğünde yanağında güller açmasını,
- b) Bastığı yerlerden çayır-çimen bitmesini,
- c) Göz yaşlarının inci olmasını dilerler. (13)

Çocuğu olmayan padişah ile vezirine bir derviş gelip birer elma vererek vakti gelince çocuklarının olacağını söyler. (26)

N851. Yardımcı Tüccar

Bezirganlar, İğci Baba'nın öldürmek istediği kızı kurtarırlar. (17)

P. CEMİYET

PO.-P99. KRALLIK ve ASILZÂDELİK

P100-P199. DİĞER SOSYAL KURUMLAR

P200-P299. AİLE

P300-P399. DİĞER SOSYAL AKRABALIKLAR

P400-P499. İŞLER ve MESLEKLER

P500-P599. HUKUMET İDARE ETME

P600-P699. ADETLER

P700-P799. CEMİYET ile İLGİLİ ÇEŞİTLİ MOTİFLER

P.10. KRALLAR

Kediler kendilerine iyi davranan kızı krallarına götürürler. (7)

Padişah, yılan oğluna okuma-yazma öğreten kıza altınlar vererek evine gönderir. (15)

Padişah, Keloğlan'ın elinden sihirli siniyle yumurtlayan tavuğu alır. (20)

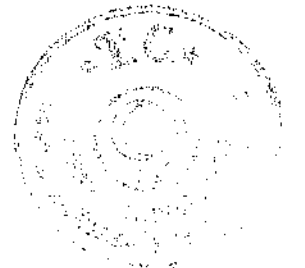
Padişah boynuzlarını kimseye söylemesinler diye ülkedeki berberleri öldürtür. (23)

Padişah, oğlunun Kara Vezir'in kızıyla evlenmesini istemez. (26)

Padişah, güzel kızını evlendirmek istemez. (36)

Keloğlan, padişahın kızının sorusunu bilerek onunla evlenir. (34)

Padişah, bir başka ülkeyi yönetmeye giderken oğlunun kendisini sorduğu vakit, kendisini, verdiği nasihatlarla aramasını ister. (9)

P18. Kralların Evliliği

P20. Kraliçeler

Padışahın hanımı oğlu 15 yaşına geldiğinde onu babasını aramaya yollar. (9)

Padışahın hanımı, oğlunun kabak kızla evlenmesini istemez. (11)

Padışahın ve vezirin hanımı oğullarını Kara Vezirin ülkesine yollar. (26)

P30. Prenslar

Padışahın oğlu düğünde ayakkabısını düşüren öksüz kızını arayıp bulur onunla evlenir. (8)

Padışahın oğlu kabak kızla evlenir. (11-12)

Emine Padışahın yılan oğluyula evlenir. (13)

Padışahın oğlu olağanüstü özelliklere sahip kızla evlenir. (22)

Padışahın oğlu Kara Vezirin tılsımlı kızıyla evlenir. (26)

Şehzade yolda gördüğü güzel kızla evlenir. (40)

P40. Prensesler

Keloğlan, sorusunu bilenle evlenecek olan padişahın kızının bilmecesini cevaplar, onunla evlenir. (34)

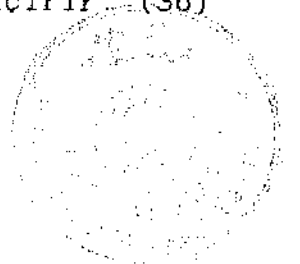
Padışah, güzel kızını bir türlü evlendirmek istemez. (36)

P110. Kralın Vezirleri

Padışah ile vezirinin hiç çocukları olmaz. (26)

Vezir, padişahın kızı ile anlaşarak onu kaçıır. (36)

P.150. Zengin Adamlar

Oduncu, olağanüstü özelliklere sahip olan kızı bulup evine getirdikten sonra zengin olur. (22)

Deli Osman, devlerden aldığı iki çuval altınla zengin olur. (19)

P160. Dilenciler

Dilenci, tembel kadından sadaka ister. (29)

P192. Deli Adamlar (Aptallar, Profesyonel Aptallar)

iki kardeşten küçüğü delidir. (27)

P230. Çocuklar ve Ebeveynler

Hiç çocuğu olmayan ailenin kabak şeklinde çocukları olur. (11-12)

Hiç çocuğu olmayan kadın kardan bir çocuk yapar. (37)

Hiç çocuğu olmayan kadın 40 türlü baharattan bir çocuk yapar, çocuk canlanır. (39)

P231. Anne ve Oğlu

Padişahın hanımı oğlu 15 yaşına geldiğinde ona babasının vasiyetlerini söyler ve onu babasını bulmaya yollar. (9)

Padişahın ve vezirin hanımları oğullarının gömleklerine altın dikerek onları Kara veziin ülkesine yollarlar. (26)

Annesi Keloğlan'ın, padişahın kızıyla evlenmesini istemez. (34)

Hiç çocuğu olmayan kadının kardan erkek çocuğu şekli verdiği çocuk canlanır. Çocuk dışarıda oynadığı bir gün erir bir tas su olur. (37)

Hiç çocuğu olmayan kadının 40 türlü baharatı karıştırıp erkek çocuğu şekli verdiği hamur canlanır. (39)

P232. Anne ve Kızları

Kadın, kızıyla ormanda yaşayan annesine yemek gönderir.

Yaşlı kadın, evlendirdiği kızını ziyarete gider. (4)

Yoksul kadın kızını komşularından topladıkları parayla ciğer almaya gönderir. (7)

Hiç çocuğu olmayan kadın duaları neticesinde dünyaya gelen kabak kızını çok sever. (11-12)

Kadın, bütün işleri üvey kızına yaptırır. (8,12,18)

Kadın, üvey kızını öldürsün diye padişahın yılan oğluna öğretmenliğe gönderir. (15)

Üç kızını da kaybeden kadın, küçük kızını beklemediği bir zamanda karşısında görünce çok sevinir. (17)

Kadın, kızını kuşun söylediklerinden kurtarabilmek için çabalar. (21)

Fakir kadının, dervişlerin sayesinde olağanüstü özelliklere sahip kızı dünyaya gelir. (22)

P233. Baba ve Oğlu

Padişah oğlunun on beş yaşına geldiğinde tembihlerine uyarak kendisini aramasını ister. (9)

Dev, istemediği kızla evlenip kaçan oğlunu takibe gider. (13)

Padişahın oğlu yılan şeklindedir. (15)

Padişahın oğlu babasını dinlemeyerek fotoğraflarını gördüğü kıza aşık olur. (26)

Alıpvermez oğullarına alacaklısı geldiğinde söylemeleri gerekeni belirtir. (30)

P234. Baba ve Kızları

Baba, anneannesine gidip dönmeyen kızını aramaya çıkar. (1)

Baba,kabak kızını istemeyen üvey annenin sözüne uyarak onu ormanda bırakır. (12)

Padişah, kızını şartlarını yerine getirebilenle evlendireceğini söyler. (9)

Mahinur, İstanbul'a giden babasından siyah gül ister. (14)

Baba, oğluyla kızını istemeyen yeni hanımının isteğine uyarak onları ormanda bırakır. (18)

Baba, kızını kuşun söylediklerinden kurtarmak ister. (21)

Padişah, kızını onun sorusunu bilenle evlendireceğini ilan eder. (34)

Kara Vezir, kızını onu konuşturabilenle evlendirir. (26)

Baba,üvey annenin sözüne uyarak kızını ormanda bırakır (35)

Padişah güzel kızını kimseye vermek istemez. (36)

P250. Erkek ve Kız Kardeşler

P251. Erkek Kardeşler

P251.6. Çeşitli Erkek Kardeşler

P251.6.1. Üç Erkek Kardeş

Üç erkek kardeş iş aramak için gurbete çıkar. (31)

P252. Kız Kardeşler

Mahinur, ablalarının sözünü tutarak gece uyumaz. (14)

P252.2. Üç Kız Kardeş

Üç kız kardeş İğci Baba'nın oyununa gelir. (17)

P253. Erkek ve Kız Kardeş

Biri erkek biri kız,iki kardeşi üvey anne istemez. (18)

P262. Kaynana

Padışahın hanımı, oğlunun bir kabakla evlenmesini istemez. (11)

Padışahın hanımı, oğlunun isteğiyle gelinini sarayda rezil eder. (26)

Kaynanaya gelininin ağladığı haberi getirilir. (38)

P264. Görümce, Yenge, Baldız

Kadın dostuna evdeki buğday ununu verir, kocasına da onun kardeşi yüzünden darı unu olduğunu söyler. (32)

P234 Teyze

Teyze, yeğenin gözlerini çıkardıktan sonra, onu yola bırakarak yerine kendi kızını oturtur. (22)

P 280. Üvey Akrabalıklar

P2828. Üvey Anne

Üvey anne evin bütün işlerini üvey kızına yaptırır. (8)

Üvey anne kabak kızı istemez, babası onu ormanda terk eder. (12)

Üvey anne, üvey kızını öldürebilmek için, onu padışahın yılan oğlunun yanına hoca olarak gönderir, sonra da onunla evlendirir. (15)

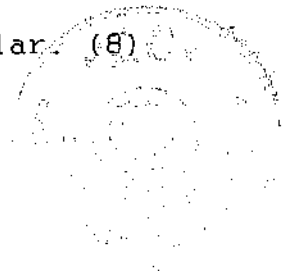
Üvey anne, üvey çocuklarını istemez, babaları onları ormanda bırakır. (18)

Kadın üvey kızına yutturduğu yılanlarla onu hamile gibi gösterir, sonra da babası kızı ormanda terk eder. (35)

P284. Üvey Kız Kardes

Üvey kızlar, diğerinin güzelliğini kıskanırlar. (8)

P237. Erkek Yeğen

Tomsirik, dayısının hanımının dostuyla bir olup evdeki buğday ununu yediklerini ortaya çıkarır. (32)

P294. Kız Yeğen

Teyze, yeğenin gözlerini çıkardıktan sonra onu yola bırakarak yerine kendi kızını oturtur. (22)

P310. Dostluk / Arkadaşlık

Kedi tilkiyle dost olur. (2)

Köse, padişahın oğluna onunla arkadaş olmak istediğini söyler. (9)

Emine, bir ölünün başını beklediğini evde sıkılır, yoldan geçen çingenelelerden kendisine arkadaş olacak bir kız ister. (21)

Padişahın oğlu, aşık olduğu kızı arkadaşı vezirin oğlu ile aramaya çıkar. (26)

P320. Misafirperverlik

Fare, padişahın oğlundan kendisine misafir olmadan ülkesine gitmemesini ister. (26)

P360. Ağa ve Hizmetçisi

Keloğlan ile ağası, bahse girer, kim kimi kızdırırsa diğerini öldürecektir. (31)

P411. Çiftçilik

Tomsirik'in dayısı çiftçilik yapmaktadır. (32)

P412. Çoban

Karafatma, çobana giderek, kendisiyle evlenmesini teklif eder. (2)

Kadın, üvey kızına çobanlık yaptırır. (8)

Sehzadeyi arayan kız, bir çobanla elbiselerini değiştirir. (40)

P414. Avcılık

Adam, balıkçılıkla geçimini sağlar. (10)

Irmakta balık avlayan adamlar, "hiç, hiç" diyerek gecen yolcuya kızıp: "Beşi, onu birden çıksın" demesini isterler. (28)

Babasının ormanda terkettiği kız Sahmaran'la birlikte Avcı Ali'nin evine sığınır. (35)

P424. Doktor

Padışah, fotoğraftaki kızını gördükten sonra hastalanan oğlu için doktorlar getirtir. (26)

(T) P424.6. Ebe (Doğum Ebesi)

Dervişler, hamamda doğum yapan fakir kadına ebelik yaparlar. (22)

P431. Tüccar (Kervancı)

İğci Baba'nın takip ettiği kızını, bezirganlar kurtarır. (17)

Türlüşah'ın annesi oğlunu bezirganların yanında bulur. (39)

P440. Sanatkarlar

P441. Terzi

Üç arkadaşın biri terzidir. (26)

P444. Marangoz

Üç arkadaşın birisi marangozdur. (26)

P446. Berber

Padışahın boynuzlarını gördüler diye onu tıraş eden bütün berberler öldürülür. (23)

P447. Demirci

Maninur demircilerin bebek karyolası nazırladığını görür. (14)

Fakir genç bir demircinin yanında iş bulur. (16)

Deli Osman, demirciye bir kılıç yaptırır, üzerine kahramanlığını yazdırır. (19)

P459 Diğer Sanatlar

(T) P459.2 Döven Ustası

Fakir gencin yanında çalıştığı döven ustası ölünce o yine yollara düşer. (16)

P440. Esnaflar

(T)P 447.9. Kalaycı

Fakir gencin yanında çalıştığı kalaycı oğlanı kendi kızıyla evlendirir. (16)

P461. Asker

Kral, kızını gelin götürən gencin yanına, ülkenin dışına çıkana kadar bir tabur asker verir. (9)

Kara Vezir padişahın oğlunu kızıyla gönderirken yanlarına bir tabur asker katar. (26)

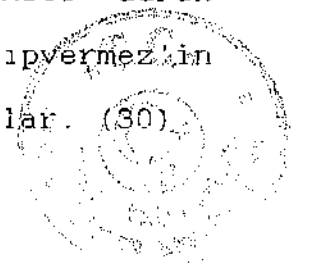
P458. Oduncu

Teyzesinin gözlerini alıp arabadan attığı kızı yolun kenarından bir oduncu bulur. (22)

Oduncu baba, yeni hanımının isteğiyle kızını ormanda terk eder. (35)

P475 . Soyguncu

Hırsızlar, çaldıkları kılıcı mezarlıkta dikili duran Alıpvermez'in üzerinde denemeye kalkışırlar, Alıpvermez'in konuşması üzerine bütün çaldıklarını bırakıp kaçarlar. (30)

Akıllı kardeşle, deli kardeş çıktıkları ağacın altına konaklayan hırsızların üzerine düşerler. (27)

P555. Savasta Mağlup Olma

Padışah oğlunun istediği kız için zamanında savaşmış ama mağlup olmuştur. (26-12)

P600. Gelenekler

Komşular, fakir komşuları için para verirler. (7)

Ülkenin ileri gelenleri düğünlerine herkesi davet ederler. (11)

Ölü, kaynar suyla yıkanmaz. (30-31)

O zamanlar, ölüyü bir gece ayakta mezarlıkta bekletirler. (30)

P710. Milliyetler

Kara Vezir kızıyla padişahın oğlunu Osmanlı hududuna kadar bir tabur askerle yolcu eder. (26)

Q. MUKÂFATLAR VE CEZALAR

Q0. CEZALAR VE MUKÂFATLAR

Q10-Q99. MUKÂFATLANDIRILMIŞ İŞLER

Q100-Q199. MUKÂFATLARIN ÖZELLİKLERİ

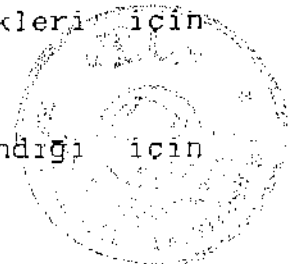
Q200-Q399. CEZALANDIRILMIŞ İŞLER

Q400-Q499. CEZALARIN ÇEŞİTLERİ

Q2- İyiler ve Kötüler

Hayvanları otlatmaya götürən öksüz kız onlara iyi davrandığı için günden güne güzelleşir, kötü kalpli üvey kardeşleri ise hayvanları otsuz yerlere götürdükleri için günden güne cirkinleşirler. (8)

Fakir ve iyi kalpli kız kedilere iyi davrandığı için

mükâfat olarak bir torba mücevher alır; meraklı komşunun kızı kedileri horladığı için bir torba yılan, çıyan alır. (7)

Q10. Mükâfatlandırılmış işler

Kediler kendilerine iyi davranan kıza bir torba mücevher verirler. (7)

Inek kendilerini güzel otlaklara götüren öksüz kızı bir memesinden yağ, bir memesinden bal akıtarak besler. (8)

Koyunlar kendilerini güzel otlaklara götüren öksüz kızın simsiyah yünlerini yıkayarak bembeyaz yaparlar. (8)

Öksüz kızı besleyen inek, kesildikten sonra da onun yardımcısı olur. (8)

Dervişler kendilerinin her dediğini yapan fakir kadını olağanüstü özelliklere sahip bir kız çocuğu ile mükâfatlandırırılar. (22)

Berber, sırrını söylediği halde boynuzlu padişah tarafından saraya yerleştirilir. (23)

Q40. İyilikle Mükâfatlandırma

Vezir, atın önündeki eti, köpeğin önüne , köpeğin önündeki otu atın önüne kor, onlar da bunun köprüden geçmesine izin verirler. (39)

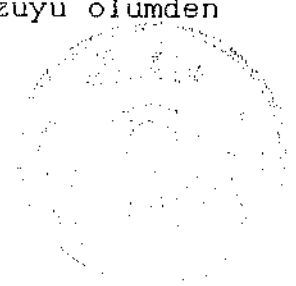
Q51. Hayvanların Sefkâflilikle Mükâfatlandırılması

Çiğerini çalan kediyi takip eden kız, hamur yoğuran, camaşır yıkayan kedileri gördükçe onları sever. (7)

Q53. Kurtarma ile Mükâfatlandırma

Padişahın kızı ile evlenmeye giden kahraman, yolda Zümrüdü Anka Kuşunun yavrularını, karıncayı ve kuzuyu ölümden kurtarır. (9)

Q64. Sabır Mükâfatlandırılır

Emine , yerine geçen çingene kızının söylediklerine katlanır,onun sabırtasına anlattıkları gerçeği ortaya çıkarır. (21)

Teyzesi tarafından gözleri çıkarılarak yola bırakılan kız, uzun bir süreden sonra padişahın oğluna gerçekleri anlatır. (22)

Kara Vezirin kızı, padişahın oğlula evlendim derken, kocası padişahın kazcısı olduğunu söyler, kız sarayda türlü hakaretlere uğrar, sonunda ülkede yapılan düğün hazırlıklarının kendisi için olduğunu anlar. (26)

Q68.2. Doğruluk Mükâfatlandırılır

Köse tarafından ihanete uğrayan padişahın oğlu en sonunda kralın kızı ile evlenir. (9)

Q91. Akıllılık Mükâfatlandırılır

Padişahın kızının sorusunu cevaplayan Keloğlan onunla evlenir. (34)

Q99. Olağanüstü Yardımla Mükâfatlandırma

Oğlanın hayatını kurtardığı hayvanlar, daha sonra onun yapamayacağı işleri yaparlar. (9)

Zümrüdü Anka Kuşu, yavrularını kurtaran genci sırtına alarak gökyüzünde ecinnilerin beklediği bahçeye çıkarır. (9)

Q111.7. Mücevher Vererek Mükâfatlandırma

Kediler, kendilerine iyi davranan kıza bir torba dolusu mücevher verirler. (7)

İğci Baba, sözünü dinleyen küçük kızın isteği olan bir küfe dolusu mücevheri, evinin kapısına bırakır. (17)

Q140. Kerametler ve Sihirli Mükâfatlar

Kadının çok yalvarmaları neticesinde, duaları Allah tarafından kabul edilir ve kabak şeklinde bir çocuğu dünya -

ya gelir. (11-12)

Kadının kardan yaptığı çocuk, Allah'a yalvarması neticesinde canlanır. (37)

Kadının baharattan yaptığı çocuk Allah'a yalvarması neticesinde canlanır. (39)

Q211. Öldürerek Cezalandırma

Kırmızı şapkalı kızı ve ninesini yutan kurt, karnı kesilerek öldürülür. (1)

Fare, kendisine elini uzatmayan hanımını öldürür. (3)

Kediler kendilerine kötü davranan kıza bir torba dolusu yılan, çıyan, akrep vererek kızın ve annesinin ölümüne sebep olurlar. (7)

Köse, yaptığı kötülükler anlaşılınca öldürülür. (9)

Adam, hanımının eve adam aldığını anlar, ambarda saklanan adamları pireleri öldürüyorum bahanesiyle kaynar suyla öldürür. (25)

Emine'yi kaçırıp onunla evlenen ayıyı kızın ailesi öldürür. (31)

Tomsirik dayısına ihanet eden yengesiyile oynasını öldürür. (32)

Öksüz kızı evden attıran üvey anne, kıza yutturduğu yılan tarafından sokularak öldürülür. (35)

Q213. Kız Kaçırma Cezalandırılır

Emine'yi kaçırıp onunla evlenen ayı öldürülür. (24)

Q240. Cezalandırılmış Cinsi Günahlar

Q241. Zina Cezalandırılır

Adam, hanımının eve erkek aldığını ve onları ambarda sakladığını öğrenir. Ambara kaynar su dökerek adamları

öldürür. (25)

Tomsirik, dayısının hanımının dostunun ağzına kızgın yağ dökerek öldürür, adamın edep yerlerini kadının eteklerine saklayarak onun katil olarak bilinmesini sağlar, kadın da ölümle cezalandırılır. (32)

Q260. Aldatma Cezalandırılır

Kadın, kocasını kandırarak hocayla birlikte olmaya çalışır, evdeki yiyecekleri ona yedirir. Durum anlaşılınca kadın ve dostu öldürülür. (32)

Q261. Hainlik Cezalandırılır

Şahmaran, öksüz kızı iftira ile ormanda bıraktıran üvey anneyi sokarak öldürür. (35)

Q262. Sahtekârlar Cezalandırılır

Emine'nin yerine geçip evin hanımı olan çingene kızı durum anlaşılınca cezalandırılır. (21)

Padişahın oğlu, kendisine gelin gelen kızın gözlerini çıkardıktan sonra, yerine kendi kızını veren teyzeyi cezalandırır. (22)

Q281. Nankörlük Cezalandırılır

Kız, kendisiyle konuşmayı başkalarıyla konuşan ayakka-
bı, şamdan ve fincanları kapıya atar. (26)

Q285. Zalimlik Cezalandırılır

Üvey anne öksüz kızını öldürtmek ister. (15)

Q411. Öldürerek Cezalandırma

Q411.0.1.2. Adam, Karısının Sevgilisini Öldürür.

Adam, hanımı ile ilişkisi olduğunu sezdiği üç kamburu da öldürür. (25)

Tomsirik dayısının evinde olup biteni ortaya çıkarır.

Dayısına ihanet eden kadın ve dostu öldürülür. (32)

Q414.1. Yağda Yakma

Tomsirik, dayısının hanımının uyuklayan dostunun ağzına kızgın yağ dökerek yakar. (32)

Q416.2.1. Atın Kuyruğuna Bağlayarak Cezalandırma

Emine'nin yerine evin hanımı olan çingene kızı, durum anlaşılınca 40 katırın kuyruğuna bağlanarak cezalandırılır. (21)

Padışahın oğlu, sevdiği kız yerine kendi kızını getiren teyze ile kızını, katırın kuyruğuna bağlatarak cezalandırır. (22)

Q433. Hapsederek Cezalandırma

(T) Q433.15. Sepete Hapsederek Cezalandırma

Yamyam, oğlanı kafese hapsederek şişmanlayıp şişmanlamadığını kontrol eder. (18)

(T)Q433.18. Buğday Ambarına Hapsetme

Kadın ansızın kocasının gelmesi üzerine eve aldığı kamburları ambara koyar. (25)

Q458. Döverek (Kamçılıyarak) Cezalandırma

Sihirli sini ve altın yumurtlayan tavuğunu padişaha bir avuç altın karşılığında satan Keloğlan onları yine devin verdiği sihirli tokmakla dövürerek geri alır. (20)

Q556. Bedduâ ile Cezalandırma

Dervişler, kardeşinden öğrendiği şekilde hamamda doğum yapan kadının kendilerini azarlaması üzerine ona bedduâ ederler. (22)

R. ESİRLER ve KAÇAKLAR

R0-R99. ESİRLİK

R100-R199. KAÇMALAR

R200-R299. FIRARLAR ve TAKİPLER

R300-R399. SİĞİNAKLAR ve TEKRAR ELE GEÇİRMELER

R40. ESİRLERİN KAPATILDIĞI YERLER

R41.3.4. Kuyuya Hapsetme

Köse, padişahın oğluyla kıyafet değiştirip onu kuyuya indirir, suyu aldıktan sonra taşı kuyunun ağzına kapatır.

(12)

R49.1. Ağaca Hapsetme

Kediden korkan ayı, korkusundan ağaca çıkıp saklanır.

(1)

Kabak kız, ağaca çıkıp saklanır. (19)

Akıllı kardeşle deli kardeş geceyi geçirmek için ağaca saklanırlar. (27)

R111.1.1. Prensesin Devden Kurtarılması

Dev oğlan, hanımını istemeyen anasıyla babasından onu kaçıtır. (13)

R11.1.8. Genç Kızın Cadıdan Kurtarılması

Yamyamın evine gelen misafir, onun yemek için evine hapsettiği kızın ve kardeşinin kaçmalarına yardımcı olur. (18)

R111.1.13.1. Ayının Mağarasından Kadının Kurtarılması

Ayı tarafından kaçırılarak, onunla evlenen kız, köylüler tarafından alınır, evine getirilir. (24)

R111.2.2. Prensesin Dağdan Kurtarılması

Üvey annesinin isteği üzerine babası tarafından ormana

birakılan kabak kızı padişahın oğlu alır, evine getirir, onunla evlenir. (12)

R117. Yanmadan Kurtarma

Devler, istemedikleri gelinlerini yanması için ocağa koyarlar, kızın kocası onu kurtar. (13)

R131.1. Terkedilen Çocuğu Oduncu Kurtarır

Teyzesi, tarafından gözleri çıkarılarak yola atılan kızı bir oduncu kurtarır. (22)

R141. Kuyudan Kurtulma

Padişahın oğlu, kuyudan , köseye: verdiği "ölüp dirilene kadar sana kul olurum" sözü üzerine çıkabilir. (9)

R150. Kurtarmalar

R151. Karısını Kurtaran Koca

Dev, annesinden babasından karısını kaçıırarak kurtarır. (13)

Kahraman arkadaşlarının yardımıyla hasta nişanlısını kurtarır. (26)

R210. Firarlar

R213. Evden Kaçma

Kedi kendisine kötü davranılınca evden kaçır. (2)

Dev oğlan, annesiyle babasının hanımına karşı kötü niyetini anlayınca onu da alıp evden kaçır. (13)

Yamyamın eve hapsettiği çocuklar misafirin verdiği akılla evden kaçır. (18)

Padişahın kızı ve vezir, padişahın evliliklerini onaylamayacağını bildikleri için kaçır. (34)

R300. Sığınaklar

R311. Ağaca Sığınma

Kediden korkan ayı, ağaca saklanır. (1)

Babasının ormanda terkettiği kabak kız, ağaca saklanır
(9)

Deli kardeşle ,akıllı kardeş geceyi ağaçta geçirmek
isterler. (27)

S. ANORMAL ZULÜMLER

S0 - S99. ZÂLİM AKRABALIKLAR

S100 - S139 KORKUNÇ KATLIAMLAR VEYA SAKAT ETMELER

S200 - S299 ZÂLİMCE KURBAN ETMELER

S300 - S399 TERKEDİLMİŞ VEYA ÖLDÜRÜLMÜŞ ÇOCUKLAR

S400 - S499 ZÂLİM İŞKENCELER

S 31. Zâlim Üvey Anne

Üvey anne, kızına evin bütün işini yaptırır, kızı arayan
padişahın oğlundan saklamaya çalışır. (8)

Üvey anne, kabak kızını evde istemez, babası kızını ormana
götürür orada bırakır, gelir. (12)

Kadın, padişahın yılan oğlu okuma yazma öğretmesi için
getirtilen hocaları öldürdüğü için üvey kızını ona hoca ola-
rak gönderir. (15)

Üvey anne, üvey çocuklarını evde istemez. Babaları çocukları
ormanda bırakır. (18)

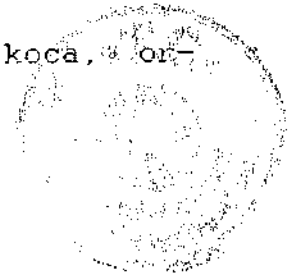
S110. Öldürmeler

S112. Yakma ile öldürme

Devler, gelinlerini ocakta yakmak isterler. (13)

S112. Kaynatma ile öldürme

Karısının ambarda adam sakladığını anlayan koca, or-
dakileri kaynar suyla öldürür. (25)

Keloğlan, kendisine kızan ağasını kaynar suyla yıka-
yarak öldürür. (31)

Tomsirik dayısının yengesinin dostunun ağzına kızgın
yağ dökerek öldürür. (32)

S117. Atın Arkasına Bağlama ile Öldürme

Emine'nin yerine evin hanımı olan çingene kızı yalanı
ortaya çıkınca kırk katırın kuyruğuna bağlanarak öldürülür.
(21)

Padişahın oğlu, istediği kızı yolda bırakıp kendi
kızını evlendirmek isteyen teyze ile kızını kırk katırın
kuyruğuna boğlayarak öldürür. (22)

S143. Ormana Terketme

Baba ikinci hanımının istemediği kabak kızını ormanda
terk eder. (12)

Baba, yeni hanımının istemez tavrı yüzünden
çocuklarını ormanda bırakır. (18)

Üvey annenin iftirası yüzünde baba, kızını ormanda
terk eder. (35)

S.162. Sakat Bırakma

S165. Gözlerini Oyarak Sakat Bırakma

Teyze, padişahın oğlu ile evlenen yegenine, bir bar-
dak suyu, bir göz karsılığında vererek onun iki gözünü de
çıkartır. (22)

T. CINSİYET

TO - T99. AŞK

T100-T199. EVLİLİK

T200-T299. EVLİLİK HAYATI

- T300-T399. NAMUS VE BAKİRELİK
 T400-T439. YASAK CİNSİ MÜNASEBETLER
 T500-T599. HAMİLE KALMA VE DOĞUM
 T600-T699. ÇOCUKLARIN BAKIMI

T15. İlk Görüşte Aşık Olma

Padişahın kızı, kendisini gelin götürən oğlana aşık olur. (9)

Padişahın oğlu, derede çamaşır yıkarken gördüğü kıza aşık olur. (11)

Padişahın oğlu, ağaca saklanmış kabak kıza aşık olur. (12)

Padişahın oğlu, sandıktan çıkardığı fotoğraftaki kıza aşık olur. (26)

Avcı, saklandığı yerden gördüğü kıza aşık olur. (35)

Şehzade, gezisi sırasında gördüğü kıza aşık olur. (40)

T24. Aşka Duşme

T24.1. Aşk Hastalığı

Padişahın oğlu fotoğraftaki kıza gördükten sonra güneşte sararır, solar, yataklara düşer. (26)

T30. Sevgililerin Karşılımları

Kız, kendisini bırakıp giden şehzadeyi çoban kılığında arar, bulur. (39)

T57. Aşkın İlan Edilmesi.

Hoca, sevdiği komsusuna hediyeyle aşkını bildirmeye çalışır. (38)

T68. Armağan olarak Prensesin Teklifi Edilmesi.

Padişah, kızını ancak onun sorusunu cevaplayabilene

vereceğini ilan eder. (34)

T70. Sevgiliyi Hakir Görme.

Padışahın kızı, sorusunu cevaplayan Keloğlan'la evlenmek istemez. (34)

T71. Aŝkda, Kadının Hakir Görülmesi

Padışahın hanımı, oğlunun, kabak şeklindeki bir kızla evlenmesine karşı çıkar. (11)

Devler, oğullarının bir Türk kızı ile evlenmesini istemezler. (13)

T72. Kadın, Hakir Görüldükten Sonra (Aŝkı) Kazanır

Padışahın annesi, kabak kızın kabaktan çıktıktan sonra onun güzelliğini görünce çok sevinir. (11)

T91. Aşkta Eŝitsizlik

Padışahın oğlu, öksüz kız Fatma'yla evlenir. (8)

Padışahın kızı, yoksul Keloğlan'la evlenir. (34)

T91.5. Aşkta Zengin ve Fakir

T91.5.1. Aşkta Kız Zengin, Erkek Fakirdir.

Padışahın kızı, evlenmek için şart koştuğu sorusunu bilen yoksul Keloğlan'la evlenir. (34)

T91.6.2. (Kral) Frens, Aşağı Seviyeden Bir Kıza Aşık Olur

Padışahın oğlu, üvey annesinin tandırda sakladığı öksüz kızla evlenir. (8)

Padışahın oğlu, dereye yıkanırken gördüğu kabak kızla evlenir. (11)

Padışahın oğlu, ağaçta saklanan kabak kızla evlenir. (12)

Padışahın yılan oğlu, uvey annesinin ölsün diye kendisine gönderdiği öksüz kızla evlenir. (15)

Padışahın oğlu, olağanüstü ozelliklere sahip kızıla evlenir. (22)

Şehzade gezisi sırasında gördüğü kızıla evlenir. (40)

T97. Baba Kızının Evliliğine Muhalefet Eder

Padışah, kendisinden kızını isteyen gence kızını vermemek için, ona yapamayacağı şartlar ıleri surer. (9)

Padışah, evlenme çağına gelen kızını bir türlü evlendirmek istemez. (36)

T100. Evlilik

T102. Kahraman Geri Döner ve ilk Sevgilisi ile Evlenir

Padışahın oğlu, uzun maceralardan sonra istediği kızı arar, bulur ve onunla evlenir. (22)

Adam, kendisine yalan söyleyen Çingene kızıyla evlenir, bir süre sonra asıl istediği kızın Emine olduğunu anlar, onunla evlenir. (21)

T110. Olağanüstü Evlilik

Padışahın oğlu, kabak şeklindeki bir kızla evlenir. (11-12)

T117.7. Kabakla Evlenme

Padışahın oğlu, kabak şeklinde bir kızla evlenir. (11-12)

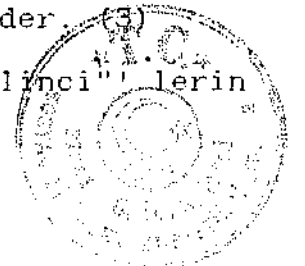
T121.3.1. Prenses, Aşağı Seviyeden Bir Erkek ile Evlenir

Padışahın kızı, sorusunu bilen Keloglan'la evlenmek zorunda kalır. (34)

T130. Evlenme Adetleri

Karafatma, çobana, fareye evlenme tekif eder. (3)

Böcek, saklandığı yerden düğün evine "gelinci"lerin geldiğini görür. (3)

Düğünü yapılan padişahın oğlunun işlerine insanlar yardıma gider. (26)

(T) T130.1. Dünür Olma

Padişahın oğlu dereye yıkanırken gördüğü kabak kıza dünür olur. (11)

Hanımı ölen adam, kızının hocasına dünür olur. (15)

Padişahın oğlu, olağanüstü özelliklerinin ününü duyduğu kızı annesine istetir. (22)

Padişahın oğlu, fotoğrafını gördüğü Kara Vezirin kızını, arkadaşı vezirin oğluyla istemeye gider. (26)

Keloğlan, padişahın kızı ile evlenmeye gider. (34)

T131. Evlenme Şartları

Kara Vezir kızı ile evlenmek isteyen padişahın oğlundan kızını konuşturmasını ister. (26)

Padişah, kızına dünür gelen gençten,

a) Koçuyla güreşebilecek bir koç bulmasını,

b) Bir gecede, birbirine karışmış tahılları ayırmasını

c) 40 sene evvel ölmüş oğluyla kızını diriltmesini ister. (12)

Padişah, kızını istemeye gelenlerden kızının sorusunu cevaplamasını ister. (34)

T135. Düğün Merasimi

T132. Düğün için Hazırlık

Padişahın oğlunun düğünü için hazırlık yapılır. (9)

T254. Sadâkâtsiz Kadın

Kadın, kocasının iş aramaya gitmesinden yararlanıp eve üç ayrı kişiyi ayrı saatlerde davet eder. (25)

Kadın, evin ununu dostuna yedirir. (32)

T376. Evlenme Hazırlığı

Padışahın oğlunun düğünü için birgün elbiseler dikilir, bir gün altınlar dizilir, birgün gelin hamamı yapılır. (9)

T400. Uygun Olmayan Evlilik İlişkileri

Padışahın oğlu, kabak şeklindeki bir kızla evlenir.

(11-12)

T500. Hamile Kalma ve Doğum

T511. Yemeden Hamile Kalma

T511.1. Meyve Yiyerek Hamile Kalma

T511.1.1. Elma Yiyerek Hamile Kalma

Dervişin verdiği elmayı yiyen padışah ile vezirin hanımları hamile kalır. (26)

T526. Duâ Neticesinde Hamile Kalma

Duâsı kabul olan kadının kabak şeklinde bir çocuğu dünyaya gelir. (11-12)

Hic çocuğu olmayan kadının kardan yaptığı çocuk canlanır. (37)

Kadının, 40 türlü baharatı karıştırarak erkek çocuğu verdiği hamur duaları neticesinde canlanır. (39)

T543. Bitkiden Doğma

T543.5. Kabaktan Doğma

Kabağın içerisinden, dünya güzeli bir kız çıkar. (11-12)

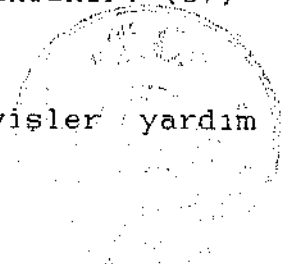
T546.2. Doludan Doğma

(T) T546.3. Kardan Doğma

Çocuksuz kadının kardan yaptığı çocuk canlanır. (37)

T583. Doğumda Eşlik Etme

Hamamda doğum yapan fakir kadına dervişler yardım

eder. (22)

U. HAYATIN TABIATI

UO.U99. HAYATIN ESİTSİZLİKLERİ

U100-U299. HAYATIN TABIATI İLE İLGİLİ ÇEŞİTLİ MOTİFLER

U30. Güçlünün Hakları

Kurt, ayı, domuz hiç görmedikleri kedinin gücünü tanıyabilmek için ona bir kazan kavurma hazırlarlar. (1)

U60. Zenginlik ve Yoksulluk

İki kardeşten biri zengin, diğeri fakirdir. (22)

U110. Aldatmanın Ortaya Çıkması

Adam ,çingene kızının kendisini aldattığını Emine'nin sabırtasına anlattıklarını duyunca anlar. (21)

Padişahın oğlu,teyze ile kızının kendisini aldattıklarını oduncunun evindeki kızı görünce anlar. (22)

Adam ,karısının kendisini aldatması yüzünden evindeki buğday ununun nasıl arpa ununa dönüştüğünü Tomsirik'in yardımıyla anlar. (32)

Padişah, Kösenin, oğlunun yerine geçip kendisini aldattığını olayların sonunda anlar. (12)

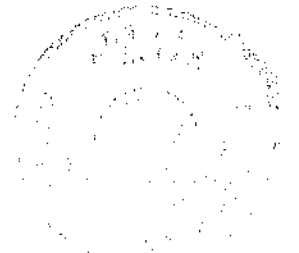
U170. Körlerin Davranışları

Teyzesinin gözlerini alıp yola bıraktığı kızı alan oduncu onu evine getirir. (22)

V.DİN

VO-V99. DİNİ MERASİMLER

V100-V199. DİNİ BİNALAR ve NESNELER

V200-V299. MUKADDES SAHISLAR

V300-V399. DİNİ İNANISLAR

V400-V499. DİNİ KUVVETLER

V500-V599. ÇEŞİTLİ DİNİ MOTİFLER

(T) V56. Namaz

(T) V56.1. Beş Vakit Namaz

(T) V56.1.3. İkinci Namazı

Padışah ve veziri çeşme başında abdest alıp ikinci namazını kılarlar. (26)

(T) V56.2. Cenaze Namazı

Veripvazgeçmez, alacaklısı Allıpvermez'i yıkayıp cenaze namazını kıldırmak ister. (30)

V57. Duânın Maksadı

(T) V57.4. Çocuk Sahibi Olmak İçin Duâ Etme

Kadın Allah'a yalvararak hiç olmasza kabak şeklinde bir çocuk vermesini ister. (11-12)

Kadın gece, gündüz Allah'a yalvararak kendisine bir çocuk vermesini ister, nihayet kardan yaptığı çocuk canlanır. (37)

Çocuksuz kadın, Allah'a kendisine bir çocuk vermesi için duâ eder, kadının kırk türü baharatı karıştırıp erkek çocuğu şekli verdiği hamur canlanır. (39)

(T) V58.6. Namaz Kılmadan Önce Abdest Alma

Padışah ile veziri, çeşme başında ikinci namazını kılmak için abdest alırlar. (26)

V60. Cenaze Merasimleri

Cenaze alayının imamı "Beş, onu birden" diyerek giden adama kızarak "Allah rahmet eylesin" demesini tembâfler (28)

V110. İbadet Yeri

V112. Tapınaklar

V112.2. Camiler

Alıpvermez'le Veripvazgeçmez beş kuruş için yaptıkları tartışmayı camide sürdürürler. (30)

V113. Türbeler

Kadın Cevizli Ziyaret'e gidip hocayla buluşabilmek için kocasıyla yeğeninin gözlerinin kör olması için duâ eder. (32)

(T) V206.1. Derviş

Hamamda doğum yapan fakir kadına dervişler yardım ederler, doğan çocuğa olağanüstü meziyetler verirler. (22)

Padışah ile veziri, dervişin verdiği elmayı yiyerek çocuk sahibi olurlar. (26)

(T) V207. İmam

Hoca, marangozun yaptığı kızın canlanması için dua eder. (26)

Cenaze olayının imamı, kenarda durup "Beşi onu birden" diyen adamı döver. (28)

Kadının dostu imamdır. (32)

İmam, komsu kadına aşık olur. (38)

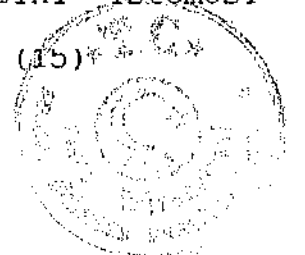
V300. Dinî İnanışlar

(T) V303. Dinî İnanışlar

(T) V305. Mezarlığı Ziyaret Etme

Öksüz kız, üvey annesinin teşvikiyle, padişahın kendisinden yılan oğluna okuma yazma öğretmesini istemesi üzerine, mezarlığa gidip annesini ziyaret eder. (15)

V254. Selamlaşma

Padışah, hanımından oğlunun köseye selam vermemesini ister. (9)

N.KARAKTERİN ÖZELLİKLERİ

W0-W99. KARAKTERİN GÜZEL ÖZELLİKLERİ

W100-W199. KARAKTERİN ÇIRKIN ÖZELLİKLERİ

W200-W299. ÇEŞİTLİ KARAKTER ÖZELLİKLERİ

W26. Tahammül/ Sabır

Emine, çingene kızının kendisinin yerine geçerek onu hizmetçi durumuna düşürmesine tahammül eder. (21)

Gözleri çıkarılarak yola bırakılan kız, bütün olanlara tahammül eder. (22)

W27. Minnettarlık

Kediler, kendilerine iyi davranan kızı bir torba mücevherle evine yollar. (7)

Vezirin iyilik yaptığı köpek ve at ona kötülük yapmayacaklarını söylerler. (36)

Fare, kendisini öldürmeyen padişahın oğluna yardımcı olur. (26)

W33. Kahramanlık

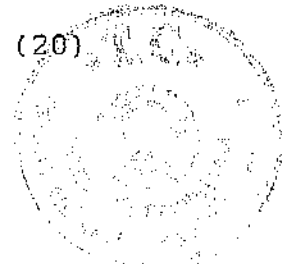
Deli Osman, kazara sinekleri ve fareyi öldürerek, kahraman olur. (19)

W34. Bağlılık

Balık, hayatını bağışlayan balıkçının hanımının isteklerini yerine getirir. (10)

Dev, Keloğlan'ın düşürdüğü leblebiyi yiyince ona sihirli eşyalar ve altın yumurtlayan tavuk verir. (20)

W100. W199. Karakterin Kötü Özellikleri

W117. Övünme

Kırk sinek ve fareyi öldüren Deli Osman bir vuruşta kırk can aldım, bir yumrukta bir aslan öldürdüm diye övünür. (19)

W121. Korkaklık

Kendinden korkan ayı ağaca çıkar. (2)

Deli Osman, korkaklığından dışarıya çıkıp kümesindeki tavukları yiyen tilkiye müdahale edemez. (19)

İki kardeş, gece, korkularından ağaca çıkarlar. (27)

W111. Tembellik

Kadın tembelliğinden mutfakta pişen yemeği kontrol edemez. (29)

W131. Çapkınlık

imam, komşu kadına gönül verir. (38)

Hoca, evli kadının dostudur. (32)

W137. Meraklılık

Kedisinden ölçeği isteyen fakir komşunun ölçekle ne yapacağını merak eden kadın ölçeğin altına sakız yapıştırır. (7)

Mahinur'un ablaları kendilerini ziyarete gelen kardeşlerinin zenginliğinin nereden geldiğini merak ederler. (14)

W151. Açgözlülük

Balıkçının hanımı balıktan yerin göğün hakimi olmayı isteyince sahip olduklarının hepsini kaybeder. (10)

W154. Nankörlük

Köse, padişahın oğluna kuyudan suyu çıkarttırdıktan sonra onu orada bırakmak ister. (12)

W157. Namussuzluk

Kadın kocasını iş aramaya gönderir göndermez eve uç kamburu ayrı zamanlarda davet eder. (25)

Kadın evdeki buğday ununu dostuna yedirir, kocasına da "Kardeşin yüzünden buğday unu, arpa unu oluyor." der. (32)

W167. İnatçılık

Zengin kadın hamamda doğum yaparken yardımına gelen dervişleri tersler. (22)

W181. Kıskançlık

Kadın, üvey kızının güzelliğini kıskanır. (8)

W185. Zor Kullanma

Üvey anne, kızı zorlayarak onun,

a) Padışahın yılan şeklindeki oğlunu okutmasını

b) Bu yılanla evlenmesini ister. (15)

W187. Küstahlık

Keloğlan, ağasını kızdırmak için elinden gelen her küstahlığı yapar. (31)

X. MIZAH

X0-X99. RAHATSIZLIĞIN MIZAHI

X100-X199. KABİLİYETSİZLİĞİN MIZAHI

X200-X599. SOSYAL SINIFLARIN MIZAHI

X200-X299. Esnaf ile Alış-Verişin Mizahı

X300-X499. İş Sahipleri ile Alış-Verişin Mizahı

X500-X599. Diğer Sosyal Sınıflarla İlgili Mizah

X600-X699. Milliyet ve Irklarla İlgili Mizah

X700-X799. Cinsiyet ile İlgili Mizah

X800-X899. Sarhoşlukla İlgili Mizah

X900-X1899. MUBALAĞA ve YALANIN MIZAHI

X910-X1099. Olağanüstü Adamlar ile İlgili Yalan

X1100-X1199. Balıkçılar ve Avcılar Hakkında Büyük

Yalanlar

X1200-X1399. Hayvanlar Hakkında Yalanlar

X1400-X1499. Ağaçlar, Meyveler, Sebzeler ve Bitkiler

Hakkında Yalanlar

X1500-X1599. Topografya ve Coğrafya Hakkında Yalanlar

X1600-X1699. İklim ve Hava Hakkında Yalanlar

X1700-X1799. Mantıki Maskaralıklar

X1800-X1899. Çeşitli Mübalâğa ve Yalanlar

X120. İyi Görmemenin Komikliği

Yamyam gözleri iyi görmediği için çocuğun kolu diye odunu, parmağı diye çubuğu kontrol eder. (18)

X137. Çirkinliğin Komikliği

Kadın, üvey kızının çobanlık yaptığında günden güne güzelleşmesi üzerine kendi kızlarını da çobanlığa gönderir, ama onlar iyice çirkinleşirler. (11)

X542. Deli Adama Ait Komiklikler

Akıllı oğlan, kardeşine, kapıya bacaya sahip ol diye tembihleyince o da kapıyı, bacayı sırtına alıp ağabeyinin arkasından gelir. (27)

X936. Olağanüstü İşitmesi Olan Sahıs Hakkında Yalanlar

"Yardımlayan" çok uzaklarda konuşulanları dahi işitir. (26)

X942. Olağanüstü Taşıyıcı Hakkında Yalanlar

Zümrüdü Anka Kuşu, kahramanı sırtında taşır. (12)

"Adımbasan", arkadaşını üç adımda hasta nişanlısına ulaştırır. (26)

X1280. Böcekler Hakkında Yalanlar

Karınca boynuzunu padişahın oğluna vererek, onu birbirine sürttüğü vakit, kendisine yardıma geleceğini söyler. (9)

X1480. Çiçekler Hakkında Yalanlar

Kız güldükçe, yanağında güller açılır. (22)

X1850. Diğer Masal Anlatanlar

Fare, konuşmayan kızını konuşturabilmek için ona masal anlatır. (26)

Z. ÇEŞİTLİ MOTİF GRUPLARI

Z0. Z99. FORMÜLLER

Z100.-Z199. SEMBOLİZM

Z200.-Z299. KAHRAMANLAR

Z300.-Z399. EŞSİZ İSTİSNALAR

Z16. Bir Soru ile Biten Masallar

Farenin, Kara Vezir'in konuşmayan kızına anlattığı üç masal da birer soru ile sona erer. (26)

Z.64- Atasözleri

Kediden korkan kurt, arkadaşlarına "Başını kurtaran kaptan" deyip kaçar. (2)

Z71.1. Formülistik Sayı: 3

Kurt, ayı, domuz üç arkadaş kediyi yakından tanımak için onu davet etmeye karar verirler. (2)

Ciğerini çalan kediyi takip eden kız, onların mağarasında üç kediyi gül yağıyla temizlik yaparken, üç kediyi çamasır yıkarken, üç kediyi de hamur yoğururken görür. (7)

Padisahın oğlu Zümrüdü Anka Kuşuyla ecinnilerin beklediği bahçeden üç elma kopartır. (9)

Padisahın oğlu, yolda zor durumda gördüğü üç hayvana yardım eder. (9)

Istanbul'a giden baba üç kızına ordan ne istediklerini sorar. (14)

Mahinur, babasının evinde üç gün kalmak için izin ister. (14)

İğci Baba, üç kızkardeşi de tuzağına düşürür. (17)

Küçük kız İğci Baba'yla ailesine bir küfe mücevher gönderir, üç gün sonra bir küfe daha yollar. (17)

Kuş, üç gün boyunca bahçede gergef işleyen Emine'ye "Eminecik, gör ne gelecek başına" der. (21)

Keloğlan'ın dereye düşürdüğü leblebiyi yiyen dev ona üç sihirli hediye verir. (20)

Hamamda doğum yapan fakir kadına üç derviş yardım eder. (22)

Dervişler, doğan kıza üç olağanüstü özellik verirler. (22)

Kadın kocası yokken eve üç kambura davet eder. (25)

Fare, Kara Vezir'in konuşmayan kızını üç gecede üç masalla konuşturur. (26)

Kel, topal, kör üç arkadaş kışı geçirmek üzere Tecer Dağı'na doğru yola çıkarlar. (28)

Fakir ailenin üç oğlu da iş bulabilmek için gurbete gider. (31)

Kadın dostuyla onun tarlasına yemek götürürebilmek için üç gün, üç ayrı yol düşünür. (32)

Kadın, üvey kızına üç yılan yavrusu yutturur. (35)

Kadının karşısına oğlunu ararken 3 dev çıkar. (39)

(T) Z71.1.19. Üç Şart

Padışah, bir başka ÷lkeye giderken hamile hanımına eğer oğlu olursa on beş yıl sonra kendisini arayacak oğlunu yola çıkarırken bıraktığı elbiseleri ona giydirmesini, şimdi hamile atının tayına binmesini bir de yolda Köseye asla selam vermemesini söyler. (12)

Z71.4. Formülistik Sayı: 6

Babasını arayan oğlan altı aylık yol gider. (12)

İş aramak için yola çıkan genç altı aylık yol gider.

(16)

Sevdiğini arayan kız altı aylık yol gider. (40)

Z71. 5. Formülistik Sayı:7

Devler, yedi kardeştir. (19)

Z71.12. Formülistik Sayı:40

Padışahın koçu, kuzunun boynuz darbesiyle kırk takla atar. (9)

Padışahın oğlu, birbirine karışmış kırk kile buğdayı, arpayı, darıyı bir gecede karıncaların yardımıyla birbirinden ayırır. (9)

Padışah, kırk yıl önce ölmüş oğluyla kızının diriltilmesini ister. (9)

Hanımı ölen adam, kırk gün sonra evlenir. (12)

Öksüz kız, padışahın yılan oğluna kırk günde kırk çubukla okuma yazma öğretir. (15)

İğci Baba'nın başındaki kıl koparılnca kırk gün uyur. (17)

İğci Baba'nın evinde kırk oda vardır. (17)

Deli Osman bir vuruşta kırk sinek öldürür. (19)

Emine kırk odalı evi gezer (21)

Cingene kızı kırk katıra bağlatırlır. (21)

Güzel yegeninin yerine kendi çirkin kızını padişaha gelin götüreren teyze ve kızı kırk katıra bağlatılır. (22)

Kara Vezir'in konuşmayan kızı kırk yorganın altında yatar. (26)

Çocuğu olmayan kadın kırk türlü baharatı birbirine karıştırarak yaptığı hamura erkek çocuğu şekli verir. (39)

(T) Z71.12.0.1. Kırk Gün Kırk Gece Düğün

Padışah, oğlu için kırk gün, kırk gece süren düğün yaptırır. (9)

Padışahın oğlu, kabak kızla kırk gün, kırk gece süren düğünle evlenir. (12)

Padışah, yılan oğlunu insana dönüştüren öksüz kızla oğlu için kırk gün kırk gece düğün yapar. (15)

Padışahın oğlu, olağanüstü özelliklere sahip kızı oduncunun evinden alıp, kırk gün, kırk gece düğün yaptırarak onunla evlenir. (22)

Padışahın oğlu Kara Vezir'in kızı ile kırk gün, kırk gecelik düğünle evlenir. (26)

Şehzade, gezisi sırasında gördüğü kızla kırk gün kırk gece süren düğünle evlenir. (40)

Z100. Sembolizm

Ölçeğin altına yapıştırılmış olan sakıza yapışan altın, o kişilerin zengin olduğunu gösterir. (7)

Z111. Ölünün Canlanması

Padışahın oğlu, 40 sene evvel ölmüş kardeşlerin mezarına ab-ı hayatı döker, yeni ölmüş gibi ağızlarına elma sıkarak canlanırlar. (9)

Kız padişahın oğlunun kendisine verdiği elmayı o öldüğü zaman ağzına sıkar, delikanlı canlanır. (9)

Z111.6. Ölünün Mesajları

Öksüz kız, mezara gidip, annesi ile konuşarak ne yapması gerektiğini öğrenir. (15)

Z183. Sembolik İsimler

Deli Osman, her şeyden korkup, dışarıya dahi çıkamadığı için, buna "Deli Osman" derler. (19)

Z.253. Budala Kahraman

Deli Kardeş, otlatmaya götürdüğü koyunlar elmaları toplamayıp yedikleri için onları keser. (27)

Z293. Kahramanın Dönüşü

Babasını bulmak üzere yola çıkan oğlan, bir çok maceradan sonra onu bulur. (12)

Padişahın oğlu, Kara Vezir'in kızını bulmak için yollara düşer, sonunda kızla geri döner. (26)

V. BÖLÜM

YILDIZELİ MASALLARININ FORMEL YAPISI

Masalın bünyesinde muayyen vazifelere ve muayyen bir sekile sahip olan kalıplaşmış ifadelere "Formel" denilmektedir (1). Anlatıcının hem ustalığını gösteren hem de ona yardımcı olan bu ifadeler masallarla bütünleşmiş gibidir. Masalın başında, ortasında uygun yerlerde ve sonunda söylenen formelleri, anlatıcı, dağarcığında hazır bulundurur.

Formellerin belli görevleri vardır. Başta söylenenler, masalın uydurma olduğunu, eğlendirmek, öğretmek için anlatıldığını, dinleyiciye kabul ettirmek içindir. "Vakti zamanında", "Bir varmış, bir yokmuş...." diye başlayanlar buna örnektir. Masalın sonunda söylenenler bütün masalların ortak özelliğini taşır, bütün maceralar mutlu sonla iyilerin güzellerin, akıllıların kazanması ile biter, herkese aynı mutluluk dilenir. "Öylelikle yiyip içip muratlarına bakmışlar." Onlar ermiş muradına ..." gibi. Bazıları, masalın uydurma olduğuna dikkati çekmek ister. "Gökten üç elma düşmüş ikisi söyleyene, biri dinleyene..." gibi.

Masalın ortasındaki formellerin görevi çeşitlidir. "Derelerden sel gibi, tepelerden yel gibi..." vb. "Az gitmiş, uz gitmiş, Bir de arkasına bakmış ki bir arpa boyu yol gitmiş..." örneğinde amaç masalın gerçek-dışı niteliğini belirtmektedir.

Formeller, bu şekildeki muayyen görevleri yüzünden gelişigüzel kullanılamaz. Yersiz kullanılan bir formel masalın akışını bozar.

Atıfet Bildik'ten derlediğimiz 40 masaldan hareketle

formellerin yavaş yavaş unutulduğunu söyleyebiliriz. Kaynak şahsımızın ifadesiyle "Elektriğin olmadığı zamanlarda, kış geceleri, akrabaları, eş, dost bir araya gelir, özellikle kadınların olduğu yerde, herkes sırayla masal anlatırdı."

Zamanla gerek sosyal gerekse ekonomik şartların değişmesi masalların eski önemini yitirmesine sebep olmuştur. İlerleyen yıllar içinde masal artık eskisi gibi rağbet görmez olmuş, yerini radyoda dinlenenlere, televizyonda seyredilenlere bırakmıştır.

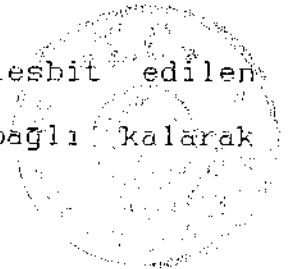
Bizim kaynak şahsımıza, çocukluğunda tabii ortamda öğrendiği masalları için artık, günün teknik hayatından haberdar olmayan torunları, dinleyici olarak kalmıştı. Bu, masalların unutulmamasını sağlamış, fakat onların kısalmasına da yol açmıştır.

Anlatıcımız, bizim isteğimizi gönüllü olarak kabul etti, yaptığı işten zevk alarak anlattı masalları. Fakat masalın başındaki: "Bir varmış, bir yokmuş.." ile sonundaki "Yiyip içip...in " dışında büyük ölçüde formel kullanmadı. En çok kullandığı, Bağlayış Formellerinden "Dinleyicinin Dikkatini Artırmak için Söylenen Formeller" oldu. Bunun sebebi sıkılan dinleyicinin dikkatini masala çekmek içindir.

En az kullanılan formeller ise "Tekerlemeli formeller" oldu.

Bunlar, masal anlatma geleneğinin yavaş yavaş unutulmakta olduğunu, gün geçtikçe biraz daha orijinallliğini kaybetmekte olduğunu göstermektedir.

Çalışmamıza dahil ettiğimiz masalarda tesbit edilen formelleri Saim Sakaoglu'nun formel tasnifine bağlı olarak

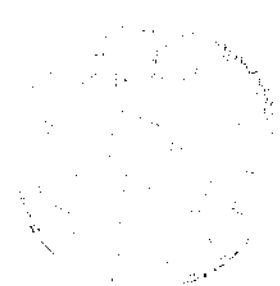

vermeye çalıştık. (2)

Bu tasnife göre formeller:

- 1- Başlangıç Formelleri
- 2- Bağlayış (geçiş) Formelleri
- 3- Benzer Durumlarda Kullanılan Formeller
- 4- Bitiş Formelleri
- 5- Çeşitli Formel Unsurları

Bu formellerin hepsi aşağıda örnekleriyle birlikte verilecektir.

1-BASLANGIC FORMELLERİ: Anlatıcının, masala başlamadan önce, dinleyiciyi, masala hazırlamak için başvurduğu formellerdir.

A) Sade Giriş Formelleri: Daha çok, "Bir varmış..., ve "Evvel Zaman içinde...." şeklinde başlarlar.

a) Bir Varmış'lı Girişler:

- Bir varmış, bir yokmuş...Allah'ın kulu çokmuş, çok

- Bir varmış, bir yokmuş...iki tane karı-koca dev varmış.

(13)

- Bir varmış, bir yokmuş...iki kardeş varmış. (22)

- Bir varmış, bir yokmuş. Bir padişah bir de veziri varmış.

(26)

- Bir varmış, bir yokmuş...Az söylemek sevap, çok söylemek günahmış...O zamanlarda yaşayan zalim bir padişah varmış. (36)

b) Evvel (Eski) Zamanlı Girişler:

Zamanında birinde bir adamın kedisi varmış. (2)

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde...Bir ihtiyar kadın, bir de kızı varmış. (4)

Eski zamanlarda birbirini seven iki komşu varmış. (5)

Evvel zaman içinde bir kadın arkadaşına yatıya misafir gitmiş (6)

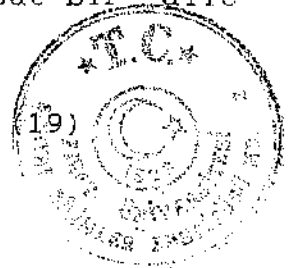
Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde...Bir fakir balıkçı varmış (10)

Vakti zamanında bir aile varmış. (8)

Eski zamanlarda bir ailenin üç kızı varmış. (14)

Eski zamanda bir kızı, bir oğlu olan mesut bir aile varmış. (18)

Zamanın birinde bir karı,bir koca varmış.

~~yaşamış.~~ (20)

Vakti zamanında bir annenin, bir babanın bir kızları varmış. (21)

Evvel zaman içinde bir padişah varmış. (23)

Eski zamanlarda bir köyde yaşayan bir anne, bir baba, bir de kızları varmış. (24)

Vakti zamanında bir kadın varmış. (25)

Zamanında iki kardeş varmış. (27)

Eski zamanda Sivas'ta üç arkadaş yaşıyor. (28)

Zamanın birinde iki dost varmış. (30)

Vakti zamanında fakir bir aile varmış. (31)

Zamanında bir karı koca varmış. (32)

Evvel zaman içinde bir padişah varmış. (34)

Evvel zaman içinde bir baba, bir üvey anne bir de kızları varmış. (35)

Vakti zamanında bir kadının hiç çocuğu olmazmış. (37)

Evvel zaman içinde bir padişahın oğlu geziye çıkmış. (40)

c) Bir Varmış ve Evvel Zamanlı Girişler:

Bir varmış, bir yokmuş...Eski zamanda bir aile varmış.

Bir varmış, bir yokmuş...Eski zamanlarda bir anneylen kızı varmış. (7)

Bir varmış, bir yokmuş...Eski zamanda orta halli bir aile varmış. (11)

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde...Bir varmış, bir yokmuş...Bir karı-koca varmış. (12)

Bir varmış, bir yokmuş...Vakti zamanında bir padişah varmış. (9)

Bir varmış, bir yokmuş...Çok eski zamanlarda mutlu bir aile varmış. (15)

Bir varmış, bir yokmuş...Eski zamanda üç kız kardeş varmış. (17)

Bir varmış, bir yokmuş...Evvel zaman içinde bir karı koca varmış. (29)

Bir varmış, bir yokmuş...Eski zamanlarda üç kişilik bir aile varmış. (33)

B) Tekerlemeli Giriş Formelleri:

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde...Deve tellal iken, pire berber iken yoksul bir aile varmış. (16)

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde deve dellal iken, horoz imam iken ben babamın beşiğini tıngır mıngır salları iken o zamanlarda bir kadın varmış. (39)

2. BAĞLAYIŞ (GEÇİŞ) FORMELLERİ: Bir olaydan, başka bir olaya geçici sağlayan formellerdir. Dört grupta incelenebilir.

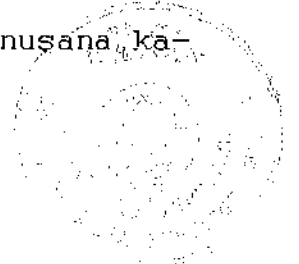
A) Masaldaki Olayı ve Kahramanı Değiştirmek için Kullanılan Formeller:

Bunlar gitmekte olsunlar. O anda bir yılan, Koskos Efendi atıldığı gibi yılanın tepesini vuruyor, kafasını koparıyor, geri tarafını yutuyor. (2)

Öbür taraftan oduncunun getirdiği gözlerini kız takıyor. (22)

Kardeş gitmekte olsun, bu kalkıyor kapıyı sırtına alıyor, bacayı da çıkarıyor sırtına alıyor. (27)

Burda et pişedursun. Adamla surdan burdan konuşana, ka-
dar bir saat geçiyor. (25)

Öteki tarafta hırsızlardan biri:

"Bu nasıl istir, ben gidip camiye bakacağım" diyor. (30)

B) Dinleyicinin Dikkatini Artırmak için Söylenen Formeller:

Kurt gidiyor, bir kısır keçi çalıp getiriyor ki, ne ayı kazanı getirmiş, ne de domuz odunu yakmış. (2)

Arkasından da Koskos Efendi çıkıyor ki, elma kadar bir kedi. (2)

Koskos Efendiyle tilki geliyorlar ki, kavurma pişmiş, hiç kimse yok. (2)

Kız gide gide bakıyor ki, bir kurt (1)

Kız içeri girip bakıyor ki, kurt yatağın içinde yatıyor. (1)

Bakıyorlar ki, kapı açık. (1)

Oradan böcek bakmış ki, gelinciler, atlılar geliyor, fare gelmemiş. (3)

Sıçanoğlu Süleyman bu lafı işitince gelmiş bakmış ki, böcek camura batmış. (3)

Kız ile ana birbirlerini sorduktan sonra cömlegin içine bakarlar ki, toprak. (4)

Kadın kafasını kaldırıp pencereye bakmış ki, kediler elele tutuşmuş nasıl oynuyorlar. (6)

"Ben acaba rüya mı görüyorum?" diyerek elini yorganından yere uzatmış ki, çayır çimen içinde yatıyor. (6)

Dokuz ay sonra doğum yapıyor, bakıyor ki, bir kabak. (11)

Bir de geliyor, yaklaşıyor ki, derenin içinde güzel, altın saçlı bir kız yıkanıyor. (11)

Padişahın oğlu annesini alıyor, getiriyor ki, yerlerde yuvarlanan bir kabak. (11)

Buna sinirlenen kadın oklavayı kabagın başına bir vurmuş ki,kabak bu acıyı bir türlü unutamamış. (12)

Bir de kabak gözünü açmış ki,sabah olmuş, ama baba yanında yok. (12)

Kız da arkasından gidiyor ki,ciğeri kedinin ağzından alsın. (7)

Oraya gidiyor ki, üç tane kedi, gül yağı ellerinde oraları siliyorlar. (7)

Biraz daha ileri gidiyor ki,kızcağız, bakıyor orda da üç tane kedi çamaşır yıkıyorlar. (7)

Bakıyor ki, uzun bir salon (7)

Biraz daha gidiyor ki,üç tane kedi hamur yoğuruyorlar. (7)

Gidiyor ki,bir sandalyede kocaman bir kedi oturuyor, yanında bekçileri. (7)

Bunu,alıyor götürüyor ki,annesi kapının önünde. (7)

Torbasını çevirip döküyorlar ki, Allah'ım ,altınlar, inciler, mercanlar, neler, neler, yok ki nasıl seviniyorlar.(7)

Kadın bakıyor ki,ölçeğin altında altın var. (7)

O da mağaraya gidiyor ki, orda kediler temizlik yapıyorlar. (7)

Gidiyor ki,orda çamaşır yıkıyor,kediler.(7)

Geliyor ki annesi kapıda bekliyor. (7)

Balıkçı dönüyor geliyor ki,kocaman bir saray yapılmış, evinin önünde. (10)

Adam evine geliyor ki,kapıda usaklar, hizmetçiler. (10)

Adam gelmiş ki, -Aman Allah'ım-, elbiseler, her bir şeyler hazır.(10)

Adam bir de gelmiş bakmış ki, ne ev kalmış, ne birsey kalmış. (10)

Bir de uyanıyor ki, yünler yıkanmış, bembeyaz olmuş, asılmış çalılara çırpılara. (8)

Gidiyorlar ki, bahçenin orda tandır. (8)

Kızı çıkarıp getiriyorlar ki, ağzı yüzü bütün küle bulanmış. (8)

Sabahtan kalkıyorlar ki, Türk kızı kaçmış. (13)

Yılan o kadar büyükmüş ki, korkudan kızın dudakları uçuklamış. (15)

Yılan kalkmış ki, kızı öldürsün. (15)

Yine analığı saraya haber göndermiş ki, "Benim kızımı alın" diye. (15)

Bunu gören baba bir bağırır, bir bağırır ki, öbür odada yatan annesi koşup oğlunun yanına gelmiş. (16)

Bir yere gelmişler ki, kızın tanıdığı mahalle değil. (17)

Odayı açıyor ki, içerisinde saçlarından asılmış bir sürü kız. (17)

Kız bakıyor ki, ablası da orada (17)

Açıyor bakıyor ki, Allah'ım, kardeşleri orda. (17)

Gidiyor, gidiyor bakıyor ki, orda bezirganlar. (17)

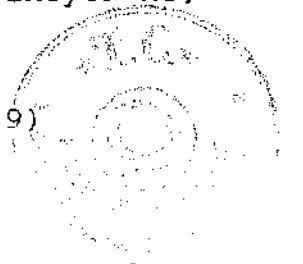
Bir de bakıyorlar ki, ileriden bir adam geliyor. (17)

Bu adam o kadar korkakmış ki, sinekten korkarmış, fareden korkarmış, tilkiden korkarmış. (19)

Birden uyanmış ki, yüzünde birseyler geziyor. (19)

"Hele anam!" diyerek ellerini vurduğu gibi bakıyor ki, kırk tane sinek ölmüş. (19)

Dev gelip bakıyor ki, orda bir kılış asılı. (19)

Deli Osman bakıyor ki,ekmek pişmiş.(19)

Bakıyorlar ki,Deli Osman ekmeğin altında.(19)

Bu çocuğu o kadar titrer, o kadar önem verirlermiş ki, çocuk bu ilgiden fazla rahatsız olurmuş.(21)

Bakıyor ki,ölü canlanmış, kızla konuşuyor.(21)

Bir de bakıyor ki,bir kambur daha geliyor yuvarlana yuvarlana.(25)

Kadın açıyor ki,oh, adamın mendili dolu.(25)

Kocası süpheleniyor evi geziyor ki,mutfakta yiyecekler çıkın çıkın dizilmiş sırayla.(25)

O gidince kadın ambarların kapağını açıp bakıyor ki, üçü tostop büzüşmüş,ölmüşler.(25)

Cuvalın da içine biraz taş koyuyor ki,ağır olsun da çıkmasın.(25)

Selam verirlerken bakmışlar ki,yanlarında sakallı bir adam.(26)

Padişahın oğlu, bakıyor ki, gömleğindeki altınlardan biri eksik.(26)

Bakıyor ki, gecenin yarısında bir şey geldi, koynuna girdi, çekiyor, durmadan çekiyor.(26)

Bakıyor ki,bir fare.(26)

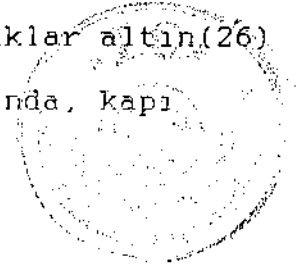
Padişahın oğlu kaldırıyor ki,bunu yere çarpsın.(26)

Kara Vezir'e haber gönderiyorlar ki, Al-i Osman padişahının oğlu kızını istemeye gelmiş.(26)

Kaleyi gezdiriyorlar ki,bir kelle kalmış ki kale tamamlansın.(26)

Sofralar getiriliyor ki,bütün tabaklar, çanaklar altın(26)

Akıllı kardeş bakıyor ki,deli kardeşi arkasında, kapı

baca da sırtında.(27)

Aksam,kocası erkenden gelmiş ki,tavukla pilav yiyecek.(29)

Kaynana koşa koşa gelmiş ki,ne görsün gelin bağıra
bağıra ağlıyor.(33)

Cesaretini topluyor, korka korka camiin penceresinden
bakıyor ki,iki adam çekişiyorlar.(27)

Bunu da alıyor götürüyor ahıra ki,kardeşinin de cesedi
orda.(31)

Çocuk bakıyor ki, elinde süzgeç kasık var, bununla
doymayacak.(31)

Bakıyor ki,köyün hocası geldi.(32)

Kadın yemeği alıp gidiyor, doğru alını beyaz öküzün
yanına, bakıyor ki,kocasıyla yeğeni.(32)

Güvene güvene gidiyor ki,yine kocasıyla Tomsirik.(32)

Kadın yemeği alıp getiriyor ki,yine kocasıyla Tomsirik(32)

Bir de bakıyor ki,hoca biraz ötede.(32)

Bakıyor ki,elma ağacında elmalar dökülmüş.(32)

Hoca da zannediyor ki,taş topluyor.(32)

Gidip hocayı dürtüyor ki,hoca odun gibi olmuş.(32)

Kadını bir yokluyorlar ki,hocanın edep yerleri
orda.(32)

Bir de bakmış ki,çocuk kıpırdanıyor.(37)

Kız o kadar güzelmış ki,buna her taraftan her ülkeden
talipler gelmeye başlamış.(34)

Bakıyor ki,dünya kadar kelle yığılmış.(34)

Bir de geliyorlar ki,küçük bir köy yoksul mu yoksul
bir köy.(34)

Kız eve giriyor ki,evde hiçbir şey yok.(34)

Bir de gözlerini açmışlar ki, ikisi de bir yatakta yatıyor. (18)

Eve gitmiş ki, ev tertemiz, sofraya hazır, yemek ocakta pişiyor. (35)

Yine eve gelmiş ki, ev tertemiz, getirdiği ördekler pişiyor ocakta. (35)

Ata biniyor ki, köse yollanıp gitsin. (9)

Bakıyor ki, köse kendisini çıkarmayacak. (9)

Biraz sonra bakıyor ki, bir ejderha süzülüyor kavağa çıkmak için. (9)

Bir de bakıyor ki, ejderha geliyor. (9)

Oğlan uyanıyor ki, kavağın gölgesi öbür tarafta, kendisi gölgede. (9)

Dönüyor ki, kuş çağırıyor kendisini. (9)

Bakıyor ki, birisi çağırıyor kendisini. (9)

Koç bir çıkıyor ki, dağ gibi bir koç. (9)

O kadar sevinmiş o kadar sevinmiş ki, hiçbir kimseye bu sevincini söyleyememiş. (39)

Kız bakmış ki, altın şamdan yanıyor, yanında kimseler yok. (40)

C) Masal Ortasında Geçisi Sağlayan Formeller= Bunlar kendi arasında, alt gruplara ayrılırlar.

a) Az Gitmek'le başlayan tekerlemeler

Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, altı ay bir güz gitmiş. (16)

Bu kalkmış, az gitmiş, uz gitmiş. (19)

Az gitmişler, uz gitmişler. (26)

Az gidiyorlar, uz gidiyorlar, yolları bir köye

düşüyor. (26)

Az gidiyorlar, uz gidiyorlar, epeyce bir gidiyorlar. (26)

Az gidiyorlar, uz gidiyorlar, dere tepe düz gidiyorlar. (34)

Az gidiyor, uz gidiyor, dere tepe düz gidiyor, altı ay bir güz gidiyor, bir çuvaldız yol gidiyor. (9)

Az gidiyor, uz gidiyor, bakıyor bir bataklığın başında su akıyor. (9)

Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, altı ay bir güz gitmiş. (40)

b) Gel zaman ile başlayan formeller:

Gel zaman git zaman ustası aniden ölmüş. (16)

3. BENZER DURUMLARDA KULLANILAN FORMELLER= Aynı masal içerisinde veya değişik masalarda, benzer hadiseler ve tasvirler için kullanılan, standart sözlerdir. Bunlar da kendi arasında alt bölümlere ayrılır.

I-Konuşmalar

A. Bir Varlığın Konuşması:-

B. İki Varlığın Karşılıklı Konuşması:-

1. Normal Konuşma:

"Keloğlan, leblebini ben yedim, dile benden ne dilerse?"

"Ben hiç bir şey dilemem." (20)

2. Soru-Cevap Şeklinde Konuşma

"Yahu, sen is misin, cis misin, sen nereden geldin, nasıl canavarsın?"

"Ben insanların içinden geldim. İnsanlar bana bakmadılar; ben de geldim dağda kuş tutarım, bir şeyler

ederim, karnımı doyururum. (2)

Sen kimsin, peri misin, melek misin?

..... (22)

II-Tasvirler

Sırma saçlı dünya güzeli bir kız... (11)

III-Bir Hareketin Tasviri

Koşa, koşa, koşa bir yol tutturuyor. (17)

Gidiyor, gidiyor, bakıyor ki orda bezirganlar. (17)

İğci Baba koştura koştura, eteklerini savura savura cübbesinin, bunlara yaklaşıyor. (17)

O köyde bir o yana, bir bu yana dolaşmış. (19)

Herkes geliyor geçiyor, geliyor geçiyor... (25)

Kız geliyor, kaz damına geliyor, ağlaya ağlaya gözleri bakla gibi şişmiş. (26)

Gıdıyor, gıdıyor, günlerce yol alıyor, nihayet bir memlekete geliyor. (31)

IV-Diğer Formeller

A) Bir Olayın Masalcı Tarafından Anlatılması

Dokuz ay , dokuz saat tamam olduktan sonra bunların birer tane erkek evlatları oluyor. (26)

Kadın ağlaya ağlaya demir çarık, eline demir asa, biraz da yolluk alarak oturduğu memleketten çıkıyor, çocuğu aramaya (39)

Dokuz ay sonra doğum yapıyor, bakıyor ki bir kabak (8)

4-BİTİŞ FORMELLERİ: Masalların sonunda söylenen formellerdir.

Her anlatıcının kullandığı değişik bitiş formelleri vardır.

Bunlar genellikle:

A) Çıplak Bitiş: Masalın sonunda iyiler mükâfatlandırılır, kötüler cezalandırılır.

Bunlar da değişik şekillerde söylenebilir.

a) Yiyip içip Murada Ermek:

Yiyip içip muratlarına geçmişler. (23)

Bu da yiyip içip muradına geçiyor. (19)

Öylelikle yiyip içip muratlarına geçiyorlar. (27)

Bunlar da yiyip içip muratlarına geçiyorlar. 30

Yiyip içip muratlarına geçiyorlar. (32)

Yemişler, içmişler muratlarına geçmişler. (35)

b) Yiyip İçmek:

Onlar da kaçıp gidiyorlar, bunlar da burda kavurma yiyip keyiflerine bakıyorlar. (2)

Sonra da yiyip içip keyfine bakıyor. (25)

Yiyip içip keyiflerine bakıyorlar. (39)

Yiyip içip keyfine bakmış. (29)

c) Mutlu Olmak:

Ondan sonra çok mutlu hayat yaşamışlar. (20)

Çok seviniyorlar, çok memnun oluyorlar, çok da mutlu oluyorlar. (11)

Çok mutlu yaşayıp gidiyorlar. (34)

Beraber mutlu bir hayat sürüyorlar. (38)

Çok seviniyorlar kızlarını gördükleri için, çok mutlu olurlar. (17)

Mutlu olup yaşayıp giderler. (33)

Yoksulluklarının verdiği üzüntüyü bir tarafa bırakıp mutlu olup yaşamışlar. (16)

Gayet mutlu yaşayıp gidiyorlar. (28)

B) Devam Eden, "İleriye Giden Bitiş":

Tilki de bir daha buralara gelmez. (4)

O da bir daha hırsızlık yapmamaya yemin etmiş. (5)

Ev sahibi şaşırmış, kediye şöyle bir bakmış, kedi ortadan kaybolmuş ve bir daha eve dönmemiş. (6)

Öbürleri zengin oluyor, bunlar da ölüyor. (7)

Tamam herşey uçup gidiyor. Kanaatsizliği yüzünden her bir şeylerini kaybediyor. (10)

Bu fesatlar da oturuyor evlerinde. (8)

Dev karısı: "Haydarova o yanına vursun

Haydarova bu yanına vursun

diyor ve onları yemekten vazgeçiyor. (13)

Mahinur ,koca orman içerisinde tek başına kalmış. Annesine de gidememiş. (14)

Yamyam, sabahleyin uyanmış ki ne misafir, ne de beslediği çocuklar var. Yemediğine bin pişman olmuş. (18)

Köprüden gelip geçmeyi artık yasaklamıyor. (36)

Yeniden kardan bir bebek yapmış, ama artık canlanmamış(37)

C) Ani Bitiş Formelleri:

Masalımız da burada bitti. (31)

Bu masalımız da bu kadar. (2)

C- Sahsi Bitirilişler:

Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine. (24)

D) Mükâfat ve Cezalar

a) Kırk Gün Kırk Gece Düğün

Bu tarafta kırk gün kırk gece düğün yapıp muratlarına ererler. (22)

O zaman buna kırk gün kırk gece toy, düğün yapılıyor.
(26)

Yeniden kırk gün kırk gece düğün yaptırıyor. Yiyip içip muratlarına geçiyorlar. (9)

Memlekete dönünce kırk gün kırk gece düğünle bununla evlenmiş. (40)

b) Katır-Satır Seçimi

Kırk katırın kuyruğuna bağlanan çingen kızı dağlardan, tepelerden aşarak her bir parçası bir yerde kalıyor. (21)

Kırk katırın kuyruğuna ana kız bağlanıyor. Bunların her bir parçaları, bir yerde kalıyor. (22)

E- İç İçe Giren Bitiş Formelleri: Anlatıcı, masalın sonunda, bir kaç formeli bir arada kullanır.

Yemiş, içmiş muradına geçmiş. Gökten üç elma düşmüş. ikisi söyleyene, biri dinleyene. (3)

Kırk gün kırk gece düğün yapılmış. Yemişler, içmişler, muratlarına geçmişler. (12)

5- ÇEŞİTLİ FORMEL UNSURLARI= Yukarıdaki formellerin dışında kalan, sayı, renk ve yerle ilgili hususları konu alır.

A) Sayılar, Masallarda, anlatıcılar tarafından kullanılan 3,7,9 ve 40 sayıları formel olarak kabul edilmektedir.

a) 3 Sayısı

3 Kardeş

Kız Kardeşler: 14-17

Erkek Kardeşler: 31

Zamanla ilgili Olanlar:

3 gün: 14, 17,21

Tabiatüstü Varlıklar:

3 dervis: 22

3 dev: 39

Hayvanlarla ilgili Olanlar:

3 arkadaş- kurt, domuz, ayı-4 (2)

3 kedi:7

3 kuzu:31

3 yılan yavrusu:35

Yiyeceklerle ilgili Olanlar:

3 elma: 9

Insanlarla ilgili Olanlar:

3 kambur-25

3 arkadaş-28

Eşya ile ilgili Olanlar

3 hediye (tarak, tas, leğen): 39

İş Yapma:

3 tembih: 9

Diğerleri:

3 defa bağırma: 23

3 masal:26

3 kişilik aile: 33

3 avuç su: 35

3 karşılaşma: 9

b) 7 Sayısı

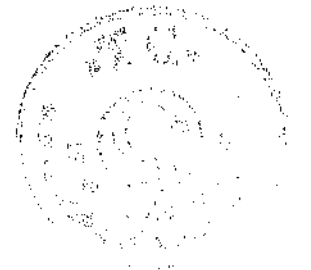
7 Kardeş

7 kardeş dev (19)

b) 40 Sayısı:

Zamanla ilgili Olanlar:

40 gün: (12,15,17,21)

40 gün 40 gece: (12,15,22,26,12,40.)

Hayvanlarla ilgili Olanlar:

40 Sinek- 19

Yiyeceklerle ilgili Olanlar:

40 kile buğday: 12

40 kile darı: 12

40 kile arpa: 12

40 türlü baharat: 39

Esyalarla ilgili Olanlar:

40 havan: 39

40 elek: 39

40 yorgan: 26

40 çubuk: 15

Mekan ile ilgili Olanlar:

40 oda: (17, 21)

Diğerleri

40 katır 40 satır (21,22)

40 takla (12)

B- Renkler:

a) Beyaz:

Beyaz kıyafet- 8

Bembeyaz çocuk- 37

Beyaz yün: 8

b) Sarı:

Altın Sac: 11

Sırma Sac: 12

c) Kırmızı:

Kırmızı sandalye (9,26)

c) Yeşil:

Yeşil Sandalye- (9,26)

d) Mavi:

Mavi gök: 9

Mavi kıyafet: 8

e) Pembe:

Pembe kıyafet: 8

F) Siyah:

Siyah gül: 14

Siyah yün: 8

Siyah bulut:14

C) Zaman ve Yer Formelleri:

a) Yer Formelleri:

1- Şehirler

İstanbul- (14, 21,)

Sivas- 28

2- Ülkeler:

Al-i Osman- (9, 26)

3- Dağlar:

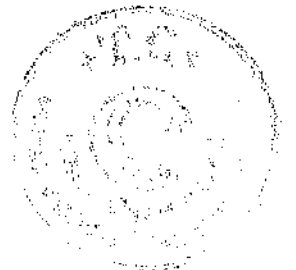
Tecer Dağı: 28

Kardeşler Tepesi: 28

NOTLAR

- (1) Saim Sakaolu, Gümüshane Masalları Metin Toplama ve Tahlil, Ankara 1973, s. 314
- (2) Saim Sakaolu, Gümüshane Masalları314-322

SONUÇ

Atıfet Bildik'ten derlediğimiz 40 masalın Thompson metoduna göre incelenmesine dayanan bu çalışmadan elde edilen sonuçlar şöyledir:

1- Çalışmamızın amacı, bir kültür malzemesi olan masalların derlenip, yazıya geçirilmesi ve incelenmesi gerekliliği düşüncesine dayanmaktadır.

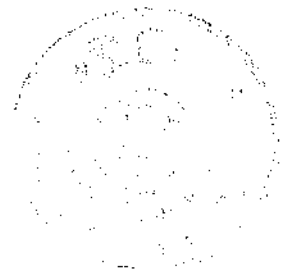
2- Atıfet Bildik, daha önce masallarını incelenmesi amacıyla kimseye anlatmamıştır. Ondan aldığımız 40 masal orijinal olup teyple tesbit edilmiştir.

3- Tezimize aldığımız metinler arasında yeni masal tipleri tesbit ettik. 40 masalımızdan ancak 32'sinin tip numarasını W. Eberhard- Pertev Naili Boratav'ın Typen Türkischer Volksmarchen adlı katalogunda tesbit ettik.

4- 40 masalımızdan yaklaşık 900 motif tesbit edilmiştir. Bunlardan 60 kadarı indeks'te bulunmayan motiflerdir. Bunların başına Türk masallarına ait anlamında (T) işareti koyduk.

5- Yıldızeli masalları formel yönünden zengin değildir. Masalların çoğunda aynı formeller kullanıldı. "Giriş" ve "Bitiş" formellerinin dışında en çok kullanılan formel "Dinleyicinin Dikkatini Artırmak için Söylenen Formeller" oldu. Bunun sebebi, masal anlatma geleneğinin eski önemini yitirmiş olmasıdır.

6- Kaynak şahsımızın yaşadığı yerin coğrafya ve iklim özellikleri masal olaylarına geçmiştir. Belirli masal ülkeleri yerini Sivas, Ulaş, İstanbul gibi yerlere

bırakmıştır. Sivas'ta hüküm süren sert ve uzun kış mevsimi masal olaylarını etkilemiştir.

7- Bütün masalarda olduğu gibi derlediğimiz masallar da eğlendirerek eğitmek amacını taşır. Bir çok masalda kurnazlığın kaybettirdikleri (1,2,4,9,22) akıllıca düşünebilmenin kazandırdıkları (17,18,19,34), kaderin önüne gecilememesi (21) gibi konular işlenmiştir. Masalarda iyiler mükâfatlandırılır, kötüler cezalandırılır (1,2,5,7,9,11, 20,21,22,26,29,32,35,36,39).

8- Masal metinleri içinde halk edebiyatının diğer mahsulleri de yer aldı. Atasözü (2), deyim (2,7,9), ninni (38), ağıt (24), değişik gelenek ve görenekler (11,22,26,30,31) gibi.

9- Kaynak şahıs masal olaylarından bir kısmını çağımıza getirdi. Örneğin padişahın bir başka ülkeye tayini çıkması, balıktan apartman istenmesi gibi.

10- Tezimiz, Tarihi-Cografî metoda bağlı kalınarak hazırlanmıştır. Kaynak şahıs hakkında bilgilerde Antropoloji metodu esas alınarak anlatıcının yetişmesi, eğitimi, çevresi, masal birikiminin nasıl oluştuğu gibi konular belirtilmiştir.

Sonuç olarak Yıldızeli Atıfet Bildik'ten derlenen 40 masal, yeni tesbit edilen 8 masal tipi, Türk masallarına ait 60 kadar motif, artık unutulmakta olan formel unsurları bu çalışmamızla Türk Edebiyatı'na kazandırılmıştır.

VI. BÖLÜM

METİNLER

1. KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ

Bir varmış, bir yokmuş... Eski zamanda bir aile varmış. Bu ailenin büyükanneleri orman içinde oturuyormuş. Bir de kırmızı başlıklı kızları varmış. Annesi o gün bamyı pişirmiş. Büyükanne de bamyı çok severmiş. Kadın kızına demiş ki:

"Hadi kızım, nenen bamyı çok sever, götür de yesin, sakın ormanda oyalanma"

Kız gide gide bakıyor ki bir kurt. Kurt kıza:

"Nereye gidiyorsun?"

"Neneme."

"Ne götürüyorsun?"

"Bamyı götürüyorum"

"Nenen nerede oturuyor?"

"Aha, şu karşısiki kulubede oturuyor."

Kurt, buna hiçbir şey söylemeden önceden koşup gidiyor Neneyi yutuyor. Kulübenin kapısını da açık bırakıyor. Gidip yatağına da yatıyor. Bir de kız gelip kapıyı vuruyor:

"Nene, nene!" diye bağırınca Kurt:

"Kapı açık." diyor.

Kız içeri girip bakıyor ki kurt yatağın içinde yatıyor.

"Gel kızım gel, karanlık artık dönemezsin, gel yanımda yat."

Kız geliyor, nenesinin yanında oturuyor.

"Nene, senin kulakların niye böyle büyük?"

"Seni güzel işitmek için."

"Nene, senin gözlerin niye böyle büyük?"

"Seni güzel işitmek için."

"Nene, senin ağzın niye böyle büyük?"

"Seni güzel yutmak için" deyip kızı yutuyor.

Kurt ayaklarını dikiyor güzelce yatıyor.

Kızın annesi babası kız gelmeyince meraklanıyorlar. Köyden birkaç kişiyi yanlarına alıp yola çıkıyorlar. Fenerlerle köşe bucak araya araya kulübeye geliyorlar. Bakıyorlar ki kapı açık. Kurt yatakta yatıyor. Karnı da şişmiş balon gibi, durumu anlıyorlar. Hemen ordan bir bıçak alıp kurdun karnını çiziyorlar, bunları çıkarıyorlar. Neneyle kız birbirine sarılmışlar. Kurt da ölmüş.

Bu masalımız da bu kadar.

2. KOSKOS EFENDİ

Zamanın birinde bir adamın kedisi varmış. Bu kediye hiç bakmazmış. Kedi demiş ki;

"Ben bunların kahrını çekiyorum. Savuşup gideyim, dağda, bayırda avlanayım, karnımı doyurayım, günüm geçsin."

Bu kedi gidiyor. Dağda gezerken bir tilki rastgeliyor buna. Tilki de ömründe hiç kedi görmemiş.

Tilki:

"Yahu sen is misin, cis misin, sen nereden geldin, nasıl canavarsın?" diye sorunca,

Kedi:

"Ben insanların içinden geldim. İnsanlar bana bakmadılar, ben de geldim, dağda kuş tutarım, birşeyler ederim, karnımı doyururum." diyor.

Tilki:

"Gel seninle kardeş olalım."

"Olalım." diyor kedi.

"Peki, ama senin adın ne?"

"Benim adım Sarıkaya, senin adın ne?"

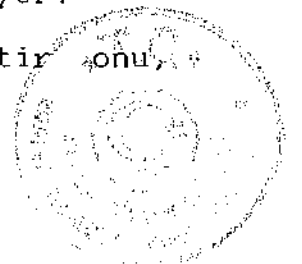
"Benim adım Koskos Efendi."

Bunlar gidip tilkinin inine yatıyorlar. Tilki:

"Kardeş, sen evde otur, ben gideyim bir kısır tavuk çalayım, geleyim de karnımızı doyuralım."

Tilki köyün birinden kısır tavuk çalmaya gidiyor. Tavuğu bağırta çağırta götürürken buna bir kurt raslıyor:

"Sarıkaya, o tavuğu nereye götürüyorsun? Getir onu, boynunu bükeyim de yuvarlıyayım, gitsin aşağı."

"Hadi ordan, o tavuk senin ağzına lâyük mı, onu seni beğenmeyen Koskos Efendi yiyecek"

"Allah, Allah bu Koskos Efendi nereden çıktı?.

Tilki biraz ilerliyor, bir ayı raslıyor. Ayı:

"Sarıkaya, o tavuğu nereye götürüyorsun. Getir ben yuvarlıyayım aşağı."

"Hadi ordan, o senin ağzına yakışmaz. Onu, seni beğenmeyen Koskos Efendi yiyecek."

Tilki biraz bu tarafa geliyor, domuzla karşılaşılıyor. O da diyor ki:

"O tavuğu nereye götürüyorsun, getir yiyeyim."

" Onu, seni beğenmeyen Koskos Efendi yiyecek."

Üçünün birden dizlerinin bağı kırılıyor.

Kurt:

"Ne yapalım, bu canavar, hakikaten bizden kuvvetli bir canavarsa biz bunu davet edip kardeş olalım. Daha bize birşey etmesin. Yok bizden ufak bir canavarsa tutar, parçalar yeriz, eskisi gibi serbest oluruz."

"Kim gidip bunu davet edecek?"

Kurt:

"Ben bir kısır keçi çalayım." der. Sonra ayıya dönüp:

"Sen de bir köyden kazan çal gel." der. Domuza:

"Sen de burdan, bir yerden odun modun topla, getirip keciyi keselim, doğruyalım, kızartalım gidip davet edelim, bunları. Zaten bizden kuvvetsiz bir canavarsa hesabını görürüz, yok eğer bizden kuvvetli ise, kardeş oluruz bu korkuda üzerimizden kalkar." der.

Kurt gidiyor bir kısır keçi çalıp getiriyor ki,ne ayı kazanı getirmiş,ne de domuz odunu yakmış.

"Niye gitmediniz?" diye soruyor

"Vallahi biz Koskos Efendi'den korkuyoruz, gidemedik ya bize rastgelirse."

Neyse Kurt korka korka gidiyor. Kazanı da, odunu da getiriyor.Keçiyi keşiyorlar, doğruyorlar bir kazan et pişiriyorlar.

Ayı da, domuz da korkusundan davete gidemiyor. Yine kurt titriye titriye, yavaş yavaş Sarıkaya'nın inine gidiyor. Yavaş ince bir sesle, korka korka, titreye titreye:

"Sarıkaya !"

Sarıkaya içeriden çıkıyor. Arkasında da Koskos Efendi çıkıyor ki elma kadar bir kedi.

"Vayy, bizim evimiz yıkıldı, kapımız kapandı. Kaç günden beri dizimizin bağı kırılmıştı. Bu kediden bizim yüreğimiz yarılıyor. Şimdi ben bunu yersem ayıyla domuz inanmazlar,derler sen korkudan gitmedim, iyisi mi bunu götürüyüm de onlar da görsün, orda yiyeyim bunu."

Kurt evvelden titriye titriye gidiyordu ya şimdi böyle kuyruğunu cengelledi belinin orta yerine, önünde Koskos Efendi, kurt geriye dişlerini bileye bileye.

"Senin evini yıkarım, beş dakika ömrün kaldı senin" diyor.

Bunlar gitmekte olsunlar, o anda bir yılan, Koskos Efendi atıldığı gibi yılanın tepesini vuruyor, kafasını koparıyor, geri tarafını yutuyor. Kurt bunu görünce:

"Vayy evin yıkılsın,koca yılanı bir seferde yuttu."
diyor.

Biraz daha ileri gidiyorlar, havadaki bir serçe kusunu
Koskos Efendi kapıp yiyor. Kurt:

"Vayy evin yıkıla bunun önünden ne uçan kurtulacak, ne
kaçan, çok fena bir şeymiş bu,nasıl etsem de bunun elinden
kurtulsam." diyor.

Kurt biraz yanıştığı gibi arkadaşlarına:

"Arkadaş, kusura bakmayın, bizim arkadaşlar biraz tem-
beldir, yemeği hazır etmezler, ben ileri gideyim siz geriden
yavaş yavaş gelin, ben yemeği hazırlıyayım."

Kurt virajı döndüğü gibi kuyruğunu dikeyyor. Ayıyla
domuzun yanına gidip:

"Arkadaş, kendi ufak birşey ama önünden ne uçan, ne
kaçan kurtuluyor. Başını kurtaran kaptan. Ben kaçıyorum."

Dağdan yukarı gidiyor. Domuzun dizleri kırılıyor.
Orda meşelerin yaprağı dökülmüş, onların içine gömülüyor. Ayı
da korkusundan armut ağacına çıkıyor.

Koskos Efendi'yle tilki geliyorlar ki kavurma pişmiş,
hiç kimse yok. O yana bu yana sesleniyorlar kimse yok.

"Neyse, nereye gittilerse gelirler, gel biz yiyelim,
karnımızı doyuralım" diyorlar.

İkisi kavurmanın başına geçip güzelce karınlarını doyu-
ruyorlar. Kedinin tuvaleti geliyor. Kedi kısmı yeri eşer
öyle tuvaletini yapar. Gider tam domuzun saklandığı yeri eşme-
ye başlar. Domuz birden:

"Vayy evi yıkılasıca , koca bir kazan kavurmayı yedi, beni burda nerden sezdi? Beni tutup yiyecektir." diyor.

Domuz kaçınca kedi neye uğradığını şaşırıyor. Korkusundan ordaki armut ağacına çıkıyor. Ayı zannediyor domuzu tutamadı kendisine geldi. Kendi kendini ağaçtan atıyor. Beline de bir armut düşüyor. O da kaçıp gidiyor. Kurt onları bekliyormuş. Ayı, kurt, domuz üçü bir araya geliyor. Kurt soruyor:

"Ne yaptı size?"

Domuz:

"Sus kardeşim, koca bir kazan kavurmayı yedi, karnı doymamış ki bizi buldu, zorla kaçtım"

Ayı da diyor ki:

"Git kardeş git, sana ne yaptı ki belime bir yumruk vurdu halen nefes alamıyorum. (Hani beline bir armut düşmüştü ya.)

Onlar da kaçıp gidiyorlar, bunlar da burda kavurmayı yiyip muratlarına eriyorlar.

3. DONUZLAN BÖCEĞİ

Bir varmış, bir yokmuş... Allah'ın kulu çokmuş. Çok söylemesi günahmış. Bir donuzlan böceği varmış. Yavaş yavaş gidiyormuş. Çoban:

"Nereye gidiyon, donuzlan böceği?"

"Donul donul et de, duvarlar dibinde kal da."

"Beni alın mı?"

"Alırım."

"Neyle dögen beni?"

"Değnegiminen döğerim... demiş, çoban

Böcek bırakıp gitmiş. Ondan sonra böcek, bir fareye rastlamış. Fare:

"Nereye gidiyon, donuzlan böceği ?"

Böcek:

"Donul donul et de, duvarlar dibinde kal."

Böcek:

"Beni alın mı?"

"Alırım."

"Neyle dögen beni?"

"Kuyruğumla döverim."

Böcek fareye varmış. Yemekleri tükenmiş. Fare demiş ki:

"Ben gideyim biraz yemek getireyim"

Fare gitmiş. Bir köyde düğün oluyormuş. Gitmiş, dolaba girmiş. Böcek fareyi beklemiş, beklemiş gelmemiş. Oradan böcek bakmış ki gelinciler, atlılar geliyor, fare gelmemiş.

Böcek onlara demiş ki:

Tapur tapur atlılar,

Başı siyah börklüler"

Beyevine varasın,

Ballı kaymak yiyessin

Sıçanoğlu Süleyman, durmasın gelsin,

Seyröz Hatun bekliyor.

Gelinciler eve varıp, evdekilere söylerken fare dolaptan dinlemiş. Böcek sürünü sürünü çamura batmış. Sıçanoğlu Süleyman bu lafı işitince gelmiş bakmış ki böcek çamura batmış.

"Elini bana ver, ellengüç."

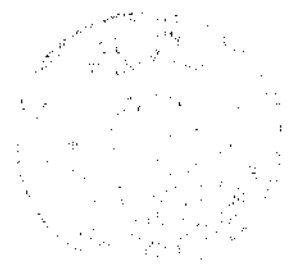
Böcek:

"Ben sana küslengüç."

Fare böceğe:

"Ben de sana deplengüç." demiş.

Tekmelemiş çamura gömmüş. Yemiş, içmiş muradına geçmiş Gökten üç elma düşmüş. ikisi söyleyene biri dinleyene.

4. YAŞLI KADINLA TILKI

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde... Bir ihtiyar kadın, bir de kızı varmış. Kadın kızını evlendirmiş, onu görmeye gidiyormuş. Kadının iki keçisi varmış. Bunlardan yağ toplamış, çömleğe koymuş, ağzını kapatmış, eline almış, yola çıkmış. Yolda giderken bir tilkiye rastlamış.

Tilki:

"Nene nereye?"

"Kızımı görmeye gidiyorum."

"Başka çocuğun yok mu?"

"Yok"

"Beni evlat et."

"Edeyim, ben zaten yalnızım"

"Nene, ver çömleği ben tutayım."

"Oğlum, sen küçüksün, yorulursun."

Tilki ısrar eder, kadın çömleği tilkinin eline verir.

Kadın:

"Oğul gel, önümden git, geride kalma."

"Ana, ben seni takip ediyorum."

Tilki bir taraftan yağı çıkartır yer, diğer taraftan kadını takip eder. Yağ biter. Tilki biraz toprak alıp çömleğin dibine koyar, kulpunu nenenin eline verir.

"Ana, sen bunu al, bacımın evine gir, ben geliyorum."

Yaşlı kadın içeri girer. Kız ile ana birbirini sorduktan sonra çömleğin içine bakarlar ki toprak!

"Ana, bu toprağı niye getirdin?"

"Ne toprağı?"

"Ana gel bak, sen toprak getirmişsin."

"O tilki, bana oyun etmiş, evladın hayırlısı, nasıl edelim de buna bir tuzak kuralım."

Tilki bacadan işitir.

"İyi ettim yaşlı karıya." der. Kadın:

"Oy sen patlayasın" der.

Kız:

"Ana artık yeter, bu senin başına çok iş getirecek."

"Kara sakız yok mu? Azıcık kara sakız, bacanın ağzında eritem, o gelip kuyruğunu aşağı sarkıtınca kuyruğu kopar."

Bacaya kara sakızı yapıştırırlar, atesi yakınca sakız erir, yumuşar, tilki kuyruğunu aşağı salladığı gibi kuyruğu yapışır. Çekince de kuyruğu kopar. Ertesi gece tilki gelir:

"Ana ne olur, kuyruğumu ver, bir daha seni rahatsız etmem."

"Git yağımı getir"

Tilki koyuna gider:

"Koyun, ne olur, süt ver, sütü mayalıyayım, yoğurt olsun, yoğurdu yayayım, yağ edeyim, yaşlı kadın da kuyruğumu versin, bir daha da gelmem buraya." Koyun:

"Git bana yaprak getir."

Tilki bu defa duta gider:

"Dut, dut yaprak ver, koyuna götürüyüm, koyun süt versin, yoğurt yapayım, yoğurdu ayran edeyim, yağ yapayım, yaşlı kadına vereyim o da kuyruğumu versin, bir daha gelmem buraya."

Dut:

"Git bana su getir, beni sula."

Tilki çeşmeye gider:

"Çeşme bana su ver, dutu sulayayım, dut yaprak versin, yaprağı koyuna vereyim, koyun süt versin, sütü yoğurt edeyim, yoğurdu ayran yapayım, yağı yaşlı kadına vereyim, o da benim kuyruğumu versin bir daha da gelmem buraya.

Çeşme:

"Git kızları getir, önümde oynasınlar."

Tilki:

"Kızlar gelin, çeşmenin başında oynayın, çeşme su versin, suyu duta götürüyüm, dut yaprak versin, yaprağı koyuna vereyim, koyun bana süt versin, sütü yoğurt yapayım, yoğurdu ayran edeyim, ayrandan yağ yapayım, yaşlı karıya vereyim, o da benim kuyruğumu versin, bir daha da gelmem buraya"

Kızlar:

"Git bize yumurta getir."

Tilki tavuklara:

"Tavuklar, yumurta verin, kızlara götürüyüm, kızlar gelip çeşmede oynasınlar, çeşme su versin, suyu duta götürüyüm, dut yaprak versin, yaprağı koyuna vereyim, koyun bana süt versin, sütü yoğurt yapayım, yoğurdu ayran edeyim, ayrandan yağ yapayım, yağı yaşlı kadına vereyim, o da benim kuyruğumu versin, bir daha da gelmem buraya.

Tavuklar:

"Git, bize darı getir."

Darı eken çiftçiye tilki yalan söyler:

"Çiftçi, çiftçi, eşegini kurt yıyor."

Çiftçi bıcağını alıp koşar. Tilki de darıyı torbayla

alıp tavuklara verir, kızlar çeşmede oynar, eşme su verir, suyu duta götürür, dut yaprak verir, yaprakları koyuna götürür, koyun süt verir, sütü yoğurt yapar, yoğurdu ayran yapar, yağı çıkarır, yaşlı kadına götürür. Tilki bir daha da buralara gelmez.

5. KONUŞAN HOROZ

Eski zamanlarda birbirini seven iki komşu varmış. Bu komşuların çöplerini attıkları boş bir arsa varmış, karşılardaki komşunun horozu çöplükte eşinirken bir altın bulmuş. Horoz başlamış bağırmaya:

"Üüüüü, ben bir altın buldum!"

Bu sesi duyan öbür komşu horozu yakalamış, kesmiş. Karnındaki altını çıkarmış. Karısına:

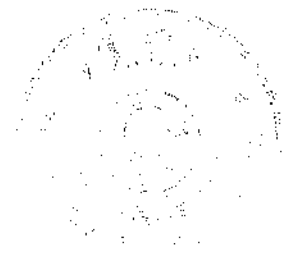
"Bu horozu pişir, altına da bir pilav yap" demiş. Horozun sahibi olan komşusunu da davet etmiş.

Akşam misafirler gelmiş, sofraya oturmuşlar. Horozun konulduğu kabin kapağı kaldırılınca horoz ötmeye başlamış!

"Üürüü, ben bir altın buldum, Şahin elimden aldı."

diye bağırmaya başlamış.

Ev sahibinin ismi Şahin'miş. Böylece ev sahibinin hırsızlığı ortaya çıkmış. O da bir daha hırsızlık yapmamaya yemin etmiş.

6. TEKİR

Evvel zaman içinde bir kadın arkadaşına yatıya misafir gitmiş. Arkadaşı çok sevinmiş. Yemişler, içmişler gec vakitlere kadar sohbet edip oturmuşlar. Yatma vakti gelmiş. Ev sahibi bir güzel yer yatağı yapmış:

"Haydi Allah rahatlık versin"

Kapıyı örteceği vakit sedirin bir köşesinde uyuyan kediyi görmüş:

"Haydi, Tekir, çık dışarıya, misafiri rahatsız edersin" demiş.

Ama kedi yerinden kıpırdamamış. Kadın:

"Öyle ise misafirim sana emanet" deyip kapıyı kapamış.

Misafir derin bir uykuya dalmış. Birden camın vurulduğunu duymuş. Dışarıdan bir sürü mırıltılar geliyormuş. Kadın kafasını kaldırıp pencereye bakmış ki kocaman bir kedi.

"Tekir, Tekir" deyip duruyormuş. Tekir de

"Ne diyorsun Bekir?"

"Falanca yerde düğün var, oraya gidiyoruz, seni almaya geldik, haydi gel. "

"Ben gelemem, ev sahibi misafiri bana emanet etti."

"Olsun, onu da getir" diye kediler ısrar etmişler.

"Peki, öyleyse" demiş Tekir

Birden kadının yatağı sallanmaya başlamış. Kadıncağız korkusundan küçük dilini yutmuş.

Ne ise bir patırtı, bir kütürtü, çalgı sesleri, oynamalar, gülmeler, kıyamet kopuyor sanki. Kadın yorganın yanını açıp bakmış ki, kediler elele tutuşmuş nasıl oynuyorlar

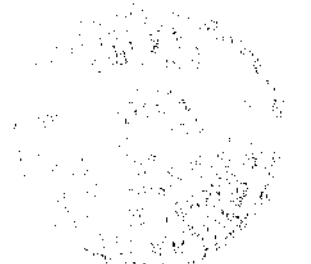
"Ben acaba rüya mı görüyorum?" diyerek elini yorganından yere uzatmış ki, çayır çimen içinde yatıyor. Bir avuç çimeni yolup avucunun ortasına almış. Korkusundan kıpırdayamıyormuş.

Ne ise sabah olmuş ev sahibi gelip:

"Haydi bacım,sofra hazır, nasıl rahat uyuyabildin mi?" diye sormuş.

"Ne uyuması senin şu kedi,beni sabaha kadar uyutmadı, düğüne götürdü, kedilerin düğünüymüş, Eger inanmazsan şu avucumun içindeki çimene bak."

Ev sahibi şaşırmış, kediye şöyle bir bakmış, kedi ortadan kaybolmuş ve bir daha eve dönmemiş.

7. KEDİLERİN HEDİYESİ

Bir varmış, bir yokmuş....Eski zamanlarda bir anneylen kızı varmış. Bunlar çok fakirlermiş. Bir gün kadın:

"Artık açlık canıma tak etti, kızım hadi git,komşulardan biraz para topla, biraz para iste, o topladığın paralarla ciğer al gel, pişirelim, karnımızı güzelce doyuralım."

Kız gitmiş, komşulardan para istemiş. Onlar da acımışlar, para vermişler. Kız ciğeri almış. Ciğeri getirirken kocaman bir kedi kızın elinden ciğeri kapmış, kaçmaya başlamış. Ciğer kedinin ağzında,kız arkasında koşmaya başlamışlar. Gide gide bir mağaranın önüne gelmişler. Kedi içeriye girmiş. Kız da arkasından gidiyor ki, ciğeri kedinin ağzından alsın. Oraya gidiyor ki, üç tane kedi, gül yağı ellerinde oraları siliyorlar. Mağara onların evleri.

"Aman canım, ne de güzel siliyorsunuz oraları, size yazık, durun, ben sileyim." demiş.

Bu kedilerin çok hoşuna gidiyor.

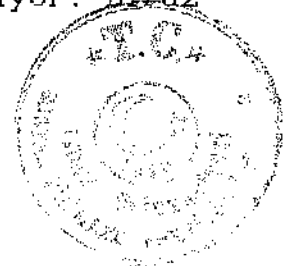
"Mırnav, mırnav, biraz daha ileri git!" diyorlar.

Biraz daha ileri gidiyor ki,kızcağız, bakıyor orda da üç tane kedi çamaşır yıkıyorlar.

"Aman, sizin ellerinize yazık, durun o çamaşırları ben yıkıyayım."

"Mırnav, mırnav, biraz daha ileri git!" diyorlar.

Bu biraz daha ileri gidiyor. Bakıyor ki, uzun bir salon. Kedi yine ciğer ağzında gidiyor. Kız onu takip ediyor. Biraz

daha ileri gidiyor ki, üç tane kedi hamur yoğuruyorlar!

"Aman, ne de güzel yoğuruyorsunuz o hamurları, size yazık durun ben yoğurayım!"

"Mırnav, mırnav biraz daha ileri git!"

Kızcağız bu defa ciğeri de unutuyor. Gidiyor ki, bir sandalyede kocaman bir kedi oturuyor, yanında bekçileri.

O kedi onların krallarıymış. Kedi oraya gidince kız:

"Aman, ne kadar da yakışmışın o koltuğa!"

Bu kralın çok hoşuna gidiyor.

"Götürün, bu çocuğun karnını doyurun, mükâfatını da verin."

Kızı alıp götürüyorlar. Binbir çeşit yemek kokusu geliyor mutfaktan. Kızı masanın başına oturtuyorlar. Pişen yemeklerden getiriyorlar, yediriyorlar, karnını doyuruyorlar, bir de kocaman bir torba veriyorlar eline.

"Sakın bunu evine gidinceye kadar açma, gidince de evinizdeki bütün tahta deliklerini kapat, öyle bunu aç." diyorlar.

"Peki" diyor kız.

Bunu alıyor götürüyor ki, annesi kapının önünde. Bekliyor ki, kız ciğeri getirsin, pişirsin.

"Nerde kaldın kızım?"

"Aman, anne, sorma başıma gelenleri, ciğeri kedi kaptı!"

"Nasıl kaptırırsın, herkesten topladığın parayla aldığın ciğeri?"

"Anne, kedinin arkasından gittim ki ciğeri alayım, aman, başıma neler geldi, mağaradan içeri girdim kedileri gördüm..."

Kız gördüklerini annesine anlatıyor. Annesi hayretler içinde kalıyor. Perdelerini kapatıyorlar, tahtaların deliklerini kapatıyorlar. Torbayı çevirip döküyorlar ki, Allah'ım inciler, mercanlar neler neler yok ki, nasıl seviniyorlar, nasıl seviniyorlar. Kadın ordan bir altın veriyor kızına:

"Götür bunu bozdur, erzak al getir."

Kız gidiyor, dolu dolu herşey alıp getiriyor. Pişirip yiyorlar. O altın onları birkaç gün idare ediyor. Annesi:

"Git kızım, komşudan buğday ölçeğini iste de ölçelim bakalım bu altın, inci ne kadar oluyor."

Ölçeği isteyince komşu:

"Bunlar fakir, ne yapacaklar ölçeği?" diyor.

Verdiği ölçeğin altına kara sakız yapıştırıyor.

"Bunlar ne ölçtüyse buraya yapışır, ben de bilirim." diyor.

Kız ölçeği getiriyor. Altını, inciye, zümrütü ölçüyorlar. Ordan bir tane altın ölçeğin altına yapışıyor. Kız komşunun ölçeğini alıp getiriyor veriyor. Kadın bakıyor ki, ölçeğin altında altın var. Geliyor bunlara:

"Siz bu altınları nereden çaldınız, bu pırıl pırıl altınları?"

Kadın:

"Vallahi, çalmadık, kızım ciğer aldı, sizlerin, hepimizin verdiği parayla, onu da kedi kapmış, o da kediyi takip edip mağaraya gidince bunu vermişler."

"Bu olacak şey mi, öyleyse yarın ben de kızımı göndereyim, aynı şey bakayım, bizim başımıza da gelecek mi yoksa sizin hırsızlığınızı herkese yayarım."

Ertesi gün, kadın kızına para veriyor:

"Git ciğer al, (kızın gittiği yolları da öğrenmişler,)" deyip gideceği yeri, yolları kızına tarif ediyor. Gerçekten kedi gelip kızın elindeki ciğeri kapıyor. Kız bunun arkasından gidiyor, kız gidiyor, kedi gidiyor. O da mağaraya gidiyor ki orda kediler temizlik yapıyorlar. Kız kedileri tekmeliyor:

"Çekilin yolumdan, pis hayvanlar!" diyor.

Her bir kedi bir tarafa savruluyor, zavallı hayvanlar, Ordan biraz daha gidiyor, gidiyor. Bununla hiç konuşmuyor hayvanlar. Gidiyor ki orda çamaşır yıkıyor hayvanlar. Vuruyor bunlara, çamaşır suyunu da döküyor:

"Kediler çamaşır da mı yıkar, çekilin yolumdan.

Kediler buna nasıl hırslı hırslı bakıyorlar. Biraz daha ileri gidiyor ki, kediler hamur yoğuruyor. Bunların hamurlarını ellerinden alıyor, atıyor, birer tekme de atıyor. Kedilerin çok canı yanıyor. Gidiyor, gidiyor daha ileride kralı görüyor, aynı şekilde

"Sen kedisin, böyle seylere özenip sandalyelere oturuyorsun, kral süsü veriyorsun kendine, pis mundar kedi!" diyor.

Kedinin sandalyesini nasıl sarsıyor, nasıl sarsıyor. O zaman kedi diyor ki:"

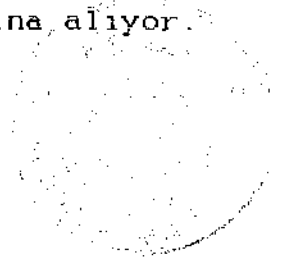
"Götürün bunun karnını doyurun, mükâfatını verin."

Götürüyorlar bunu, karnını doyuruyorlar, kıza da diyorlar ki!

"Kapıyı, penceriye kapat, evinizin içindeki tahta delik lerini kapat, bu torbayı aç!"

Kız sevine sevine geliyor, torbayı da sırtına alıyor.

Geliyor ki, annesi kapıda bekliyor:

"Verdiler mi kızım sana da torba?"

"Verdiler anne."

Ama kızın sırtındaki torbada kımıl kımıl birşeyler kıpırdıyor. Annesi kapıyı, pencereyi kapatıyor, tahta delikleri, ni kapatıyor. Gelen melen olmasın diye kapıyı da kilitliyorlar.

Birden torbayı çeviriyorlar ki, yılanlar, akrepler, ne kadar zehirli hayvan varsa torbanın içinde. Hepsi yayılıyor etrafa. Anneyle kızını sokup öldürüyorlar.

Fesatlıklarının cezasını çekiyorlar. Öbürleri zengin oluyor, bunlar da ölüyor.

8. FATMA

Vakti zamanında bir aile varmış. Kadıncağzı ölüyor. Adam da kızını çıldırasıyla seviyor. Aradan zaman geçiyor.

Adam:

"Kızım, bu böyle olmayacak ben evleneyim."

Kız razı olmuyor, ama kızı kim dinlesin. Adam evleniyor. Adamın evlendiği kadının da iki kız varmış. Bunları da alıp getiriyor. Kadının kızları son derece çirkinmiş. Fatma da olabildiğine güzelmiş. Kadın bunu müthiş kıskanıyor. O küçük çocuktan ne işler bekliyor. Evin bütün işlerini buna yaptırıyor.

Bunların koyunları varmış. Kadın diyor ki:

"Sileceksin, süpüreceksin, evin işlerini bitirdikten sonra koyunları, inekleri yayacaksın.

Kıza çobanlık da yaptırıyor. Kızlarını da evde oturtuyor. Kız da hergün gidiyor, hayvanları nerde güzel otlaklar varsa oraya götürüyor, hayvanlar nasıl güzel besleniyor. Ineklerin bir tanesi bir memesinden yağ, bir memesinden bal akıtıyor, kıza:

"Gel, gel bizi böyle besliyorsun gel em." diyor.

Kız yağ, bal eme eme gün geçtikçe güzelleşiyor. Kadın buna bir kuru, yanmış ekmeği verdiği halde bu işe akıl erdiremiyor. Soruyor:

"Sen niye böyle şişmanladın, güzelleştin?"

Kız:

"Beni inek besliyor. Bir memesinden yağ akıyor, bir memesinden bal akıyor, ben de emiyorum."

Kadın kızlarına:

"Yarın siz gideceksiniz, siz de yağ, balı yiyin güzellesin!" diyor.

Onlara çörekler yapıyor, börekler yapıyor, yolluklar yapıyor. Kızlar hayvanları otsuz bir yere götürüyorlar, kendileri annelerinin hazırladığını yiyorlar. Hayvanlar akşama kadar aç kalıyorlar. Kızlara da yağ, bal vermiyorlar.

Ertesi gün kadın:

"Yine siz gideceksiniz, bugün vermezlerse, yarın verirler, size alışacaklar." diyor.

Kızlar yine gidiyorlar, ama hayvanlar ne yağ veriyorlar ne de bal, hayvanlar da beslenemiyor. Kadın bakıyor olacak gibi değil üvey kızına:

"Bana bak Fatma, bu siyah yünleri yıkayacaksın, arıtacaksın, bembeyaz yapacaksın!" diyor.

Kız hayvanları önüne katıyor, yünleri de alıyor.

Ağlıyor, ağlıyor, derenin kenarında:

"Ben bu siyah yünleri nasıl beyazlatacağım." diye. Ordan koyunlar diyor ki:

"Sen hiç üzülme, sen hadi biraz yat dinlen, şimdi senin yünlerin bembeyaz olacak."

Kız:

"Ben nasıl yatıp uyuyayım, akşam analığım beni öldürür diye düşünürken sıcak da basmış yatıp uyuyor. Bir de uyanıyor ki, yünler yıkanmış, bembeyaz olmuş, asılmış çalılara, çarpılara. Kız nasıl seviniyor, nasıl seviniyor, topluyor yünleri, eve geliyor. Kadın:

"Nasıl yaptın sen bunu?"

diye sorunca olduğu gibi anlatıyor.

Kadın bu da olmayacak diyor. Kızın çok sevdiği bir inek varmış. Kadın tutturuyor

"Bu kesilecek"

Kız ağlıyor, sızlıyor. Kadın:

"Hayır bu inek kesilecek." diyor.

Kız babasına yalvarıyor inek kesilmesin diye.

"Baba ne olur, onu kesme, nepsini de seviyorum, ama bu başka, bu inek bana yağ veriyor, bal veriyor beni besliyor, ne olur kesme."

Adam kızını dinlemiyor. Inek, kesileceği gün diyor ki:

"Bak Fatma, benim etimden hiç yeme, kemiklerimi de ahıra göm, ne zaman darda kalırsan gel gömdüğün yeri aç, ben sana yetişirim."

Kız inegin etini yemiyor.

Aradan zaman geçiyor, Kadın kıza çok eziyet ediyor. Pa-dışahın oğlu evleniyormuş. Tellallar çıkarılmış, fakiri zengini herkes davetlidir diye. Bunlar duyunca hazırlanıyorlar. Fatma da gitmek isteyince

"Sen nereye , otur oturduğun yerde işini gücünü yap, sil süpür, sen burda otur."

Bunlar kalkıp gidiyorlar. Kızın aklına kemikler geliyor. Ahıra gidip kemikleri açıyor.

"Beni götürmediler, ben de gitmek istiyorum, ben de görmek istiyorum." diyerek ağlıyor.

Derken kızın önüne bir araba, arabanın atları beyaz bir kıyafet kıza. Yalnız ordan bir ses geliyor:

"Bir saat oturacaksın, üvey annenlerden önce geleceksin, sakın zamanını geçirme, hiç kimseye de konuşmayacaksın"

Kız gidiyor. Kızı hayranlıkla karşılıyorlar. Kılık, kıyafet, yüz güzel, oturtuyorlar baş köşeye. Kendi annesigilde oturmuşlar oraya. Herkes sırasına göre oturmuş. Üvey kardeşi annesine:

"Anne bu kız Fatma'ya ne kadar benziyor?" deyince annesi:

"Nerde Fatma'da bu güzellik?" diyor.

Kız annesigilden önce geliyor. Öteyi beriyi olduğu yere gömüyor.

Aradan zaman geçiyor. Yine bir düğün yapılmış. Büyük kimselerin düğünüymüş. Kız yine gidip ahıra ağlıyor, sızlıyor. Bu defa herşey pembe, atlar, pembe araba, pembe kıyafetler ortaya çıkıyor. Herşey pembe. Kız giyiniyor, süsleniyor, melekler gibi güzel. Gidiyor düğüne:

"Sen kimsin, peri misin, melek misin?"

Kızda hiç ses soluk yok. Bunu ikramlıyorlar. Kız annesigilden önce kalkıp geliyor.

Padışahın oğlu evleniyormuş, yine herkesi davet etmişler.

Kız bu sefer mavilere bürünmüş. Kız yine çok beğeniliyor. Padışahın oğlu da bunu çok merak ediyor. Bu sefer kızı takip ediyorlar. Kız çabuk çabuk giderken ayakkabısını düşürüyor. Geri dönüp de alamıyor, geç kalırım korkusuyla.

Padışahın oğlu ayakkabıyı alıyor

"Ben bunun sahibini bulacağım." diyor.

Kız eve geliyor. Herşeyi yerleştiriyor. Annesigil geliyor.

Annesi:

"Aman Fatma, bir güzel kız geliyor düğünlere, sana da benziyor."

Kız da sesini çıkarmıyor. Padişahın oğlu ayakkabıyı eline alıyor. Adamları yanında kapı kapı geziyorlar.

Geziyorlar, geziyorlar en sonu bunların evine geliyorlar. Hemen bu kızı götürüp tandıra baş aşağı dikerler, çıkmasın diye.

Padişahın oğlu ayakkabıyı kızlara giydiriyor. Olmuyor

"Daha başka kimse var mı burada?"

"Yok" diyorlar

Orda horoz bağıyor :

"Üüüüüü!"

Fatma Hanım tandırda

Ayakları yukarda."

"Bu neyin nesi?" diyorlar.

Kadın hemen kızlarına:

"Şu horozu susturun çabuk!" diyor.

Ama adamlar duyuyor. Gidiyorlar ki bahçesinin orda tandır. Tandırın içinde kız. Kızı çıkarıp getiriyorlar ki, ağzı yüzü bütün küle bulanmış. Ayakkabıyı getiriyorlar, kıza giydiriyorlar, ayakkabı kıza oluyor. Padişahın oğlu kızla evleniyor. Bu fesatlarda oturuyorlar evlerinde.

9. KÖSENİN İHANETİ

Bir varmış bir yokmuş..Vakti zamanında bir padişah varmış. Bu padişahın bir karısı varmış. Padişahın başka memlekete tayini çıkmış.Bunun bir atı varmış. At da hanımı da gebeymiş. Bu padişah vasiyet etmiş ki:

"Hanım, eğer oğlum olursa atımın da tayı olursa, oğlum on beşine geldiğinde at ta on beşine gider. Beni sorduğunda de ki senin baban filan yerde padişah. Bu parayı da eline verirsin. Atı da verirsin yalnız yanıma gelirken köseye selam vermesin."

Bu şekilde vasiyet ediyor. Padişah gidiyor başka memlekette padişahlık yapıyor.

Kadın doğum yapıyor. Oğlu oluyor. Okula gönderiyor. Tay da büyüyor. Oğlu soruyor annesine:

"Anne, benim babam yok mu?"

"Niye olmansın oğlum, senin baban filan yerde padişah. Sen babanın yanına gidecek yaşı buldun. Baban vasiyet etti köseye selam vermeyeceksin."

Kalkıyor oğlan, elbisesini giyiyor, atına biniyor. Yola çıkıyor. Az gidiyor uz gidiyor, dere tepe düz gidiyor altı ay bir güz gidiyor, bir çuvaldız yol gidiyor. At da susuyor, kendisi de susuyor. O anda bir köse bunların önüne çıkıyor.

"Selamün aleyküm, sen nereye gidiyorsun?" diye soruyor. Oğlan hiç sesini çıkarmıyor, cevap vermiyor. Köse kayboluyor. Bir iki kilometre sonra yine ortaya çıkıyor:

"Nereye gidiyorsun?"

Oğlan cevap vermiyor. Uçüncü de atın dizgininden tutuyor.

"Nereye gidiyorsun, arkadaş olalım seninle."

Oğlan mecbur kalıyor:

"Sana ne?"

"Niye kızılıyorsun, seninle arkadaş olalım."

Oğlan elinden kurtulamıyor. Gidiyorlar bir ıssız çöle düşüyorlar. Susuzluktan ciğerleri yanıyor. Bir kuyu rastlıyor Kuyuya inecekler Padişahın oğlu köseye diyor ki:

"Sen in kuyuya."

"Sen beni çekemezsen, sen yavrusun, beni çekemezsin, yalnız elbiselerine yazık, senin elbiselerini ben giyeyim, benim elbiselerimi sen giy, sen in kuyuya, bir kova su ata, bir kova su bana verirsin, sen de suyunu içersin, çekeriz gideriz."

Oğlan mecbur kalıyor. Elbiseleri değişıyorlar. İniyor Padişahın oğlu kuyuya. Bir kova su ata, bir kova su köseye veriyor. Uçüncü de kocaman bir sal kapanıyor kuyunun ağzına ata biniyor köse ki, yollanıp gitsin. Oğlan aşığıdan bağırıyor, fızan ediyor.

"Yapma, etme, beni çıkart!"

Bakıyor ki, köse kendisini çıkarmayacak. Diyor ki:

"Köse beni çıkart ben ölüp dirilene kadar sana kul olayım."

O zaman köse bunu çıkarıyor. Köse atın üstünde, padişahın oğlu yayan. Padişaha haber gidiyor:

"Oğlun geliyor."

Padişah oğlunu karşılamaya taburlarca asker yolluyor.

davullarla, zurnalarla oğlan karşılanıyor. Bunu alıp götürüyorlar. Fakat köse elbisesi giyene kanı kaynıyor, oğluna kanı kaynamıyor. Bir kaç zaman böyle geçiyor. Köse diyor ki:

"Babama söyleyin filan padişahın kızını bana istesin."

Padışah:

"Oğlum, ben onunla kaç sene harbettim. Onun kızını almaya imkan yok."

"Ben bilmem, ben onun kızını isterim. Hatta bu köse isteyecek kızını."

Niyeti köseyi öldürtmek. Korkusuz olmak için.

Padışah:

"İyi, köse giderse gitsin."

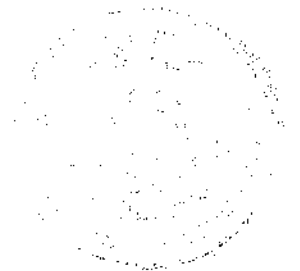
Halbuki, kendisinin oğlu, haberi yok

Köseyi yolluyorlar kızını istemeye. Köse gidiyor, aylarca, senelerce yol gidiyor. Yoruluyor bir kavağın altında kıvrılıp uyuyor. Biraz sonra bakıyor ki, bir ejderha süzülüyor kavağa çıkmak için. Hemen bu, kılıç vuruyor, ejderhayı öldürüyor. Ejderha iki parça oluyor. Meğerse o kavağın başında bir Zümrüdü Anka Kuşu yuva yapmış. Her sene bu ejderha gidip yavrularını yermiş. Bir de bakıyor ki, Zümrüdü Anka geliyor. Yavrusu diyor ki:

"Anne, hele, öbür tarafa bak!"

Zümrüdü Anka Kuşu bakıyor ejderha iki parça olmuş, yatıyor. Oğlan yine uykuya dalıyor. Kuş kanatlarını geriyor. Oğlana gölge yapıyor. Oğlan uyanıyor ki, kavağın gölgesi öbür tarafta, kendisi gölgede, bakıyor kuşun kanatları.

Kalkıyor gidiyor, Birisi çağırıyor bunu:

"Muhammet, Muhammet, Muhammet....."

Dönüyor ki kuş çağırıyor kendisini:

"Nedir, hayvan, niye çağırıyorsun beni?"

"Gel, gel, benim sırtımdan iki tüy ol sakla. Başın belaya geldiği zaman tüyleri sürt ben gelirim."

Oğlan tüyleri alıyor, cüzdanının bir tarafına saklıyor. Az gidiyor, uz gidiyor, bakıyor bir bataklığın başında su akıyor. Orda bir koyun doğurmuş, kuzusu bataklığa saplanmış neredeyse boğuluyor. Oğlan kuzuyu bataklıktan kurtarıyor, yıkıyor, temizliyor, kurutuyor, koyuyor oraya.

"Hayvan seni kurtardım, rızkını da Allah versin." deyip yoluna devam ediyor. Bakıyor ki birisi çağırıyor kendisini:

"Muhammet, Muhammet...."

"Nedir, hayvan, ne istiyorsun benden?"

"Gel benim sırtımdan iki tane tüy kapar, sakla, başın dara geldiği zaman birbirine sürt, ben gelirim."

Kuzunun tüylerini de alıyor, saklıyor. Biraz gidiyor. Yine çimenlik, suyun başında oturuyor, elini, yüzünü yıkıyor. Bakıyor ki, bir karınca suya düşmüş çırpınıyor onu da çöple alıyor, kenara koyuyor. Yoluna devam ediyor. Biraz ileri gidince yine birisi bunu çağırıyor:

"Muhammet, Muhammet...."

Bakıyor o karınca,

"Nedir, hayvan, niye bağıırıyorsun beni?"

"Zaten benim bu boynuzumun teki kırılmış, tekini de sen kır al, başın dara düştüğü zaman sürt birbirine, Ben gelirim."

Onu da alıyor. Gidiyor bu. Krala haber gidiyor Al-i Osman Padişahının oğluna kızı istenecek, kral:

"Gözü keserse gelsin!" diyor.

Kralın kapısının önünde iki sandalye varmış. Biri kırmızı, biri yeşil. Yeşil sandalyenin üstünde oturanı istemeye gidiyor. Krala diyorlar ki:

"Kızı istemeye gelmiş."

"Gelsin, yalnız bir koçum var, o koçun üstüne başka bir koç getirip benim koçumu yıldırırsa kızı veririm yoksa boynunu kestiririm."

Gidip oğlana durumu anlatıyorlar. Oğlan:

"Zaten ben ölüme gidiyorum." diyor.

Cebindeki kuzunun tüylerini çıkarıyor, birbirine sürüyor. Bakıyor kuzu yuvarlana yuvarlana geldi:

"Nedir, Muhammet?"

Oğlan durumu anlatıyor. "Peki" diyor kuzu. Sabah olunca oğlan krala:

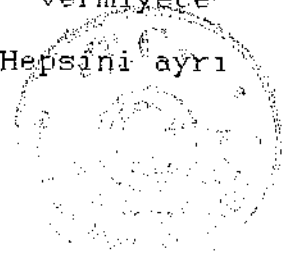
"Koçunu çıkart" diyor.

Koç bir çıkıyor ki, dağ gibi bir koç. Kendisinin ki, bir kuzu. Kuzu bir o yana gidiyor, bir bu yana gidiyor, kabarıyor, nasıl koça boynuz vuruyorsa, koç kırk takla atıyor, artık yerinden kıpırdamaz hale geliyor.

"Nasıl muradın yerine geldi mi?"

Kral diyor ki:

"Yok hele var. Kırk kile buğday, kırk kile darı, kırk kile arpa bunları birbirine katacağım. Sana lamba vermiyeceğim, sen bir gecenin içinde bunları ayıracaksın. Hepsini ayrı

ayrı bir köşeye yığacaksın. Buğdayın içinde darı görürsem, darınınkinde arpa görürsem boynunu vurdururum."

Oğlan ağlamaya başlıyor. Olacak gibi değil.

"Hele şu karıncanın boynuzlarını çıkarayım." diyor.

Cebinden boynuzları çıkarıp birbirine sürtüyor.

Karınca geliyor.

"Nedir, Muhammet?"

Oğlan durumu anlatıyor.

"Sen keyfine bak" diyor, karınca

Gece olduğunda kapılardan, pencerelerden karınca sökülüyor. Bir saatin içinde ambarın içindeki darıyı, buğdayı, arpayı birbirinden ayırıp yığıyorlar.

Sabah olunca kral geliyor. Oğlan soruyor:

"Nasıl, muradın yerine geldi mi?"

"Yok, benim kırk sene önce ölmüş bir oğlumla, kızım var onları dirilteceksin" yoksa boynun vurulur."

"Bu Allah'a mahsustur, ben hiç yapamam."

Oğlan bir de kuşun tüylerini birbirine sürtüyor. Kuş geliyor.

"Ne var Muhammet?"

Oğlan durumu anlatıyor. Kuş:

"Bu Allah'a mahsustur, ama sen benim yavrularımı kurtardın, ben senin istediğini yapacağım. Yalnız elini çabuk tutacaksın. Kraldan bir bakraç isteyeceksin. Ben seni göğe çıkaracağım. Gök nasıl mavi görünüyorsa yer de öyle mavi görünecek orda ab-ı hayat suyuyla, elmalar var. Başında ecinniler var. Biz onların uyku saatinde gideceğiz. Sen elini öyle indireceksin ki o ab-ı hayat suyundan bir bakraç alacaksın, elmalardan da ikiden aşağı koparmayacaksın. Fazla koparabili-

yorsan kopar, ecinniler uyanmazdan evvel sen bu işi yaptın yaptın, yoksa seni de parçalarlar, beni de."

Oğlan kuşun sırtına biniyor, çıkarıyorlar. Kuş soruyor:

"Yer nasıl görünüyor?"

"Elma kadar."

"Ne kadar görünüyor?"

"Kayboldu."

Yer, gök gibi mavi görününce cennet gibi bir bahçeye geliyorlar. Bahçenin başında havuz. Havuzun etrafında elma ağaçları. Bu oğlan hemen bakracı havuza batırıyor, dolduruyor. Elini uzatıyor, üç elma rast geliyor. Kuş aşağı inmeğe başladığında ecinniler:

"Vay sizi!"

diyerek arkalarından koşuyor. Kuş yıldırım gibi inince ecinniler bunlara kavuşamıyor.

Kuş bunu indiriyor, Oğlan soruyor:

"Ne yapacağım ben bunları?"

Kuş:

"Bu suyun yarısını birinin mezarına, yarısını öbürünün mezarına döküceksin. Bugün ölmüş gibi cesetleri bir araya gelecek, yeni mevta olacaklar. Herbirinin ağzına da bir elma sıkacaksın öbür elmeyi zayetmeyesin sakın, sana lazım olur belki. Dirilip kalkacaklar."

Kralı çağırıyor. Mezarlığa gidiyorlar. Kuşun dediklerinin aynısını yapıyor. İkisi de dirilip kalkıyorlar. Oğlan soruyor:

"Muradın yerine geldi mi?"

"Geldi, işte kızım sana teslim!"

Kızı teslim alıyor. Bir tabur da asker katıyor kral bunların yanına. Oğlan, kız, bir tabur asker yola düşüyorlar. Hudutlarına kadar bir tabur asker bunlarla gidiyor. Hududu geçtikten sonra:

"Askerler, bu bizim durak, Allah size selâmet versin, siz artık gidin."

Oğlan padişah oğlu, kız o anda oğlana aşık olmuş, Oğlan elmayı kıza veriyor. Padişaha haber gidiyor :

"Oğlum, kralın kızını almış geliyor."

Bunları askerle, bandoyla karşılıyorlar. Kırk gün, kırk gece düğün yapılıyor. Köse, kızın yanına gitmek için şart koşuyor:

"O oğlanı öldürmezseniz, ben gitmem!"

Padişah:

"Oğlum, yapma etme, o kralın kızı için ben o kadar harbettim alamadım, Allah buna yardım etti, getirdi."

"Yok, onu öldürmezseniz ben evlenmem!"

"Peki" diyor padişah.

Oğlanı öldürüyorlar, götürüyorlar, gömüyorlar. Ertesi gün kız gerdeğe girmiyor.

"Nedir, kızım senin derdin nedir?" diye soruyorlar.

"Beni getiren oğlanın mezarını açacaksınız, ben onun ölüsünü görmeden evlenmem!"

Kızı götürüyorlar mezara. Mezarı açıp ölüyü çıkarıyorlar. Kız hemen cebindeki elmayı çıkarıp oğlanın ağzına sıkıyor. Oğlan dirilip kalkıyor. Hemen gidip babasının

öpüyor. Babasına:

"Baba oğluna sor, anneme ne vasiyet etmiştin. Oğlun bilecek mi?"

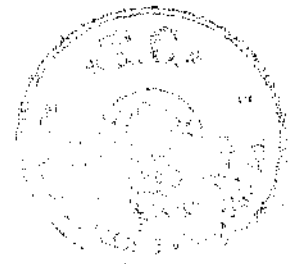
Köse diyor ki:

"Ne vasiyeti, annem bana hiçbir şey söylemedi."

"Baba, senin oğlun benim, sen demiştin ki, köseye selam vermiyesin, böyle böyle oldu, bir yerde susadık, bu vicdansız beni kandırdı, kuyuya indirdi, suyu çıkarttırdı, kuyunun ağzını kapattı. Beni çıkarması için ona dedim ki, beni çıkar ben ölüp dirilene kadar senin kulun olurum işte şimdi dileğim oldu. Şimdi dirildim. Ben senin oğlunum, bu kösedir."

Padışah o kösenin boynunu vurduruyor. Yeniden kırk gün, kırk gece düğün yaptırıyor.

Yiyip içip muradına geçiyor.

10. BALIKCI

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde...Bir fakir balıkçı varmış. Balıkçının da bir hanımı varmış. Bu kadın bir gün çamaşır yıkarken çok acıkmış, kocasına:

"İlla git, bana çarşıdan bir şeyler al getir." demiş.

Balıkçı da "Gideyim bir balık tutayım." demiş. Deniz kenarına gitmiş, oltayı atmış, kocaman bir balık çıkmış. Balık:

"Ne olursun balıkçı, tekrar beni denize bırak sen ne istersen ben onu yaparım." demiş.

Balıkçı:

"Ben çok fakirim, kadın bana yiyecek getir dedi, ben ne yapayım şimdi, demiş.

Balık:

"Sen eve git şimdi, herşeyi evinde bulacaksın." demiş.

Balıkçı eve gelmiş kadın buna:

"Ne yaptın, hani yiyecek?" demiş. O da başına geleni anlatmış:

"Balık çıktı, o da bana yalvardı, ben de dayanamadım denize geri bıraktım." demiş.

Kadın:

"Çabuk git, o balıktan çok para iste, bize." demiş.

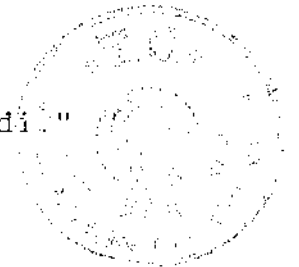
Adam deniz kıyısına gelmiş:

"Balık, balık bir parça su yüzüne çık." demiş.

Balık da suyun yüzüne çıkmış:

"Ne istiyorsun?"

"Kerim benden, senden para istememi söyledi."

Balık:

"Sen şimdi eve git, herşey hazır."

Balıkçı koşa koşa eve gelmiş ki, evde birçok paralar var. Çarşıya gitmiş bir sürü yemekler almış, yiyecekler almış, et almış, getirmiş. Kadın bunları pişirmiş yemiş. Ertesi gün kalkmış:

"Ben şimdi" demiş "başka şeyler istiyorum, kocaman bir ev (apartman) istiyorum, içine eşyalar istiyorum, git balıktan bunları iste."

Adam yine deniz kıyısına gitmiş:

"Balık balık su yüzüne çık, bizim hanım senden ev istiyor, eşya istiyor." demiş.

Balık:

"Tamam, sen şimdi evine git herşey hazır." diyor.

Balıkçı dönüyor, geliyor ki, kocaman bir saray yapılmış evinin yerine. Kadın bunu görünce çok sevinmiş. Balıkçı da sevinmiş. O gün öyle geçmiş. Ertesi gün kadın:

"Git balıktan hizmetçiler iste, uşaklar iste, den bu kocaman evin işlerini yapamam." demiş.

Adam gıdıyor, yine:

"Balık balık, su yüzüne çık" demiş.

Balık suyun yüzüne çıkmış:

"Ne istiyorsun, balıkçı?"

"Benim hanımın, yine istekleri var, hizmetçiler, istiyor, uşaklar istiyor."

"Tamam, sen evine git, herşey hazır."

Adam evine geliyor ki, kapıda uşaklar, hizmetçiler... Buna da çok memnun oluyorlar. O gün de öyle geçmiş. Kadın

ertesi gun kalkmiş:

"Ben bu şehrin kraliçesi olmak istiyorum, "Git Balığa söyle." Yine gitmiş adam:

"Balık balık su yüzüne çık...Balık su yüzüne çıkıyor.

"Ne istiyorsun?"

"E, benim hanım, bu şehrin kraliçesi olayım, sen de kral ol diyor."

Balık:

"Peki, tamam, eve git herşey hazır."

Adam gelmiş ki, aman Allah'ım, elbiseler herbirşeyler gelmiş, hazır. Adam kral oluyor, karısı kraliçe oluyor. Bu defa "tamam" demiş kadın. Bir kaç gun de böyle geçmiş.

Kadın dünyarla da kanaat etmiyor.

"Git, balıktan, bu defa yerin, göğün nakımı ben olayım, ben bunu istiyorum." demiş.

Adam yine denize gidiyor!

"Balık balık su yuzune çık" demiş. Balık su yuzune çıkıyor:

"Ne istiyorsun balıkçı?" demiş Balık da bıkmış artık.

"Bızım hanım yerin, göğün nakımı olayım" demiş.

"Tamam!" demiş balık "Hadi git, herşey hazır!"

Adam bir de gelmiş bakmış ki, ne ev kalmış, ne birşey kalmış. Kadın yine kulübesinin önünde, çamaşır leğeninde çamaşır yıkıyor.

Kulübe önünde nine

Çamaşır yıkıyor yine" demişler.

Tamam, her şey uçup gidiyor. Kanaatsızlığı yüzünden herbirşeylerini kaybediyor.

11. KABAK KIZ

Bir varmış, bir yokmuş... Eski zamanda orta halli bir aile varmış. Bunların hiç çocukları olmuyormuş. Çok üzülmüşlermiş karı koca. Kadın, gece gündüz, Allah'ına dua ediyormuş:

"Yarabbim! Bana çocuk vermiyorsun, hiç değil bir kabak ver, onu seveyim, bari kabaktan bir çocuğum olsun."

Neyse, Allah, bunun duasını kabul etmiş. Kadın hamile kalıyor. Dokuz ay sonra doğum yapıyor, bakıyor ki, bir kabak.. Allah bunun duasını kabul etmiş.

Kadın buna bakıyor, günden güne kabak büyüyor, koskoca bir kabak oluyor. Kabak, devamlı olarak annesinden iş istiyor. Büyümüş artık "Ben iş yapayım." diyor "Evi süpüreyim" diyor. Annesi eline süpürge veriyor, evi süpürüyor. Cılız cılız kabağın altında iki tane bacak, cılız cılız iki tane de kol. İş yapıyor bu böyle yuvarlana yuvarlana.

Bir gün annesine diyor ki:

"Anne, ne olursun, komşunun kızları çamaşırları götürüp dereye yıkıyor, ben de götürüp yıkıyayım."

Kadın:

"Kızım, elâlem ne der, sen çamaşır yıkayacaksın dereye olmaz.." diyor.

Kız ağlıyor, yalvarıyor, yalvarıyor. Annesi dayanamıyor. Veriyor sepeti, çamaşırları da sepetin içine koyuyor. Kabak dereye çamaşırları bir güzel yıkıyor, tertemiz yapıyor. Annesi pek beğeniyor:

"Aman, ne güzel yıkamışsın" diyor.

Aradan günler geçiyor. Kabak:

"Yine derede çamaşırları yıkayayım." diyor. Annesi beğenmiş, memnun kalmış ya yine gitmek istiyor. Yine izin alıyor. Sepetini başına alıyor. İçinde de kirli çamaşırları. Derede güzelce çamaşırları yıkıyor. Orda çalılırların, çırpıların üstüne de seriyor.

"Bir de şurda banyo yapayım da öyle gideyim eve" diyor. Kabağın içinden çıkıyor.

Annesi öyle istedi diye Allah onu öyle sihirli kabak içinde yaratmış. Aslında kabağın içinde güzel mi güzel bir genç kız var.

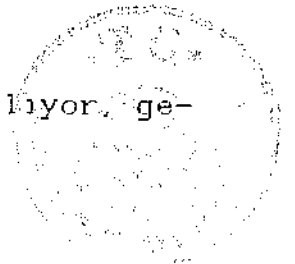
Kız, tam, derede yıkanırken oradan padişahın oğlu geçiyormuş. Padişahın oğlu "Götüreyim şu atımı da dereden su içireyim." diyor. Bir de geliyor, yaklaşıyor ki derenin içinde güzel, altın saçlı bir kız yıkanıyor. Padişahın oğlu geride ağacın arkasına saklanıyor, kızı seyrediyor. Kız yıkanıyor, dereden çıkıyor, saçlarını kuruyor, üstünü, başını giyiniyor, kabağın içine giriyor. Çamaşırlarını katlayıp, sepetine koyuyor, yola koyuluyor.

Padişahın oğlu kızı çok beğeniyor, annesine kızdan bahsediyor. Anlatıyor onun güzelliğini, evleneceğini söylüyor. Yalnız kızın bir kabak olduğunu da belirtiyor. Annesi üzülüyor.

"Sen bir padişah oğlusun, nasıl bir kabakla evlenirsin elâlem ne der, senin şanına yakışır mı?"

"İster yakışsın, ister yakışmasın bana o kabağı isteyeceksin" diyor oğlan.

Anne çok üzülüyor. Padişahın oğlu annesini alıyor, ge-

tiriyor ki, yerlerde yuvarlanan bir kabak. Kadın, nasıl üzüyor. Kızın annesine, kızı için geldiğini söylüyor. Kadın:

"Kızım size fedâ olsun, ama benim kızım bir kabak."

"Kabak mabak, oğlum beğenmiş, alacağım kızınızı." diyor, Padişah hanımı.

Düğün günü kararlaştırılıyor. Düğün yapılıyor. Gelen gülüyor, gelen gülüyor.

"Padişahın oğlu bir kabakla evlenmiş, adam bulamamış da kabakla evleniyor." diye herkes alay ediyor.

Atlar geliyor, arabalar süsleniyor, gelini alıp götürüyorlar padişahın evine.

Akşam oluyor, damat geliyor, kıza:

"Hadi çık bakalım kabaktan" diyor. Kız nazlanıyor

"Ne kabağı ben çıkmam." diyor.

"Yok." diyor.

"Ben seni gördüm dere kenarında yıkanırken, onun için aldım seni, aç kapıyı, çık dışarı.

Kız çıkıyor dışarı, ama elbiseleri pek o kadar güzel değil. Ertesi günü padişahın oğlu gidiyor annesine, çok güzel elbiseler istiyor. Annesi şaşırıyor "Ne yapacaksın oğlum elbiseleri?" diyor.

Padişahın oğlu elbiseleri alıyor, getiriyor, kıza giydiriyor. Periler kadar güzel kızı annesine götürünce annesi:

"Bu güzel kızı nerede buldun oğlum?" diyor.

"Anne ben kabakla evlenecek kadar deli miyim, o kabağın içinden çıktı işte bu güzel kız, bu senin gelinin." diyor.

Kadıncağız şaşırıyor,kalıyor:

"Aman oğlum, bu gerçek mi?" diyor.

Gidiyor kızın içinden çıktığı kabağı alıp geliyor.
Kocaman bir kabak, boş kabağın içinden çıkan güzel bir gelin.

Çok seviniyorlar, çok memnun oluyorlar, çok da mutlu oluyorlar.

12. KABAK

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde...Bir varmış, bir yokmuş...Bir karı koca varmış. Bunların hiç çocukları olmuyormuş. Kadın gece gündüz Allah'a dua edip "Bana bir evlat ver." dermiş. Yıllar geçmiş, bu defa da "Allah'ım hiç değilse bana bir kabak ver!" diye dua etmiş. Allah, bu defa duasını kabul etmiş.

Bir kabak evladı olmuş. Kadın da bunu seve seve büyötmeye başlamış. Kabak kız büyümüş. Ev işlerinde annesine yardım etmeye başlamış. Kadın sevincinden uçuyormuş. Ama bu güzel günleri uzun sürmemiş. Anne hastalanmış. Bir kaç gün sonra da olmuş. Çok çok uzulmuşler.

Kırk gün geçmiş, baba evlenmiş. Gelen uvey anne ilk günden başlamış kabağı dövmeye, tekmelemeye. Bir gün kadın ekmek yapmak için hamur yoğurmuş, yufka yapacaktı. Kadın ocak başına oturmuş kabağına.

"Hadi gel, ben hamur açacağım, sen pişireceksin." demiş. Başlamışlar işe.

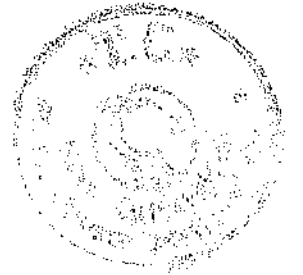
Kabak kız, ilk yufkayı yakmış. Buna sinirlenen kadın oklavayı kabağın başına bir vurmuş ki kabak bu acıyı bir türlü unutamamış.

"Bundan sonra evin her işini sen yapacaksın." demiş.

Kızı yine de hiç sevmiyormuş. Kadın bir gün kocasına:

"Ben bu kabağı sevmiyorum, ya ben giderim, ya bu gider." demiş.

Adam:

"Nereye gider bu zavallı?" demiş.

Kadın inadım inat deyip duruyormuş. Çaresiz adam, durmuş, dinlemiş, kızını yanına alıp bir ormana götürmüş. Bir ağacın altına uzanan baba kız uyuyakalmışlar, yorgunluktan. Bir de kabak gözünü açmış ki, sabah olmuş, ama baba yanında yok. Başlamış babayı aramaya, ama koca ormanda babasını bulamamış. O da ormanda hayvanlarla arkadaş olmuş.

Yoldan iki kişi geçiyormuş. Kabak kızını görmüşler.

"Sen burada ne yapıyorsun, ne arıyorsun, kimsin, hangi mahalledensin?"

"Ben Oklavavuran Mahallesi'ndenim" demiş kız.

Adamlar güle güle oradan uzaklaşmışlar. Ertesi gün kabak kız, dere kenarına gidip bir güzel yıkanmış, evi olan kabağı da yıkamış, güneşe koymuş, kurusun ,diye. Kabak sağa sola çaptıkça ses çıkarıyormuş. Kız başlamış:

"Tah tah eden kabacığım,

Beni bırakıp giden babacığım" demeye

Kız güneşte ipek saçlarını kurutuyormuş. Bir de ileriden gelen bir nai sesi duymuş. Hemen dere kenarındaki ağaca çıkıp oturmuş.

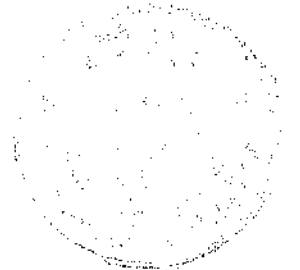
Gelen atlı kızın çıktığı ağacın altındaki dereden atına su içirmek istemiş. Ne yaptıysa ata suyu içirememiş. At başını sağa sola kaldırıp duruyormuş Meğer kızın şavkı suya düşmüş. At bundan ürkmüş.

Bu gelen atlı padişahın oğluymuş. "At neden su içmiyor?"

diye eğilip dereye bakınca suda kızın şavkını görmüş. Başını kaldırıp yukarıya bakmış. Sırma saçlı dünya güzeli bir kız...Ne yaptıysa kızını bir türlü aşağı indirememiş. Oğlan

ağaca çıkıp indirmiş aşağı, attığı gibi atının terkisine
doğru saraya...

Hemen hazırlıklar başlamış. Kırk gün Kırk gece düğün
yapılmış. Yemişler içmişler, muratlarına geçmişler.

13. HAYDAROVA DEĞİRMEN HİKAYESİ

Bir varmış, bir yokmuş...iki tane karı koca dev varmış Dev karısı oğluna dev kızı istiyormuş. Baba dev, oğlunu Türk kızı olacaktı,

Oğlan "Hem Türk, hem dev kızı olmazsa evlenmem." demiş.

Annesi razı olmuş. Düğün tutulacaktı.

Annesi istemediği için Türk kızını deve yedirmek için kızının evine yolluyor. Dev, kıza:

"Ben yemin ettim yiyemem sen ye...demiş.

Kızı da,

"Defi, dümbeleği al öyle gel." demiş.

Düğün oluyor. Dev karısının niyeti Türk kızını kaybetmek. Kızı ocağın içine bağlıyor, alevi veriyor. Oğlan karısını alıp kaçıyor. Sabahtan kalkıyorlar ki ,Türk kızı kaçmış. Anne dev, kocasına:

"Git, şunların önünü kes." demiş

Babasının geldiğini gören oğlan.

"Seni bostan edeyim, ben de bostancı olayım ki , bizi tanımasın." demiş.

Baba, bostancıya:

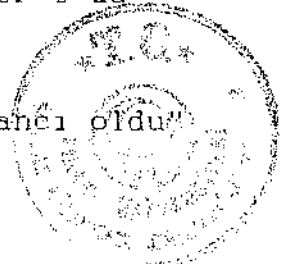
"Burdan bir karı koca gitti mi?" diye sormuş.

O da:

"Ben görmedim." deyip savuyor.

Bunun üzerine baba eve dönüyor. Karısı soruyor o da "Bostana rastladım" diyor. Bunun üzerine

"Sen bilemedin gelin bostan oldu, o da bostancı oldu"

diyor.

"Sen git, bir daha ara." demiş.

Babası yine oğlunun peşine gidiyor. Bunlar babayı görünce bu sefer gelin hamam, oğlan da hamamcı oluyor. Babası gelip:

"Hamamcı, hamamcı bir karı koca gördün mü?" diyor.

O da:

"Yok, eğer yıkanırsan gel yıkan, yoksa git." diyor.

Baba hamama girip yıkanıyor, sonra da eve geliyor.

Karısına:

"Yolda hamama rastladım, gel yıkanırsan yıkan dedi ben de yıkandım, sonra da geldim." demiş.

"Onlar, hamam- hamamcı oldular sen de bilemedin, kahbe karının sidiğiyle çimdin he mi?" demiş.

Dev karısı:

"Bu sefer ben gideceğim." demiş. Düşmüş peşlerine.

Dev karısının geldiğini gören oğlanla kız bu sefer selviyle yılan oluyor. Kız selvi, oğlan yılan oluyor.

Oğlan:

"Annemi sokarsak, belki kaçır." diyor.

Anne dev, oğlanın niyetini anlıyor. Selviyi devirmeye çalışıyor.

"Kahbe, sen selvi oldun he mi?" diyor.

Bu arada yılan, anneye saldırıyor.

"Haydarova bu yanına vursun

Haydarova bu yanına vursun"

diyor ve onları yemekten vazgeçiyor.

14. MAHİNUR

Eski zamanlarda bir ailenin üç kızı varmış. Babaları orta halli bir tüccarmış. Babaları mal olmak için İstanbul'a gidiyormuş. Kızlarını çağırıp:

"Size İstanbul'dan ne getireyim?" demiş

Büyük kız:

"Bana, incikli, boncuklu bir elbise"

Ortanca:

"Bana da bir altın bilezik"

Küçük kız:

"Ben de bir siyah gül istiyorum, getirirsen getir, getirmezsən yoluna kara dumanlar çöksün, gelemiyesin." demiş.

Baba İstanbul'a gitmiş. Alacaklarını almış. Kızların istediklerini almış. Siyah gülü bir türlü bulamamış. Adam gelip vapura binmiş. vapur bir türlü hareket edemiyormuş. Siyah bir bulut etrafı kaplamış, göz gözü görmüyormuş. Kaptan:

"Birinizin unuttuğu birşey mi var, yolumuza devam edemiyoruz?"

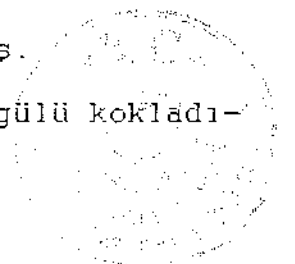
Adam tekrar vapurdan inmiş. Araya araya nihayet bir yerde siyah gülü bulmuş, gemiye gelmiş. Bulutlar dağılmış, gemi hareket etmiş, memleketine dönmüş. Kızlarını çağırıp hediyelerini vermiş. Küçük kızına:

"Kızım sen niçin bilezik veya başka birşey değil de bu siyah gülü istedin?"

O da:

"Rüyamda gördüm, onun için istedim." demiş.

Gülü alıp odasına çekilmiş. Kız odasında gülü kokladı-

ğı an bilinmeyen bir yere gelmiş. Burası orman içinde şahane bir ev, içerisi her türlü güzel şeyle doluymuş. Evde kimse-ler yokmuş. Kız etrafı dolaşıp yüzünü göreceği bir insan ara-mış, aramasına, ama kimseleri görememiş:

Akşam olunca derinden derinden bir ses gelmiş:

"Mahinur, ateşi kül eyle, lambayı kıl eyle!"

Bu ses üzerine kız mangaldaki ateşi küllemiş, lambayı kırmış ve uyumuş. Hiç bir şeyler görememiş.

Aradan epeyce bir zaman geçmiş. Yine bu ses geldiği zaman:

"Efendi, ben annemi, babamı, kardeşlerimi çok özledim Burada hiç kimseler yok, çok sıkılıyorum, bana mücade et, gidip ailemi görüp geleyim."

Ses:

"Gitmesem çok daha iyi olur."

Kız ısrar edince dayanamamış:

"Üç günden fazla kalmayıp döneceksin, gülünü de unutma!"

demiş ve:

"Kapa gözlerini"

Bir iki dakika sonra:

"Şimdi aç." demiş

Kız gözünü açtığı zaman kendisini baba evinde bulmuş.

Ailesi çok şaşırılmış:

"Birden ortadan kaybolup, birden ortaya çıkıyorsun, nedir bu sendeki sır?" demişler.

Ne kadar kalacağını sormuşlar, kız

"Üç gün.." demiş.

Bu ziyareti çok kısa bulmuşlar,ama katlanmışlar.

Kıza sormaya başlamışlar:

"Nereye gittin?"

"Ne yaptın?"

"Bu güzel kıyafetleri nasıl buldun? Anlat bakalım."

Kız herşeyin çok güzel olduğunu, yalnız odasına gelen kimsenin nasıl bir kişi olduğunu bilemediğini söylemiş

Kıza:

"Sen ne biçim insansın da yanına geleni göremiyorsun?" demişler.

O da derin bir uykuya daldığını, onun için yanına geleni gideni görmediğini söylemiş. Ablası:

"Burdan gidince parmağını kes, tuza bula, o çok ağrı yapar, uyuyamazsın, uyur gibi yap, yanına geleni bu şekilde görürsün, neden gizlendiğini de sorarsın." demiş.

Üç gün çok çabuk geçmiş. Mahinur gülü koklamış kendini evde bulmuş. Ablalarının dediğini yapmış. Elinin ağrısından bir türlü uyuyamamış. Gece gelen ses üzerine ateşi külleyip, lambayı kısmış, uyur gibi yapmış.

Gece yarısından sonra, kapı yavaşça açılmış. İçeriye bir gölge sızmış, gelip yatağına yatmış. Mahinur, adamın uymasını kollamış. Adam da Mahinur gibi derin uykuya dalınca lambayı açmış, adamı incelemeye başlamış. Çok güzel biriymiş bu. Yorganı kaldırdığı zaman adamın göbeğinde bir kilit, yanın da da bir anahtar görmüş. Anahtarla kilidi açmış. Adamın karnı ikiye bölünüp bir çarşı ortaya çıkmış. Kız merak edip içerisini gezmeye başlamış. Bir yerde demirciler birşeyler yapıyorlarmış. Gidip sormuş:

"Bunları ne yapıyorsunuz?"

"Efendimizin , yakında çocuğu olacak ona karyola yapıyoruz."

Biraz ileride yatak yorganla uğraşanları görmüş, bunlara da ne yaptıklarını sormuş:

"Efendimizin yakında çocuğu olacak, ona yatak yorgan hazırlıyoruz."

Bir tarafta çamaşırlar dikiliyor, bebeğe ne gerekliyse hepsi ayrı ayrı vazifelerini yapıyorlarmış.

Mahinur ablalarının öğüdünü tuttuğuna çok pişman olmuş. Hemen çıkıp kilidi kapatmaya çalışmış. Bu arada adamcağızın etini kilide sıkıştırmış. Adam can acısıyla uyanmış. Mahinur'u karşısında görünce çok üzülmüş.

"Ne olur biraz daha sabretseydin, herşey aydınlığa çıkacaktı, çok çok mutlu olacaktık, ben sana annelere gitme dedim." demiş.

Adam kaybolmuş Mahinur koca orman içerisinde tek başına kalmış. Annesine de gidememiş.

15. PADİŞAHIN YILAN OĞLU

Bir varmış, bir yokmuş çok eski zamanlarda mutlu bir aile varmış. Bunların bir tanecik kızları varmış. Baba ve anne bu çocuğun üzerine çok titriyorlarmış. Çocuk okula başlamış. Hergün annesi seve seve, oksaya oksaya saçlarını tarar, okula gönderirmiş. Çocuk okuldan gelince annesi:

"Kızım, sen ne istiyorsan onu pişireyim, sen ne istiyorsan onu giydireyim" diyerek cırpınıp dururmuş.

Çocuk da annesini çok severmiş, ama okuldaki hocası bu çocuğun babasına aşıkmiş. Devamlı olarak çocuğa ilgi gösteriyor, sevgisini kazanmaya çalışıyormuş. Bir gün çocuğu yanına çağırıp kendisini sevip sevmediğini sormuş. Çocuk da:

"Annem kadar seviyorum seni hocam." demiş.

"Madem beni annen kadar seviyorsun, anneni öldür, ben senin annen olayım, sana annenden daha çok güzel şeyler alır, beraber güzelce yaşarız" demiş.

Çocuk:

"Ben annemi nasıl öldüreyim hocam, o beni çok seviyor ve nasıl öldürebilirim ki." demiş.

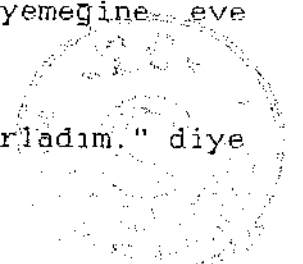
Hoca da buna ölüm yollarını öğretmeye başlamış ve çocuk okula gelince:

"Öldürdün mü anneni?" diye soruyormuş.

"Yapamıyorum hocam, annem beni çok seviyor." demiş.

Ama hoca devamlı baskı yapıyormuş, O gün çocuğa annesini nasıl öldüreceğini öğretmiş. Çocuk öğle yemeğine eve gelince annesi yine:

"Bak kızım, senin sevdiğin yemekleri hazırladım." diye

göleryüzle kızını karşılamış.

Çocuk çok üzgün:

"Ben hiçbir şey yemem, yalnız pekmez yerim." demiş.

Pekmez küpü de çok büyükmüş. Annesi pekmez almak için küpe eğilince annesini küpün içine iteklemiş. Anne boğulup ölmüş.

Aradan birkaç gün geçmiş. Hoca kıza devamlı olarak:

"Babana söyle benimle evlensin." diye baskı yapmaya başlamış.

Kız da babasına:

"Baba, nasıl olsa birgün evleneceksin, hocam beni, ben hocamı çok seviyorum, onunla evlen." demiş.

Babası hocayla evlenmiş. Ama hoca ertesi gün kıza kötülük yapmaya başlamış. Kız pişman olmuş, ama olan olmuş bir defa.

O devrin padişahının bir yılan oğlu varmış. Yılan, kendisine okuma-yazma öğretmesi için tutulan her hocayı sokup öldürüyormuş. Daha hoca kalmamış. Kalan bir iki kişi kendini gizlemiş korkudan. Bu arada padişah tellal çağırtmış. Oğlunu okutacak hocanın arandığını ve çok altın verileceğini vadediyormuş. Ama hiçbir kimse çıkmıyormuş.

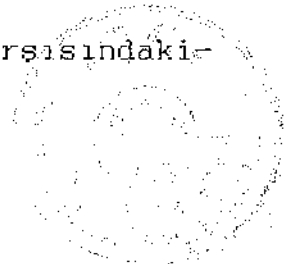
Bu arada kızın üvey annesi:

"Benim kızım güzel hocalık yapar." diye bildirmiş, padişaha.

Padişahın adamları gelip kıızı zorlan evinde nalmışlar.

Kız her ne kadar:

"Ben okuma yazma bilmiyorum." demişse de karşısındaki-
leri inandıramamış.

Kızı götürürlerken:

"Surada annemin mezarı var onu bir ziyaret edeyim" diye müsade istemiş.

Annesinin mezarının başında ağlamış, ağlamış. Dua edip annesinden akıl danışmış. Annesi de buna yapması gerekenleri öğretmiş.

Kız saraya gelip yerleşmiş. Yılanı ders vermeden önce kırk tane dikenli, kızılçık çubuğu istemiş. Çubukları alıp yılanın odasına ders vermeye girmiş. Yılan o kadar büyükmüş ki korkudan kızın dudakları uçuklamış. Yılanı karşısına oturtup derse başlamış:

"Elif, lam, mim, söyle bakayım sen de." deyince yılan, yılan kalkmış ki, kızı sokup öldürsün.

Dikenli kızılçık çubuğuyla bir tane başına vurunca canı acıyor. Yılan yerine oturup kızın söylediklerini tekrarlamış. Kız yılanı kırk günde, kırk çubukla okumayı öğretmiş.

Padişah kıza çok miktarda altın verip kızı yolcu etmiş. Anneleri altınlara sevinmiş, ama kızının geldiğine hiç memnun olmamış.

Bu defa yılan:

"Beni evlendirin." diye tutturmuş. Ama her gelen gelin sabahleyin ölü olarak çıkıyormuş. Yılan gelinleri sokup sokup öldürüyormuş. Artık kimse kız vermiyor ve kızlarını saklıyorlarmış.

Yine analığı, saraya haber göndermiş ki, benim kızımı alın diye. Yine saraydan adamlar gelip kızı götürürken kız "Şuradan annemin kabrini ziyaret edeyim." diye müsade istemiş.

Ağlamış ağlamış, dua etmiş ve yine annesine akıl danışmış. Saraya gelince annesinin öğüdü üzerine büyük bir mangal ateşin odasına konulmasını istemiş.

Akşam, yılan gelinin odasına gelip:

"Hadi soyun bakalım, uyku zamanımız geldi." demiş.

Kız da:

"Hayır ben soyunmam sen soyunacaksın." demiş.

Yılan kıyafetinin içerisinden çıktığı an kız yılan kıyafetini mangalın içindeki ateşe atmış.

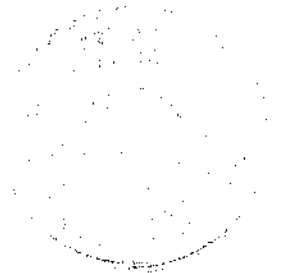
"Ne yapıyorsun mahvettin beni?" diye bar bar bağırmış çocuk.

Güzeller güzeli bir delikanlı çıkmış ortaya. Kız çok sevinmiş:

"Bunda da kazandım." demiş.

Sabahleyin kızın ölüsünü almak için gelen kişiler içerde çok yakışıklı delikanlı ile kızı sağ bulmuşlar. Hemen padişaha iletmişler bu haberi.

Padişah sevincinden delirmiş. Kırk gün, kırk gece düğün yapılmış, muratlarına ermişler.

16.RUYA

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde...Deve tellal iken, pire berber iken yoksul bir aile varmış. Bunların ne küçük bir tarlaları ne de bir bostanları varmış. Komşu tarlalarında amelelikle, acı zulüm geçiniyorlarmış. Bunların bir oğulları varmış.

Bir gün oğlan:

"Baba bu böyle olmaz, aldığımız iki üç kuruşla zor geçiniyoruz, ben gurbete gideyim, orada bir tarla parası kazanayım, kendi tarlamızı eker, biçeriz" demiş.

Baba:

"Oğlum sen çok zayıfsın, gurbette yapamazsın." der dururmuş.

Bir gün, oğlan aklına koymuş buradan gitmeyi, erkenden kalkmış yola düşmüş.

Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş altı ay bir güz gitmiş...Ne ise bir kasabaya varmış.

Her karşılaştığına:

"Ben iş arıyorum, her iste çalışırım" diyerek gezer dururmuş. Kimse buna iş vermemiş.

Sonunda:

"Şurda ihtiyar, bir usta var, onun adama ihtiyacı var, döven yapar, köylere satar, git ona sor," demişler.

Oğlan hemen ustanın yanına gitmiş, derdini anlatmış, usta da çocuğa acıyıp yanına almış:

"Oğlum gel, bizde kal, sana yatacak yer veririm, akşamları da bizimle yer içersin." demiş.

Çocuk "Bundan iyi iş olur mu?" deyip başlamış ise. Durmadan, dinlenmeden çalışıyormuş, ustasının göz bebeği olmuş. İşleri çok iyi gidiyormuş. Oğlan döven yapıyor, usta köylere götürüp satıyormuş.

Gel zaman, git zaman ustası aniden ölmüş. Ağlamışlar, dövünmüşler ama elden ne gelir. Oğlan:

"Anne, ben artık buralarda duramam, başka yerlere gideceğim." demiş.

"Aman oğul, yaman oğul biz seni evladımız gibi sevdik, sen dövenleri yap, sat, kazancından bana biraz, gerisi hep sana. Yeter ki sen gitme." demiş kadın. Ama söz dinletememiş. Bir kaç gün sonra helâllik alıp buradan ayrılmış.

Yine düşmüş yollara, günlerce, gecelerce yol yürümüş. Bir şehre gitmiş, yine iş aramaya başlamış.

Sora sora bir demircinin yanında iş bulmuş. Bu demirci de çok merhametsiz bir adammış. Bütün işleri bu çocuğun üstüne atmış. Zaten çocuk zayıf, dayanamamış bu işe.

Tekrar iş aramaya başlamış. Bir kalaycının yanında iş bulmuş. Kalaycı durmadan buna körük çektiriyormuş, ama oğlan işinden de, ustasından da çok memnunmuş.

Bir gün ustası:

"Bak oğlum, seni oğlum gibi sevdim, akıllısın, dürüst-sün, benim bir kızım var, onu sana vereceğim, evim de, malım da, mülküm de, bundan sonra hepsi senin, ne yaparsan *yap.*" demiş.

Oğlan buna çok sevinmiş. Düğün yapıp evlenmişler. Üç çocukları olmuş. Evlerinin arkasında büyük bir bahçe, bahçenin ortasında da kocaman bir kuyu varmış.

Birgün karı koca, çocukları bahçede gezmeye çıkmışlar. Oynaya zıplaya koşusurlarken çocukların küçüğü kuyuya düşmüş. Bunu gören baba bir bağırmış, bir bağırmış ki öbür odada yatan annesi koşup oğlunun yanına gelmiş:

"Ne oluyor sana?" demiş.

Oğlan kalkıp oturmuş:

"Aman anne, çok kötü bir rüya gördüm." demiş.

Meğer oğlanın başından geçenler bir rüyaymış.

Yoksulluklarının verdiği üzüntüyü bir tarafa bırakıp mutlu olup yaşamışlar.

17. İĞCİ BABA

Bir varmış, bir yokmuş...Eski zamanda üç kızkardeş varmış. Bunlar çok iyi anlaşıyorlarmış. Akşama kadar yün eğiriyorlarmış. Vakitlerini böyle geçiriyorlarmış. Kapı dışarı çıkmak yok, gezmek yok, çocuklar neyle vakitlerini geçirsinler....!

Bir gün kapının önünden "İğci Baba" diye seslenen bir yaşlı adam geçiyormuş. Kızlar iğlerini pek beğenmiyorlarmış. Büyük kız "İnip İğci Baba'dan bir iğ alayım." demiş.

İhtiyara:

"İğci Baba, ben iğ almak istiyorum." demiş.

O da:

"Kızım benim evim aha şuracıkta, çok güzel iğlerim var, iğlerimin iyileri satıldı, gel seni evime götürüyüm, çok yakın evim." demiş.

Kız:

"Peki" demiş.

İhtiyarın peşine takılmış İğci Baba gidiyor, kız gidiyor...Biraz ileri gidince İğci Baba bunun ellerini bağlıyor, gözünü de bağlıyor, kızı sırtına atıyor, götürüyor. Kız bağıriyor, ama ağzı bağlı olduğu için sesi çıkmıyor.

İğci Baba bunu götürüyor...Çok uzaklara gidince kızın gözünü açıyor. Bir yere gelmişler ki, kızın tanıdığı mahalle değil, yollarını bilmiyor, evleri bilmiyor, nereye geldiğini bilmiyor. İğci Baba kızı getiriyor evine:

"Gel bakalım, sen artık burada kalacaksın, ben seni kandırdım, getirdim." diyor.

Kız ağlıyor, ağlıyor, ama tekten bir ev, etrafta hiç kimse yok, çok üzülüyor kız. İçeriye giriyorlar. İğci Baba:

"Bak burada herşey var, ye, iç, as,tak,ne istersen yap"

"Ben ne yapayım burada tek başıma?" demiş kız.

Ertesi gün, kız acıkıyor. "Ben şimdi ne yapacağım diyor İğci Baba da sabahleyin erkenden iğ satmaya gidiyor." Kapılar kilitli.

Akşam oluyor, İğci Baba geliyor.Kız:

"Ben çok acıktım." diyor.

Adam:

"Tamam" diyor getiriyor, bir sofraya bezi seriyor, üstüne de bir tepsi koyuyor. Tepsinin üstüne de bir parmak koyuyor.

Kız bunu görünce:

"Yemem ben bunu!" diyor. Adam:

"Yiyeceksin, yemezsen öldürürüm seni!" diyor.

"Öldür, parmağı ne yapayım?"

Adam kızı götürüyor bir odaya. Odayı açıyor ki içerisinde bir sürü saçlarından asılmış kızlar...Bu kızı da saçlarından tavana asıyor, kapıyı üstünden kilitliyor. Yine iğ satmaya gidiyor.

Bu defa ortanca kız geliyor:

"İğci Baba'dan iğ alayım, iğim yeni olsun.."diyor.

İğci Baba:

"İyi iğlerim yok, evim çok yakın, hadi gidelim, beğendiğini al." diyor, ablasına söylediği gibi. Bu kız da inanıyor. Aynı büyük kardeşine yaptığı gibi biraz gittikten sonra bunun da ağzını, gözünü bağlıyor. Eve götürüyor açıyor.

ağzını gözünü.

O gün misafir kalıyor orda. Ertesi günü kapıyı kilitleyip, ablasına yaptığı gibi, gidiyor, akşam geliyor. Kıza:

"Acıktın mı?"

"Tabii acıktım, gün boyu açtım."

"Tamam, şimdi getiririm."

Yine sofrayı hazırlıyor, getiriyor, yine tepsinin üstünde bir parmak. Adam:

"Hadi, bunu yiyeceksin."

"Ben bunu yemem!"

"Yemezsen acından ölürsün, üstelik ben seni öldürürüm."

"Öldür, ben parmağı ne yapayım?"

Bu kızın da saçından sürükleye sürükleye götürüyor, odaya. Kız bakıyor ki, ablası da orada.

"Aman bacım, ben geldim, sen niye geldin?" diyor ablası kıza. Kız:

"İğci Baba beni kandırdı."

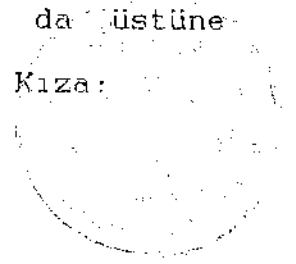
"Beni de kandırdı. diyor.

O saçlarından asılanlar ölmüşler. Artık onların parmağını kendisi de mi yiyor, neyse İğci Baba ertesi günü yine iğ satmaya gidiyor.

Bu sefer de üçüncü kardeş karşısına çıkıyor, İğci Babadan olmak için. O da diyor ki:

"Hadi gel benim evim çok yakın, bu iğler iyi değil, sen evdeki güzel iğlerden al."

Kızı alıyor getiriyor. Ertesi gün bunun da üstüne kapıyı kilitliyor, gidiyor akşam oluyor, geliyor. Kıza:

"Acıktın mı?"

"Tabii acıktım, sabahtan akşama kadar aç durur mu insan?" diyor.

"Tabii, şimdi hazırlarım sofrayı." diyor.

Yine büyük ablalarına yaptığı gibi sofrayı hazırlıyor. Bir örtü getirip seriyor, üstüne bir tepsi, tepsinin içinde bir parmak.

"Hadi" diyor adam, "Bunu yiyeceksin."

Kız:

"Tamam, yerim" diyor.

Kızın yanında bir kedi varmış. Hemen, böyle, yanında oturuyor. Hemen o parmağı alıyor kediye veriyor. Kedi orda parmağı yiyor. Adam diyor ki:

"Ne yaptın, yedin mi parmağı?"

Kız:

"Yedim."

"Eh?" Şimdi anlarız."

"Parmak nerdesin?" diyor.

Parmak:

"Sıcak karnın içindeyim."

"Hah! Tamam, diyor adam "Sen bana yararsın, yemeyenler cezalarını buldular, bu evim, malım, mülküm, altınım hepsi senin" diyor. "Bak şimdi, bu evde kırk tane oda var, sana otuz dokuz anahtar vereceğim, kırkıncı odanın anahtarını vermeyeceğim." diyor. (Kırkıncı oda herkesi aştığı odaymış). "Sen ye iç, ne yaparsan yap" diyor. Anahtarları da kıza veriyor.

Adam sabahleyin gidiyor yine. Kız teker teker kapıları açıyor. Bir oda altın dolu, bir odada zümrüt dolu, bir oda yağ dolu. Artık her odada ağzına kadar her birşey dolu.

Kız kalkıyor yemek pişiriyor güzelce. Evi silip süpürüyor.

"Dur bakalım bunda da bir hayır var, ama kırkıncı oda niçin kilitli?" diyor. "Bana anahtarını niçin vermedi?" diyor.

Aradan aylar geçiyor. İğci Baba diyor ki:

"Benim başımda beyaz kıl var. O kılı kim çeker koparırsa ben kırk gün uykuya dalarım."

Kız bunu işitti ya, bir gün yatarken o tek beyaz kılı görüyor. Çekip koparıyor. Koparıncı İğci Baba uykuya dalıyor. Hemen İğci Baba'nın önünden kırkıncı odanın anahtarını alıyor. Açıyor bakıyor ki, Allah'ım, kardeşleri orda. Nasıl üzülüyor, nasıl üzülüyor neyse adam kırk gün sonra uyanıyor. Kız:

"Ben annemi babamı çok özledim."

Adam:

"Yok" diyor "Seni bırakmam"

Kız:

"Annem babam fakir insanlardı, bakalım ne yaptılar, biz yün eğirerek onları geçindiriyorduk."

Halbuki orta halli insanlarmış bunlar İğci Baba'ya böyle söyleyerek acındırmak istemiş.

"Yok" diyor adam "Sen annene, babana ne vermek istiyorsan hazırla ben götüreyim.." diyor.

Kız inciden, elmastan, paradan bir küfeye dolduruyor. Üstüne de erzak koyuyor.

"Götür bunu annemin babamın evine" diyor.

İğci Baba götürüyor küfeyi. Kapıyı vuruyor, bırakıp gidiyor, küfeyi. Annesi göremiyor adamı.

Aradan iki üç gün geçiyor. Kız diyor ki:

"Ne olursun götürdüklerin bitmiştir. Biraz daha götür"

"Tamam" diyor. İğci Baba. Kız küfeyi hazırlıyor. İğci Baba götürüp bırakıyor.

Aradan yine zaman geçiyor. Diyor ki:

"İğci Baba, annemlerin yine erzakları bitmiştir ne olursun yine götürür müsün?"

"Eh götüreyim" diyor İğci Baba.

Yine küfeyi dolduruyor Kız şimdi burdan kaçıp kurtulmayı düşünüyor.

"Nasıl bu evden kaçıp kurtulayım" diyor. "İğci Baba yine İğ satmaya çıktığı zaman ben kaçayım" diyor. "Nasıl olsa sora sora annemlerin evini bulurum"

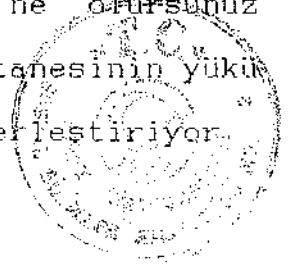
İğci Baba çıktığında o da çıkıyor. Koşa koşa bir yol tutuyor. Gidiyor, gidiyor, bakıyor ki orda bezirganlar. Eskiden bir memleketten bir memlekete eşyalar deve sırtında gidermiş. Bezirganların arkasına takılıyor!

"Ben evimi, ocağımı kaybettim, beni İğci Baba, aldı kaçırdı, ben şimdi bilemiyorum, evimin yolunu, sizinle beraber sora sora annemlerin evini gideyim, bulayım."

"Olur" diyorlar.

Bir de bakıyorlar ki, ileriden bir adam geliyor. Kervancıllara nasıl bağıcıyor "Durun" diye. "Aman" diyor kız,

"Gördünüz mü İğci Baba beni takip etti, ne olursunuz beni saklayın, beni öldürür." diyor. Orda bir tanesinin yükü pamukmuş. Hemen bir çuvalı açıyor. Kızı içine yerleştiriyor.

etrafını pamuklarla besliyor. Çuvalı yine devenin sırtına yüklüyor.

İğci Baba koştura koştura, eteklerini savura savura cübbesinin, bunlara yaklaşıyor.

"Burdan bir kızın geçtiğini gördünüz mü?" diyor.

"Yook, biz görmedik!" diyorlar.

"Öyleyse ben şimdi kontrol ederim, sizin eşyalarınızı, yüklerinizi." diyor.

Elinde de kocaman ucu sivri bir şiş. Bu şişi kervancıların ne kadar eşyaları varsa onlara batırıp batırıp çıkartıyor. Şimdi sıra geliyor kızın olduğu pamuk çuvalına. Çuvala saplıyor şişi, ama bereket versin şiş kıza rastlamıyor. "Peki!" diyor.

"Bu taraftan geçen kızı görmediniz mi?" yemin ediyorlar;

"Görmedik" diyorlar. İğci Baba, dönüp gidiyor, başka yollara bakayım, diye.

Epeyce bir gittikten sonra kervancılar kızı burada bırakıyorlar.

Kız neyse sora sora evini buluyor. Ceplerine de epeyce bir altın, inci koymuş. Kız geliyor kapıyı çalıyor. Annesi üzgün, bitmiş, üç kızı gitti üçü de kayboldu. Küçük kıza karşılığında görünce nasıl seviniyorlar, nasıl seviniyorlar, yavrumuza kavuştuk diye. Kız annesine babasına kendileri için küfelerle altın, inci yolladığını alıp almadıklarını soruyor. Onlar da:

"Geldi kızım geldi, kimin getirdiğini de görmedik."

gönderdiğin şeyler olduğu gibi duruyor."

Çok seviniyorlar kızlarını gördükleri için, çok mutlu oluyorlar.

18. YAMYAM

Eski zamanda bir kızı, bir oğlu olan mesut bir aile varmış. Bunların birbirlerine tutkunluğunu herkes kıskanıyormuş. Baba tarlası tumbu ile uğraşır, anne siler, süpürür, pişirmiş. Hiç bir sıkıntıları yokmuş. Anne baba çocuklarını deliler gibi severlermiş. Anaları çocuklarınının bir dediklerini iki etmezmiş. Kızla oğlan epeyce büyümüşler. Kız anneye, oğlan babaya yardım etmeye başlamış.

Bu mutlulukları pek uzun sürmemiş. Anne hastalanmış. Evin bütün neşesi sönmüş. Sonradan anne ölmüş. Bu olay bütün aileyi perişan etmiş. Bir, iki ay geçince, bir gün baba çocuklarını yanına oturtup:

"Bakın yavrularım, anneniz öleli epeyce zaman oldu, hepimiz perişan olduk. Bu eve bir kadın lazım, ben sizin yorulup üzülmenizi istemem, sizleri çok seviyorum, beraber karar verelim, bu eve bir anne getirelim." demiş.

Çocuklar caresiz kabul etmişler. Mahallede dul bir kadın varmış. Kadın bir iki sene çocuklara iyi davranmış. Evin bütün işlerini kızın üzerine yüklemiş. Kız biraz "yoruldum" dese çok kötü sözler söylüyormuş. Buna üzülen çocuklar yemeden içmeden kesilmişler. Çok zayıflamışlar.

Bir gün babaları:

"Yavrularım, neden yüzünüz gülmüyor, neden sararıp soluyorsunuz, nerede o eski neşeniz, bakın, üvey anneniz size ne güzel bakıyor." demiş.

Çocuklar hiçbir şey söylememişler. Bu arada üvey anne, babayı sıkıştırıp:

"Bu çocukları ben istemiyorum. Ne yaparsan yap, evden uzaklaştır, ya onlar gider, ya ben. Yetti artık, bir gün yüzlerini güldüremedim. Annelerini ben mi öldürdüm? Bunları böyle şımartmış, yerinde yatmıyasıca." demiş.

Baba ne yapsın, bir yanda karısı, bir yanda çocukları. Şaşırmış kalmış. Durmuş, düşünmüş, taşınmış bir karar vermiş. Üzüle üzüle kızıyla oğlunu yanına almış, gezine gezine ormana doğru gitmişler.

Vakit akşam olmuş. Çocuklar da yorgunluktan bitmişler:

"Baba, bizi buraya niye getirdin ki?"

"Bizi üvey annemiz istemiyor, bize çok eziyet ediyor, sana söylemedik, sen git baba, biz burada kalırız." demişler.

Baba çaresiz çocukları bırakıp gitmiş. Çocuklar da orada uyuyakalmışlar. Sabahleyin kuş sesleriyle uyanmışlar:

"Bir an önce bu ormandan çıkalım." demişler.

Biraz dağ meyveleri bulmuşlar, kuş yumurtaları bulmuş yemişler. Nihayet ormandan çıkıp bilinmeyen bir yöne doğru yol almışlar.

Günlerce aç susuz ilerleyerek çok ilerde ufak bir kulübe görmüşler.

"Kurtulduk, elbet orada insan vardır." diyerek düşe kalka kulübeye ulaşmışlar. Kapının önüne gelince düşüp bayılmışlar. Bir de gözlerini açmışlar ki ikisi de bir yataкта yatıyor. Hemen başlarını kaldırıp etrafa bakmışlar. Burası bir yamyamın eviymiş. Yamyam yanlarına gelip:

"Sizi hemen yiyecektim, ama çok zayıfsınız. Biraz şişmanlatayım, besleyeyim, öyle yiyeyim." demiş.

Çocuklar çok korkmuşlar. Kız oğlandan büyük olduğu için:

"Bak kardeşim, hele biraz kalalım, bir yolunu bulur, buradan kaçalım." demiş.

Demiş ama Yamyamın bunları bırakacağı yokmuş. Yamyamın gözleri iyi görmüyormuş. Her gün gelip bunlara yiyecek veriyormuş, kollarını, ellerini kontrol ediyormuş, biraz şişmanlamışlar mı diye.

Kız, erkek kardeşinin eline bir odunla çubuk veriyor:

"Yamyam kolunu tutacağı zaman odunu uzat, parmaklarını tutacağı zaman çubuğu uzat." diyor.

Yamyam oğlana gelip:

"Şişmanladığınızda sizi yiyeceğim." diyor.

Elini uzatıp oğlanın kolu diye odunu, parmakları diye çubuğu tutunca onun hiç şişmanlamadığını düşünüp kafese kapatıyor. Kıza da:

"Gelip gedip buna yiyecek vereceksin." diyor.

Kız evin bütün işlerini görüyor. Kız ev işine alışık olduğu için seve seve yapıyor.

Yamyam hergün çocukları kontrol ediyor. Bir an önce yiyebilmek için. Halbuki kız kardeşini çok güzel besliyor. Oğlan bayağı şişmanlıyor. Yamyam da bundan çok memnunmuş.

Birgün buraya bir misafir gelmiş. Gelen misafir yatılı kalacakmış. Yamyam düşünmeye başlamış:

"Ben, şimdi bunlara ne pişireyim. Kızı pişirsem işler kalır, oğlanı pişirsem çok zayıf. Ben ne yapacağım?"

Kız yanına gelmiş:

"Yamyam ana, ben şimdi onları doyururum." demiş.

Bahçeye bir ocak yapmış. Ocağın dumanını gören misafir kızın yanına gelmiş, oturmuş.

"Bakayım bu kız ne pişirecek, ortada bir şey yok." demiş.

Kız bir tava yağ, biraz da un getirmiş. Ellerini una bulayıp kızdırdığı yağın içine batırıp

"Biş balık, beş balık" demiş.

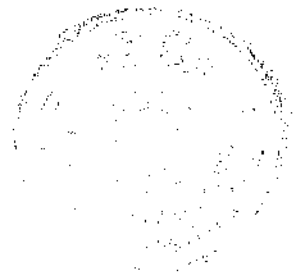
Ellerini çekmiş, tavada beşer balık oluşmuş. Bir sürü balık kızartmış böylece. Hepsi doymuş.

Gece yatmışlar. Gelen misafir kızın başucuna gelip

"Yamyam kızı, Yamyam kızı, Yamyam seni besliyor ki yesin, hadi hep beraber buradan gidelim."

Kafesten oğlanı da çıkarmışlar. Yamyam derin uykudayken ayrılmışlar oradan.

Yamyam sabahleyin uyanmış ki, ne misafir, ne de beslediği çocuklar var. Çocukları yemediğine bin pişman olmuş.

19. DELİ OSMAN

Zamanın birinde bir karı, bir koca varmış.Bu adam o kadar korkakmış ki, sinekten korkarmış,fareden korkarmış,tilkiden korkarmış. Tilki gelip evindeki tavukları teker teker götürüp yiyormuş.ama adam korkusundan dışarı çıkamıyormuş.

Karısı birgün bunu iyice sıkıştırmış;

"Kalk, ya yanımda durmayacaksın, ya da gidip çalışacaksın, bizi acımızdan öldürecek misin?"

Bu kalkmış. Az gitmiş, uz gitmiş.Bir köye varmış. O köyde bir o yana, bir bu yana dolanmış. Bir eve gidip Allah rızası için ekmek istemiş.Ev sahibi de buna bir tabak dut pekmezi ve ekmek getirmiş, önüne koymuş.Adam yemek yemesini bilmiyor,pekmezi ağzına, gözüne,yüzünün her tarafına sürmüş. Yüzü gözü bütün pekmez olmuş.Karnını neyse doyurmuş.Gitmiş bir ağacın altına yatmış, uyumuş.Birden uyanmış ki yüzünde birşeyler geziyor.

"Hele,anam!" diyerek

ellerini vurduğu gibi bakıyor ki kırk tane sinek ölmüş.O sırada bir fare de çıkıp o yandan gelmesin mi?

" Vah anam!" deyip

korkusundan bir yumruk vuruyor,fare de orada ölüyor,

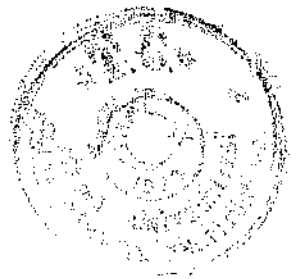
Bu da kalkmış gitmiş demirciye:

"Arkadaş bana kılıç yapacaksın,üzerine yazacaksın ki,

Bir tokat ta kırk can

Bir yumruk ta bir aslan

Bana derler Deli Osman."

Demirci de ona bir kılıç yapmış, üzerine yazmış:

"Bir tokat ta kırk can (Yani sinek öldürdü ya)

Bir yumruk ta bir aslan

Bana derler Deli Osman."

Bu, kılıcını omuzuna alıyor.Öyle gücü de yetmiyor,zorlan.Bir nefes,kılıcını ağaca asıyor;adam geliyor ağacın gölgesinde yatıyor,uyuyor..Devin biri oralarda geziniyor.

"Oh" diyor "Ne güzel de bir nasip rastgeldi. Böyle nasip hiç bir zaman rastgelmemişti.Gidip sunu alayım, kardeşlerimle beraber yiyelim. "

Dev gelip bakıyor ki, orda bir kılıç asılı

" Bir tokat ta kırk can

Bir yumrukta bir aslan

Bana derler Deli Osman."

Bu korkmaya başlıyor:

"Ben şimdi kaçsam, gelirse beni öldürür, nasıl etsem."

Korkusundan:

"Ey insanoglu arkadaş" diyor,

öbürü:

"Ne ulan" diye bağılıyor.

"Korkma arkadaş, bağıрма. Ben birşey demedim. Ben iyiliklen sana söylüyorum. Gel senlen arkadaş olalım."

"Olalım" diyor adam

Dev:

"Kalk, gidelim evimize." diyor.

Fakat bu adamın dizlerinin bağı kırılıyor korkusundan ayakta duramıyor.

"Ben senin üstüne bineceğim. Ben yayan yürüyemem."

"Tamam kardeş, bin" diyor dev.

Adam biniyor devin sırtına. Dev bunu alıyor sırtına götürüyor. Dev bakıp diyor ki:

"Bu, bu biçim kuvvetli olduğuna göre, bu biçim babayı-
ğit olduğuna göre, bu hafif, bunda hiç can yok."

"Kardeş senin bu kadar kuvvetli olduğuna göre sende
hiç can yok."

"Ağırlığımı vermiyorum, ağırlığımı versen belin
kırılır."

"Ver ağırlığını."

Adam kılıcını belinin altına batırıyor.

"Uyy, amman, nefesim kesildi, ağırlığını verme!" diyor
dev.

Adam:

"Ya, ben sana demedim mi ki, ağırlığımı vermeyem."

Dev bunu götürüyor evine. Bu devler yedi kardeşlermiş.

Devin kardeşleri geliyor:

"Bu insanoğlunu nerden getirdin, başımıza bela ettin?"
diyorlar.

Dev:

"Sus, kardeş, bu hepimizi öldürür. Bu bir tokatta kırk can
öldürmüş, bir yumrukta bir aslan öldürmüş. Bizi, bütün hepi-
mizi mahveder."

"Ulan topal! (Götüren de en küçük kardeşleri, ayağı da
biraz topal) sen başımıza bela getirdin."

Neyse bir gün, iki gün, beş gün Deli Osman yeyip içip
keyfine bakıyor. Devler bir gün adama:

"Kardeş, biz ava gidiyoruz, sen bu ekmeğin yüzüne dikkat et."

yanmasın"

Ekmek için de her defasında iki yüz, üç yüz, beş yüz kilo undan hamur yapıyorlar. Bir seferde atese gömüyorlar. Devlerin ekmeği en aşağı iki yüz, üç yüz kilogram geliyormuş. Tabii Deli Osman onlara yok mu diyecek "Olur" diyor.

"Onlar gider ava, kuşa. Deli Osman bakıyor ki ekmek pismiş. O yana, bu yana çevirmeye çalışıyor imkânı yok oynamıyor yerinden. Neyse bir odun getiriyor, ekmeğin kenarına veriyor, ekmek birden devriliyor. Deli Osman kalıyor ekmeğin altında, daha çıkamıyor. O anda devler avdan geliyorlar. Bakıyorlar ki Deli Osman ekmeğin altında.

"Kardeş, ne oldu?"

"Allah belasını versin ekmeğin de sizin de. Üşüdüm sıtma tuttu. Hiç kızdıramadım ben beni, ancak bu ekmek beni ısıtıyor. Gelin ekmeğinizi alın."

"Aman kardeş bağırma, sesin çıkmasın."

Ekmeği kaldırıyorlar, Elhamdülillah, Deli Osman nefes alıyor.

Ertesi gün devler:

"Kardeş bizim babadan kalma bir taşımız var. Biz bunu kaldırıyoruz. Erkek kuvvetine göre kaldırıyoruz. Sen de hele kuvvetini sına."

En büyük dev taşı kuşağına kadar kaldırıyor, öbürü biraz daha aşağı, öbürü biraz daha aşağı. Topal dev en sona kalıyor, O da kaldırıyor taşı, dizlerine kadar. Şimdi sıra geliyor, Deli Osman'a. Deli Osman geçiyor taşın başına bir o dağa bakıyor, bir bu dağa. Bir sefer ileri bakıyor, bir sefer geriye bakıyor. Devler:

"Kardeş, niye öyle bakıyorsun?"

Deli Osman da:

"Vallahi ben bu taşı kaldırıp atacağım ama acaba o dağa mı atsam, bu dağa mı atsam, hangi dağa atsam?"

Devler:

"Aman gidi kardeş atmayasın taşımızı. Bu babadan kalma, hatıra bir taş. Lüzum yok, sen kaldırma!" demişler.

Deli Osman:

"Aha ne diye beni getirdiniz."

diyor, orda da canını kurtarıyor.

Devler, topal devi durmadan sıkıştırıyorlar:

"Bu belayı nerden başımıza getirdin?"

Bir gün devler diyorlar ki:

"Kardeş git ,bir tulum su getir."

Camız derisinden tulum yapmışlar, tulumu koltuklarına vurup taşıyorlarmış. Deli Osman:

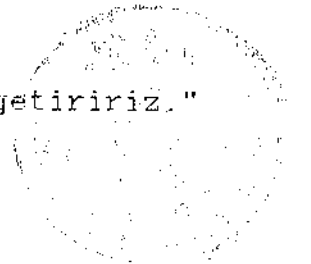
"Peki" diyor.

Deli Osman zorla başla tulumu alıyor, ama gözleri patlıyor ağırlıktan. Gidiyor tulumun içine bir damla su koyuyor, şisiriyor tulumu adamakıllı, ağzını bağlıyor. Evdekiler pencereden bakıyorlar, nasıl getiriyor diye. Deli Osman boş tulumu getiriyor orda bir binek taşı varmış, onun üstüne koyuyor, ağzını açıyor, ağzını dayıyor. Tulum boşalıyor, kaldırıp atıyor tulumu.

"Gelin tulumunuzu getirdim, bir tulum su getirdim, ama susuzdum içtim, su kalmadı.

Devler:

"Aman kardeş, lüzumu yok sen getirme, biz getiririz."

Devler aralarında karar verirler. Anlaşıp Deli Osman'ı kılıçla öldürecekler. Deli Osman bunu işitir. Topal dev'e

"Benim yatağımı düz bir yere yap, bu evde pire var." diyor.

Yatağını seriyor oraya. Dev gidince Deli Osman yastıkları yatağın içine koyuyor, yorganı çekiyor. Kendi de gidip başka bir yere saklanıyor. Devler bu uyumuştur diye kılıçlarını alıp geliyorlar. Hepsi birden yatağı kılıçlıyor.

Dev:

"İyi, paşalar, elhamdülillah canımız kurtuldu." diyor.

Sabah olunca yukarıdan bağıriyor Deli Osman:

"Topal dev!"

"Aaa!" diyorlar. "Ölmemiş bu!"

"Buyur kardeş!"

"Ben sana demedim mi yatağımı piresiz yere ser sabaha kadar pireler beni dişledi."

"Aman bu kadar vurduğumuz buna pire dişlemesi gibi gelmiş."

Devler, topal deve:

"Topal dev, bunu ne edip edip, nasıl getirdinse götüreceksin." diyorlar.

"Topal dev Deli Osman'a:

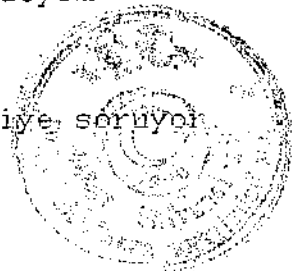
"Kardeş, senin ailen yok mu, kimsen yok mu, sen evi özledin mi?" diyor.

Deli Osman:

"Özledim, ama sizden de elim olmuyor ki, gideyim"

Topal Dev:

"Seni götürelim bir gün, sana ne lazım?" diye soruyor.

"Ne lazım olacak altın maltın doldurun çuvallara yeter."

Topal dev buna iki çuval altın dolduruyor. Topal, Osman'ı sırtına alıyor. Topal soruyor:

"Kardeş, sen bu kadar kuvvetli, bu kadar baba yiğit olduğuna göre sen hafifsin."

"Ağırlığımı verirsem belin kırılır, bak bir sefer verdim ağırlığımı belin kırılacaktı. Gine vereyim mi?"

Topal dev:

"Yok kardeş yok, ağırlığı verme." diyor.

Eve yaklaşınca Deli Osman diyor ki:

"Topal dev, sen burada bekle, bizim hanım biraz tembeldir, ona tembih edeyim yer mer hazırlasın."

Deli Osman hanımına diyor ki:

"Sen git, iki çuvala saman doldur. Topal dev, altın çuvallarını getirdiğinde sen dersin ki kaç senedir kaybolup gittin, bu iki çuval altını mı getirdin diye saman çuvallarını kaldırıp atarsın. Topal da zanneder ki, altınları kaldırıp attı."

Topal diyor ki:

"Vayy evi yıkılasıca bunun karısı da böyle kuvvetli daha nasıl..."

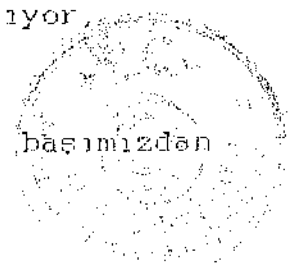
Topal dev diyor ki:

"Kardeş bana mücade, ben gideyim."

Topal kalkıp gidiyor. Bir tilki, her zaman gelip bunların tavuklarını yiyen tilki, Topal deve rastlıyor.

Topal diyor ki:

"Nerden geliyorsun, sus ki bu Deli Osman'ı başımızdan

zorla gelip bıraktım."

Tilki:

"Sen ondan mı korktun? Ben onun gözünün önünde tavukları yiyorum. Benden ödü patlıyor."
deyince devı gülme tutuyor.

Deli Osman pencereden bunlara bakıyor.

"Tilki kardeş, galiba babadan kalma bağa bir dev borcun vardı getiriyorsun ki, ben öldüreyim." diyor.

Dev diyor ki:

"Vay namussuz, sen beni götürüyorsun ki göz göre göre öldürsün beni."

Tilkiye bir yumruk vuruyor, Tilkinin orda canı çıkıyor
Ondan da kurtuluyor.

Altın sahibi oluyor, zengin oluyor. Bu da yiyip içip
muradına geçiyor.

20. KELOĞLAN

Evvel zaman içinde ufak bir kulübede bir ana oğul yaşarmış. Oğlan bir gün annesine yalvarmış, yakarmış:

"Bana bir kuruş ver de leblebi alayım."

Keloğlan leblebiyi almış. Derenin kenarına oturup leblebiyi yemeye başlamış. Yerken bir tane leblebiyi dereye düşürmüş . Leblebiyi yiyip bitirdikten sonra dereye düşen leblebiyi aklına gelmiş. Başlamış ağlamaya:

"Aman leblebi, yaman leblebi"

Suya düşecek leblebi miydin leblebi!"

Oradan bir dudağı yere, bir dudağı gökte bir dev çıkmış

"Keloğlan, leblebini ben yedim, dile benden ne dilersem" demiş.

"Ben hiçbir şey dilemem." deyince dev buna bir sini vermiş:

"Sakin bunu yolda açma!" diye tenbih etmiş,

Yolu yarılınca Keloğlan merak etmiş.

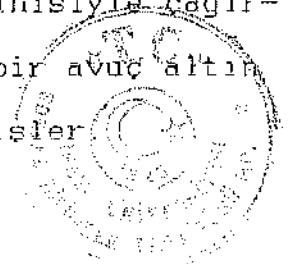
"Açıl sinim açıl!" demiş.

Birden kocaman bir sini, sininin içinde çeşit çeşit yemekler, etliler, tatlılar sığağıyla yenmeye hazır. Hemen:

"Kapan sinim kapan!" demiş. Koşa koşa evine gelmiş.

Annesine siniyi açıp göstermiş. Annesi şaşmış çok sevinmişler, oturmuşlar, karınlarını bir güzel doyurmuşlar.

Bunların sinilerinin ünü bütün ülkeye yayılmış. Padişahın kulağına kadar gitmiş. Padişah Keloğlan sinisiyle çağır-
mış. Sininin marifetlerini görünce Keloğlan'a bir avuç altın vermiş, sinisini elinden almış. Kapıdan göndermişler

Keloğlan tekrar derenin başına gitmiş. Ağlamaya başlamış, yine dev çıkmış. Bu sefer altın yumurtlayan bir tavuk vermişler. Keloğlan tavuğu alıp eve gelmiş.

"Yumurtla tavuğum yumurtla!" demiş. Tavuk altın yumurtlamaya başlamış. Bunlar çok zengin olmuşlar.

Tavuğun da hüneri padişahın kulağına gitmiş. Yine Keloğlan'ı çağırmiş. Tavuğu elinden alıp bir avuç altın verip kapı dışarı etmişler.

Tekrar Keloğlan ırmağın kenarına gelip ağlamaya başlamış. Bu defa dev çok sinirlenmiş. Buna bir tokmak verip:

"Sakin yolda, açıl tokmağım açıl deme!" demiş.

Keloğlan merak etmiş, tokmak açılmış. Tokmaktan iki arap çıkmış. Keloğlan'ı dövmeye başlamışlar. Kafasını gözünü kan içinde bırakmışlar. Keloğlan:

"Kapan tokmağım kapan." demiş.

Bu tokmakla verdiklerini alabileceğini düşünerek sevinçle eve dönmüş, annesine durumu anlatmış. Sihirli tokmağın ünü herkesin arasında dolasmaya başlamış.

Padişah sihirli tokmağın ününü duymuş. "Onu da elinden alırım." diyerek Keloğlan'ı saraya çağırmiş.

Padişah tokmağı açtırmış. Tokmaktan çıkan araplar padişahın kafasını gözünü kan içinde bırakmış.

"Aman Keloğlan, bunlar beni öldürecek çabuk kapat." demiş.

Keloğlan:

"Sinimle, tavuğumu verirsen kapatırım." demiş.

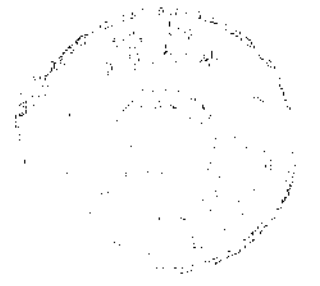
Padişah da:

"Aman al, tavuğunu da, sinini de al git!"

Keloğlan tavuğunu , tokmağını almış. Sevinçle evinin yolunu tutmuş.

Ondan sonra çok mutlu hayat yaşamışlar.

21. SABIRTASI

Vakti zamanında bir annenin, bir babanın bir kızları varmış. Bu çocuğa o kadar titrer, o kadar önem verirlermiş ki, çocuk bu ilgiden fazla rahatsız olurmuş.

Birgün annesine:

"Ben içeride çok sıkıldım. Bahçeye çıkıp gergefimi orada işleyeceğim." diyor.

Ve bahçede bir ağacın gölgesine oturup işini işlemeye başlıyor. Bu sırada ağacın üzerinde bir kuş Emine'ye seslenmeye başlıyor:

"Eminecik, cik, cik, cik, gör ne gelecek başına." deyip uçup gidiyor.

Kız "Hayal mi gördüm nedir?" diyerek bunun üzerinde durmamış.

Ertesi gün yine ağacın gölgesinde, yine aynı kuş aynı sözleri tekrarlıyor. Emine bu durumu annesine anlatıyor. Üçüncü gün annesiyle beraber ağacın altına gidiyorlar:

Aynı kuş, aynı sözleri tekrarlıyor.

Annesi ve babası bu durum karşısında çok üzülüyorlar. Mallarını, mülklerini, herşeylerini satıp başka yere gitmek için yola çıkıyorlar.

Sabahtan akşama kadar yol gidip büyük bir düzlüğe geldikleri vakit orada kocaman bir demir kapı görüyorlar:

"Gidip burada misafir olalım." diye düşünüyorlar.

Baba itekliyor, kapı açılmıyor. Annesi itekliyor, kapı açılmıyor; Eminecik yaklaşınca kapı açılıp Emine'yi içeri alıyor ve kapanıyor. Annesi babası dışarıda kalıyor. Anne

baba:

"Demek ki, kızımızın başına gelen bu imiş." deyip yerlerine geri dönüyorlar.

Emine evi gezmeye başlıyor. Kırk odalı kocaman bir ev. Her odada ne ararsanız herşey var; Erzaktan tutun, altından, inciden, mücevherattan her şey...

Kırkıncı odada bir yatağın içerisinde çok güzel bir delikanlı, ölmüş, yatıyor.

Eminecik hergün yemek pişirip yiyor ve bu ölü başında oturup beklemeye başlıyor.

Otuz beş gün böylece geçiyor. Pencereden dışarıya bakınca bir alay çingenenin geçtiğini görüyor Onlara bağıırıyor:

"Bana ordan bir kız verin, canıma yoldaş olsun, istediğinizi vereyim."

"Bize bir kova altın verirsen biz de sana bir kız veririz." diyorlar.

Kovayı sarkıtıyor. Kızı da iple yukarıya çekiyor. Hiç değilse yanına bir arkadaş aldığı için seviniyor ve Eminecik buraya gelişinin kırk gününü dolduruyor.

Emine odadan dışarı çıkarken çingen kızını ölünün yanından bırakıyor ölü yavaş yavaş cana geliyor. Çingen kızını görünce:

"Sen mi benim başımı bekledin?" diyor.

Çingen kızı da:

"Evet" diyor. "Yalnız yanımda bir de arkadaşım var."

Bu arada Emine sesleri duyup içeri geliyor. Bakıyor ki ölü canlanmış. kızları konuşuyor. Çingen kızı

bağırıyor:

"Çabuk git,yemek pişir ve işleri bitir,bu evde hizmetçi olduğunu unutuyor musun?"

Emine artık o evde hizmetçi olarak çalışıyor. Adamcağız İstanbul'a gitmek için hazırlanıyor:

"Sizlere ne getireyim?"diye soruyor.

Çingen kızı, parlantalar, altınlar, güzel elbiseler istiyor. Eminecik de sabırtası istiyor.

Adam İstanbul dönüşü isteklerininide beraber getiriyor, bunların. Yalnız sabırtası aldığı adam:

"Bunu kime alıyorsun? çok dikkat et?" diye tembih ediyor.

Hediyeleri veriyor. Çingen kızı çok seviniyor. Emine sabırtasını sabır bıçağını alıp odasına çekiliyor. Adamcağız da odanın bir köşesine gizleniyor.Emine sabırtasını eline alıp başından geçenleri anlatmaya başlıyor. Sabırtası kabarma ya başlıyor:

"Ya sabırtası sen dayanamıyorsun, ben nasıl dayanayım" deyip bıçağı sabırtasına sürmeye başlıyor. Bıçağı batırdıkça taşın kabarıklığı iniyor, tekrar başlıyor anlatmaya. Taş kabardıkça.

"Ya sabır" dedikçe, taş foş diye iniyormuş. Son olarak çingen kızının kendisine yaptığı haksızlıkları anlatıyor:

"Artık dayanamıyorum" deyip bıçağı kendi kalbine saplayacağı zaman adam saklandığı yerden çıkıp Emine'yi kurtarıyor. Ve hakikatı öğrenmiş oluyor. Çingen kızına soruyor:

"Kırk katıra mı rezisin, kırk satıra mı?"

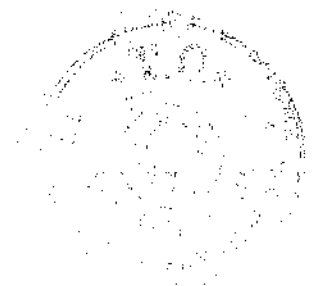
Çingen kızı:

"Kırk satır boynumdan geçsin, kırk katıra biner, annemin babamın yanına giderim." diyor.

Kırk katırın kuyruğuna bağlanan çingen kızı dağlardan, tepelerden aşarak her bir parçası, bir yerde kalıyor.

Cezasını böylece buluyor....

Emine de bundan sonra mutlu oluyor. Annesini, babasını yanına alıyor.

22. İNCİ MERCAN

Bir varmış, bir yokmuş...iki kardeş varmış. İki kardeş de evliymiş. Biri çok fakir, biri çok zenginmiş.

Fakir olan kardeş hamileymiş. Bebeğin dünyaya gelmesi çok yakınmış, ama evlerinde ne bir odun, ne çocuğu giydirecek giysi varmış. Evi çok soğuk olduğu için gidip hamamcıya yalvarmış:

"Bebeğim yakında doğacak, hamamda doğum yapabilir miyim?"

Hamamcı bu iyi yürekli kadına acımış:

"Ne zaman istersen gelip burda doğumunu yaparsın." demiş.

İki gün sonra kadın hastalanmış. Gece olduğu için korka korka hamama gitmiş. Eskiden hamamlara boş değil derlerdi. Doğum yaklaştığı an üç derviş kadının yanına gelmişler. Kimi başını okşayıp:

"Hu de kızım!" Kimi belini sıvazlayıp:

"Hu de kızım!" demiş.

Kadın da onlarla beraber "hu" diye diye bebeğini dünyaya getirmiş. Dervişin biri bebeğin kulağına:

"Ağladıkça gözünden inci, mercan aksın."

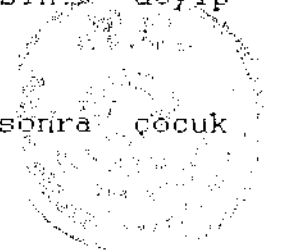
Öbürü:

"Güldükçe yüzünde güller açsın"

Tekrar öbür derviş:

"Yürüdükçe yollarında çayır çimen bitsin." deyip kaybolmuşlar.

Kadın bebeğini alıp eve gelmiş. Biraz sonra çocuk

ağlamaya başlamış. Yaş yerine gözünden inciler, mercanlar dökülmeye başlamış. Kadın şaşırmış. Birkaç parça inciye satıp evine erzak almış. Çocuk ağladıkça biriken inciler çoğalmış. Bunları satarak eve eşya almışlar. Günden güne zengin olmuşlar.

Kardeşinin zengin olduğunu duyan öbür kardeş bunu ziyarete gelmiş. Nasıl zengin olduklarını sormuş. O da olduğu gibi durumu anlatmış, kardeşine. Hemen kardeşi de gitmiş.

"Ben de bir çocuk dünyaya getireyim aynı şeyleri yapayım." demiş.

Bu kadın da hamile olup kardeşinin yaptığı gibi hamamcıya gidip:

"Ben de burda doğum yapayım." diye yalvarmış.

Hamamcı kabul etmiş. Doğum olacağı günü bu da hamama gitmiş. Üç derviş bunun da yanına gelmişler:

"Hu de kızım, hu de kızım!" demişler. Bu kadın:

"Hu demeden başka birşey bilmez misiniz?" diye kızmış.

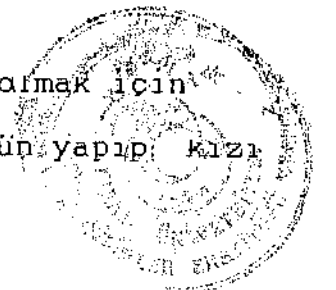
Bir kız çocuk dünyaya getirmiş. Dervişler çocuğa

"Ömrün hoyunca bu çirkinlikten kurtarma!" demişler ve kaybolmuşlar.

Kadın üzüntüsünden kahrolmuş. Çocuk çirkin mi çirkinmiş. Günler, yıllar geçmiş, kızlar büyümüş.

Guzel nuylu kadının kızının yanagında guldukke guller açıyor, yürüdükçe çayır çimen bitiyor, ağladıkça inci, mercan dökülüyor gözlerinden. Bu kızın hünerlerinin ünü dış ülkelere kadar duyuluyor.

Başka ülkenin padişahının oğlu, bu kızı almak için annesini göndermiş. Bunlar memleketlerinde düğün yapıp kızı

yolcu etmek istiyorlar ama:"

"Kızınan kim gönderilsin?" diye düşünüyorlar:

Teyzesini münasip görüyorlar.

Teyze kendi kızını da yanına alıyor. Gelinle beraber yola koyuluyorlar, Günlerce yol alıyorlar, Gelin kız,teyzesi-ne:

"Teyze çok acıktım." diyor. Teyzesi iki çeşit çörek yapmış. yolda yenmesi için. Bir çeşidi çok tuzlu, bir çeşidi normal. kendileri için. Kızcağıza tuzlu çörekten veriyor. Biraz sonra kız:

"Teyze çok susadım, bana biraz su ver" diyor.

O da:

"Tek gözünü ver, sana su vereyim." diyor:

Tek gözü alınca kıza suyu veriyor. Epey yol gittikten sonra kız yine acıkıyor. Yine teyzesinden su istiyor. Yanıyor çocuk. Teyze:

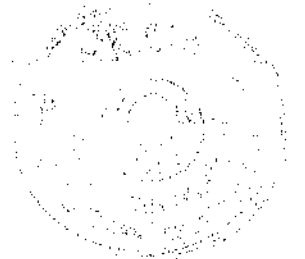
"Öbür gözünü de ver, sana su vereyim." diyor.

Arabanın kapısını açıp aşağıya kıızı yuvarlıyor. Kendileri yola devam ediyorlar.

Bu kız ağladıkça bir sürü inci birikiyor. Fakir bir oduncu odun kesmek için bu yoldan giderken bir inilti duyuyor. Gelip baktığında gözleri alınmış,ama çok güzel bir kızlan bir torba inciyi orda buluyor. Oduncu incileri alıyor, kıızı da yanına alarak evine dönüyor. Kız günlerce aç, susuz, bitkin bir halde....Oduncunun evine geliyorlar. Oduncunun karısı, kocasının bir kız getirdiğini görünce:

"Bu kim?" diye soruyor, kocasına

Yolda bulduğunu söylüyor oduncu.

"Biz doyduk da bu mu kaldı, ne diye getirdin bu körü, bana yardım bile yapamaz." diye bağılıyor kocasına. O da:

"Sus, bu kız bizi zengin eder, baksana şu incilere" diyor.

Incilerden satıp oduncu bayağı zengin oluyor.

Düğün alayı gelip yerlerine ulaşıyorlar. Gelinle annesi büyük bir merasimle karşılanıyor. Akşam olup damat bey gelini görünce fena halde üzülüyor.

"Senin çok güzel olduğunu duymuştum. Bu ne hal sende?"

"Aman efendim, aylarca yol geliyoruz. Güneşten yandım, karardım, yolluğumuz bitti, zayıfladım. Bir kaç güne kadar toplanırım." demiş.

"Peki, öyleyse gül bakalım güllerin açılsın."

"Aman efendim, mevsimsiz gül açar mı?"

"Peki, yürü de çayır çimen bitsin görelim."

O da yok. Padişahın oğlu bunda bir hile olduğunu seziyor ama

"Sabretmekten başka çare yok." diyor.

Gözleri oyulan kız, oduncu babaya yalvarıyor:

"Ne olur baba, padişahın sarayına kadar git, benim vereceğim gülü oraya götür, satlık gül var, diye bağırmak isteyen kişiye, bir göze, bir gül veririm de, sen de gözümün tekini al, gel."

Oduncu gidiyor. Kızın söylediğini yapıyor.

"Bir göze bir gül, bir göze bir gül" diye bağılıyor.

Teyzesi hemen tek gözü getirip gülü alıyor. Hemen kızına:

"Götür bunu kocana ver, bak gül açtı, de." diyor.

Aradan bir iki gün daha geçiyor. Oduncu baba bir gül

daha getiriyor. Teyze onu da alıyor. Kız yine gülü padişahın oğluna götürüyor. Yine bunun yalan olduğunu padişahın oğlu anlıyor.

Öbür taraftan oduncunun getirdiği gözlerini kız takıyor. Eskisi gibi görmeye başlıyor:

Padişahın oğlu:

"Ben araya araya bu kızı bulacağım" diyor.

Aramaya çıkıyor. Yolu oduncunun olduğu köye düşüyor. Burada bir soruşturma yapıyor. Tarif edilen kızın oduncunun kızı olduğunu öğreniyor. Oduncuya geliyor padişahın oğlu. Misafiri karşılayıp oturtuyorlar.

Orada oduncu:

"Kızım misafire kahve getir." diyor.

Kız kahveyi getirirken yerlerde çayır çimenler bitiyor.

Padişahın oğluna, kız yaklaşıncaya, padişahın oğlu bir şey söylüyor. Kız başlıyor gülmeye. Yüzünde güller açılıyor.

Kızın etini büküyor. Canı acıyan kız ağlayınca gözünden inci, mercanlar dökülüyor.

Aradığını bulduğu için sevinçten çıldırıyor. Atının terkisine alığı gibi kızı sarayına getiriyor:

Teyzesi bunları görünce yaptığına pişman oluyor.

Teyzeye soruluyor:

"Kırk katıra mı, kırk satıra mı razısın?"

"Kırk katıra biner memleketimize gideriz."

"Kırk katırın kuyruğuna ana kız bağlanıyor. Bunların her bir yerde bir parçaları kalıyor.

Bu tarafta kırk gün, kırk gece düğün yapıp muratlarına ererler.

23. BERBER

Evvel zaman içinde bir padişah varmış. Bunun başında iki boynuzu varmış. Saçı sakalı uzamış, utana sıkıla bir berber getirtmiş. Bir güzel tıraş olmuş. Tıraş bitince berberi idam ettirmiş.

Aylar sonra yine saçı sakalı uzamış. Yine bir berber getirtip tıraş olmuş. Bunu da öldürtmüş. Bu böyle ,bir kaç defa tekrarlanınca berberler arasında bir korku başlamış:

"Bunlar saraydaysa tekrar berbere ne gerek var. Bunlara ne oluyor?"

İşe bir türlü akıl erdiremiyorlar. Tekrar zoru zoruna bir berber bulmuşlar. Saraya götürmüşler. Adam padişahı tıraş etmiş. Bir de ne görsün padişahın kafasında iki boynuz. Berber, ölenlerin neden ortadan kaybolduğunu anlamış.

Padişah ülkede berber kalmadığı için bu berberi saraydan dışarıya çıkarmamaya karar vermiş. "Sana bol para vereceğim." demiş. Yıllar böyle devam etmiş.

Berber bir gün yalvara yakara padişaktan izin istemiş:

"Gideyim, çocuğumu, çocuğumu göreyim." demiş.

İzin verilmiş. Berberlere yakın bir yerde kör bir kuyu varmış. Berber oraya gidip başını sarkıtmış:

"Padişahın boynuzu var, padişahın boynuzu var!" diye üç defa bağırmış. Kuyunun etrafındaki kamışlar da:

"Padişahın boynuzu var!..."

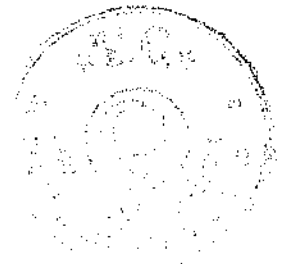
diye bar bar bağıryorlarmış. Giden, gelen hep duymuş.

Birden saraya haber gitmiş. Padişah hemen kamışları kestirmiş.

"iyi ki duyuldu, ben, artık berberi nereden bulabilecektim, deyip bu berberi çoluğuyla çocuğuyla saraya yerleştirmiş.

Yiyip içip muratlarına geçmişler.

24.EMİNE

Eski zamanlarda bir köyde yaşayan bir anne, bir baba, bir de kızları varmış. Bir gün kız kapının önünde arkadaşları ile konuşup sakalaşırken kocaman bir ayının kendilerine doğru yaklaştığını görmüş. Çocukların herbiri bir yana kaçmış. Emine kaçmaya fırsat bulamadan ayıya yakalanmış.

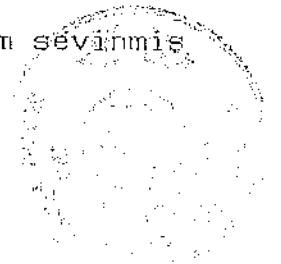
Ayı kızı inine getirmiş. Kız korkusundan gık diyememiş. Ayı bu kıza ottan yatak yapmış. Gidip dağlardan elma,armut, bal getirmiş. Emine'ye yedirmiş. Emine önceleri çok korkmuş, ama gün geçtikçe o da ayıya alışmış. Ayı Emine'yi seviyor, okşuyor, yediriyor,içiriyormuş,ama mağaradan da dışarıya çıkarmıyormuş. Kız epey büyüyünce ayıyla evlenmiş.

Aradan zaman geçmiş, bir kızları olmuş. Ayının keyfine diyecek yokmuş.Öbür taraftan Emine'nin annesi,babası bütün köy halkı kızı aramışlar, ama izine raslamamışlar. "Kızımızı muhakkak ayı parçalamıştır." diye ümitlerini kesmişler.

Bir gün,Emine'nin köyünden öbür köye beş altı atlı gezmeye gidiyorlarmış.Mağaranın önünden geçerken çocuk sesi duymuşlar. Dinlemişler, ama mağaranın ağzında kocaman bir taş varmış. Ayı bunu kapı yerine kapatıyormuş. Zar zor taşı çıkarmışlar. Bir de ne görsünler, Emine kucasına çocuğunu almış, oturuyor, kız da çocuk da çırılçıplak.

Kızı ceketlerine sarıp köyüne geri getirmişler.Kız "Ben gitmem" diye direnmış durmuş ama köylüler bunu dinlememiş.

Babası,annesi kızlarını sağ salim görünce hem sevânmiş hem şaşırılmışlar. Kız ağlamaya başlamış:

" Çalıyordu çırpıyordu
Evimidi oy!
Ayıydı uyuyudu,
Kocamıdı oy!"

Ben illa evime gideyim, benim orda çocuğum var." demiş.

Annesi, babası bırakmamışlar. Ayı, bal, elma, armut toplamış, getirmiş eve, kapı açık, Emine yok, çocuk içeride ağlıyor. Hemen koşup gelmiş Emine 'nin kapısının önünde oturmuş, başlamış bağırmaya:

"Emine huu!

Bebek uuu!

Gel!" demiş.

"Şimdi ayı kızıp evimizi başımıza yıkar." deyip ayıyı vurup öldürmüşler. Çocuğu alıp getirmişler.

Onlar ermiş muradına biz çikalım kerevetine

25. KAMBURLAR

Vakti zamanında bir kadın varmış.Çok fakirmiş. Bu kadının kocası: "Ben gideyim dışarı memleketlerden para kazanayım."diyor.Kocasını bırakıyor, dışarıya gidiyor,nere gittiği belirsiz, para kazanacakmış güya.

Kadın da diyor ki, "Aç susuz ben ne yapayım, kime gideyim, kimden ne isteyeyim?,diyor."Ben gideyim bir erkek arkadaş bulayım,gelsin beni beklesin."diyor.

Gidiyor bu, oturuyor yolun kenarına,ordan bakıyor ki, bir kambur geliyor. Diyor ki:

"Kardeş, sen bizim eve gelir misin?"

" Gelirim "

"Aha, benim evim şurda, benim kocam da ekmek parası kazanmaya gitti, açım." diyor.

"İyi bacı ben sana yiyecek getiririm"diyor.

"Saat kaçta gelirsin?"diyor kadın

"Şimdi gelemem, işim var saat...de gelirim." deyip ayrılıyor.

Kadın tekrar oturuyor orda. Herkes geliyor, geçiyor,geliyor,geçiyor... Bir kambur daha geliyor. O kamburu da görünce diyor ki:

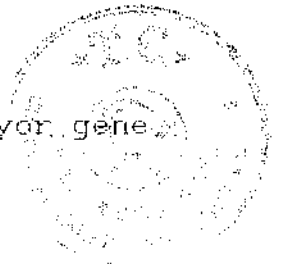
"Kardeş, kocam dışarıya çalışmaya gitti, çok açım, çok fakirim, bize gelir misin?"

"Gelirim."diyor kambur. "Saat kaçta geleyim?"

"Saat sekizde gel."diyor bu kambura da.

"Tamam"diyor.

Kambur bırakıyor gidiyor.Orda kadın oturuyor gene

zavallı. Bir de bakıyor ki, bir kambur daha geliyor yuvarlana yuvarlana. Diyor ki:

"Kardeş, kocam dışarı çalışmaya gitti, çok açım, çok fakirim, ne olur biraz yiyecek getir misin bana?"

"Tamam" diyor adam "E kaçta geleyim?" diye soruyor.

"Dokuzda gel" diyor kadın.

Bunlara, birer saat arayla kadın çağırıyor. Saat 7'de kamburun biri, bir mendil, eskiden erzaklar mendil içinde taşınmış et, ekme, sebze, meyve getirmiş. Kapıyı çalıyor. Kadın açıyor ki, oh, adamın mendili dolu.

Kambur:

"Hadi bunları koy, pişir, bir güzel yiyelim." diyor.

"Tamam" diyor kadın. Ateşi yakıyor, eti üzerine koyuyor. Eti pişireyim, hazırlıyayım, koyayım derken öbür kamburun saati geliyor. Bir de kapı çalınıyor.

"Aman, kocam geldi, gel kardeş, şimdi hem seni keser, hem beni keser, eskiden de uzun uzun tahta ambarlar olurmuş. Adamı götürüyor ambarın içine oturtuyor kapısını da örtüyor. İkinci kambur geliyor. Onun da elinde erzaklar var, orda et pişedursun, etin kokusu dünyayı almış. Adam diyor ki:

"Ne yapıyorsun sen, diyorsun ki fakirim, bak burada et pişiriyorsun."

"E ne yapayım, sana gel dedim, sana yemek yedirmeden olur mu?" diyor.

"Aha, ben de bir sürü getirdim." diyor kambur

"Olsun, olsun" diyor. Adamın elinden alıyor erzakları götürüyor mutfağına. Burada et pişedursun. Adamla şurdan burdan konuşana kadar bir saat geçiyor. Üçüncü kambur geliyor.

kapıyı açıyor ki, üçüncü kamburun da elinde bir sürü öteberi, onları da alıyor. Üçüncü kambur da:

"Aman" diyor "Hem beni çağırдың fakirim diye hem de otları, etleri pişirmiştin." O zamana kadar et de pişmiş.

"Eh, kardaş misafir geliyor öyle birşey pişirmeden olur mu?" diyor.

Yemeğe bakıyor, pişmiş, indiriyor. Adama da bir güzel ikram ediyor. Daha kadın sofrayı kaldırmadan kapı çalınıyor, gerçek kocası geliyor. Gitmekten vazgeçmiş adam. Bu şimdi "Ko cam seni de öldürür, beni de öldürür." diyerek götürüyor ambara kilitliyor.

"Bu nedir?" diyor adam "Bir şeyler var bu evde."

Bu:

"Ne yapayım insan aç durur mu?" diyor.

Kocası süpheleniyor evi geziyor ki, mutfakta yiyecekler çıkın çıkın dizilmiş. adam birşeyler seziniyor.

"Tamam, ben çok yorgunun daha yiyecek miyecek var mı, biraz da ben yiyeyim."

Kadın kalanlarla onun da karnını doyuruyor.

"Uykum geldi, uyuyacağım" diyor adam

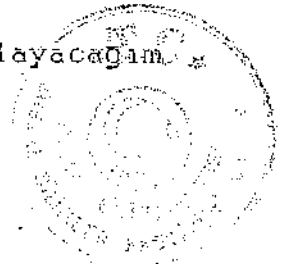
"İyi" diyor kadın "Yat."

"Yok, ben şu ambarların önünde uyuyacağım, benim yatağımı ambarların önüne ser" diyor adam.

Kadın ambarın önüne seriyor yatağı. Biraz sonra:

"Aman, çabuk kalk, bu ambarda muazzam tahta kurusu var, her tarafımı kabarttılar, yediler" diyor adam.

"Çabuk bir kazan su kaynat, ben bunları haşlayacağım, yoksa bunlar bizi uyutmazlar. "

Kadın gidiyor, bir kazan su kaynatıyor, fokur fokur, eline de bir tas alıyor, ambarların kenarından başlıyor dökmeye. Üç tane kamburun üçünü de haşlayıp öldürüyor. Onların da gıkı çıkmıyor korkudan.

Adam sabahleyin kalkıp gidiyor. O gidince kadın ambarın kapağını açıp bakıyor ki üçü tostop olmuş büzülmüş ölmüşler. "Yarabbi, ben bunları ne yapsam?" diye düşünürken saf komsusu aklına gelmiş. Deli mi desem akıllı mı desem o şekilde, Gidiyor bunu getiriyor. Bu üç ölüyü, üç çuvalın içine koyuyor, oturtuyor, ağızlarını da bağlıyor. Adama da:

"Kardeş, evde biraz öteberi vardı, şurdaki ırmağa götürüp şunu atar mısın?"

O da:

"Atarım." diyor.

"Sana şu kadar para vereceğim." diyor kadın.

Ceplerindeki paraları pulları çıkarıyor adamların.

"İyi, götürüm." diyor adam.

Götürüp dereye atıyor adam, haber veriyor kadına "Götürüp attım" diye.

Kadın:

"Attın mı?" diye soruyor

"Ne attın, gözü körolasınca, aha attığın çuval geri geldi."

"Vallaha götürdüm attım" diyor adam

"Yok yok, atmamışsın attığın çuval, geri geldi, hadi bunu götür de ileriye at" diyor kadın.

Adamın sırtına çuvalı veriyor. Adam bunu biraz daha ileriye, biraz daha derine atıyor.

"Tamam" diyor "Attım, bunu daha derine attım, artık gelmez" diyor.

"Neyi gelmez baksana çuval burda, sen beni mi kandırıyorsun, sen bunu at ki ben sana doğru dürüst parayı vereyim."

Yemin ediyor, adam, attım, diye. Tekrar çuvalı veriyor sırtına. Çuvalın da içine biraz taş koyuyor ki ağır olsun da çıkmasın. Adam ırmağın en derin yerine çuvalı atıyor.

"Eh!" diyor "Parayı şimdi hakettin"

Üç kamburu da kadın böylece kaybediyor. Sonra da yiyip içip keyfine bakıyor.

26. KARA VEZİRİN KIZI

Bir varmış, bir yokmuş bir padişah bir de veziri varmış. Bu padişahın da vezirin de hiç çocukları olmamış. Bir gün veziri demiş ki:

"Padişahım, gel tebdil-i kıyafet olup ta bir seyahate çıkalım. Derdi veren Cenab-ı Hak dermanını da verir."

Bunlar kıyafet değiştirip seyahate çıkmışlar. Az gitmişler uz gitmişler. Bir çeşme rastgelmiş, çeşmede ikindi namazı vaktiymiş. Padişah demiş ki:

"Çeşmede ikindi namazımız kılıp yolumuza öyle devam edelim."

Abdest almışlar. Selam verirlerken bakmışlar ki, yanlarında sakallı bir adam. Adam:

"Selamünaleyküm Padişahım!"

"Alleyküm selam ,derviş baba, sen benim padişah olduğumu nereden bildin?"

"Ben, senin padişah olduğunu bilmezsem, yanındakinin vezir olduğunu bilmezsem yazık benim dervişliğime."

"Aman derviş baba, öyleyse sen bizim derdimize de derman olursun."

"Derdi veren Allah, dermanı da verir." deyip cebinden bir elma çıkarmış. Okumuş, üfürmüştü:

"Bu elmayı sen alırsın götürürsün, yarısını vezire verirsin, yarısını da sen hanım sultanla yersin, inşallah senin de vezirin de birer tane evladı olur" demiş.

Padişah çıkartmış buna bahşis vermek istemiş. Bakmış derviş aniden kaybolmuş.

Bunlar dönüp geliyorlar saraya. Elmayı kesip yarısını vezirine veriyor. Yarısını da kendisi hanım sultanla beraber akşamleyin yiyorlar. Vezir de hanıyla beraber elmayı yiyorlar. Dokuz ay dokuz tamam olduktan sonra bunların birer tane erkek evlatları oluyor. Bunlar 15-20 yaşına kadar tahsile gidiyorlar. Tahsil bitince padişahın oğlunun canı sıkılıyor. Padişah vezire diyor ki:

"O oğlanı götür, depoları, hazineleri gezdir, yalnız orda bir yerde bir sandık var, aman onu açtırmayasın."

Vezir gezdiriyor, padişahın oğlunu. Sıra geliyor sandığa, oğlan soruyor:

"Bu nedir?"

Vezir:

"Ne yapacaksın, işte eski bir şey, zamanı geçmiş mektuplar var içinde."

"Yok, açacaksın!" diye ısrar ediyor oğlan.

Vezir

"Açmam!" diyor.

Oğlan bir tekme vuruyor, sandığın kapağını kırıyor açıyor. Bir fotoğraf çıkarıyor, alıyor, bakıyor fotoğrafı koynuna koyuyor,

Bu oğlan gün be gün sararıp solmaya başlıyor.

Padişah, doktorlar getirtiyor, cerrahlar getirtiyor, hocalar getirtiyor, bu oğlana çare bulamıyor. Padişah vezire soruyor:

"Yoksa bu oğlan sandığı mı açtı?"

Vezir:

"Evet padişahım, beni saymadı, o sandığı kardı içinden."

bir fotoğraf aldı, baktı, cebine koydu." diyor.

Padışah:

"Eyvah, o Kara Vezir'in kızıdır sen onu başımıza bela ettin."

Padışah oğlunu ikna etmeye çalışıyor, memlekette istediği kızı alacağını söylüyorsa da oğlan:

"Yok" diyor.

Padışah oğlanı kovuyor, Oğlan annesine gidiyor:

"Anne, bana bir gömlek dikeceksin, üstünü bütün beşi bir yerde ile kaplayacaksın."

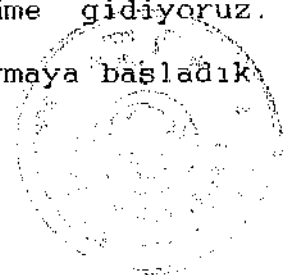
Vezirin oğlu da aynı şekilde annesinden üzeri altınla kaplı gömlek istiyor.

Bunlar iki arkadaş yola koyuluyorlar. Az gidiyorlar uz gidiyorlar yolları bir köye düşüyor. O köyde yatıyorlar. Yattıkları odanın anahtarını alıyorlar, içeriden kilitliyorlar hani gömleklerinde altın var ya. Sabahleyin kalkıyorlar. Padışahın oğlu bakıyor ki gömleğindeki altınlardan biri eksik, oğlan yatağı kontrol ediyor, belki düşmüştür diye, yok. Vezirin oğlundan süpheleniyor. Çünkü kapı kilitli. İçeri kimsenin girmesine imkan yok. Vezirin oğluyla kardeş gibiler, nasıl bunu yapar diyerek suratını asıyor. Yine yola düşüyorlar. Yine bir evde yatıyorlar. Sabahleyin bakıyor orda da bir altın kopmuş, iyice küsüyor bu. Vezirin oğlu diyor ki:

"Kardeş, senin vaziyetin değişti, sen de bir hal var, niye sen konuşmuyorsun, küsüyorsun?"

"Niye küsmeyeyim, başımızı aldık ölüme gidiyoruz. Birbirimize destek olacak yerde birbirimizi soymaya başladık"

"Nasıl soymaya başladık?"

"Bak, iki tane altın birden yok."

"Kardeş, senin üzerindeki altın kadar bende de altın var, sonra senin altının benim, benim altınım senin niye soyayım seni, sen düşmanını tanı."

Neyse o gece yine yatıyorlar, bir başka köyde. Padışah oğlu parmağını kesiyor, tuz basıyor. Sızıltıdan yatamıyor. Bakıyor ki, gecenin yarısında birşey geldi, koynuna girdi, çekiyor, durmadan çekiyor. Bakıyor ki, bir fare, padışahın oğlu kaldırıyor ki, bunu yere çarpsın dile geliyor fare:

"Beni öldürme, sakla ki beni, ben sana yardımcı olacağım, başın belaya geldiği zaman."

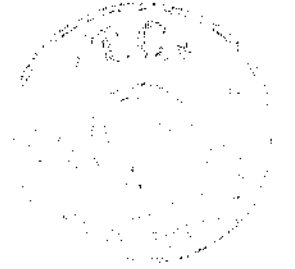
Bu fareyi saklıyor cebinde. Bunlar gidiyorlar. Kara Vezirin memleketine. Kara Vezirin yeşil sandalyede oturan kızını istemeye gidiyor. Kırmızı sandalyede oturana isteyen ölüme gidiyor.

Kara Vezirle haber gönderiyorlar ki, Al-i Osman padışahının kızını istemeye gelmiş. Vezir adamlara:

"Kaleyi gösterin, gözleri keserse gelsin istesinler." diyor.

Kaleyi gezdiriyorlar ki, iki kelle kalmış ki kale tamamlansın. Adam leşiyle kale yaptırmış vezir.

O zaman Kara Vezirin kızı, akşamleyin yattığı zaman kırk tane yorgan üzerine örttürürmüş. Onun tilsimi bozulabilirse kız uyanabiliyor. Kızın odasının kapısında iki tane kılıç varmış. tilsim bozulursa çalışmaz oluyor. Yok eğer tilsim bozulmazsa kapıdan çıkanın kellesi kopuyor. Tilsim bu, harbi marbi yok.

Akşam oluyor. Padişahın oğluya, vezirin oğlunu odanın içine koyuyorlar. Padişahın oğlu bakıyor cebindeki fare kıpırdıyor, oglana diyor ki:

"Beni kızın ayakkabılarının içine koy."

Ayakkabının içine koyduğu gibi fare konuşmaya başlıyor:

"Ooo sen hoş geldin padişahın oğlu, zaten benim bir hanımım var ki, eşek mi eşek ben şimdi sana kahve pişiririm, çay pişiririm seni ağırlarım."

"He, iskarpin kardeş, sen beni ağırlarsın!"

Kız diyor ki kendi kendine: "bak, benim iskorpinim bana nasıl düşman oldu."

Ayakkabı anlatmaya başlıyor:

"Vaktinde üç arkadaş varmış. Bırısı terzi, biri imam, birisi de marangoz. Bunlar gitmişler bir evde misafir olmuşlar, yarı gecede marangozun uykusu kaçmış. Kalkmış, keseri testereyi almış bir kız yapmış. Gürültüye terzi uyanmış demiş ki:

"Sen ne yapıyorsun bizi yatırmadın?"

"Uykum kaçtı, ağaçtan bir kız yapıyorum" demiş.

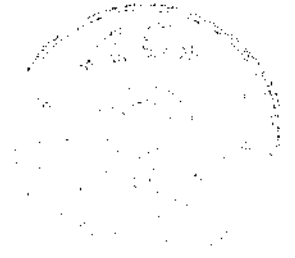
Terzi:

"O ki sen kız yapıyorsun, ben de ona bir kaç tane elbise dikeyim."

Bu da kalkıyor bir takım elbise dikeyor. Gürültüye hoca uyanıyor:

"Siz ne yapıyorsunuz? Bırakmadınız ki, uyuyayım."

Onlar da anlatmışlar. Ağaçtan bir kız yaptıklarını, giydirdiklerini söylüyorlar. Hoca da:

"Madem öyle ben de Allah'a dua edeyim ona can versin."
diyor.

Hoca dua ediyor. Allah buna can veriyor. Şimdi marifet hangisinde?"

Vezirin oğlu "marangozda" diyor

Sıçan da "terzide" diyor

Bir gürültü kopuyor. Herkes birşey diyor. Kızın yatağının üstüne çıkıp düşüyorlar. Kız birden yorganları atıp çıkıyor ortaya:

"Niye doğrusunu söylemiyorsunuz, hoca dua etmeseydi hiç o ağaç canlanır mıydı? Hoca da marifet."

Kızın sihiri bozuluyor. Sabahleyin padişahın oğlu çıkıyor dışarı, dâğun, davul zurna...

İkinci gün, kız ayakkabıları atıyor kapıya. Akşam olunca kız yorganlarının altına giriyor. Padişahın oğluya, vezirin oğlunu yine getirip odadan içeri sokuyorlar. Fare padişahın oğluna diyor ki:

"Beni kahve fincanının içine bırak."

Fare fincanın içine girer girmez başlıyor konuşmaya:

"Sen hoşgelmissin padişahın oğlu, benim öyle bir hanımım var ki, kalkmaz yerinden, ama sen üzülme ben sana kahve yaparım, seni ağırlarım."

Padişahın oğlu

"Bir hikâyen varsa anlat da dinleyelim. diyor.

Fincan anlatmaya başlıyor:

"Yine üç arkadaş bir olmuşlar bir yere gitmişler. Biri

Yer Dinleyen, biri Adım Basan, biri de berber. Berberin bir nişanlısı varmış. Memleketten ayrılırken nişanlısı hastaymış Berber:

"Acaba nişanlım nasıl oldu?" diye sızlanırken Yer dinleyen "Bunda ne var?" demiş. Hemen kulağını yere koymuş dinlemiş, demiş ki:

"Senin nişanlının başında bir berber olsa, kanını alsa kurtulur."

Adım Basan:

"Gel seni yetiştireyim" demiş.

Berberi sırtına almış, hemen üç adımda kıza yetiştirmiş.

Şimdi marifet bunun hangisinde?"

Padişahın oğlu, vezirin oğlu, sıçan birbirlerine girmişler. Sabaha kadar kızın yatağının üzerinde döğüşmüşler. Kızı usandırmışlar. Kız yine yorganı üzerinden atarak:

"Niye demiyorsunuz ki marifet Adım Basan'da, o olmasaydı berber nasıl nişanlısına giderdi." deyince tılsım bozuluyor.

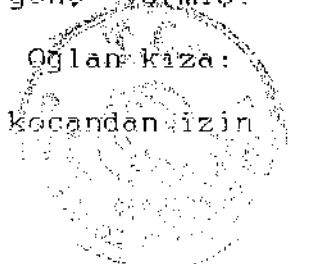
Yine düğün, toy yapılıyor. Akşam olunca padişahın oğluya, vezirin oğlunu yine odaya koyuyorlar. Kız fincanları evvelden odadan atmış. Sıçan diyor ki "Beni şamdanın içine koy."

Kızın başucunda şamanlar yanıyormuş.

Şamdan başlıyor hikayesini anlatmaya:

"Zamanın birinde birbirini seven iki genç varmış. Kızın babası, oğlana kızını vermek istemiyormuş. Oğlan kıza:

"Vebalim boynuna ola, sen gerdek gecesi kocandan izin

al, gel ben senden bir tek öpücük olayım, ben seni yine kocana yollayayım."

Kıza böyle bir vebal bırakmış oğlan. Kızı başka bir gence vermişler. Kız gerdek gecesi durumu kocasına anlatmış Damat izin vermiş. Kız gitmiş eski nişanlısına bir öpücük vermiş gelmiş. Şimdi marifet kimde?"

Yine padişahın oğlu, vezirin oğlu, sıçan odayı birbirine katıyorlar. Kız yorganları tepesinden atıp diyor ki:

"Niye söylemiyorsunuz, marifet damatta o izin vermeseydi kız gidebilir miydi?"

Kızın tılsımı bozuluyor. Sabahleyin iki arkadaş odadan sağ salim çıkınca yine toy, düğün yapılıyor. Kara Vezir kızını, padişahın oğluna veriyor. Fare diyor ki:

"Beni bırak, ben peri kızıyım, ben gideyim, benim durağıma gelince benim yemeğimi yemedен gitmeyesiniz."

Kara Vezir de bunlara bir tabur asker veriyor, bunlara Osmanlı hududuna kadar götürüyorlar. Kızın durağına gelince konaklıyorlar. Sofralar getiriliyor ki bütün tabaklar, çanaklar altın. Kara Vezir'in kızı çok sinirleniyor

"Kala kala ben sıçanın yemeğine mi kaldım?"

Bir tekme savuruyor sofraya. Bunun üzerine peri kızı diyor ki:

"Ben şimdi canını alırım, ama sen padişahın oğluna dua et."

Padişahın oğluna da diyor ki:

"Benden emir gelene kadar sen buna zahmet edeceksin, yoksa ikinizi de güldürmem. Ben sana bu kadar iyilik ettim."

Padişahın oğlu, askerleri geri yolluyor, memleketinin

hudutlarına girmişler artık. Oğlan babasına haber yolluyor.

"Kaz damını boşaltın, biz oraya ineceğiz. Pislükleri de temizlemeyin."

Kara Vezir'in kızı kaz damına yaklaşıncı:

"Bu ne pis yer?" diyor.

Padişahın oğlu:

"Hanım, burada kalacağız. Ben padişahın kazcısıyım. Bu pislükleri süpür, biz burada yatacağız."

Kara Vezir'in kızı:

"Vay, ben bir vezirin kızı olayım, bu pislüklerin içinde mi yaşayacağım, bu kara yazıları Allah yazmasaydı!" diyor.

Kendi kendini taştan taşa vuruyor, saçını, başını yoluyor, ağlıyor, gözleri kıpkırmızı oluyor. Padişahın oğlu:

"Sen Allah'ın emrine razı olmuyor musun, vura vura kemiklerini kırarım. Padişahın yemeklerinden artanları yeriz. Keyfimize bakarız."

Padişahın oğlu, kaz pislüklerinin içinde yatırıyor bunu. Kız boyuna ağlamakta.

Sabah oluyor, padişahın oğlu evleniyor ya gelinin elbiseleri dikiliyor. Oğlan hanımına:

"Hanım, hesaba getir iki metre birşey çal çorabının boğazına koy, yarın çocuğumuz olursa ona birşeyler dikeriz."

"Ben ölsem yapamam, şimdiye kadar ben hırsızlık yapmadım." diyor vezirin kızı.

"Yapmazsan seni boğarım, yapacaksın!"

Bu orada, oğlan annesine haber yolluyor. "Bu kız iki metre kadar bir kumaş çalacak, çorabının boğazına saklayacak."

Siz bunu ortaya çıkarın yüzüne gözüne tükürün,merdivenlerden atın."

Kız da gidiyor saraya. Hesaba getirip iki metre kumaş çalıp çorabının boğazına koyuyor. Padişahın karısı diyor ki:

"Bu kumastan iki metre noksan, nereye gitti bu? Bu nasıl iş, hepinizi de arayacağım."

Hepsini de arıyor. Kumaşı kızın çorabının boğazından çıkarıyor. Ordakilerin hepsi birden bunun yüzüne tükürüyorlar saçını başını yoluyorlar.

"Sen nasıl hırsızlık yaparsın. Sen koskoca padişahın kazcısının karısısın, padişahın adına yazık değil mi?"

Kızı merdivenlerden aşağı atıyorlar. Kız geliyor, kaz damına geliyor, ağlaya ağlaya gözleri bakla gibi şişmiş. Padişahın oğlu geliyor "Ne oldu?" diye sorunca

Kız:

"Padişah da olmasaydı kaz da olmasaydı, ben de olmayaydım bu kara günlere nerden gelip düştüm, beni vurdular, çarptılar." deyince padişahın oğlu

"Ooo onlar unuturlar, unuturlar, onlar büyük adamlar yarın gelinin altınları dizilecek, sen de git, bir altına dilinin altına saklarsın."

Kız:

"Dünyada gidemem." diyor.

Padişahın oğlu:

"Seni öldürürüm, yarın bir çocuğumuz olursa ne giydireceğiz, ne yedireceğiz, gideceksin."

Sabah oluyor, bunu çağırıyor kadınlar:

"Kazcının karısı, kazcının karısı sen de gel, bir

altın da sen dizersin, sevaptır."

Kız kalkıp gidiyor mecburen, üstünde kaz pislikleri, ağlaya ağlaya. Sarayda altın diziyor. Padışahın karısı diyor ki:

"İşte bir altın kayıp, hepinizi arayacağım."

Kara Vezir'in kızının dilinin altından altını çıkarıyor. Yine herkes bunu dövüyor, saçını başını yoluyor, merdivenlerden aşağı atıyorlar. Kız geliyor kaz damına ağlamaktan helak olmuş.

"Ben koskoca bir vezirin kızı olaydım da başıma bunlar mı gelecekti?"

"Ooo hanım onlar unuttular seni, onlar büyük adamlar. Yarın gelini hamama götürecekler, ben de maymun getireceğim, sen tef çalıp türkü söyleyeceksin, gelini eğlendireceksin."

"Bunu hiç yapamam." deyince

Oğlan:

"Oynaya oynaya yapacaksın." diyor.

Kıza bir tef alıyor, bir de maymun buluyor.

Gidiyorlar hamama, kızın üstünde kaz pislikleri, kız tefe vuruyor. Oğlan maymunu oynatıyor. Bu orada herkes kıza hizmet ediyor. Kız diyor ki:

"Ben kazcının hanımıyım, benden ne istiyorsunuz?"

Bu arada peri kızından emir geliyor:

"Yeter, ben muradıma erdim."

Oğlan annesine durumu anlatmış. Kız kendisine hizmet edenleri gördükçe utanıyor, sıkılıyor:

"Siz vezir karısısınız, büyük adamların karıları gibi benim gibi bir kazcının karısına nasıl hizmet edersiniz."

27. AKILLI KARDESLE DELI KARDES

Zamanında iki kardeş varmış. Biri deli, biri akıllı. Akıllı kardeş her zaman koyunları güdermiş. Bir gün kardeşine demiş ki:

"Kardeş, bugün de koyunları sen gütmeye götür."

Deli kardeş götürmüş koyunları. Bir elma ağacı rastgelmış. Koyunlara demiş ki:

"Kardeş, bu elma ağacına çıkacağım, elmaları silkeceğim, siz de yemiyesiniz, toplayacaksınız, ben inince bölüşüp yiyelim."

Çıkıp elmaları indiriyor aşağı. Hayvanlar da dökülen elmaları yiyorlar, yalnız bir tanesinin tüyüne bir elma yapışmış. Koyunları kesiyor, o tüyüne elma yapışanı ayırıyor. Akşam o koyunu önüne katıp götürüyor. Akıllı kardeş:

"Kardeş, koyunlar ne oldu?" diye soruyor.

"Kestim"

"Niye kestin?"

"Elma döktüm, bana ayırmadılar, ben de kestim."

"Vay Allah belanı versin!" diyor, kardeşi.

Sabah oluyor. Akıllı kardeş:

"Sen kapıya bacaya sahip ol, ben bir taraflara gidip geleyim."

Kardeş gitmekte olsun. Bu kalkıyor kapıyı sırtına alıyor, bacayı da çıkarıyor sırtına alıyor. Kardeşinin arkasına düşüyor. Akıllı kardeş bakıyor ki, deli kardeşi

arkasında kapı, baca da sırtında.

"Kardeş nereye?"

"Sen demedin mi kapıya bacaya sahip ol, iste kapı, baca."

Neyse akşam oluyor. Dağ başı. Akıllı kardeş kavak ağacına çıkıyor. Deli kardeş de çıkıyor ağaca kapıyla, bacayla, karanlık çöküyor. O anda eşkiyalar geliyor, kavağın altına, kervanı soymuşlar, altınları, gümüşleri döküyorlar, bölüşüyorlar.

"Kardeş benim tuvaletim geldi,"

"Kardeş, silahları ellerinde vururlar, sen deli misin?"

"Vallahi yapacağım."

"Sen benim elime yap da ben sepeyim."

Deli kardeş, akıllı kardeşin eline yapıyor, bu sepiyor aşağıya Eşkiyalar diyorlar

"Hava ayaz, yağmur yok ama, kuşlar var herhalde."

Biraz duruyorlar, deli kardeş bu sefer:

"Kardeş, benim büyük tuvaletim geldi." diyor.

Akıllı kardeş:

"Elime yap da ben serpeyim." diyor.

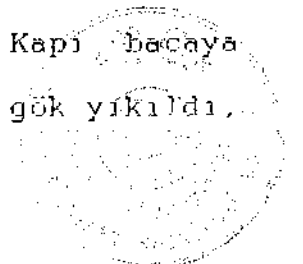
Bunu da parça parça o yana, bu yana atıyor. Eşkiyalar bunu da kuş pisliği zannediyorlar.

Biraz sonra deli kardeş:

"Ağabey ; ben yoruldum, bu kapıyı bacayı atacağım aşağıya."

"Sen delirdin mi bizi vururlar, öldürürler."

Kapıyı, bacayı sallıyor aşağıya atıyor. Kapı bacaya değiyor, her gür bunlar iniyor aşağı. Eşkiyalar gök yıkıldı,

iniyor zannedip korkularından kaçıyorlar. Altınları, gümüşleri, paraları bırakıyorlar. Akıllı kardeş altınları topluyor, deli kardeş ekmekleri topluyor, Bir şey kalmıyor.

Bunlar eve geliyorlar. Akıllı kardeş acıkmış:

"Ben acıktım, bana bir parça ekmek ver yiyeyim" diyor.

Deli Kardeş:

"Niye, demir parçalarını toplayacağına, ekmek toplasaydın."

Vermiyor.

Öylelikle yiyip içip muratlarına geçiyorlar.

28. Hiç

Eski zamanda Sivas'ta üç arkadaş yaşıyor. Bunlardan birisi kel, birisi kör, birisi de topal. Sivas'ta malum kışlar uzun, sert geçer. Bu üç arkadaş kışın yumuşak geçeceği bir yer ararlar. Duyduklarına göre Tecer Dağı'nın güneyi daha ılıman bir iklime sahip, düşünür, taşınırlar:

"Biz oraya iki günde gideriz. Kışı orada geçirelim."

Yola düşerler. Kardeşlerin tepeye doğru çıktıklarında yorulurlar, acıkırlar. Sağlarına, sollarına bakınırken bir baklar bir çalı dibinde tavşan.

"Aman bunu kaçırmayalım, vuralım." derler.

Topal atar ıska geçer, kel atar ıska geçer. Kör atar, tavşanı alınının çatısından vurur. Bunu pişirmek için kazan bulurlar. Kızılırmak'a çevrili kazanı doldururlar, altını ateşlerler. Kazan kaynamaya başladığında kel parmağını daldırır bakar ki hiç yok. O yıllarda tuza "hiç" derlermiş. Diyorlar ki:

"Birimiz hemen Sivas'a gidip hiç alıp gelsin yemeği yiyelim."

Topal düşer yola.

"Yalnız, unutma hiç olacaksın." derler.

Topal "hiç hiç" diyerek gelir. Eğriköprü'de yorulur biraz dinlenmek için mola verir. Köprü'nün taşına oturur. Bu arada ırmaktan balık tutarmış balıkçılar. Adamcağız toru basar çeker, hiç bir şey yoktur. Adam "Bu ne iştir?" diye kafasını kaldırır. Bir de bakar adamın biri "hiç hiç" diye köprü'nün başına oturmuş.

"Vay namussuz, sen benim nafakamla mı oynuyorsun?"
der. Topala girer. Topal zavallı:

"Ya ne diyeyim?"

"Beşi, onu birden de" der.

Topal saf, ne bilsin, "beşi, onu birden." diye diye gider. Halfelik'in oraya gelir. Bakar cenaze geliyor. Cenazeye saygı duruşuna geçer, hem de:

"Beş onu birden beş onu birden." der.

İman sinirlenir.

"Vay namussuz, müslümanları bitirecek misin böyle diyorsun?" deyip buna bir iki tane patlatır.

"Ya ne diyeyim?" der Topal.

İmam:

"Allah rahmet eylesin de." der.

Topal "Allah rahmet eylesin, Allah rahmet eylesin diye diye mezbahanın yanına gelir. Orda bir köpek ölüsü acayibine gider, hem de mırıldanır:

"Allah rahmet eylesin, Allah rahmet eylesin."

Orda geçen dini bütün biri bunu duyar.

"Vay namussuz, sen köpeğe Allah rahmet eylesin mi diyorsun?" der.

Buna bir iki patlatır.

"Efendi, ya ne diyeyim?"

"Öf ne pis kokuyor denir."

Bu, "Öf ne pis kokuyor" diye diye Kurşunlu Hamamı'na gelir. Vaktin paşasının hanımı yanında cariyeleri, hizmetçileri hamamdan çıkmış gidiyorlar. Bu da peşlerine düşmüş "Öf ne,

pis kokuyor, öf ne pis kokuyor!" diye diye.

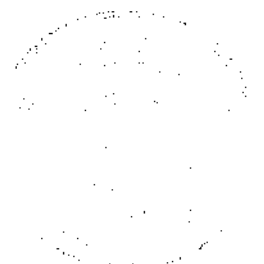
Paşanın hanımı bir duruyor iki duruyor dayanamıyor.
buna patlıyor. Topal:

"Ya ne diyeyim, hanımefendi?" der.

Kadın:

"Hiç" der.

Hiç der demez Topalın aklına hiç geliyor. Hiçi alıp
Kardeşler tepesindeki arkadaşlarının yanına geliyor. Vurduk-
ları tavşanı pişirip kemal-i afiyetle yiyorlar. Yollarına
devam ediyorlar. O kışı Ulaş'ta Tecer'in dibinde geçirip
tekrar Sivas'a dönüyorlar. Gayet mutlu yaşayıp gidiyorlar.

29. ÇINGENE

Bir varmış, bir yokmuş...Evvel zaman içinde bir karı koca varmış. Kadın tembel mi tembelmiş. Evinin işini bile yapmaz,sabahtan akşama kadar uyurmuş. Bir gün kocası eve bir tavuk almış, getirmiş:

"Akşama bunu pişir altına da bir pilav yap,bir güzel yiyelim." demiş.

Kadın tavuğu ocağa koymuş, gelmiş yine yatmış. Biraz sonra kapı dövülmeye başlamış.

Kadın:

"Kim o?" demiş.

Aşağıdan bir ses:

"Ben çingene, bana bir sadaka"

"Bana bak, kapı açık, aşağıda mutfakta tavuk pişiyor, bak bakayım pişmiş mi, orada ekmeğ var al, git." demiş.

Çingene yukarı kadının yanına çıkmış.

Hanım sormuş:

"Tavuk pişmiş mi?"

"Hem de nasıl pişmiş hanım,sana bir şarkı söylüyeyim mi?"

"Söyle bakalım" demiş kadın.

Çingene:

"Hanım hanım senin tavuk benim torbam içinde,

Benim çarık senin çorban içinde.

Ben tavuk yer gezerim orman içinde,

Sen dayak yer yatarsın yorgan içinde."

"Aman kız ne güzel şarkı söylüyorsun, hele bir daha söyle"

Çingene tekrarlamış şarkıyı.

"Bana eyvallah" deyip çekmiş, koymuş, gitmiş.

Aksam kocası erkenden gelmiş ki tavukla pilav yiyecek.

"Tavuk pişti mi, hadi getir yiyelim." demiş.

Kadın tavuğu çıkarmak için kaşığı tencereye batırmış, tavuk yok, içinde iki tane deri parçası. Bunları çıkarmış ortaya koymuş. Adam:

"Hani tavuk?" diye sorunca

"Tavuk çok pişmiş, erimiş derisi kalmış."

Adam:

"Bugün bize kim geldi?"

"Aman sorma efendi, bir çingene geldi, geberesice bir güzel şarkılar söyledi gitti."

"Nedir bu şarkı bir de sen bana söyle."

Çingenenin söylediği şarkıyı hanım kocasına söylemiş.

Adam bunu bir güzel dövüp kapı dışarı etmiş.

Yiyip içip keyfine bakmış.

30. ALIPVERMEZLE VERİPVAZGEÇMEZ

Zamanın birinde iki dost varmış. Biri Alıpvermez, biri de Veripvazgeçmez.

Şimdi Veripvazgeçmez'in zamanında Alıpvermez'e beş parası geçmiş. Veripvazgeçmez parasını bir türlü alamıyor. Bir sene, iki sene, beş sene...En sonunda bir tarih kararlaştırıyorlar, Alıpvermez o gün parayı verecek. Gün gelince Alıpvermez oğullarına:

"Bugün Veripvazgeçmez gelecek, siz deyin ki, babamız öldü."

Veripvazgeçmez geliyor, oğlanlar:

"Babamız öldü."

"Babanız benim dostumdu, ben onun ölüsünü yıkayacağım, namazını kıldıracağım." diyor.

Suyu kaynatıyor fokur fokur, ölüyü yatırıyor, kaynar suyla bir güzel bunu haşlaya haşlaya yıkıyor. O zamanlar adet mevtayı kollarının altından odunlarla destekleyip dimdik vaziyette mezarlıkta bekletmekmiş. Ertesi gün gömerlermiş. Adamı götürüyorlar mezarlığa, kollarının altına odunları koyup geliyorlar. Öylede soğuk bir gece, ayaz, kar adam boyu, tükürsen havada donuyor. Veripvazgeçmez de gidiyor mezarlığa bekliyor, gizleniyor bir köşede, hele bu dirilecek mi, dirilirse parasını alacak. O da hiç kıpırdamıyor.

Alıpvermez o soğukta kıpırdamıyor. O sırada hırsızlar geliyor. Çaldıklarını hep paylaşmışlar, bir kılıç kalmış onu pay edemiyorlar. O diyor "bana", öbürü diyor "bana". Bir de bakıyorlar orda bir mevta var. Kılıcı deneyelim diyorlar.

"Kim mevtayı orta yerden biçerse kılıç onun." diyorlar.
Kabul ediyor ötekiler. Kılıcı alıp mevtanın başına geliyorlar. Birden mevta:

"Ben ölmemişim!"

deyince bunlar "Ölü hortladı!" diyerek altınları, paraları bırakıp kaçıyorlar, kılıcı da atıyorlar.

Hemen Veripvazgeçmez yakasından tutuyor Alıpvermez'in.

"Ver benim beş paramı!"

"Gel gidelim, camiye bu altınları, paraları bölüşelim."

Kabul ediyor Veripvazgeçmez. Gidiyorlar camiye altınları, paraları bölüşüyorlar. Yalnız beş para yine yok. Bunlar birbirine giriyor.

öteki tarafta hırsızlardan biri,

"Bu nasıl istir, ben gidip camiye bakacağım." diyor.

Cesaretini topluyor, korka korka geliyor caminin penceresinden bakıyor ki, iki adam çekişiyorlar:

"Ver benim beş paramı."

"Vermem."

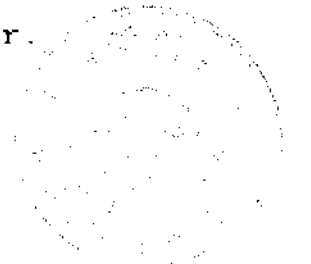
Hırsız kafasını sokuyor, pencereden içeri, bu neyin nesidir diye. Tam o sırada Alıpvermez hırsızın başından terliğini alıyor, Veripvazgeçmez'e veriyor.

"Al senin beş paran yerine."

Hırsız geri dönüp kaçıyor. Arkadaşlarına:

"İyi ki gelmediniz, o kadar ölü kalkmış, o kadar ölü kalkmış ki, herbirine beş para düşmüş, bir tanesine birşey kalmamıştı ona da benim terliğimi alıp verdiler."

Bunlar da yiyip içip muratlarına geçiyorlar.

31. KELOĞLAN

Vakti zamanında fakir bir aile varmış. Üç tanede oğlu varmış, bunların. Bir gün, bu fakirlik bunların canına tak diyor. Büyük oğlan diyor ki:

"Ben gideyim başka memleketlere, iş arayayım."

Ailesi buna pek memnun olmuyor, ama çocuk diretiyor. En sonu büyük oğlan çıkıyor. "Bir iş bulayım, para kazanayım"

Gidiyor, gidiyor, günlerce yol alıyor, nihayet bir memlekete geliyor. İş aradığını söylüyor. Ordan bir adam diyor ki:

"Tamam, ben de senin gibi işçi arıyorum, oğlum, gel gidelim ben sana iş vereyim."

Alıyor, eve getiriyor çocuğu.

"Benim koyunlarım, mandalarım, kuzularım, ineklerim var, bunları yayacaksın, Seninle bir anlaşma yapalım." diyor.

"Peki" diyor çocuk. "Nedir bu anlaşma?"

"Şimdi bunlara bakacaksın, ben buna karşılık sana boğaz tokluğuna yemek yedireceğim." diyor.

"Yalnız kim kime kızarsa o onu öldürecek." diyor.

"Tamam" diyor çocuk, şartı kabul ediyor.

Geliyor, ilk günü çalışıyor. Gidiyor koyunları falan yayıyor, besliyor, geliyor eve. O gün öyle geçiyor. Biraz yemek veriyorlar buna kuru şeylerden, ikinci günü akşam çorha getiriyorlar, tepsiyle beraber, etrafına oturuyorlar. Herkesin önünde kaşık var, çocuğun önüne bir süzgeç koyulmuş. Süzgeçle çorba içilir mi? Çocuk içiyor, içiyor, alttan!

süzülüyor, çorba durmuyor. Adam soruyor:

"Nasıl, kızdın mı?"

"Tabii kızarım, siz yiyorsunuz, ben aç kaldım" diyor.

Adam:

"Ama bizim anlaşmamız vardı, ben seni öldüreceğim."

diyor.

"Ne yapalım, öldürürsen öldür" diyor çocuk.

Adam bunu alıyor bir samanlığa götürüyor. Samanlıkta
asıyor çocuğu, çocuk ölüyor.

Aradan zaman geçiyor, ortanca oğlan:

"Herhale ağabeyim iş buldu, ben de gideceğim iş
bulmaya." diyor.

Ailesi:

"Oğlum, bu gitti, ölü mü, diri mi haberini alamadık,
sizleri bırakmayız." diyor.

Çocuk dinlemiyor ailesini. İş bulmak için çıkıyor
gidiyor, gidiyor, gidiyor, günlerce gidiyor, işte. Tesadüfen
o da aynı yere geliyor. Yine böyle iş arıyorum deyince bu
adam bunu da yakalıyor:

"Gel oğlum ben sana iş vereyim." diyor. Evine getiri-
yor. O gün misafir ediyor onu aynı büyük kardeşine yaptığı
gibi ona da şartlarını söylüyor. Ertesi günü çocuk
hayvanları yayıyor, akşam oluyor, geliyor, yine sofrası
kuruluyor, ortaya bir çorba geliyor, herkesin önünde kaşık,
bu çocuğa süzgeç kaşık veriyorlar. Çocuk alıyor, alıyor
çorba süzülüyor. Karnı bir türlü doymuyor.

Adam:

"Peki" diyoradam "bizim anlaşmamız vardı, kızdın mı bana" diyor.

"Tabii kızarım, siz yediniz, doydunuz, ben açım."

"E, ben seni öldüreceğim." diyor adam:

"Ne yapalım, öldürürsen öldür."

Bunu da alıyor götürüyor ahıra ki, kardeşinin cesedi de orda. Bunu da asıyor. Bu çocuk da ölüyor.

Aradan epeyce zaman geçiyor. Üçüncü oğlan başlıyor:

"İlla ben de gideceğim, Kardeşlerim iş buldular, gelmediler, ben de gideceğim." diyor.

Annesi ağlıyor, ağlıyor:

"Bak oğlum, onlar gittiler, haber yoktur, öldüler mi, kaldılar mı, ben seni bırakman, sen evin en küçüğüdür." diyor.

Oğlan dinlemiyor, annesini. Bu da çıkıyor yola. Günlerce gidiyor, günlerce. Bu da aynı yere geliyor ve aynı adamla yine karşılaşıyor.

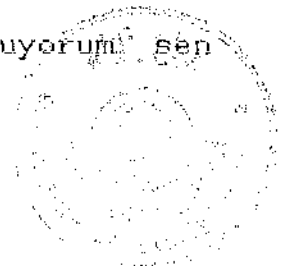
"Gel oğlum ben seni götürüyüm bize, "Sen benim koyunlarımı güt, ben karşılığında sana yemek vereyim." diyor.

Oğlan kabul ediyor. Geliyor o gün götürüyor hayvanları yayıyor. Akşam yine kardeşlerine yaptığı gibi bir çorba geliyor ortaya. Çorbadan herkes yiyor, yiyor. Çocuk bakıyor ki elinde süzgeç kaşık var, bununla doymayacak. Adamcağız kaşığı bırakır bırakmaz onun kaşığını alıyor, süzgeci de onun önüne koyuyor:

"Biraz da sen ye bakalım bu süzgeçle!"

"Ne o Keloğlan kızdın mı?"

"Yok niye kızayım, ne güzel karnımı doyuruyorum" sen kızdın mı bana?"

"Yok, kızmadım."

"Ha, güzel!"

Oğlan anlıyor, bu adamda birşeyler olduğunu, günler epeyce geçiyor.

"Keloğlan falanca yerde çok güzel otlar var, hayvanlar zayıfladı, oraya götür."

Oraya götürüyor çocuk, orda da yayıyor. Buraya gidince iki üç kuzuyu kesiyor. geliyor. Adam:

"Ne oldu sayısı eksilmiş kuzuların"

"Kurt kaptı!"

"Oğlum bu mevsimde kurt olur mu?"

"Vallaha ben bilmem orda kurt kaptı, üç tanesi öldü."

İkinci günü gidiyor, üç tane mandayı kesiyor orda.

Gelince adam soruyor:

"Ne oldu üç tane manda yoktur."

"Ne bileyim ben, kayboldular." diyor "Kızdın mı yoksa bana?" diye soruyor.

"Yok oğlum niye kızayım canın sağolsun."

Elinden geldiği kadar kızdırmaya çalışıyor adamı. Adam da direniyor. Kızdığını sezdirmiyor buna.

Neyse günler geliyor,geçiyor. Bütün o sürü bitiyor. Üç tane,beş tane, üç tane,beş tane hepsini tamamlıyor bu.

"Sen bunu ne yaptın oğlum?" diyor.

"Vallahi bilmem hepsi yok oldu, ben ne yapayım, kızdın mı yoksa bana bunlar kayboldu diye?"

"Yok, Keloğlan niye kızayım, canın sağolsun."

Şimdi akşam oluyor. Yatıyorlar karısına diyor ki:

"Biz bu Keloğlan'ın elinden kurtulamayacağız" anlaşılan,

o uyurken memleketi terkedelim, gidelim burdan, "Sen ne kadar un varsa ekmek yap, çuvallara koy."

Kadın ertesi gün kalkıyor çuvallara koyuyor yiyecekleri, Yağlarını mağlarını ekmeğe sürüyor, yağlıyor, yolda yeriz diye. Yükte hafif pahada ağır ne varsa eşeğe ,affedersiniz, yüklüyorlar. Bunlar yola koyuluyorlar. Keloğlan uyudu diyerek yukarıda.

Gidiyorlar, gidiyorlar, epeyce bir yol alıyorlar.

Adam diyor ki:

"Hanım acıktık, şurdan aç da biraz karnımızı doyuralım"

Kadın çuvallara koymuştu, hazırlamıştı herşeyi. Çuvalın bir tanesini açıyor, üstünden birkaç tane yufka alıncaya kadar Keloğlan'ın başı orda görünüyor.

"Aman Keloğlan geldin mi oğlum , ne iyi ettin, seni orda unuttuk diye, nasıl üzüldük, nasıl üzüldük" deyince Keloğlan:

"Yok ben sizi hiç bir yere bırakır mıyım, ben sizin gideceğinizi biliyordum."

Keloğlan'ı neyse ordan çıkarıyorlar. Adam karısına:

"Gördün mü başımıza geleni, burada kurtaramadık"

"Yoksa kızdın mı geldim diye?" soran Keloğlan'a:

"Yok kızar mıyım, aman oğlum sensiz gider miyiz hiç?"

Yarabbi, bunlar ne yapacaklarını şaşırıyorlar. Karınlarına doyuruyorlar, yollarına devam ediyorlar.

Az gidiyorlar, uz gidiyorlar epeyce bir gidiyorlar. Bir mola verelim diyorlar. Adam karısına:

"Ben yalandan öleyim sen benim başımda ağla, ben öldükten sonra Keloğlan daha niye başımızda beklesin o

gider" diyor.

"Tamam" diyor karısı

Adam esekten düşüyor. Karısı bar bar bağıriyor

"Adam öldü, ne yapalım?"

"Hiç üzülme, şurda köy yakın, götürür oraya defneriz."

diyor, Keloğlan.

Keloğlan:

Adamı alıyorlar, getiriyorlar oraya. Allahım bu Keloğlan nasıl ağlıyor, kendini yerden yere atıyor, yüzünü gözünü parçalıyor "Efendim öldü!" diye. Köylülere:

"Aman şu garibe su koyun, yakayalım, sonra da defnedelim." diyor.

Köylüler de acıyorlar bir kazan su koyuyorlar.

Keloğlan:

"Aman, efendim sağlığında sıcak suyu çok severdi, suyu çok kaynatın."

Suyu güzelce kaynatıyorlar fokur fokur. Keloğlan diyor ki:

"Suyu ben dökeceğim"

"Aman git, Çekil sıcak suyla hiç ölü yıkanır mı?" mı?" diyorlar.

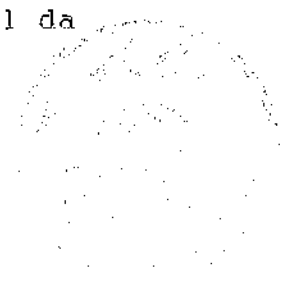
"Efendimin vasiyeti vardı o çok severdi sıcak suyu."

Adamı tenesir tahtasına koyuyorlar. Fokur fokur kaynayan suları adamın başından aşağı döküyorlar.

Adamın eli ayağı titriyor.

"Bak" nasıl da hoşuna gitti efendimin, nasıl da kıpırdanıyor."

Adam yarı yerine kadar haşlanıyor.

"Aman iki tas su da fazladan başına dökeyim, kızdın mı yoksa efendim?"

"Kızmadım da ne yaptım, beni parça parça öldüreceğine başımdan aşağı hepsini dök öldür" diyor.

Keloğlan kalan suyu getiriyor başından aşağı döküyor. Adam orda ölüyor. Keloğlan:

"Tamam, hıncımı aldın, kardeşlerimi de sen öldürdün, hadi Allah selametlik versin" diyor kadına oradan ayrılıyor.

Masalımız da burada bitti.

32. TOMSIRIK

Zamanında bir karı koca varmış. Kadın köyün hocasını severmiş. Bu kadının kocası her zaman için buğday öğütüyor, fakat kadın buna durmadan darı ekmeği, arpa ekmeği veriyor. Bu herif diyor ki:

"Hanım, ben buğday öğütüyorum, bu darı ekmeği, arpa ekmeği nereden geliyor?"

Kadın buğday ununu hocaya veriyor. Hoca da buna darı unuyla, arpa unu getiriyor. Adam karısını sıkıştırıyor:

"Hanım, niye bizim bu unumuz arpa unu oluyor, darı unu oluyor?"

Kadın:

"Tabii, senin filan yerde bir bacın var. Ordan of buyurun... gelip buğday ununu götürüyor, arpa unu, darı unuyla dolduruyor ambarı. O bacını yoğurursan biz selameti buluruz."

Adam tüfeği omuzuna takıyor, gidiyor, bacısını vurmaya. Bacısı da kardeşini gördüğünde:

"Kardeş hoş geldin!"

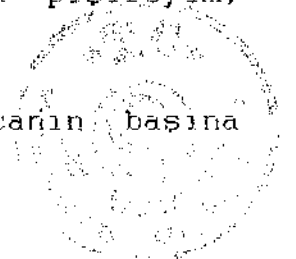
"Bacı hoş gelin, hoş geldin deme seni vurmaya geldim."

"Ne diye kardeş, ne etmişim ben sana?"

"Sen kabahatini bilirsin. Senin yüzünden boyuna arpa unuyla, darı unu yiyoruz. Senin...ordan geliyor bizim buğdayımızı götürüyor."

"Peki kardeş, gene vur, önce bir yemek pişireyim, karnını doyurayım"

Bacısı ocağı yakıyor tencereyi de bacanın başına

koyuyor. Ocak beş kat aşağıda. Adam:

"Bacı, oradan oraya hiç yemek pişer mi?"

"Eh kardeş, burdan oraya hiç buğday unu götürülür mü?"

Adam:

"E ne olacak?" diyor.

"Al bu Tomsirik'i o, işi halleder."

Bacısının oğlunun adı Tomsirik. Adam yegenini alıp getiriyor, yatıyorlar.

Sabah olunca:

"Dayı kurban kalk çifte gidelim."

"Dayı sen git ben öküzlerin altını, ahır mahırını iyice süpüreyim öküzlerin altını kuruluyayım gelirim."

Dayısı öküzleri katıyor önüne çifte gidiyor. Tomsirik bir tarafa saklanıyor. Bakıyor ki köyün hocası geldi. Darı unuyla arpa ununu getirip ambara boşaltıyor, buğday ununu alıp götürüyor. Kadına diyor ki:

"Ben filan yerde çift sürüyorum, bana güzel bir yemek pişir getir."

"Ben seni nasıl tanıyacağım?"

"Benim öküzün alını beyazdır onu gördüğün gibi gelirsin"

Tomsirik bunu işitiyor. Doğru dayısının yanına gidiyor:

"Dayı bu öküzün başı ağrıyor, senin gözün görmüyor mu?"

Beyaz mendili çıkarıp öküzün başına bağlıyor.

Kadın yemeği alıp gidiyor doğru alını beyaz öküzün yanına bakıyor ki kocasıyla yegeni. Adam:

"Hanım hayrola, sen bugün buğday ekmeğini nereden buldun?"

"Komsulardan borç ettim, misafiri iyi ağırliyalım diye."

Ertesi gün adam yine çifte gider, Tomsirik evde kalır, saklanır. Hoca gelir kadına sitem eder:

"Hani bana yemek getirecektin?"

Kadın:

"Bizim öküzün de alını beyazmış." der.

Hoca:

"Neyse, bizim öküzlerden birinin karnı beyazdır, bugün bir helva pişir de getir." der.

Tomsirik bunu duyar. Doğru dayısının yanına gider:

"Dayı görmüyor musun, bu hayvan sancılanmış? Kuşağını çıkar şunu bağılayayım."

Beyaz kuşağı öküzün beline bağıyorlar. Kadın helvayı pişiriyor. Güvenerek gidiyor ki yine kocasıyla Tomsirik

"Hanım, hayrola, bu iki gündür nedir, bu ne ziyafet?"

"Ne yapayım, yeğenin gelmiş, komşulardan borç edip getirdim." diyor.

Ertesi gün yine adam çifte gidiyor. Tomsirik ahırları silip süpürmek bahanesiyle evde kalıyor. Dayısı gidince saklanıyor. Biraz sonra hoca geliyor kadına:

"Sen iki gündür benden vazgeçtin artık." deyince

Kadın:

"Ne yapayım bizim öküzün de karnı beyazmış." diyor.

Hoca:

"Öyleyse bizim tarlaya, ben saman döke döke giderim sen samanı tuta tuta gelirsin." diyor.

Bunu işiten Tomsirik dayısının yanına kadar samanı döke döke geliyor. Kadın yemeği alıp getiriyor ki yine kocasıyla Tomsirik. Bir de bakıyor ki hoca da biraz ötede,

yüreginden kan gidiyor. Adam:

"Hanım, hayrola hani bizde buğday unu yoktu, bu ne ziyafettir?" diye sorunca

Kadın:

"Misafir için komşulardan borç ettim. Yalnız hocayı da çağıralım. Komşudur."

Tomsirik gidip hocayı çağırıyor. Hocaya diyor ki:
"Dayım karısını sevdiğini sezmiş. Gelip seni öldürecek"
Gelip dayısına diyor ki:

"Hoca, kendin gelmeyip beni gönderdin diye gelmedi."

Kadın kocasına:

"Hadi sen kalk git, komşudur, hocadır." diyor.

Adam kalkıp gidiyor. Bakıyor ki elma ağacından elmalar dökülmüş. Elma topluyor. Hoca da zannediyor ki taş topluyor. Öküzleri orda koyup kaçıyor. Adam arkasından:

"Hoca gitme dur, gitme dur hele!" diyor, ama adam kaçıp gidiyor.

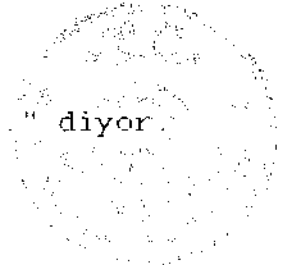
Ertesi gün kadın hocaya bu işi yapanın Tomsirik olduğunu söylüyor. Hoca da bir leğen helvayla ziyarete gitmesini, yalvarmasını Tomsirik'le dayısının gözlerinin kör olması için öğütlüyor.

Bunu duyan Tomsirik kadından önce ziyarete gidip saklanıyor. Kadın geliyor.

"Ne olur, senin kapına geldim, senin duan kabul olur, sen dua et de şu dayısıyla Tomsirik'in gözleri kör olsun, hocayla aramız iyileşsin."

Ziyarete saklanan Tomsirik:

"Ne getirmişsen koy git, duan kabul olacak." diyor.

Kadın güvene güvene hocanın yanına geliyor. Duasının kabul olunduğu anlatıyor. Tomsirik doğru dayısının yanına gidiyor. Dayısı:

"Bu nedir, bu helvayı nerden aldın?" diye soruyor.

"Sen karışma, yalnız yarın, ben ne yaparsam sen de benim gibi yapacaksın" diye dayısını tembihliyor.

Ertesi gün Tomsirik diyor ki:

"Dayı gözlerim sızlıyor."

Dayısı:

"Valla benim de gözlerime bir sızıltı attı, ay gözüm vay gözüm, hanım ne oldu bizim gözlerimize?" diyor.

Kadın:

"Vallahi derdi veren dermanını da verir." diyor ve hocaya gidiyor.

"Hoca, hoca dileğimiz kabul oldu, gel ki keyfimize bakalım." diyor.

Hoca komsularını sorma bahanesiyle geliyor. Hoca bir ara uyukluyor, ağzı açık. Kadın da tavada yağ kızdırıyormuş. Bir ara tuvalete gideceği için Tomsirik'i çağırır yağın başına. Kadın gider gitmez Tomsirik kızgın yağı alır adamın ağzına akıtır. Hoca orada geberip gidiyor.

Kadın yemeği pişiriyor. Gidip hocayı dürtüyor ki hoca odun gibi olmuş. Kocasına gidip:

"Hoca sizin gözünüzü sormaya gelmişti, burda ölmüş"

Adam:

"Ne yapalım hanım?"

Tomsirik diyor ki:

"Ancak Cevizli Ziyaret'e gidip dua edersen gözümüz

açılır, gözümüzün ikisi birden kör olmuş."

Kadın Cevizli Ziyaret'e gidiyor. Tomsirik ondan evvel gidip ağacın kovuğuna gizleniyor. Kadın:

"Ya Cevizli Ziyaret!"

Tomsirik:

"Buyur!"

"Hoca Tomsirik'le dayısının gözlerini sormaya gelmişti ölmüş. Sen dua etsen de dayısıyla Tomsirik'in gözleri açılsa!"

"Git, git açılır inşallah gözleri!"

Kadın savuşup geliyor. Tomsirik diyor ki:

"Dayı benim şu gözümün köşesine ışık görünüyor gibi."

Dayısı:

"Benim de gözüme ışık geliyor gibi"

"İşte, işte gözüm açıldı" diyor, Tomsirik

"Dayı kurban benim de gözüm açıldı."

"Eee peki, hocanın cenazesi ne olacak?" diyor adam:

Tomsirik gidip hocanın edep yerlerini kesiyor. Getiriyor kadının eteğine saklıyor.

Savcısı geliyor, jandarması geliyor, hakimi geliyor.

"Ne oldu buna, nasıl oldu bu, adam geldi hemen dakikasında öldü?" diye soruyorlar.

Tomsirik diyor ki:

"Hocanın edep yerleri kimin üzerinde çıkarsa o hocayı öldürmüştür."

Kadını bir yokluyorlar ki, hocanın edep yerleri onda,

"Vay sen hem adamı öldürdün, hem de şikayet mi ediyorsun."

Kadını da öldürüyorlar. ikisini bir çukura gömüyorlar.

Yiyip içip muratlarına geçiyorlar.

33. SALMAN

Bir varmış, bir yokmuş...Eski zamanlarda üç kişilik bir aile varmış. Bir kaynana, bir oğul, bir de gelin.

Bir gün gelinin canı sıkılmış. Kaynanasına:

"Ben biraz gezineyim, geleyim." demiş.

Gitmiş, gitmiş...Bir dere kenarında kocaman bir ağaç varmış. Kadın ağacın altına oturmuş, sağına, soluna bakınmış, ileride oynayan çocukları görmüş. Kadının aklına o anda

"Benim bir oğlum olsa, adını Salman koysam, sallansa şu ağaca çıksa, düşse ölse ağlamam mı, ay yavrum Salman'ım."

Bağıra, bağıra ağlamaya başlamış. Bunun sesini duyan çocuklar gidip kaynanasına haber vermişler. Kaynana koşa koşa gelmiş ki, ne görsün gelin bağıra bağıra ağlıyor:

"Ne oldu gelin, ne var?" diye sormuş.

"Aman otur, nenesi, otur yanıma, benim bir oğlum olsa adını Salman koysam, sallansa şu ağaca çıksa düşse ölse ağlamaz mısın, nenesi?" demiş.

Bunlar birbirlerine sarılıp avazları çıktığı kadar kadar bağıra bağıra ağlıyorlarmış.

Bunların bu halini gözetleyen bir kaç kişi gidip oğlanı bulmuşlar, getirmişler. Oğlan gelip:

"Nedir, bu haliniz?"

diye sorunca

"Aman gel babası gel, daha ne olsun bizim bir oğlumuz olsa, adını Salman koysak, sallansa şu ağaca çıksa düşse ölse ağlamaz mısın babası?" demişler.

Adam bunlardan biraz akıllıcaymış:

"Olmaz böyle şey, kalkın evimize gidelim."
 demiş. Bir tarafına karısı, bir tarafına anasını almış. Ağla-
 maktan bitkin düşen ailesini evine getirmiş. Mutlu olup
 yaşayıp giderler.

34. KELOĞLAN'LA PADİŞAHIN KIZI

Evvel zaman içinde bir padişah varmış. Bu padişahın da güzeller güzeli bir kızı varmış. Kız o kadar güzelmiş ki, buna her taraftan, her ülkeden talipler gelmeye başlamış. Padişah artık kızının evlenme vakti geldi diye her tarafa haber salmış. "Yalnız evlenmeden önce kızımın bir şartı var." demiş "Kızımın bilmeceğini bilen kazanacak, bilmeyenin boynu kesilecek." demiş.

Her taraftan krallar, kral çocukları, ülkelerin büyüklerinin çocukları hepsi talip olmuşlar. Şimdi bunlar geliyorlarmış, kız bilmeceğini soruyormuş, bilmeyenin boynu kesiliyormuş. Bir tarafta boyun kule halinde yükselmiş, bir tarafta vücutlar kule halinde yükselmiş. Kimse bilemiyormuş, kızın bilmeceğinin cevabını.

Bir köyde de Keloğlan'la annesi yaşıyormuş. Keloğlan da tutturmuş ki:

"Ben de gideceğim."

Annesi:

"Aman oğlum, kel oğlum, keleş oğlum, sen ne bilirsin sana padişah, hiç kızın verir mi, sen ne git, ne de gir."

"Öyle şey olur mu, ben insan değil miyim, zaten yoksulluktan canımız çıkıyor, ölürsem ölürüm, kalırsam da padişahın kızını alır sana getiririm."

Gidiyor Keloğlan. Bakıyor ki, dünya kadar kelle yığılmış. Hiç korkmuyor. Gidiyor padişahın kızının önünde duruyor.

"Söyle sultanım bilmeceyi."

"Keloğlan keçeli tas,
Nerden geldin hokkabaz?
Sana bir masalım var,
Bil bakalım bu nedir?"
"Sor bakalım" diyor Keloğlan

"Bir dalda kara çalı,
Yanlarında çal çalı.
Arkasında saçağı,
Bil bakalım bu nedir?"

"Hanım hanım hancagız,
Onda ne var oncuğaz.
Bir dalda kara çalı,
O senin vücudun değil mi?
Yanlarında çal çalı,
O senin kulakların değil mi?
Arkasında saçağı,
Saçının örgüsü değil mi"

Keloğlan bunu söyleyene kadar kız düşüp bayılıyor. Babasına:

"Ben dünyada bu Keloğlan'la evlenmem, diyor,

Padişah:

"Bak kızım, benim kainatın içinde verilmiş bir sözüm
var." diyor.

Keloğlan'ı alıp götürüyorlar. Yıkıyorlar, temizliyorlar,
giydiriyorlar. Yıkayıp temizlenince Keloğlan biraz birşeye
benziyor. Bunlara düğün yapılıyor, evleniyorlar. Padişah Keloğlan'a:

"Sen burda kal, sana iş bulalım, kızımı saraydan çıkarmayalım, benim kızım sarayda bitmiş, büyümüş, onu perişan edersin." diyor.

Keloğlan:

"Olmaz, benim karım değil mi, istediğim yere götürürüm, belki sonradan getiririm. Çabuk bana bir at hazırlansın."

"Sana bir araba hazırlayayım."

"Hayır araba değil, ben köyüme at ile gideceğim."

Sarı şöhreti ile ata biniyor, kızı da önüne alıyor, kızın çeyizinden hiçbir şey kabul etmiyor.

Az gidiyorlar, uz gidiyorlar, dere, tepe düz gidiyorlar.

Keloğlan yolda bir kırık tas görüyor:

"Çabuk attan in şu kırık tası al, diyor karısına."

"Ben o kırık tası ne yapayım?" diyor kadın.

"Evide yıkanırsın, sana tas lazım."

"Ben onu kullanmam."

"Alacaksın." diyor Keloğlan

Kız attan iniyor, tası alıyor. Kız ağlıyor, ağlıyor:

"Tamam, buldum belamı." diyor, kadın.

Yine gidiyorlar, gidiyorlar..Yolda bir tarak görüyor

Keloğlan. Kırık, dişleri dökülmüş bir tarak.

"Al bu tarağı, sana lazım olur, o uzun saçlarını neyle tarayacaksın." diyor, Keloğlan:

Kız ağlaya ağlaya inip tarağı alıyor.

Yine ata binip yola koyuluyorlar. Az gidiyorlar, uz gidiyorlar, dere tepe düz gidiyorlar, altı ay, bir güz gidiyorlar. Aradan o kadar zaman geçiyor.

Bir de geliyorlar ki, küçük bir köy, yoksul mu yoksul bir köy. Çok kötü de bir evi varmış Keloğlan'ın. Anası kapının önünde "Oğlum gelmedi, muhakkak bunun kellesi kesildi." diye üzülmüştü. Birden bakıyor ki, oğlu güzeller güzeli bir kızla gelmiş.

"Oğlum, sen bunu nasıl becerdin?" diyor annesi

"Nasıl beceririm!" diyor Keloğlan "Sanki soruymuş gibi bir soru sordular, ben de bildim, aldım getirdim kızını." diyor.

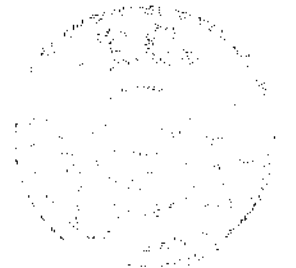
Kız eve giriyor ki, evde hiçbir şey yok. Ne sergi, ne yaygı, kız sesini çıkarmıyor "Kaderim" diyerek.

Aradan seneler geçiyor, kız:

"Ben annemi, babamı özledim." diyor.

"Tamam" diyor Keloğlan.

Yine aynı ata binip geri dönmek üzere gidiyorlar. Keloğlan annesini de yanına alıyor. Çok mutlu yaşayıp gidiyorlar.

35. ŞAHMARAN

Evvel zaman içinde bir baba, bir üvey anne ve bir de kızları varmış. Üvey anne kızını hiç ama hiç sevmiyormuş. Her fırsatta kızı hırpalıyormuş.

Bir gün kız çok hastalanmış, ateşler içinde yanıyormuş. Hiç kendinde değilmiş. Üvey anne bir taşın içine üç tane yılan yavrusu koyup kızın yanına gelmiş. Birer birer yılan yavrularını kıza yutturmuş.

Zamanla kızın hastalığı geçmiş. Ama günden güne kızın karnı büyümeye başlamış. Kadın kocasına her gün öğütlüyor:

"Kızın hamile, baksana karnı gîtgide büyüyor. Elâleme rezil olmadan bu kızı götür ormana, orada öldür, kurtlar, kuşlar yesin."

Baba kızını çok seviyormuş. Adam oduncuymuş.

Kızına:

"Haydi bugün seninle oduna gidelim." demiş.

Ormanın yolunu tutmuşlar. Babası:

"Sen çok yoruldum, şu ağacın altında biraz uyu, ben de eve götürmek için odun keseyim" demiş.

Kız da buna inanmış, yatmış, uyumuş. Uyandığı zaman tak tak bir sesler geliyormuş. "Ben de babamın yanına gideyim." demiş.

Sesin geldiği yere gelmiş. Bir de bakmış ki, babası kuşağına bir taş bağlamış, ağaca asmış.

Rüzgar, taşı ağaca vurdukça tak tak ses çıkarıyormuş. Baba kızını çok sevdiği için öldürmemiş, bırakmış, gîtmiş. Kız bir susamış, bir susamış. Oradaki ırmaktan eğilip üç avuç

su içmiş. Bu sırada ağzından bir kocaman yılan düşmüş. Yılan hemen dile gelmiş.

"Ben Şahmaran'ım, benden başka iki yılan var karnında. Onun için karnın burnuna değiyor. Bana birsey yapma, öbürleri ağzından düşer düşmez bir dilek dile ve onları yok et, kemiklerini bu dereye at." demiş.

Sahiden birkaç gün sonra iki yılan da ağzından düşmüş. Kız dilek dilemiş, bunları hemen yakıp kemiklerini dereye atmış.

Karnı inmiş, eskisi gibi olmuş. Şahmaran kızın yanından hiç ayrılmıyormuş. Onu her türlü kötülükten koruyormuş. Kıza demiş ki:

"Gel, biz bu ormandan çıkalım. Ben nereye gidersem, sen benim arkandan gel."

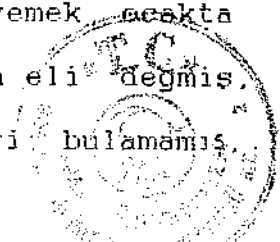
Yılan eğile bögüle önden gidiyor, kız da bunu takip ediyormuş. Gitmişler, gitmişler önlerine bir kulübe çıkmış. Kapısını açıp içeri girmişler.

Ev darmadağınık, pislik içindeymiş. Kız hemen evi derleyip toplamış, silmiş, süpürmüş. Ocağa da bir yemek koymuş. Kapının arkasında bükülü duran bir hasır varmış. Kız la yılan bu hasırın içine girmişler.

"Bakalım bu evin sahibi kim?" diye beklemişler.

Bu evin sahibi bir avcı imiş. Adam, akşam, evine yaklaşınca evin bacasından dumanlar çıktığını görmüş. "Allah Allah senelerce benim evimde ocak yanmadı, hayırdır inşallah!" demiş

Eve gitmiş ki, ev tertemiz, sofrası hazır, yemek ocakta pişiyor. Adam şaşırarak kalmış. Bu eve bir kadın eli değmiş, ama bu kadın nerede? Evi aramış, taramış kimseyi bulamamış.

Yemeği yiyip uyumuş.

Sabahleyin erkenden bir hocanın yanına gitmiş, durumu anlatmış. Hoca:

"Bir kaç gün, varlı vakitsiz evine git" demiş.

Yine eve gelmiş ki, ev tertemiz, getirdiği ördekler pisiyor ocakta. Adam deli olacak, yine evi aramış, taramış, kimse yok. Yine gitmiş hocaya. Hoca da:

"Parmagını kes, tuza bas bir yere gizlen, gitmiş gibi yap" demiş.

Hocanın söylediklerini yapmış, adam. Kız avcıyı gitti sanıp hasırdan çıkmış, yılanla beraber. Adam da gizlendiği yerden çıkmış, karşısında melekler gibi güzel kızı görünce hemen ona aşık olmuş. Kıza yaklaşayım derken yılan hemen araya girmiş, kıza bir kötülük yapmasın diye.

"Benim niyetim kötü değil Şahmaran, ben bu kızla evleneyim, sen aradan çekil." demiş.

Neyse, bunlar evlenmişler. Bir zaman sonra kız annesini, babasını evine davet etmiş. Babasını bir odaya çekip başından geçenleri anlatmış.

Şahmaran hemen orada üvey anneyi sokup öldürmüş.

Kız babasını da yanına almış. Yemişler, içmişler muratlarına geçmişler.

36. ZALİM PADİŞAH

Bir varmış, bir yokmuş...Az söylemek sevap, çok söylemek günahmış...O zamanlarda yaşayan zalim bir padişah varmış. Bunun da güzeller güzeli bir kızı varmış.

Bu kız kim istediye babası vermiyormuş. Kız da buna çok üzülyormuş, ama babasına karşı da gelemiyormuş.

Saraydaki vezir, kız çok seviyormuş, ama cesaret edip isteyemiyormuş.

Birgün, kız, sarayın gül bahçesinde sıkıntısını atmak için geziniyormuş. Vezir ile karşılaşmışlar. Vezir kıza, ona karşı duyduklarını anlatmış. Zaten sıkıntı içindeki kız buna ilgisiz kalmamış. İkisi korka korka arada sırada buluşuyorlarmış. En sonunda buradan kaçmayı plânlamışlar.

Birkaç gün sonra beraber düşmüşler yola. Tam şehirden çıkacakları zaman uzun bir köprüyle karşılaşmışlar. Köprünün bir başında kocaman bir dev, ortasında at ve bir ucunda da kocaman bir it varmış.

Atın önünde et, itin önünde ot varmış. Dev izin vermeden kimse köprüden geçemezmiş. Hemen vezir atın önündeki etten ite itin önündeki ottan ata vermiş. Bunlar günlerdir aç oldukları için yiyeceklerini yemeye başlamışlar. Bu iki genç, el ele tutup koşarak köprüden geçmişler. Dev bağıırıyormuş.

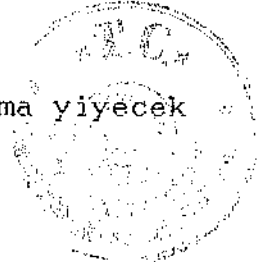
"At, tut şunları!"

At:

"Ben tutmam, günlerdir açız, bana yiyecek verdi."

"It, sen koş tut!"

"Ben tutmam, ben de günlerdir açım, bir lokma yiyecek

vermedin bana, onlar doyurdu beni."

Bu arada bunlar köprüden geçip gidiyorlar. Padisaha haber geliyor. Hemen padişah buraya geliyor ne kızı var, ne vezir var. Şimdiye kadar yaptıklarına bin pişman oluyor devi hemen kılıçtan geçirtiyor. Atı, iti vurduruyor. Köprüden gelip geçmeyi artık yasaklamıyor.

37. KARDAN ÇOCUK

Vakti zamanında bir kadının hiç çocuğu olmazmış. Bu kadın gece gündüz Allah'a yalvarırmış: "Bana bir çocuk." diye. Birgün, kadın kardan bir çocuk yapmış. Bir de bakmış ki, çocuk kıpırdanıyor. Nasıl sevinmiş kadın, nasıl sevinmiş...

Yalnız, kadın bunu hiç dışarıya çıkarmazmış. Çocuk dışarıda oynayanları gördükçe çok üzülüyor, çok ağlıyormuş. Annesine yalvarırmış beni dışarı çıkar diye Kadın:

"Olmaz oğlum." diyormuş hep.

Çocuğun kardan olduğunu kimseye anlatamayacağını bildiği için çocuğa izin vermiyormuş.

Birgün, kadın çocuğun ağlamasına dayanamamış, izin vermiş. Çocuk oynayanların arasına katılmış. Bembeyaz, güzel-ler güzeli çocuğa sorarlar "Sen kimsin?" diye. O da evini, yurdunu tarif eder.

Biraz oynadıktan sonra çocukta halsizlik başlar. Kollarım, ellerim diyene kadar çocuk, yavaş yavaş erir, bir tas su olur.

Çocuklar hemen evine koşup gelmişler, annesine haber vermişler. Kadın çok üzülmüş, çok ağlamış. Yeniden bir kardan bebek yapmış, ama o artık canlanmamış

38. GÖNÜL

Eski zamanlarda bir köyde caminin dibinde yaşayan bir aile varmış. Bahçe içindeki evde yaşayan, bir kadınla bebeğiymiş. Kadın, ev işini bitirdikten sonra gününü bahçede geçirirmiş.

İmamın gözü, her ezan okuyuşunda bahçedeki kadına ilişirmiş. Ezan okuyormuş gibi yaparak kadına devamlı laf atarmış. Para atmış kadının bahçesine, kadın bakmamış, taş atmış kadın yine hocaya bakmamış.

Hoca nihayet bir arabulucu kadın bulmuş. Bununla bir okka üzüm yollamış kadına ve minareye çıkıp:

"Bir okka üzüm gönderdim, aldın mı ola?"

Kadın da buna cevap olarak, çocuğunun beşiğinin başına oturarak:

"Almadım kuzum,

Görmedi gözüm.

Ninni de kuzum!

Ninni de kuzum!" demiş.

Hoca gönderdiği üzümün kadına gitmediğini anlamış. Başka bir ahbabıyla bu defa bir çift kundura göndermiş. Yine minareye çıkıp:

"Bir çift kundura gönderdim, aldın mı ola?"

diye bağırmış.

Kadın yine besik başında:

"Almadım kuzum,

Görmedi gözüm.

Ninni de kuzum!

Ninni de kuzum!"

hiyerek çocuğu sallamaya başlamış.

Hoca bir türlü isteğine kavuşamıyormuş. Yakın bir akrasına yalvarmış yakarmış.

"Ben bu kadına çok tutuldum, ne gönderdiysem kimse götürüp vermiyor. Bir kutnu elbiselik aldım, bunu sen elinle ulaştır kadına."

Kadın elbiseyi almış, getirmiş vermiş. Kadın elbiseyi almış ama nazlanmış:

"Benim bir çocuğum var, evliyim."

lenmiş ama elbiseyi de kabul etmiş.

Hoca ertesi gün minareye çıkmış:

"Sana bir elbiselik gönderdim aldın mı ola?"

Kadın oturmuş yine beşiğinin başına

"Ah kuzum, kuzum!"

Aldım iki gözüm,

Ninni de kuzum!

Ninni de kuzum!"

Beraber mutlu bir hayat sürüyorlar.

39. TURLUŞAH BEY

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde deve dellal iken, horoz imam iken, ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallan iken o zamanlarda bir kadın varmış. Bunun hiç çocuğu yokmuş. Gece gündüz Allah'a yalvarıyor, bir türlü çocuk sahibi olamıyormuş. Verdiği kararla çarşıya çıkıp kırk türlü baharat almış. Eve gelip bunları kırk havandan dövüp, kırk elekte elemiş ve bir hamur yapmış. Bu hamura bir erkek çocuğu şekli vermiş. Sabahleyin kalktığında çocuğun hareket ettiğini görmüş. O kadar sevinmiş, o kadar sevinmiş ki, hiçbir kimseye bu sevincini söyleyememiş. İsmi Türülüşah koymuş ve bunu büyötmeye başlamış. Bunu, herkesten saklıyor, çünkü kadının kocası yokmuş. "Kime söylesem inanmaz ve bana iftira ederler" diye gizli gizli çocuğu büyötmüş.

Çocuk on beş yaşına girmiş. Annesi buna:

"Oğlum çık, biraz gezin, etrafı gör." diye zorlan çocuğu dışarı çıkarmış.

Çocuk bir daha eve dönmemiş. Kimselere söyleyemediğinden kendi aramaya çıkmış.

Türülüşah hiçbir yerde görünmemiş ve bulunmamış. Kimsede bilmiyor Türülüşah'ı. Kadın ağlaya ağlaya ayağına demir çarık, eline demir asa, biraz da yolluk olarak oturduğu memleketten çıkıyor çocuğu aramaya...

Günlerce, aylarca yol alıyor. Yorgunluktan bitkin düşüyor. Bir tepenin üzerinde soluk bir ışık görüyor. Zorlanarak oraya çıkıyor. Bir kulübe, kulübenin önünde dev oturuyor! Dev'in bir memesi sağ omuzunda, bir memesi

omuzunda atılı.

Sağ memesini tutuyor ve emmeye başlıyor. O vakit dev kadına:

"Eğer sağ memeden emmemiş olsaydın seni hemen yerdim.

Bugün sen benim misafirim olacaksın." der.

Kadın, deve oğlunu kaybettiğini onu aramaya çıktığını söylüyor. Dev de ona:

"Buradan bir bezirgan geçti, devenin üzerinde tarif ettiğin çocuk." der.

Kadın teşekkür ediyor. Gittikleri istikameti gösteriyor ve bu kadına bir altın tas hediye ediyor:

"Ben bunu ne yapayım?" diyor.

"Bu bana ne lazım al, bu sana lazım." diyor dev.

Kadın oradan ayrılıyor. Yine günler, aylar geçiyor.

Yine bir tepenin üzerinde soluk bir ışık görüyor.

Yine oraya da zorlan çıkıyor. Orada da yine bir dev oturuyor, kapısının önünde. Onun da sağ memesinden süt emiyor, yine o da aynı öbürü gibi kadını misafir ediyor. Kadın buna:

"Bezirganları gördün mü?" diye sorunca:

"Evet, gördüm şu karşıdan geçip gittiler." diyor.

Kadına bir altın tarak hediye ediyor, biraz da yolluk veriyor. Kadın teşekkür edip burdan da ayrılıyor.

Yine günlerce yol gidip, yine bir tepenin üzerinde bir ışık görüyor. Buraya geldiği zaman yine kapısının önünde oturan bir devlen karşılaşıyor. Bunun da sağ memesinden süt emiyor. Dev yine öbürü gibi:

"Sağ memenden süt emmeseydin seni yerdim, ama şimdi benim misafirim olacaksın." diyor.

Bu,altın leğen veriyor, yolluğunu veriyor. Kadın devin tarif ettiği yöne doğru günlerce yol alıyor.

İleride çok büyük bahçenin ortasında kocaman bir ev, çok büyük bir araziyi kaplayan bahçe ve bu bahçenin kapısına yaklaşıyor. Büyük bir demir kapı ne açılması, ne içeri girilmesi imkansız. Kadın bağılıyor, vuruyor kapıya. Ne ise kapı açılıyor. Kapıyı açan kişi:

"Kimsin ne istiyorsun?"

"Ben de bilmiyorum ne istediğimi burada burada buldum. Ne olur beni içeriye alın."

Adam bunu bahçeden içeriye alıyor.

"Bir efendime sorayım bakayım, sen burda bekle." diyor.

Ne ise efendisi içeriye alınması için emir veriyor. Kadını içeriye alıyorlar. Kadın, efendilerine:

"Beni burada misafir edin, bir iki gün kalayım, çok yorgunum." diyor.

Bu arada da devamlı olarak etrafı gözetliyor ve oğlunu arıyor. Bunların oğlunu kaçırın bezirganlar olduğuna inanıyor. O gün, devlerin verdiği altın leğeni beye hediye ediyor. Adam bundan çok memnun oluyor. Kadın gece herkes uykudayken kalkıp etrafı geziniyor. Oğlunun yattığı odayı buluyor, yanına gidiyor, sarsıyor, uyandırmak için ağlıyor. Ne yapsa faydasız. Çocuk baygın hiç birşey duymuyor. Ertesi günü yine bu efendiye altın tası hediye ediyor. Bir gün daha kalabilmek için.

Gece yine oğlunun yanına gidiyor. Çocuk yine baygın. Çırpınmaları boşuna. Çocuğun başında:

"Kırk havanda döğdügüm,
Kırk elektenelediğim.
Uyan Türlüşah uyan!
Uyan güzel bey uyan!"

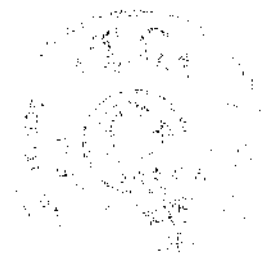
Çocuk uyanmıyor. Çocuğun yattığı odanın altında bezirganların develeri kalıyormuş. Orası aharmış. Sabahleyin Türlüşah Bey bu develerin yanına gidiyor. Orada develer dile gelip:

"Geceleri bir kadının odana gelip
Kırk havanda döğdügüm,
Kırk elektenelediğim.
Uyan Türlüşah Bey uyan!

Uyan güzel bey uyan!" diye haykırarak ağladığını duyuyorum. Dikkatli ol bu kadının feryatlarını dinle." diyorlar.

Hergün bu Türlüşah Bey'e ilaç verip uyutuyorlarmış. O gün Türlüşah ilacı içer gibi yapıp gıdısından aşağı akıtıyor. Uyur gibi yapıyor. Gece annesi gelip yine aynı şekilde ağlayıp sızlanmaya başlıyor, Türlüşah uyanıyor. Aşağıdaki develere bütün ganimetleri yüklüyorlar. Altınlar, inciler, paralar.....

Develerlen beraber bilinmeyen bir yöne çok zengin olarak dönüyorlar. Yiyip içip keyiflerine bakıyorlar.

40. ŞAMDAN

Evvel zaman içinde bir padişahın oğlu geziye çıkmış. Bir çeşme başında çok güzel bir kız görmüş. Bu kıza aşık olmuş. Bununla bir iki gün güzel günler geçirmişler, ama padişahın oğlu ayrılmak zorundaymış, gezisini tamamlamak için. Ayrılacakları günü güzel bir bahçede buluşmuşlar. Kız padişahın oğlunun dizinde yatıp kendinden ayrılmaması için yalvarmış. Padişahın oğlu, da muhakkak bu geziyi tamamlamak zorunda olduğunu söylemiş. Kızın saçlarını okşarken kız uyuya kalmış. Uyandığı zaman başında iki tane şamdan görmüş. Biri altın, biri gümüşmüş. Kız bakmış ki, altın şamdan yanıyor, yanında kimseler yok. Ah vah edip ağlamaya başlamış. Ama araya araya padişahın oğlunu bulacağına kendi kendini inandırmış. Biraz ötede bir çoban, koyunlarını otlatıyormuş.

Çobana:

"Sana bu elbiselerimi vereyim, sen de senin kıyafetlerini bana ver ve bir koyun kes içkembesini bana ver." demiş.

Kızın elbiseleri çok kıymetli olduğu için çoban bunu kabul etmiş. Koyun kesilmiş, içkembesini yıkayıp başına geçirmiş. Çobanın kıyafetini de giyinmiş. Yola düşmüş.

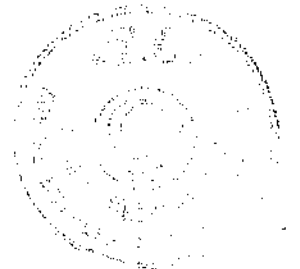
Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, altı ay bir güz gitmiş. Bir de ne görsün padişahın oğlu bir ağacın altında dinleniyor. Yanına yaklaşıp:

"Merhaba" demiş.

Padişahın oğlu da:

"Sen kimsin, nereden geliyorsun?"

"Kenan ellerinden geliyorum."

"Aman çoban ne gördün oralarda?"

"Altın şamdan yanar gördüm,

Gümüş şamdan söner gördüm.

Başında bir gelin çırpına çırpına

Ağlar gördüm."

"Peki ne deyip ağlıyordu?"

"Uyudum nettim,

Ben bana ettim.

Gülünen nergis,

Yarimi nettim diye diye ağlıyordu."

"Ah çoban! O benimdi, ben bıraktım onu oralarda. Seni de ben gittiğim yerlere beraber götürüyüm, bana yol boyu sevdiğim kızın sözlerini tekrarla."

Yola çıkmışlar. Her yola çıktıkları yerde padişahın oğlu çobana aynı şeyleri tekrarlatmış, durmuş.

Yaz ve hava çok sıcak olduğu için kızın başındaki işkembe kokmaya başlamış.

"Aman çoban, ne pis kokuyor şu kafan?" deyip kafasını tutunca işkembe kayıyor. Kızın hilesi ortaya çıkmış. Kızın eli yüzü pislik içinde olduğu için padişahın oğlu bunu tanıyamamış. Başından işkembe kayıp kızın saçları ortaya çıkınca:

"Sen, sen nasıl geldin buralara?" demiş.

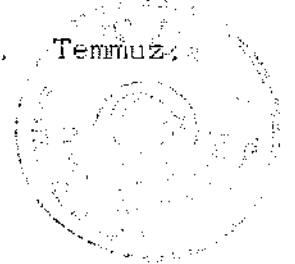
İllerdeki dereye kıızı yıkamış. Kızın güzelliği meydana çıkmış. Padişahın oğlu kıızı artık yanından hiç ayırmamış. Memlekete dönünce kırk gün, kırk gece düğünle bununla evlenmiş.

BİBLİYOGRAFYA

Bibliyografyada yer alan kaynaklar yazarların soyadına göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

- 1- Antti AARNE, Verzeichnis der Märchen Typen Mit Hilfe Von Fachgenossen, Ausgearbeitet, Helsinki 1910.
- 2- Antti AARNE - Stith Thompson, The Types of the Folktale, 2.B, Helsinki 1964.
- 3- Ali Berat ALPTEKİN, Taşeli Platosu Masallarında Motif ve Tip Araştırması, Erzurum 1982 (Yayınlanmış doktora tezi).
- 4- Ziyat Abdülmecit AKKOYUNLU , Binbirgece Masallarının Türk Masallarına Tesiri, Ankara 1982 (Yayınlanmış doktora tezi).
- 5- Ahmet Ali ASLAN, Kuzey Doğu Anadolu (Kars) Türk ve Kuzey Britanya Halk Edebiyatında Masallar, Erzurum 1980 (Yayınlanmış doktora tezi).
- 6- Pertev Naili BORATAV, Folklor ve Edebiyat II, İstanbul 1983.
- 7- Pertev Naili BORATAV, 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı , İstanbul 1982.
- 8- Pertev Naili BORATAV - W. EBERHARD, Typen Türkischer Volksmärchen, Wiesbaden 1953.
- 9- Pertev Naili BORATAV, Az Gittik Uz Gittik, Ankara 1969.
- 10- Metin ERGUN, Türkmen ve Anadolu Halk Masallarının Yapı ve Motif Açısından Mukayesesi Üzerine Bir Araştırma, Erzurum 1988 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- 11- Umay GUNAY, "Masallarda Değişen Motifler ve Tesirleri" Türk Kültürü 16 (211-212-213-214), Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos 1978.

- 12- Umay GUNAY, Elazığ Masalları (Inceleme), Erzurum 1975
- 13- Max LUTHI, Mörchen, Stuttgart 1962.
- 14- Saim SAKAOĞLU, Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil , Ankara 1973.
- 15- Saim SAKAOĞLU, Anadolu Türk Efsanelerinde Tas Kesilme Motifi ve Bu Efsanelerin Tip Kataloğu, Ankara 1980.
- 16- Bilge SEYİDOĞLU, Erzurum Halk Masalları Üzerine Araştırmalar (Metinler ve Açıklamalar), Ankara 1975.
- 17- Naki TEZEL, Türk Halk Masalları Üzerine Bir İnceleme, Hisar 1965 s. 17.
- 18- Naki TEZEL, "Türk Halk Edebiyatında Masal" Türk Dili (Türk Halk Edebiyatı Özel Sayısı) 19-207 1968, s. 452.
- 19- Stith THOMPSON, The Types of the Folktale, Helsinki 1964.
- 20- Stith THOMPSON, Motif Index of Folk Literature 6 cilt Indiana University U.S.A 1955-1958.
- 21- Mehmet TUĞRUL, Mahmutgazi Köyünde Halk Edebiyatı, İstanbul 1969.
- 22- Esmâ SİMSEK, Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması (İnceleme - Metinler), Elazığ 1990.
- 23- Warren S. WALKER- Ahmet E. Uysal, Tales Alive in Turkey, Cambridge, 1966 .
- 24- İbrahim YASAK, Sivas İli, Sivas 1994.
- 25- 1973 Sivas İl Yıllığı, Ankara 1973.

